

وقع سلطان عبدالعزیز

محرری

احمد صائب

فیثاتی پوسته اجرتیله برابر اوچ فرانقدر.

هر حق محفوظدر.

مصرده طبع اولمشدر.

۱۳۲۰

وقعہ سلطان عبدالعزیز

فہرست

مقدمہ

وقعہ خیریہ و نتیجہ

سلطان سلیم ثالث — سلطان محمود — اصلاحات تشبثانہ کی
مشکلات — سلطان عبدالحمید — وکلائی زمان : رشید، عالی و فؤاد
پاشا — اختلالات داخلیہ و قریم محاربہ سی — اصلاحات عمومیہ
کورین احوال غیر مطلوبہ — معارفک نشر و توسعیندہ کی تکامل —
تنظیمات و تشکیلات عسکریہ کی نواقص و بونک اسباب و منشائی —
مالیہ — دولت علیہ دہ برنجی دفعہ اولہ رق استقراضہ مراجعت —
وفات سلطان عبدالحمید —

— سلطان عبدالعزیزک اوائل سلطنتی —

جلوس سلطان عبدالعزیز — یادشاہک برنجی تشبثات حسنہ سی
— باب عالی و سرای — فؤاد پاشانک ایلاک صدارتی — مہارت

کامل پاشا و پادشاهک مصره سیاحتی — فؤاد پاشانک ایکنجی صدا-
رتی — بودورده کی اسرافات — محمد رشیدی پاشانک صدارتی —
اغتشاشات داخلیه —

— سلطان عبدالعزیزک واسط سلطنتی —

عالی پاشانک صدارتی — سلطان عبدالعزیزک اوروپایه سیاحتی —
صدر اعظمک حسن اداره سی — وفات عالی پاشا — او وقته قدر
اجرا ایدیلان بعض اصلاحات — ولایت نظامنامه سی — شورای
دولت تأسیسی — نافع ایشارنده کی بعض تشبثات — جهت عسکریه
— احوال مالیه —

— اوروپا و دولت علیه —

فتوحات عثمانیه حقنده بعض ملاحظات — ممالک محروسه ده
عنصر خرسینیانیه — یاوز سلطان سلیمک بونلره قارشى تشبثاتی —
قارلوقجه معاهده سند نصرکه دولت علیه نک انحطاطی — روسیه نک شرقه
تعرضی — بودولتک احوال تاریخیه سی — مشهور دلی پترو و بونک
دولت علیه ایله ایتدیکی محاربه لر — بوذاتک وصیت سیاسیه سی —
دولت علیه نک اوروپا حکومتلری طرفلرندن صیاتی — قریم محاربه -
سند نصرکه تجدید قوت ایچون روسیه ده کی غیرت — پان اسلاویزم
(اسلاو اتحادی) فکر و مسلک نک مبادئ ظهوری — بوجعیتک
خطا حرکتی —

— سلطان عبدالعزیزک اواخر سلطنتنده —

کورین سوء اداره

خاندان آل عثمان — شهزاده لرك تربیه لری حقنده بعض ملا-
حظات — پادشاهک اواخر سلطنتنده مقام صدارت — محمود ندیم
پاشانک صدارتی — مدحت پاشانک صدارتی — حسین عونى پاشا
و بونک جهت عسکریه یه اولان خدمتی — احوال مالیه —

— سرای و روسیه سفارتی —

دور انحطاطده وکلای عثمانیه — روس سفیری جنرال اغناتیف
— محمود ندیم پاشانک بوذاتله اولان مناسبتی — سلطان عبدالعزیزک
روسیه سیاسته میلی — تبدیل وراثت مسئله سی — بوخصوصه
پادشاهک بعض تشبثلری — جنرال اغناتیفک بومسئله یه علاقه سی —
اغناتیفک دیگر انتزیه لری — روم و بلغار کلیسالی —

— ممالک محروسه ده ترقیات فکریه —

وقعه خیریه نک معارف و ادبیات عثمانیه یه تأثیری — مکاتب متو-
عنه نک تأسیسی — ممالک محروسه ده برنجی غزته — مطبعه جیلغک
توسیع و تزییدی — مطبوعات نظامنامه شک وضعی — بونک اشریاته
اولان تأثیری — مصطفی فاضل پاشا و پارسده ایلك احرار عثمانیه —
احرارک ممالک محروسه یه عودتلری — ضیا پاشا، نامق کمال بك، علی
سعاوی اقتدی و ذوات سائر —

— سیئات عبدالعزیز —

ممالک محروسہ احوال عمومیہ سندنہ کور بن سیئات — ادارہ
مطلقہ تحتندہ ادارہ اولنن مملکت — دور ترقی و دور انحطاطدہ کی
پادشاہلر — سلطان عبدالحجید و سلطان عبدالعزیز — سلطان عبد-
العزیزدہ کی عظمت و تکبر — سرایلیر — پادشاہک اسرافاتہ اولان
میلی — مصر و بوقطہیہ و یریلن امتیازاتدہ کی سوء استعمال — خزینہ
خاصہ و بوکا دائر ایستانتیق —

— احوال وکلا و مسلك مدحت پاشا —

پادشاہک اواخر سلطنتندہ مرکز حکومت — وکلا ی عثمانیہ نک
مسلك سقیملری — مدحت پاشا — پادشاہک خلعی ایچون مشارالیہ
حضرتلرینک شیروانی زادہ رشدی و حسین عوننی پاشالر ایلہ برنجی
اتفاقلری حقندہ کی روایات — مدحت پاشانک علما ایلہ اولان منا-
سبتلری — انتظار مستقبل —

— اغتشاشات داخلہ و مشکلات خارجیہ —

سیئاتک تشددی — محمود ندیم پاشانک ایکنجی صدارتی —
روسپیہ نک بوزماندہ کی سیاسی — جنرال اغنائیفک انتریقہلری —
بوسنہ و ہر سکہ عصیان — عصیانک داخل و خارجہ اولان تأثیر —
قوت آندراسہ نک برنجی نوطہ سی — استانبولہ ہیجان افکار —
پرنس غورجا قوفک نوطہ سی —

— صوفتہ لر وقعہ سی —

مدحت پاشانک خط حرکتی — حسین عوننی پاشانک بعض
احوالی — بوذاتک ادارہ دن عدم ممنویتنہ خدمت ایدن اسباب —
پرنس غورجا قوفک نوطی اوزرینہ استانبولہ غلیان افکار — صوفتہ -
لرک فاتح جامعشریفی جوارندہ کی اجتماعی و بونلرک باب عالی بہ طوغری
حرکتلری — بونلرک حکومتدن طلب ایتدیکی مواد — سراپک تردد
و توسوسی — بک اوغلندہ دول اجنبیہ قونسولسیرینک اجتماعی —
عزل محمود ندیم پاشا و حسن فہمی افندی و نصب محمد رشدی پاشا
و خیراللہ افندی — وقعہ نک اوروپادہ عکس تأثیر —

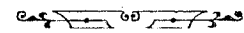
— اسرار خلع حقندہ بعض ملاحظات —

خلع سلطان عبدالعزیز حقندہ بعض ملاحظات — خلعی قوہ
عسکریہ ایلہ موقع اجرایہ کتورمکہ قرار و یرلدیکی — سلیمان وردیف
پاشالر — تشبہات خلعدن صدر اعظم و شیخ الاسلامک امتناعلری
و صکرہ بالرضا موافقتلری — قیصرلی احمد پاشا و دیگرلری — وقعہ
کیجہ سی محمود ندیم پاشا، جنرال اغنائیف و سلطان عبدالعزیز —

— سلطان عبدالعزیزک خلعی —

خلع کیجہ سی بشکطاش طرفی — سلیمان پاشانک مکتب حربیہ یہ
مواصلتی و بونک طرفدن ضابطانہ ایدیلن نطق — مکتب حربیہ نک

بشکطاش سراینه حرکتی — مواصلت حسین عونی پاشا و تشبثات
خلع — سلیمان پاشانک دائره سلطان مراده دخولی^۱ — سلطان مرادک
طیشاری چیقمه دن امتناعی — احوال سلطان عبدالعزیز —

— مقدمه —

مقصدم، سلطان عبدالعزیز مرحومک تاریخ سلطنت و حکومتی
بتون عنعنه و تفرعاتیله تفصیلاً و توضیحاً یازمق دکدر. بوکی تشبثات
حد اقدار عاجزانه مدن خارج اولدینی کی فکرجه شمیدیک بو امر
مهمی وجوده کتورمک دخی ممکن دکدر. چونکه عصر مزده تاریخ یاز-
مق برچوق موادک وجودینه وابسته اولوب از جمله زمین اتخاذ اولنه حق
دور حقنده سرمایهنک کترتلی بر مقدارده بولمنسه و بالخاصه موضوع
بحث اولان وقایعک دقایق و شعباتی آیری آیری ضبط و نقل ایدن
آثار و تألیفاتک اولجه موجود بولمنسه متوقفدرکه شو تسهیلات میدانده
اولقسزین بر تاریخ مکمل یازمق تشبثک مطلوب اولان نتیجه بی ویره-
میه جکی ارباب وقوفه معلومدر.

بزده ایسه تاریخ عثمانینک هانکی دورینه عائد اولورسه اولسون،
بوکی اثر و مأخذلرک عددی پک آزدر. یقینده استیکال ایدیه جکته
دخی علامتلیر یوقدر. اورویایه کلنجه واقعا اوراده ممالک محروسه نک
احوالنه بالخاصه دور جدیدینه عائد پک چوق تاریخلر نشر ایدلشسه ده
بر مؤرخ ایچون بوتالیفات کافی صاییه مز. چونکه بر چوقلری طرفکیرانه
واحوال و معیشت عثمانیه یه وقوفسز لقله یازلشدر. دیگر طرفدن بر
درجه یه قدر امنیت ایدیه جک نشریات اوراده دخی نقصاتدر. مثلاً
صوک دورلرده ممالک محروسه ایله کیتدکجه معاملات سیاسیه سی جدیدیت

کسب ایتمکده اولان دول اجنبیه سفارتلرینک کندی حکومتلرینه اعطا ایتدکلری راپورلرک جمله سی اورته یه قونلمه مشدر. حالبوکه دور جدید تاریخ عثمانیسندن بر حادثه مهمه یی لایق وجهله تنویر ایتمک ایچون بو رسمی راپورلردن صرف نظر حتی اخبارات خفیة سیاسیة و مکتومه لرینه دخی کسب وقوف ایتمک لازمدرکه آنحق بوسایه ده موضوع بحث بولنان موادک اطرافلیجه تدقیقات ولایق وجهله احاطه سی ممکن اوله بیله جکدر. حقیقت حال بودر. مع هذا سالف العرض اسبابدن طولانی تاریخ جدید عثمانیدن بر وقعه حقنده صوک سوز اولق اوزره شمذیلک بر اثر مکملک تألیفیه میدان انتشاره قونلمه سی ممکن اولماقکه برابر بو طریقده بر آدیم آتمق هر حالده فائده دن حالی عد ایدیه مز. شو جهتله ایدیلن غیرت پک بیوک فوائدی اعطا ایده جکی دخی شبهه سزدر. چونکه بو کون اورته ده موجود معلوماتله شمذی یه قدر مستور قالان بر حیوق حقایق میدان چیقارمق، و حادثات متسلسله یی بر برینه ربط ایتمک و بو صورتله تاریخ عثمانینک ماضی یه قارشمش بر وقعه مهمه سابقه سی نسیاندن قورتاروب قارئین کرامه شمذیدن دوغری بر فکر ویره بیلیمک ممکندر.

سلطان عبدالعزیز مرحومک دور سلطنتنه کلنجه اورو پاده بر قاج دانه بزده دخی اورته یه قونمش تک بر اثر وارددر. بونلر واسطه سیله مشار الیه حضرتلرینک زمان حکومتی و علی الخصوص الک صکره دوجار اولد. قلری احوال مؤسسه یی بر درجه یه قدر تنویر ایتمک ممکندر. بالخاصه بزم ایچون بو صوک تکلیف غایت مهمدر. چونکه بو اثر محرر شهر

احمد مدحت افندی حضرتلرینک مخصوص قلمی اولوب مشار الیه حضرتلری وقعه یی عیناً کورمش و بوایشه اشتراک ایتامش ایسه بیله فاعللردن بعضیلرینک قریبتنده بولنمشیدی. بو سبب اثر مذکورک قیمتنی نظر مزده قات اندر قات آرتدیر مقدهدر.

فی الحقیقه بو اثر یعنی « اس انقلاب » شو وادیده یازیلان اثرلرک اک مهمیدر. بشقه بر محیطده یازنش اولسه ایدی اثرک قیمتی ده ازیاده اوله جفته دخی شبهه ایدلنز ایدی. فقط نه فائده سی وارکه تألیف مذکور علی روایة پادشاه زمان اولان ذاتک امری و تعیین ایلدیکی پروغرام اوزرینه و حدود دائره سننده ده ا طوغریسی مخصوصاً ارانه ایدیلن طرزده یازلشدر. بوسبیدن کندیسنه تمامیه امنیت ایدلمک ممکن دکلددر. همان هر سطرنده مقصد معین تعقیب ایتمکده اولدیغنی لدی المطالع کوسترمکدهدر.

شو حاله تأسف ایتامک ممکن دکلددر. چونکه وقعه عزیز کبی تاریخ عثمانیده غایت مهم بر فصلی تشکیل ایدن بر حادثه سیاسیة نک بیطرفانه یازیلوب و حقیقت حال نه ایسه میدان قونمنسه شدتله احتیاجز وارددر. یشادیغمز شو دور مدهشک وقعه مذکور ایله مناسبت و رابطه سی پک زیاده اولدیغنی حالده بو وقعه نک ظهور و منشائی حقنده یکدیگرینه مبین و مخالف فکرلر اورته ده دوران ایدوب طور ییور. بعضیلریمز بو زمانده اوغرا دیغمز مصیبت و فلاکت وچکمکده اولدیغمز بلالری وقعه مذکور. رهنک نتیجه طبیعی و قطعیه سی عدا یلمکده دیکرلریده بو وقعه نک يوم ظم. ریخی ترقیات فکریة عثمانیه ایچون بر تاریخ ابتدا واستقبال عثمانیچون برنا

نجات و خلاص اولوق اوزره تلقی ایتمکده در.

هر نه حال ایسه سویلدیکمز شو مواد دخی دور سلطان عبدالعزیز حقنده یکی بر اثرک وجودینه دائر اولان احتیاجی تشدید ایدیور. بز شو مقصدی ایفا ایتک دکل یالکز مؤرخین مستقبله مزه یول آچق ، بونلرک غیرت و هممانی نه طرفه طوغریله جغنه استقامت ارائه ایتک اوزره شو اثر عاجزانه مزى اورته یه قویمه قرار و یردک . کتایمزده بعض موا- دی برنجی دفعه اوله رق تنویر ایتدیکمز کبی اولجه معلوم اولان وقایعک تفصیلاتی ، محاکمات عمومیه سنی دخی بیطرفانه یوروتدک ظن ایدرز . بونکله برابر ، موضوع بحث اولان بر ماده ده تنویرات و ملاحظاتمز ارائه و بیان ایتدیکمز صورته اولدیغنی ادعا ایتیورز . مأخذلرک مقفود- دیت وعدم کفایتی خصوصاً معلومات رسمیه نک عدم موجودیتی برقاق خطالرک تولدینه میدان ویره بیلیمسی نمکندر . شو قدرکه بزم اصرار ایتدیکمز بر ماده وارسه بوده ایلرویه سوردیکمز محاکمات و ملاحظات غرضدن عاری ، صفوت قلب و خلوص نیته مبنی اولمسی قضیه سیدر . واکر قارئلریمز بو ماده یی تصدیق ایدرلرسه کتابک نشرندن انتظار ایدیلن مقصد ، بزجه حاصل اولمش دیمکدر . ومن الله التوفیق

۲۰ کانون ثانی سنه ۱۳۱۹ احمد صائب

وقعه خیریه و نتیجه

سلطان سلیم ثالث — سلطان محمود — اصلاحات تشبثاتنده کی مشکلات — سلطان عبدالمجید — وکلای زمان : رشید ، عالی و فؤاد پاشا — اختلالات داخلیه و قریم محاربه سی — اصلاحات عمومیه ده کورینن احوال غیر مطلوبه — معارفک نشر و توسعینده کی تکاسل — تنظیمات و تشکیلات عسکریه ده کی نواقص و بونک اسباب و منشائی — مالیه — دولت علیه ده برنجی دفعه اوله رق استقراضه مراجعت — وفات سلطان عبدالمجید —

بیك سنه هجریه سندن صکره عثمانی پادشاهلری ایچنده غیرت و اجرات ایله فوق العاده بر موقع مخصوص قزاقمش اولان پادشاه سلطان سلیم ثالث -حضر تلی در .

دولت علیه نک اوزمانه قدر اداره سی چوروک ، بتون ممالک محروسه باشند باشه معرکه فجایع بر حالده ایکن سلطان مشار الیه ، جدی و صمیمی بر انقلابه بذل همت و غیرت ایتدی . اصلاحات عمومیه مکمله - نک حیز آرای حصول اولمسی ایچون ابدالندن کری طورمدی . فقط بونجه غیرت فداکارانه ، پک بیوک موانعه تصادف ایتدی . چونک ، اصلاحاتک نتیجه طبیعی سی بالآخره کنیدیلرندن حساب صورمسنی ، ومنفعتلرینه سکنه ویرمسنی پک مأمول کورن ، رجال دولتدن چوقلری اسکی اداره یه استنادکاه طبیعی بولنان . فقط بر چوق زماندنبری عسکر

اولمقدن زیاده یاغما حیلوق وادیسندده اولان یکچیریلری آل آلتندن قیشقیرتهرق، مانع اصلاحات اولوق طریقته سوق ایتمکدن بر آن حالی قالدیلر. اک صکره بویولده فضل و عرفانی، زهد و تقوای ایله عثمانلی پادشاهلری آره-سندده ملتک حرمت و ابجانی پک زیاده قزاعش اولان سلطان سلیم ثالث خلعی و شهادتی کبی فیجیه لرله صحیفه تاریخ عثمانی یی قره-لدیلر.

سلطان محمود خان حضرتلری دخی دور سلطنتلرینک واسطنه قدر اومانعه عظیمه نك مشکلاتی ایچندن قورتولامدیلر. مقصود معنای وطنپروری یی اجرادن عاجز قالدیلر.

فقط بیک ایکی یوز قرق بر تاریخ هجری ذی القعدة سنک طقوزنجی کونی خروج علی السلطان نیتله آت میداننه طویلانان یکچیریلری بر کونده محو ایدرک وقعه خیریه یی وجوده کتوردی. و بو عزم عالیهمتانه ایله دولت علیه عثمانیه تاریخبنده بر بدر مشعشع رسم ایدرک وطنی انقرا-ضه سوق ایتمکدن بشقه بر ایشه یارامیان اولکی اداره دن صرف نظر اولندیغی بوندن صکره عصر و زمانه موافق بر اداره تشکیل ایچون جدی اصلاحات داخلیه یه تشبث ایدیله جکفی عالمه کوسوردی.

بو حقیقه اولان شاهانه تشبث کرک داخلده و کرک خارجه ده پک بیوک تأثیراتی موجب اولدی.

اوروپا لیلر اوته دنبری شرق اهلایسنک احوالنه لایقی وجهله واقف اوله مدقلرندن ملت عثمانیه و دولت علیه حقیقه بر طاقم افکار باطله و جاهلانیه ایدیش اولملری جتیه ترکرک مدیت حاضره اقتضاسندن اولان

اصلاح و تنظیم امور مملکته عدم استعدادلرینی قویاً ذهنلرینه یرلشدیر-مش بولنیورلردی. حالبوکه وقعه مذ کوره نك قولایلقله فعله کلشی و اصلاح اداره یه قطعاً نمانعت کوسترن دهشتلی یکچیریلرک آرتق نابود و محو ایدلمسی و بونی متعاقب اورویادن دولت امورینه واقف اصحاب اقتدار جایی حکمانک و دیپلوماتلرک عقللرینه براز طور غولتق و یرمش و پک چوقلرینک ترکرک حقیقه ایدیش بولندقلری سوء نظرک تبدیلنه خدمت ایلمکله برابر بر طاقملرینک ده جالب خوف و تلاشلی اولمشدر. بو صوک طاقده بولنان ذواتک مطالعهلرینه کوره دولت علیه نك اداره سی اوروپا اصولنده تنظیم ایدیلر و ترکرک یئینده مدیت حاضره نك اس اساسی بولنان علوم و فنون متنوعه تعمیم اولنورسه ذاتاً دین مبین اسلامک الهامات قطعیه سندن بولنان قوه معنویه و اقتدار عسکریه نك عثمانلی دولتی ازهر جهت شهره ایلری کوتورمسی و آز بر زمانده دولته اسکی شان و شهرتی اعاده ایدرک بو حالک اوروپا موازنه سیاسیه سنه دخی اجرای تأثیر ایتسی پک محتمل کورونور ایدی.

داخلده ایسه پادشاهک تشبثات جدیده و خیریه سی عموم اهلای یی تلاشه دوشوره رک ملتی احوال مستقبله ایچون پک مایوس ایتش ایدی. چونکه ایکی اوچ عصر دنبری اغتشاش ایچنده یوورالانان اسکی اداره-نک نتایج سییاتی تماماً بو زمانده میداننه چیقدی. ولایتلرده متوالی عصیانلری موجب اولدی. بیتمز توکنمز غائله لر جتیمکان مرحومی بحق ییزار ایتدی. مأمورین و رجال دولتک قسم اعظمی بیلله یکچیر-یلرک ظلم و زورندن پک زیاده اورکش و بیقمش اولملرینه رغماً پادشاهک

مقاصد اساسيه سنی یعنی تنظیم امور و اصلاح اداره اورویا اداره سنیه تقلید اولته جغنی حس ایدرک ایی اولسون فنا اولسون تعصب سوبقه آبا و اجداددن کوردکری اصول تعیش و اداره دن انحرافی ایسته منزل و طریق جدید کیتمکدن اجتناباً پادشاهدن آچیقدن آچیه شکایتده بولنورلر ایدی . بر وقت ایش اودرجه یه کش ایدی که : خنکارده متدنت و بر قاچ ارکان حکومته شدت کورونمسهیدی اهلینک عصیان قدر جسارت ایتسی بعید دکل ایدی . فقط آت میداننده وقوعه کلان قانلی قتل اولانجه دهشتیه هرکسک کوزی اوکنده بولندیغندن خروج علی السلطان کبی بر حرکتیه جسارت ایده چک آدم استانبولده قالماش ایدی .

خلاصه بیک مشکلات ایله اولسون جنتمکان سلطان محمود خان حضرتلری انقلاب جدی وجوده کتیرمه موفق اولدی ، و اداره دولته تمانی جدید و قوی بر صورتده وضع ایتدی . بوندن صکره اوله جق حرکتک ایدیه چک همتک کافه سی باشلوجه سی آتیلان تملک بناسی ایدی که اوده ممالک محروسه عثمانیه نک حسن اداره سی ضمنتده وضع و تأسیس اولنه جق قوانین جدیدنه نک مواد سیاسیه سی اولان امنیت مال و جان و محفوظیت عرض و ناموس و تفرعاتی و تعیین ویری ترتیب عسکر و ساءرته نک اجرایی کبی تشبثات مهمه عمرانی و روانه دن عبارت ایدی .

سلطان محمود زماننده وجوده کلان اصلاحات عمومیه اساساً ایکی ماده دن عبارتدر : بری نظام عسکری تأسیسی دیگری قیافت عثمانیه یی دکیشدیرمک قضیه سی اولوب بو صوک ماده هر نه قدر اهمیتسز کی

کورونور ایه ده او دورک اهلینسند موجود اولان جهالت و تعصبک و اورویا اصول تعیش و اداره سنی قارشى بسله نن نفرتک درجه سی نظر ملاحظیه آلدینی حالدیه بواسلا حاکم اجرا سنده نه قدر ممانعتیه تصادف اولدینی قولایلقه آکلاشیلیر .

دولته اداره سنی انتظامیه قویق و سائر بالجه اصلاحات مطلوبیه یه چالیشمق قضیه مهمه سی اک اول مستعد و مقتدر مأمورین دولت یتشدیرمک و معارفک توسیع و انتشارینه خدمت ایلمک و ابسته بولنقله بو جهت جنتمکان مرحومک نظر دقیقانه لرندن اوزاق قالماش و همان بومقصود ایله بر قاچ مکتب تأسیسی تحت قراره آلمش ایدی که : یالکز بوماده نام با احترام شاهانه لر نی الی الابد تقدیس ایتدیرمک کافی موفقیات عظیمه دن معدوددر .

صکره لری فقط یینه او دورده دیگر اصلاحاته ده ممکن اولدینی قدر غیرت ایدیلیر ایکن بلافاصله عصیانلر ظهوری و داخلده موجود بولنان اغتشاشاتک اکسلیوب آرمه سی و بعضاً خارج ایله ایدیلن محاربه لر احوال داخلیه یی تنظیم ایچون پادشاه مشار الیه حضرتلرینه وقت بر اقامشدر .

سلطان محمود خان عدلی حضرتلرند نصکره ، سلطان عبدالمجید خان جالس تخت سلطنت اولوب زمانلرنده عموم طرفندن طریق اصلاحاته بر میل مستحسن کورولش ، او یولده غیورانه حرکت ایتک لازم بولنش ایکن اساساً اولدجه اوزون سورن بودورده کلخانه خط هایونی و بر قاچ نظامنامه ایله اکتفا ، نقددن ده پک قیمتدار اولان او زمان عزیز

سوء استعمال ایدلشدرد . بو تکاسل و یامساعه ، پک چوق احوال
لک اجتماعی ضرورتیه وجود بولدیغی ده منکر دکلسده ، زمانک ایش
باشنده اولان ذواتی مسئول طوتولوق حفسز دکلدرد . چونکه : اوزمانک
وقایع تاریخیه سنی کوزدن کچیرنلر ، پک قولای آکلا بورلرکه : یکریمی ایکی
بچق سنه دوام ایدن مدته ، کرک پادشاه و کرک وکلا اورته ده اولان
فنانلی و برطریق صلاح و ترقیه کیرمک لزومی تمامیه ادراک ایتشلر فقط
بو باده برفدا کارلق ؛ لازمی قدر حمیت کوسترمه مشلردر . یالکر سوء
اداره دن طولای اوتده بریده ظهور ایدن اهمیتسز عصیانلرک تسکینی و
برده محاربه ایله اوغراشمشلردر .

بو پادشاهک دورنده اولدجه مستعد وکلا یتیشمکه باشلامش ایدی .
بیوک رشید پاشا و صکره لری عالی ، فؤاد و سائر پاشالر مراتب عالیه نک
اک یوکسک طبقاتی اشغال ایدیورلردی . بونلرک اکثری سلطان محمود
خان حضر تلرینک یتیشدیرمش اولدیغی افکار منوره احبابی و عصرک
احوال عمومیه سنه بحق واقف ذوات ایدیلر . فقط نه فائده سی وارکه :
دولت علیه امورینک اک یوکسک مقامنده اوتهدنبری موجود بولنان
احوال مؤله او زمان دخی اجرای احکام ایتمکده بولندیغندن بزجه اک
قیمتلی واک نازک اولان او دورده هیچ برایش کوروله مدیکنی مع -
التأسف تذکاره مجبورز .

موجود اولان سوء اداره دن طولای پاره سزلوق ، ملتک ثروت و
سعادتتی تشکیل ایده جک وسائطک فقدان درجه سنده ندرتی ، وقت
وقت شوراده بوراده ظهور ایدن عصیانلر و تسکین عصیان ایچور ناچار

اختیار ایدیلن بیوک فدا کارلقلر ، دولتک اولانجه قوتی صرف ایتدیر -
مکده ایدی . بو داخلی کشمکشلر تأثیریه ، دولتک وضعیت و حیثیت
خارجیه سی دخی باطبع دوچار رخنه و تزلزل اولدی .

بو هنکامده ، اوتهدنبری ذاتاً قوی بر دشمنمز اولان و ضعیف بر
کونمز بکله یه رک کندی پولتیقه سنی تطبیق ایچون مترقب فرصت بولنان
روسیه ، شرق مسئله سنی چیقاردی .

ایشته : بویله جه قریم محاربه سی آچیلدی .

اکر بو محاربه ده ، کندی مقاصد و منفعت سیاسیه لرندن طولای
بزه دوست بولنان فرانسه و انکلترة دولتلری معاونتده بولنامش اولسه
ایدیلر ، دولت علیه مرک نه قدر تهله کله ره دوچار قاله جغنی بوکون تخمیناً
بیله تعیین ایتک ممکن دکلدرد .

بودولتلر ، حقیقه بزه جدی معاونتلرده بولندیلر . دولتمزک تمامیت
ملکیه سنی ، او زمان ایچون محافظه یه خدمت ایتدیلر . و بو واسطه ایله
اجرای اصلاحات ایچون چوق زمان قزاندردیلر . زیرا : بو محاربه ده
قطعی بر مغلوبیته دوچار اولمش بولنان روسیه نک ، آز بر زمانده باش
قالدیروبده یکیدن تعرضه باشلامسی ، امکانشز بر حاله کتیرلشیدی .

او دورده جناب حق احوال عمومیه مزى ، شو صورتله ، مساعد
و سالم بر وضعیتده بولندیردیغندن ، بزم ایچون بردها اولیه بر تهله کله
دوشمه مک غیریله ، طریق تجدد و صلاحه کیرمک ، اوسیل سلامتده
بیوک آدیملر آتق ، شبهه سز بر قاچ سنه صکره یکیدن هجوم ایتسی یک
طبیعی و قطعی اولان شمال استیلاچیسنک اغراضنی تملندن ییقمق ،

بزرگه الزم اولديغنى تقدير ايتلى ايدك. قريم محاربه سنده معاونت و همتلرى سبق ايدن او، ايكي بيوك دولت دخی، سفیرلری واسطه سیله بو جهت مهمه و لازمه بی، و لهمزده کی غیرت و همتلرینک مجرد، بو جهته معطوف و مقصور بولنديغنى تبلیغ و افهام ایتشلردی. بوتلیغات دوستانه دخی ذره قدر اهمیتلی بر روی قبول کورمیدی. دولتک اداره سی محاربه دن اول نه یولده و نه حالد ايسه، ینه او یولده و او حالد بر ایلیدی. سرای و وکلا کندی کیفلرینه طالدیلر. معضلات امور دولت ایچون کیفلرینی بوزمق زحمتیه کیرمیدیلر. بر های هوی صفادر، میدان آلدی. دور مذ کورده نیچون ایش کوروله مدیکی کیفیتنک تفصیلا- تنه کیرشمکه لزوم کورمیور ايسه کده، او زمان ایش باشنده بولنان ذوا- تک یعنی: پادشاه و وکلانک هانکی نقطه لرده یا کلش اولدقلىرینی مختصراً اولسون ایضاح ایتمکی فائده دن حالى کورمیورز:

معلوم و مجربدرکه: بر دولتک واصل اولدینی منزل قدرت و مکننت ملکنده موجود معارفک درجه ترقی و تعالی سیله متناسبدر.

هانکی ملت اولورسه اولسون ترقیات علمیه و مدنیه سی بر درجه عالییه واصل اولش بولنورسه، او دولتک انتظام و قوتی ده او قدر مکمل اولور.

بو او قدر طوغری بر حقیقتدرکه: نفوسجه زیاده، اراضیجه واسع و مساعد، فقط معارفدن محروم قالان جاهل بر ملت معارفله تنور ایده مدکجه ایکنجی درجه ده قاله جغنی، روس ملتک تاریخیه دخی اثبات ایتمک ممکندر.

روسلر، اوروپا هیأت اجتماعیه سنک هر برندن چوق، و اراضیسی دخی نسبت قبول ایتیه جک درجه ده واسع اولدینی حالد، بو صوک ایکی عصره یعنی: خوارق علمیه و فیه بی بحق مدرک بر دلی پترویه مالک اولنجهیه، و اوسایه ده اوروپا مدینتی مملکتلرنده تطبیق ایدمجهیه قدر بین الدول نفوذ و اعتبار قزانمغه موفق اوله مامشالردر. معارف حقنده نه قدر سویلنسه آزدر:

معارفک، ملتک احوال و استعدادنده کوستردیکی تأثیر بک بیوکدر. انسانلر بو فضیله مالک اوله مدقجه آلرنده بولنان اراضیدن لایقی وجهله استفاده ایده مزلر. ملت، عدل و حقه مقرون بر معامله ایله مسعود قاله ماز.

هیچ بر شیئک حقیقتنه واقف اوله ماز. خلقه موجود ذمایم و هوای خسیسه یه غلبه ایده مزل. انسان ایچون اک مقدس اولان وطنک قیمت حقیقیه سنی تقدیر مزیتندن محروم بولنور. اونک عندنده حریتله اسارت یکسان اولور. دیگر ملتله اولان مناسبت و معامله سنده تعصبیدن قور توله ماز. حمیت حقیقیه نه اولدینی بیله مزل. اک فناسی او زواللی نصیبسر ملت. دیگر ملتلر نزدنده حرمت و رعایت قزانمیه رق، دائماً هدف استهزا و حقارت. دائماً اسیر و خدمتکار اولور.

حاصلی، معارفسز بر ملتده، منسوب اولدینی دولتک، او حال ایله الی الابد محافظه موجودیت ایده بیلمسی غیر ممکندر.

مسرودات واقعه دن پک قولای آکلاشیله بیلیرکه: سلطان محموددن صکره کلن دورده، اک زیاده اهمیت ویریه جک ماده بر غیرت جدید و

متمادیه ایلہ معارف و مدنیاتک ملکہ نشر و تعمینہ خدمت، الزم ایدی. هیات!... بو جهته هیچده اهمیت ویرلمدی؛ باقلمدی. ظن ایدلمسین که: ملکہ بو کون معارفک نشر و تعمیمی وطنی همان ساحل سلامتہ چیقاریر، فکرندہ یز: خیر فکریمز، و سویله مک ایتدیکمز بودکدر. معارف ثمراتی درعقب ویرمز. دیدیکمز کی سلطان عبدالحجید زمانندہ معارفہ همت ایدیلیدی، بو کون ثمراتی اقتطاف ایدیلهرک سعادت مملکت امین بولنوردی. اوروپالیلارک معاونلرندن بیله مستغنی قالیردی. کندی احتیاجاتمزی کندی فابریقه لریمز، کندی اعمالاتخا- نه لریمز تهوین و تسویه ایدردی.

سلطان عبدالحجید دورندہ اهمیت ویرلمه ین یالکز معارف دکدر: کلخانه خط هایونیه رسماً اعلان و تبشیر ایدیلن، و دولتک خیر خواهلرینی ممنون و امیدوار براقان اصلاحات دخی، موقع تطبیقه قونمه دی. یالکز کاغد اوزرنده قالدی. اورادن تاریخه کچدی. او قدر. معارفدن صکره، شایان اهمیت عظیمه اصلاحات عدلیه، صکره و بلکه دهها اول تربیه و تعلم شهزادگان. بونلرک اثبات الزمیتلری ایچون سوز سویله مک فضلہ در.

بو جهات مهمه نک تأمین ایچون اوروپادن واقف ذواتک جلبی، اونلرک عرفان و اقتدارندن استفاضه، احوال ضروریه دن ایدی. بو نقطه یه اصلاً بر لحاظه همت آتیلما دی. بر درجه یه قدر اهمیت ویریلن جهت، حربیه نظارتی ایدی.

سلطان محمود زمانندہ، ودها صکره لری اوروپادن جلب اولنان

بر قاج ضابط؛ فطره عسکر یارادلش اولان دولت علیه اردولری بر درجه یه قدر تنظیم ایتدیلر. بو زمانه قدر بزجه معلوم اولیان فنون جدیدہ عسکریه. مکتب حربیه مزده تحصیل اولنمغه باشلادی. نه فائده که: باشده بولندیریلان اصحاب امورک تعصب و غروری (ترقی و تعالی) کله لرینک مفهوم معتناسنی حقیقه ادراک ایتلرینه مانع اولدی. فنون و ادبیات حربیه نک یالکز مقدماتنه هنوز واقف اوله بیلدکلری حالده، دوره کالات عسکریه یه واصل اولدق؛ توهیمه، پی درپی مکتبک پروگرامنی توسیع و تنظیم ایدرک، تجدد و ترقیات فیه دن علی- التوالی نصیبدار اولق جهتنی قاله آلمادیلر.

بو تسامح مغرورانہ نک ترقیات عسکریه مزه او درجه سوء تأثیری اولدی که: او وقت، عرض ایتدیکمز کی، مکمل تحصیل کورمش ضابطانمز بولندیغندن، و تحصیلدن پک جابق استغنا کوسترلایکندن فنون عسکریه حاضرہ نک ضابطان و اردولر اوزرنده تعمیماً تطبیقی ایچون بو کون، یکیدن اجنبی معلملرینک جلبنه احتیاج شدید حس اولنمقده در. بوشونکله ثابتدر که: دهها کچن سنه، یعنی مکتب حربیه نک تأسیسندن آتمش سنه صکره، تقسیم اراضی فی ایچون فرانسه دن معلم ضابط جلب اولنمشدر.

بوراده شایان ذکر و انتباه بر ماده وار ایسه اوده: روسلر بوندن ایکی یوز سنه اول، سلطان محمود دورندہ کی حاملزه مشابه بر درکه ده بولنمشلرایکن، امپراطور بیوک پترو، دولتی تسعید و اصعاد غیرتیه اصلزاده لرک اعتراضلرینه اعتبار ایتیه رک، پک چوق اجنبی معلملر، و

ایش بیلیر آدملر جلب ایدرک، مملکتی تنسیق و تنظیمه چالیشمش، و اوتوز قرق سنه ظرفنده ادارهیه واقف ذوات یتشدیره رک، آرتق اجنبیلره احتیاجدن وارسته قالمش اولسیدر.

بز، بومطالعه و عبرتی درمیانه، او زمان دولتک اداره سنی اجنبیلره تسلیم ایتک لازم و مصیب اولدینی فکرند بولمق ایسته میورز. شونی عرض ایتک ایستوروزک: مادام که او وقت دولتک اداره سنی و ترقی سنی توثیقه قادر، اصحاب معلومات یوقدی، ابتدای امرده اوروپادن اهل و ارباب ذوات جلب اولنهرق، هیئت وکلانک لزوم کوردیکی موقعلرده استخدام ایدملی ایدیلر. بو واسطه ایله بزده دخی یواش یواش آدم یتشدیریه بیلیمش اولوردی. دلی پترونک اتحاد ایتدیکي اصول تعلیق ایدیلهرک، بر چوق ذکی عثمانلی کنجلی اوروپا مکتبلرینه کوندرملی، تحصیل ایتدیرملی ایدی. بو صورتله پک آز بر زمانده دولتک هر شعبه اداره سندم حرکات حاضر مدینه و ترقیات کستری به واقف ذوات قزانمق پک طبعی اولهرق کندی کندیینه وجود بولوردی. بو مهمه نازکه او زمان دوشونولش اولسهیدی، بو کون اجنبیلردن استعانه و استفاضهیه احتیاجدن قورتولش اولوردق.

هر نه ایسه، کچمشه تأسقله اسراف ایده جک و قتمز اولدیغندن خلاصه سویله لم که: سلطان عبدالمجید زماننده جدی برایش کورولدی. نه یاپیلدیه هپ قبا، وقوفسز تقلیدلردن عبارتدی. بو تقلیدلرنده پک چوق فناقلری چکیلدی.

اک برنجی ضربه مضره، بحران وعدم انتظام مالیده کوروندی.

مالیده تأمین مکملیت ایچون برنجی چاره، ملکده صنعت و تجارتی توسیع و تعمیم ایتک ایکن، بزم او وقتک متفکر و کلاسی، اوروپا دول مترقیه سنک، عمیق حسابات اقنومیقیه نتیجه سندم مراجعت ایتدکاری « استقراض » اصولی « اصلاح مالیه » مقصدیه تقلید ایتدیلر.

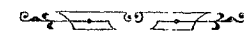
اوروپانک پک چوق زنکین مملکتلرنده استقراض طریقیه مالیه نك سلامت و وسعتی جهته کیدلیدی و ارسده دیدیکمز کی حسابات عمیقاً اقونو-میقیه نتیجه سی اولدینی نظر ملاحظه یه آلتق لازمدر. حال بوکه او حسابلردن بر شی آکلامیان بر دواتده، بر درلو آکلاشیله میان مغالطات مبهمه نك قراکقلری ایچنده، نه ایچون اولدینی حقیله بیلنه میهرک عقد ایدیلن، و الطبع موضوع لهی بولنه میان استقراضلر پک مضر و عاداتا تهلمکی اولور. سلطان مجید دوری و کلاسی بونکات دقیقه بی حقیله آکلامدقلرندن و یاخود آکلا دیلرله بیله، نصلسه تهلمکی کورمه مک ایچون کوز یومقی اعتیادنده بولندقلرندن اوروپا دولترلرینک « استقراض » اصولی تقلیده برنجی دفعه اولهرق شتاب ایتدیلر. بو صورتله آچیلان دفتر دینک یکونی کیتدکجه زیاده لشدی. او رادهیه کلدی که: پادشاه مشار الیهک صوک زمانلرنده، دفترک صوک رقی اون میلیون لیرایه قدر وار یوردی.

داخلدهده قائمه او قدر بر کومه حاصل ایده جک قدر مبذول ایدی. بو یکون و کومه، واقعا، دولت علیه کی خزینه لره مالک بر دولت ایچون چوق کورولمه مک، لازم کلیرسه ده استقراض واقعک تبذیر ایدلمه سی و محتاج لهنه صرف اولنمی الزم ایدی. فقط او یله اولدی. هپ استقراضلر بی محابا اسراف و اهلاک ایدلادی. یالکز حضرت عبدالمجیددن اخلافنه

« اوروپادن استقراض » بر بدعه مضره ، وقوجه بر دين دفترى ميراث
قالدى كه : بونك تكميل مسئوليتى پادشاهه ، عصر ك وكلاسنه عطف
ايدملك حقسنز اولاز .

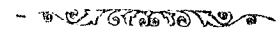
بودورده تشبث ايديلن ديكر اصلاحاته كانجه : جهت عسكريه ده
(۱۲۶۰) تاريخنده نشر اوانان قانون عسكرى ايله قرعه اصولى بر
مرتبه دهاتعميم اولندى . عسكرك موظفده بش ، ردیفده دخى یدى سنه
استخدامى قانون تحتته آلدی . (۱۲۷۳) ده دخى استانبولده مطبعه
تأسيس ايدلدى . (۱۲۷۴) ده اراضى و جزا قانونلرى اعلان اولندى .
كه : ايشته سلطان عبدالمجيد دورنده ياييلمش اولان اصلاحاتك همان
جمله سى بوقدردن عبارتدر .

۱۲۷۷ ذى الحجه سنك اون يديسنده سلطان عبدالمجيد حضرتلرى
قرق سنه عمر ، ويكرمى ايكي بچق سنه ده سلطنت سوردكدن صكره
وفات ايتدى . يرينه برادري سلطان عبدالعزيز خان حضرتلرى جالس
تخت سلطنت اولدى .

— سلطان عبدالعزيزك اوائل سلطنتى —

جلوس سلطان عبدالعزيز — پادشاهك برنجى تشبثات حسنه سى —
باب على وسراى — فؤاد پاشانك ايلك صدارتى — صدارت كامل پاشا
وپادشاهك مصره سياحتى — فؤاد پاشانك ايكنجى صدارتى — بودور-
ده كى اسرافات — محمد رشدى پاشانك صدارتى — اغتشاشات داخلية

خاقان مشار اليه تاريخ هجرينك (۱۲۴۵) سنه سنده قدمه نهدۀ عالم
شهود اولدى . سلطان محمودك وفاتيله بيوك برادري سلطان عبدالمجيدك
جلوسنده هنوز اون ياشنده ايدى . تربيه عموميه سى خاندان عثمانيه نك
صوك دورلرده كى تربيه لرينه عائد اصول وقواعد موجبنجه اجرا اولندى :
عمرينى سرايده حرم اغالرى و تسوان آره سنده كچيردى . ياشى ايلرو-
لدكجه سراى عادانى وجهله اهاالينك كوزندن صاقلانمق ، وهىچ برشيته
قاريشماق حالنده بيودى . شو قدركه سلطان عبدالمجيد خلقۀ اى بر
ذات اولديغندن سلطان عزيزى ممكن اولدينى واحوالك مساعده
ايتديكى مرتبه حر و سربست بولنديردى . فقط سلطان عزيز ، بك
كوچوك ياشندنبى اوقومق و تحصيل عرفان و كال ايتك جهته قطعاً
التفات ايتمه مش بولنديغندن ، او سربستيدن ده احوال عالمى كوزمك ،
آكلامق خصوصنه ناچيز بر حصه آييرمايوردى .

قوربغه لى دره ده ياپديردينى كوشكنده اكلنمك ، آوه كيتمك ، و
كورشمك كى مشاغل خسيسته ايله بتون او قيمتدار كنجلسى

هوايه ويرميشدى .

شبهه سز، مشار اليك اخلاقده ، صكره لرى كورولن او يغونسز -
لقلرده فقدان تربيه و عرفانك بيوك بر تاثيرى اولمى طبعي ايسه ده
فطرتنده كى خرد ينىلك و خرچينلغك ، اى بر تربيه آلمغه و تحصيل علم
و هنر يكانه مانع اولدنى جاى ملاحظه در .

شو حاليله برابر سلطان عزيز شهزاده لكى زماننده اهالى ييننده بك
كوزل حسن نظر قزانه رق ، بك چوقلرينه اميدلر ويرمش ايدى .
بيوك برادري لطف و كرم صاحبي اولوب ، كيمسه يى رنجيده و تعذيب
ايتك ايسته مز ايديسه ده اداره دولته كوستردى عجز و مسامحه اهالى يى
بستون مايوس ايتمش ، و دولتى بك بر يشان بر حاله كترمش ايدى .
بونك ايچون سلطان عزيزك طينتنده كى سرتلك ، و اطوارنده كى وضع قهرما -
نانه ، اهالينك قسم اعظمى اميدوار ايدىوردى . جلوس عقبنده ملكك
بر شهراه ترقى به كيره جكى ، خلقك مامولى ايدى كه : جلوس ايدر ايتمز
اداره ده آتيلان ايلك آديملر بوايمد و تخمى تقويه ايده جك بر صو -
رتده چيقدى .

سلطان عزيز ، پادشاه اولور اولمز ، اول امرده سرايده موجود
اسرافات مبدوله يى قالدرمغه غيرت ايدر ك ، اوراده بك بوشنه كيتلى معاشلر
آلان حشراتك بك چوقلرينى دفع ايتدى . سرايده بولنديرمى و دائماً
مبايعه سى معتاد اولان آلتون و كموش اشيائى و مجوهرات و سائر مزينات
يهوده يى كلياً قالدردى . بوندن ماعدا نظارتلرده و خاصه سرعسكر قو -
سنده كى مامورلر ايچون دىخى ايجه مهم تنقيحات اجرا ايتدى . منفعت

ذاتيه سنى منافع عموميه فدا ايده جكنى فعلاً كوسترمك ايچون خزينه
خاصه شاهانه ك وارداتندن اوچده بر يسنى بيت الماله تسليم ايده جكنى
اعلان ايتدى . ادوار سابقه ده پادشاهه تقرب ايدر ك بك زياده نفوذ
قزاقوب ، على التمادى دولتى متضرر ايدن و عموم اهالينك نفرتلرينى قزا -
نان بر قاچ ذاتى ؛ مثلاً : پادشاه سابقك سوكيليسى رضا و عثمان پاشالره
عمر و حاجى مصطفى افنديلرى و دها بر طاقلرينى سرايدن دفع ايتدى
كى خدمات عموميه ده بولنان ديكر بعض وظيفه ناشناسلرده ايشدن آل
چكديردى . شو اجرا آت حسنه ، اساساً جزئياتدن عبارت ايديسه ده
احوال عموميه بك كوزل تاثير ايدر ك ، سيئات موجوده يى اولدجه رفع
ايتمش ، و پادشاه حقنده اولان حسن ظن و محبتى تزديد ايلمى ايدى .
جميع زمانده دولتك اداره سنه قطعى صورتده تاثير ايدن ايكي مقام
اولوب برنجيسى سراى ، ايكنجيسى باب عالي دركه : بونلر اوتهدنبرى بر بريله
رقابت ايده ككشردر . آنجق هر بر يى كندى حقوق و مسئوليتى دائره -
سندن آيرلمه رق اجراى وظيفه عصمتى محافظه ايندكجه رفاه و سعادت
اجتماعيه ك كسب امنيت ايتدى و عكسى حالك ايسه بك بيوك فناقلرى
و ضجرت و سفالتى منتج اولدنى تجارب عديده ايله كورولمش و بيلنمش
حقايقنددر .

سلطان عزيز زمانك يكي سنه لرنده ايلك آتش ترقى پرورانه منطقى
اولور اولمز ، وظيفه ناشناسلق . سراى و باب عالي رقابت و ضديتلرى
درعقب ميدان آله رق ، صاحب نفوذ و اقتدار بولنان و كلادن بعض
كار آشنالره سراى ييننده شدتلى مجادله و مصادمه لر وقوعه كله جكى ذاتاً

نخمين اولنمش ایدی.

فقط او وقتلرده بر برینی پک آز فاصله ایله تعقیب ایدرک مقامه کلن صدر اعظم قبریسی محمد و عالی پاشا لرایله پادشاهک مناسبتی، سرای ایله باب عالی بی او نخمین اولنان حاله کتیرمهش ایدی.

مشارالیهامان برنجیسی خلقة ضعیف، ومصرانه مقاومته غیر مستعد و ایکنجیسی اقتدار و قابلیت جهتیله سرایه موقعی بیلدیره جک اوصافه مالک و فقط دها پک یکی اولان پادشاهی بردنبره اورسه له مکی مناسب کورمز، تائی ایله حرکتی اوفق عدا ایدر ایدی. بناء علیه: بودوانک صدارت لرنده سلطان عزیز غالبانه بر موقعده بولمقده ایدیسه ده کیدرک بونلرکده حلم و سکونت لرنی، ملاحظه مدبرانه لرنی احما ایتمکده، شکا- یتلرنی آرتیرمقده، باب عالینک حقوقی محافظه ایچون چاره لر تحریرینه سوق ایتمکده ایدی.

بوسوائق ضروریه و طبیعیه ایله ماهر، مستقل و مسئول بر هیئت وکلانک الزمیتی نظرلرده عیان اولدی؛ بوبداهتی مطلوب مرتبه تأیید ایدن فؤاد پاشا حضر تلیدر.

فؤاد پاشا معلوم اولدینی اوزره سلطان محمود خان زماننده شهرت و لیاقتیله معروف کچه جی زاده عزت منلانک اوغلور.

فؤاد پاشا حضر تلی سایه پدرده کوچو کدنبری کوزل بر تربیه آلمش، او وقتلر پک نادر کوروله بیلن اوروپا تحصیلده پیراسته بولنمش ایدی. مشارالیه غایت ذکی و مکتسبایله، بش آلتی اوروپا لساننه وقوف ایله تمیز ایش اصحاب اقتداردن ایدی. مسلك دیپلوماسیده کی

و حاضر جوابلقده کی مهارتی الآن مشهوردرکه: بونی خاصه سیواستپول محاربه سی روزکارلرنده بسبتون میدان قویمشدر.

مشارالیه افکار جدیده، و ترقیات مدنیه طرفداری ایدیسه ده دولتک صورت اداره سنده بر مسلك مخصوص، و بر فکر متین صاحبی بولنه مامقندن ناشی سلیم و مؤثر بر طریق اتخاذ و انتخابنده عاجزدی.

اداره دولتک باهر اولان فنالغنی صورتا محو ایتک، کندی اداره- سنی پارلاق کوسترمک غیرتنده بولمقده برابر حقیقی و جدی، سلامت ایچون کافی بر مکانت و غیرته مالک دکلدی. فطره آزاده مشرب ایدی. لاشک، وطنک سعادت و عمرانی ازجان دل آرزو ایدردیسه ده کندی اقبالانی، و طول مدت مقام صدارتده قاله رق اکتساب شان و شهرت ایتمکی دخی پک سوزدی. ایشته محافظه حقوق و استقلالی ایچون مقامه کتیرلمسی ایسته ن صدر اعظم، بویله بر ذات ایدی.

فؤاد پاشا مقام صدارته کلزدن اول دخی بیوک مقاملرده بولنمش ایدیسه ده، صدارتده سرایدن کلن و آردی آره سی کیسلیمه ین جوشقونلغه اوزون بر مدت طیانهمدی. بر طرفه چکیلمکه مجبور اولدی، آنجق بزده ده او صره لرده نسبتاً حائر تاثیر و اهمیت اولان مطبوعات، و هر وقت قوتی کوسترمکده بولنان نشریات اجنبیه بتون سیئات عثمانیه نک ازاله سی ایچون فؤاد پاشانک صدارته کلکسندن بشقه چاره اولدیفنی یکرزان اوله رق باغیر دیلر. فقط بتون بو باغیره قار اوفق بر موفقیت کوسترمدی. نهایت بو بایده انکلاتره سفیرینک سرای نزدنده اعمال نفوذ ایتمی کارکیر تاثیر اوله بیلدی. بوراده یه قدر اوغراشیلمقده ده

انکلتريه سفيري مداخله و التماس ايتدکجه بر شيئه موفق اولنه مامقلاغک
يکانه سبي: پادشاهک، فؤاد پاشانک صدارتدن و ملحوظ اولان
مقاومتدن اورکمه سي و بوملحوظات ايله مشار اليه هيچ سومه مکده
اولسي ایدی.

فؤاد پاشانک صدارتي اوزون بر مدت دوام ایدمه دی. چونکه:
مشار اليه مقامه کلير کلز، سرايک اداره دولته اولان نفوذ و تحکمی
اصلاً تجویز ایدمه يهرك همان منافذ تحکم واستبدادی طيقامغه سعی ايتدی.
بوسعي، زوال ناپذیر بر «باب عالی استقلالی» قزانه بيلمکه قدر
نمره دار ايتک ایچون وکلا ايله دخی اتفاق ایدرک، ناچیز بر بهانه ايله
هيسی استعفا ايتدیردی. بوندن مقصد، سرايی شو اتحاد متین ايله
تهديد ايتک، مداخلات کیفیه جوشقونلقلرینی کوکندن بيقمقی ایدی.
استعفا مسئله سی چوق کوزل دوشونولش، واک زیاده بر رد
ائتلافچویانه احتمالی نظر اهميته آلمش ایدیه ده، شو حساب و تخمین
طوغری چيقمادی. خنکار دها صیق باصهرق، بالعکس استغفاری کمال
هضم و سکونتله قبول ايتدی. بو صورتله باب عالینک نفوذ و اقتدارینی
بستون قیرمق ایچون، اک زیاده امنیت ايتدیکی، و اداره دولته بدل،
مجرد تأمین مقام و اقبال ایچون، تماماً کیفیه مطیع بیلدیکی نورس پاشایی
صدر اعظم نصب ايتدی. شو قدرکه: هر طرفدن باش کوسترن عدم
خشنودی بو نقطه ده دیکیلان پای ثباتی قیردی؛ نورس پاشایی عزل
ايتدیرهرك برینه کامل پاشایی کتیرمه که مجبوریت ویردی،
کامل پاشا یکنظرده خنکارک کیفیه خدمت ایدرکی کورونور ایدی

ایسه ده، اساساً باب عالینک استقلالته طرفدار بولمقوله برابر مقام صدارته
دخی خریص دکل ایدی. (یالکز اسبق صدر اعظم) نامی طاشیمق
ایچون بر کره اورادن کچمک آرزو ایدردی.

ایشته: مختصراً بیان ايتدیکنز شو حالدن پک کوزل آ کلاشيله
بیلیرکه: سلطان عززک مبادی دورنده بيله، اساساً ملت و دولت دوشو-
نلز، هر امر مشکل حکومته ده، منافع شخصییه سردفتر اجرا آتده بولنور،
بو اغورده درلو انتریقهر اختیارندن چکنلمز ایدی.

کامل پاشانک صدارتی یدی آیدن زیاده دوام ايتدی. بویدی آی
ظرفنده مهم برایش یاپیایسه، اوده: صدارتک اوزون بر مدت ایچون
فؤاد پاشایه انتقالی کیفیتدر.

مصر، چوق اولدنبری محمد علی پاشا خاندانک اداره سنده ایدی.
اداره داخلیه مصریه بر چوق امتیازلرله تماماً خدیولرک آنده بر اقلمش،
و دولت علیه نك مصر اوزرنده کی حقوق حاکمیتی قورو بر سوزدن عبارت
بولمش ایدی. بو حال؛ مرکز اداره نك مسلک و آرزوسنه موافق دکل
ایدیه ده احوال اجباریه سیاسیه ايله شو قدیم خطانک تصحیحی ایچون
بر شی یایمغه مقتدر اولمیان باب عالی؛ بر سکوت اختیاطکارانه طریق
طوته رق آل آلتندزه خدیویتی مرکز خلافته قوی بر صورتده باغلامق
چاره لرینی آرایور ایدی. نهایت کامل پاشانک زمان صدارتنده استانبول
ایله قاهره آره سنده بر محبت و صمیمیت تأسس ایدرک؛ پادشاه بر مصر
سیاحتی آرزوسنده بولندی. دیگر طرفدن آرزونک سرعتله قرارگیر اوله
بيلمسی وهان موقع فعله کتیرلمسی؛ فؤاد پاشانک، تحت نفوذ و اغوا آتنده

قالدينی آدم لردن آز بر زمان ايچون اوزاق بولنديرمق ايستمسندن تخدمت ايتش ايدى. او كروهى پادشاهدن اوزاق براقق؛ و سرعسكر بولمق جهتيله پادشاهه سياحت آرقداشى اوله بيلمك، و اداره دولته عائد عريض و عميق قونشمغه، و ممكن اولدينى قدر قرب سلطانه مظهرينه ميدان بولق ايچون فؤاد پاشا، پادشاهى شوسياخته پك ترغيب ايتمشيدى. بوسياحت سايه سنده، فؤاد پاشا، پادشاهه تقرب ايدرك اوزرنده اولان سوء توجه شاهانه يي ازاله يه موفق اولدى. بوندن صكره سرايده ايتديكى كې نفوذنى يوروتورك، مصردن عودتنده درحال صدر اعظم نصب ايدلدى. سرعسكرلك و مابين مشيرلكى دى مشار اليك عهد سنده ابقا و توجيه ايدلدى.

بودفعه اولدجه اوزون سورن فؤاد پاشا صدارتنده وقوعه كلن احوالك تفصيلاتنى صكره كى مقالاتمزه براقه رق، بوراده يالكر شونى يازمقله اكتفا ايدرزكه: مشار اليك صدارتندن بلكه نى مهم اجرا آتندن يوزده بريسى دى ظهور ايتدى. درت سنه ايچنده ياييلان اصلاحات، موجود و لازم الازاله بولنان سيئات ايله مقايسه ايديله جك اولورسه فؤاد پاشا صدارتنك وجود دولته بخش ايتديكى فوائد و رفاه پك ناچيز قاله جغنده شبهه يوقدر.

دورنده ذكره شايعان اولان مسئله: طونه ولايتنده كى اصلاحات مهمه دركه: بوده. واليسى بولنان مدحت پاشانك كمال غيرت و اقتدار نندن تولد ايتمدر. طونه ولايتى اصلاحاتنك ديكر ولايتلرده تعميمي، و كويا ملكك ترقيسى ايچون ياييلان بعض كوسترشلر، مثلا: (۱۲۷۹) ده

درشعادتده سلطان احمد ميداننده سركى كشادى، روم ايلينك قضا و قريه لرنده برر سرمايه صندوقى، و استانبولده برنجى دفعه اوله رق اوتوز سنه امتيازله، اوچ ميليون انگليز ليراسنه يقين بر سرمايه ايله عثمانلى بانقه سى تأسيسى كې شيلر، او وقتلر محلى و اجنبى مطبوعايله دولتك عمران و ترقيسنه براعت استهلال اوله رق تذكىر و تشهير ايدلد يسه ده، نتيجه ده قورو بر نمايشدن عبارت قالدينى آئارى دلالتيله ثابت اولمدر.

فؤاد پاشا دورينك محدث سيئه سنه كلنجه: مشار اليه موقعى دائما متزلزل كورده رك تقويه و ترصين ايچون، سلطان عزيزك فطرى اولان احتراصات مذمومه سنى دائما ترويج طرفنده بولمغه، و حتى بعض احوالده پادشاهى اسرافات بيهوده تشويق ايتمكه دى مجبوريت كورش ايدى كه: بومسلك؛ دولتك مابه الحياتى اولان مالىه سنى رخته دار ايتمكه ايدى.

سلطان عزيزك اوائل سلطنتنده مشهود اولان اعتدال پرورلك، فؤاد پاشا بر طرفه براقيله رق اولانجه غيرتله قديم نبرى اوله كلن سراى اسراف فائنه ميدان ويرلدى. حرم هايون على روابه طقوز بوزدن زياده نسوان ايله طولدرلدى. حرم آغالىرى، ودها بر چوق حشرات، او نسبتده چوغالتلدى؛ و مجموعى ايكي بيك بشيوز افراده چيقارلدى.

بو قدر خلقتك دويوملنى ايچون يالكر مطبخ شاهانه دن كونده بش يوز طابله دن زياده يمك چيقديغنى و هر طابله ده اون ايكي قاب يمك بولنديغنى، يكرمى درت ساعتده يئن يمكلرك مجموع عددى التى بيكه قدر وارد يغنى ذكر ايتمك ديكر شيلر ايچون بلكه كوچوك بر مقياس اوله بيلير.

(چراغان و دها صکره لری بکری سرایلری و بوغاز ایچنده ، دها بک چوق یرلرده کوشکر انشاسی کی اعمارات) ، خاصه چراغان سرا- بی ایچون ، طوپخانه و ترسانه نك صرفیات میریه سی مستشا اولدینی حالده بر ییچق میلیون لیرا صرف ایدلسنك انشآت مأمورلری قیوداتیله ثابت بولنسی مطبخ مصارفی مقیاسنه انضمام ایدرك ، فکریلده بر تخمین اجمالی حصولنه یاردم ایده بیلیر .

ایشته : پادشاهک اسرافاته بورادهیه قدر مساعدده اولندقدنصکره فؤاد پاشا کندیسینی دخی اونوتمیوب موفقیات عمرانیروورانه سندن (!) بالاستفاده کندیسینه دخی بر قوناق یایدیرمشدرکه : او قوناق بو کونکی مالیه نظارتی دائره سیدر .

دولتک اداره عمومیه سندن بالذات مسئول اولان ذوات ، بوکی سوء استعمالاته شتاب ایتدکری حالده فناالغک شعبات ادارهیه دخی سرا- یت ایتسی بک طبیعیدر . شو سببله بتون دوائر دولتمده اسرافات ، سوء استعمالات ، ارتکاب ، ارتشا مبدولیتله رواج بولدی . ملکک ثروت و صنعتی و تجارتی اجنبیلرک تسلط و انتفاعنه ترك ایدلدی . بو قدر کشمکش هوا و ذوق ایچنده نصلسه میدان کتیرلش بر مهمه اداره وارسه ، اوده : مقالات مخصوصه سنده عرض اولنه جفی اوزره جهت عسکریه و بالخاصه بحریه اولوب بونلرک درجه مطلوبهیه کتیرلمسی فؤاد پاشا صدارتنک محصولاتندن اولمقدن زیاده صکره کی صدر اعظمیره عطف ایدلک دها موافق حقیقت اولور .

بواشاده احوال خارجیه مطلوبه موافق اولمقدن بک اوزاق

ایدی . واقعا فؤاد پاشا حضرتلری غایت عقللی و اوروپا دیپلو- ماتلری آره سنده دها و مهارتله مشهر ایدیسه ده ، دولتک احوال داخلیه سنک منتظم بر حالده بولنامسی خارجیه ایشلرینه دخی بک فنا تاثیر ایدرك شهرت و قدرت متواتره سندن استفاده ایدیله مامشدر . بناء علیه : او وقت صورتا دولت علیه نك تحت نفوذنده بولنان رومانیا ، قره طاغ ، و خاصه صربیه ده حقوق دولت کیتدکجه تزلزلاته اوغرادی . و علی الخصوص صربیه نك اوته دنبری نقاط مهمه سی اشغال ایدن عثمانلی عسکری بسبتون ملککندن چیقاریله رق ضمنی بر استقلالیت بخش ایدلش اولدی .

ایشته : فؤاد پاشانک درت سنه قدر دوام ایدن صدارتی زماننده کی موفقیات ! حتی دنبله بیلیرکه : بو زمانده یابیلا ن فناالغک ، استقباله تاثیراتی بک عظیمدر .

فؤاد پاشانک بو حرکات غیر مأموله سی کندی دوستلرینی بیله علیه نه چویرمش ، و بالاتفاق مقام صدارتدن دوشورلمسی موجب اولمشدر .

مقامدن دوشمک بختنده فؤاد پاشانک دها بر مدت صدارتمده قالمسی تجویز ایتمین احوالدن بریسی ده ، بواشاد انکلتره و کلا سندن بولنان مشهور پالمستونک وفات ایتسی قضیه سیدر . چونکه بزده اوته دنبری مقام صدا- رته کلن ذات ، دائما دول معظمه نك بریسنه استناد ایدرك اداره امور ایتلمی و سرایدن کلن تعرضه قارشى طورملری ایچون ، او دولتک استانبولده بولنان سفیرینی ایلرییه سورمک ، و اونک سرایه اولان نفو- ذندن استفاده ایتک عادت و طبیعت بیلنمش اولدیغندن ، فؤاد پاشا

دخی دائما انکلیز طرفلیسی، و اوزون مدت صدارتده قالمسی دخی بر درجهیه قدر انکلیزده نك، خاصه پالمستونك استانبولده اولان نفوذی سایه سنده اولمشدر.

فؤاد پاشا صدارتدن دوشدی؛ محمد رشدی پاشا صدر اعظم اولدی. (۲۴ مایس ۱۲۸۳)

محمد رشدی پاشا وسط الحال وکلادن اولوب، شو صوک زمانده آله سیلیدیکنه فناالشمش اولان دولاب دولتی تدویر و تنظیم ایده جک اقتدارده دکلدی. مشارالیهک تحت ریاستنده تشکیل اولنان هیئت وکلا او وقتک — فؤاد پاشادن ماعدا — معروف اولان رجالندن عبارت اولوب، ایچلرنده صدر اسبق عالی پاشا دخی وار ایدی.

بویکی وکلانک کوزه جاریه جق اک برنجی حرکتی؛ بزده نه وقت اولورسه اولسون اجنبی دولتلرندن بریسنک سیاستنه استناد، صدارتدرجه عادت صایلدیغندن، فؤاد پاشانک باغلانیدیغی انکلیز پولتیقه سنی ترک، فرانسمز طرفی التزام ایتک اولدی.

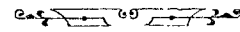
احوال داخلیه ایسه کیتدکجه فناالشیور ایدی. سرایک اسرافاتی، وکلای نخامک سوء اداره سی بلاسیله اوروپادن دفعاتله میلیونلر استقراض ایدلیدی حالده اورته ده ینه پاره سزاق حکمران ایدی ایدیلن بورجلرک فائضلرینی ویرمک زمانی حلول ایدوبده مالیه جه قدرت بولنماسی، دولتک کوندن کونه آزالمش اولان اعتبار مالی و خارجیسینی بسبتون بر باد ایتدی. وکویا بودرده چاره ساز اولمق ایچون دخی فیما بعد آله جقلیلرک بانق عثمانی ایله حساب کوره جکلری تأمین ایدلیدی. بوجیهتک تأمین

ایچونده برقاچ ولایتک وارداتی، مذکور بانقیه ویرلیدی. بوحال کیت کیده شمیدیکی دیون عمومیه نك «حکومت ایچنده حکومت» شکل هائلنده عرض دهشت ایتسنه سبب یکنه اولدی.

زمانک ایکنجی و فقط هر حالده ده دهشتلی شئونلرندن بری ده، دولتک ضعفندن استفاده ایله، ذاتاً محافظه ایتدکلری رابطه جزئییهی دائما قوپارمق سوداسنده بولنان صرپ، قره طاغ و رومانیا نك استقلالیت قزائمق و هیچ اولمزسه حقوق و امتیازات موجودیهی توسیع ایتک طاشقینقلرنده بولنلری ایدک: بک چوق کورولتورلدن صکره مراملرینه نائل اولدقلرینی سویله مک فضلدر. مثلاً: او وقت صربییه نك بعض نقطی و علی الخصوص مرکزی بولنان بلغراد قلعه سی عثمانلی عسکری ایله اشغال اولمقده ایکن بر چوق مخبرلرندن، وقیل و قالدن صکره دولت بلغراد قلعه سی بوشالتمغه مجبور اولدی. یالکز رومانیا و قره طاغ حکومتلرینک طلب ایتدکلری امتیازات واسعه نك بر قسمی طی ایدلکله اقناع اولنه بیلدیلر.

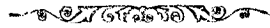
بتون بو احوالک شدتلی بر حرارتله قاینادیغی شو صره ده، هپسینی اونوتدیره جق بر غلغله غنیقه ایله، کرید عصیان ظهور ایتدی. دولت تسکین عصیان ایچون اولانجه قوتیله اوغراشدی؛ موفق اوله مدی. اک صکره، عالی پاشانک صدارتنده. آله نك امتیازات یکونی، حندن زیاده بیولتیلهرک، تسکین عصیان موفقیتی، صانکه الیرمشدی. ایشته: هپ بویارلر، سوء اداره یوزندن آچیلور، دولتی قعر بی پایان انقراضه طوغری یووارلایور ایدی.

مسرودات مختصره مزدن قولايجه آكلاشيلىركه : فؤاد پاشادان
صكره مقامه كلن محمد رشدى پاشا دخى امراض موجوده يه دواساز
اوله مدى ؛ ونهايت محمد رشدى پاشا استعفا ايتدى . بو آراق ينه
فؤاد پاشانك صدارته كتيرلسنه ، هر طرفدن ايجه غيرت ايدلمش
ايديسه ده خنكارك مشار اليه اولان عدم محبت وامنيقي مانع
اولديغندن ، عاقبت عالي پاشا صدر اعظم اولدى ؛ فؤاد پاشا خارجيه ،
و محمد رشدى پاشا حربه نظارتلرينه نصب اولنديلر .

— سلطان عبدالعزىزك اواسط سلطنتى —

عالي پاشانك صدارتى — سلطان عبدالعزىزك اوروپايه سياحتى —
صدر اعظمك حسن اداره سى — وفات عالي پاشا — اووقته قدر اجرا
ايديلن بعض اصلاحات — ولايت نظامنامه سى — شوراي دولت
تاسيسى — نافعه ايشلرنده بعض تشبثات — جهت عسكرىه —
احوال ماليه

عالي پاشا ، زمانى وكلاسنك بك چوقلرى كبي ، صدر اسبق مشهور
مصطفى رشيد پاشا تلاميزندن اولوب ، يكرمى سنه دنبرى دولتك شعبات
اداره سنده استخدام اولنه كلىش ، وعادتا مشار اليهك يابانجى قالدني
هيچ بر امر دولت بولنامشدر . صوك زمانلرده همان دائما خارجيه نظا
رتنده استخدام اولنوب ، دولته اولدجه مهم خدمتلىر كوسترديكى كبي ،
خاصه سيواستبول محاربه سنك محصولى اولان پارس معاهده سنده ،
دولتك مرخصى بولنديغندن اوراده مهارت سياسيه سنى ابراز ايتمش ، و
بو صورته كنديسنى اوروپايه دخى طانمشدر .

اووقتك وكلامي دائما كنديلىرى ايلرى يه سورمكى ، وعلى الخصوص
مقام صدارته جان آتمى ، عادتا اعتياد ايتدكلىر حالده ، عالي پاشا او
طرفه هيچ يانشماز ، ايكنجى طبقه ده بولنه رق ، مأمور اولديغى خارجيه
ايشلريله اشتغالى ترجيح ايدر ايدى . فقط رشدى پاشانك سقوطنده
آرزوسنه مخالف اوله رق صدارته چاغرىلش و نو عما مجبوريت دخى

کورمش اولدیغندن ، مع الکراهه قبول ایتشدی .

بوزمانده بالاده ذکر اولندیغی وجهله ، دولتک اداره داخلی سی
پک قاریشیق ، وهان کاملاً مداخلات اجنبیه یی موجب اولمقده ایدی که :
بوحال اکثریا دشمن ازلیسی اولان روسیه نك تعرضاتنه میدان آچمقدن
حالی قالمیور ایدی .

عالی پاشا ، ایجه زماندنبری اوروپا محافل سیاسیه سنده قراندیغی نفوذ
و اعتبار سایه سنده ، بر قاج دولتی ، علی الخصوص عموم اوروپاده مرتبه
بالای شوکت و شرفده بولنان فرانسیز ایمراطوری اوچنجی ناپولیونک
توجه و صمیمیتی جلبه موفق اولدی . کرید آطه سنده استعمال ایتدیکی
تدابیر مؤثره ایله آز زمانده اختلالی باصدیردی . کرید اختلالی برطرف
اولنجه ، روسلر پان اسلاوئزم قومیتهاری واسطه سیله بلغارستانده بر عظیم
اختلال علولندیرمک غیرتنه دوشدیلر سده موفق اوله مدیلر . بو بلغار
اختلالنک آز بر زمانده باصدیرلدیغی ، بونکله روس دیپلوماسیسنک مکمل
بر مغلوبیته اوغرا دیغی مشهوردر .

ایشته : بو مهم موفقیتلر استحصال اولندیغی صرهمه عالی پاشا ،
دولت علیه نك ، اوروپا دولتلری آره سنده بر موقع اعتبار وحیثیت قزانمه .
سنگ مقدمه سنه ، پادشاهی بر اوروپا سیاحتنه چیقارمق تشبیهله باشلادی .
عالی پاشانک بوتدیری زمان و احواله پک موافق اولدیغی تصدیق
ایتمه مک ممکن دکدر . چونکه : بویه برسیاحت شاهانه عثمانلی تاریخنده
او وقته قدر ، هیچ کورولمه مش بر شی اولمقله برابر وقعۀ خیریه دنسکره
اوروپا یایله اولان مناسبت قدیمه بر رنک دیکر آلمش اولدیغندن ، حکمدارلرک

وجاهاً دخی بر برلریله کوروشه رک تأیید مناسبت دوستانه ایتلری فائده .
سنگ ، بزجه احراز ایدلمی الزم ایدی . حق بوتشبدرکه : بالآخره
اوروپا حکمدارانلی خانداتی ده ، شرقه قارشلی بسلاکلی فکرلری کیده .
ره رک مملکتتمزه سیاحت ایتلری کبی بر فائده مدنییه یول آچمش ، و
مصره و استانبوله کلرک پادشاهی زیارتیه ایصندیرمش ، بو حکمداران
اوروپائییه ایله خاندان شاهانه بیننده مناسبات دوستانه نك کوندن کونه
تقویت بولسنه سبب مستقل اولمشدر .

عالی پاشانک ، سلطان عزیزی اوروپا سیاحتنه چیقارمقدن ایسته .
دیکی منفعت ، خاصه : دولت علیه نك شهره ترقی و مدنیته کیردیکنی
و اصلاحات جدیه تشبث استعدادنده بولندیغی اوروپایه کوسترمک
ایدی . بو صورته بعض بدخواه لرک ، و علی الخصوص روسیه نك عثمانلی
پادشاهلری حقنده کی اسنادات و مفتریات جاهلانه و غرضکارانه لرینک
تأثیرات مضره سنی احما ایتک املنده ایدی .

بر جهته ده شو سیاحت واسطه سیله ، مشارالیه ، دولت علیه
میال و متوجه بولنان اوروپا سرایلرندن بعضیلریله دها زیاده حقوق
و مخالفت پیدا ایتک آرزو سنده ایدی .

مذکور سیاحتدن عالی پاشانک بر مقصود مهمی ده : پادشاهه ؛
اوروپایی و اوروپا حکمدارلرینی ، او حکمدارلرک ملته و حکومت قارشلی
الترام ایتدکلی معاملة معتدله و ترقی جویانه و بتون اوروپا بلاد معمو-
ره سنگ احوال حاضرۀ مترقبه و مسعوده سنی ، هپ بونلرک اداره عاده
و منتظمه ، محصولات بدیهه سی اولدیغی کوستره رک ، سلطان عزیزی

او طريقة جليله ميل و هوس ايتديرمك ایدی .

شو صوك مقصودك علويت و ميجليقي يكنظرده مشهود اولور .

ايشته : بو مقاصد مهمديه بناء پادشاه سياحته تشويق ايدلدى .

سلطان عزيز ، نزد شاهانه سنده شهزاده سلطان مراد و سلطان حميد

و بر خيلى اكابر رجال و اتباع بولنديني حالد ۱۸۶۷ سنه سنده پارسه

طوغرى حركت ايتدى . پادشاهك شو سياحتده ايلك اوغراغى پارس

اولمى ، او آراق وقايع مهمه مدنيه دن اوله رق او مظنطن شهرده سركى

ولمى سندن ، و سر برقرالیده ، دنياك مظهر اعتبار و احترامى اولان

اوجنجى ناپوليون كى بر حكمدارك جالس اولمى سندن ايلرى كلكشىدى .

مقدما دخى عرض اولنديني وجهله : عالى پاشاك فرانسز بولتيقه سنى

تعقيب ايتمى دخى بو باده حائر تاثير اولدى .

سلطان عزيز پارسده بولنديني مدتجه حقيقه بيوك بر حكمداره

لايق اوله جق مرتبه ده مظهر احترام اولدى . انكلكترده دخى بك خا

لصانه رعايت و حرمت بولدى .

سلطان عزيز پارسده ملتك دكل حكومتك يعنى : سرايك مسا

فرى بولنديني حالد لوندرده انكلكيزلرك ، تركره قارشى دائما موجود اولان

صميميتلرندن طولاي دكل يالكز سراى ، عموم اهالى طرفدن غايت

خالصانه آتيشلاندى ، مظهر اعزاز اولدى . بالخاصه لوندره بلديه سى

سلطان عزيزه مكمل و مظنطن بر ضيافت ويردى .

انكلكترده دن صكره ، دهها بعض طرفلره اوغراغى رق استانبوله

عودت ايدلدى .

عالى پاشاك صدارتى زمانى ، اك بارلاق بر زمان اولوب ، مشار

اليك غيرتيله مركز سلطنتده شورى دولت تاسيس اولندي . شعبات

اداره جه آثار ترقى رونما اولمغه باشلادى . كريد عصيانى تدابير حسنه ايله

ياواش ياواش كسب سكونت ايتدى . وقتيله سردار عمر پاشا قومانداسنده

بك بيوك بر قوت سوق ايديله رك اوغراشلايدىني حالد بيله ، تسكيكى

ممكّن اولميان و هان هان عصيانچيلره معاونت متماديه سندن طولاي يونانه

حرب آچيلمق راده سنه كلن آطه ده آسايشك اعاده سى ممكّن اوله بيلدى .

بوندن صكره دخى عالى پاشا ، دولتك امور داخله سى تنظيم ايتك

جهتته حصر غيرت ايتديسه ده اساساً اداره و طرق اصلاحاتده ماهرانه

اجراى وظيفه يه مقتدر اصحاب عرفان و مقتدر بولمى سى ، سرايك معتاد

ايدنديكى مداخلات سقيمه نك وقت وقت كندىني كوسترمى ، و هپ

بو كى احوال مؤسسه ، مشار اليك آرزوسى مرتبه سنده اصلاحات

اجراسنه موانع مستقله اولدى . يالكز شايان قيد اولان ماده ، شودر كه :

استانبوله امنيت صندوقى تاسيس اولندي ؛ اردولرده موظف ، ردیف

و مستحفظ عسكرينك صورت تنظيم و تنسيقنده بعض مرتبه اصلاحات

اجرا ايدلدى . وعموميت اعتباريله كريد وقعه سندن صكره امور داخله

ده اولدجه انتظام و آسايش ، اى بر سكونت وجود بولدى .

بو صيره ده بغداد واليسى بولنان مدحت پاشا دخى قطيف و احسا

طرفلرني تحت اطاعته آله رق — طونده يابدينى كى — توزيع عدالت

و مدنيتيه حصر همت و غيرت ايتدى . بر عثمانلى واپور شركتيده تاسيس

بيوردي كه : بو شركت بر طرفدن بومبايه ، بر طرفدن ده استانبوله واپور

ایشاندهرك مملكتك تجارتى توسيع و تزويد ايدده جك ايدى .

او دورده شايان قيد وقايعدن برى ده (۱۲۸۷) تاريخنده پينده تشكيل اولنان اردوى هايونك عسير و صنعا جهتلرنده كى عربانى تحت اطاعته كتيرمه كه موفق اولمى ، و اورالرده نفوذ و حاكميت عثمانيه يي تقرير و تأييد ايتمى ايدى .

بوندن بر سنه صكره صدر اعظم عالى پاشانك صحتى كيتدكجه مختل اولمغه باشلادى . تدريجاً خسته لنى شدتلندى . بو صره ده آلمان — فرانسز محاربه سنده فرانسه نك (۱۸۷۰) مغلوبيتى و نابوليونك اسارتى وقعه لريله اوروپا خيلى صارصلمش ايدى كه ، خاصه فرانسه نك مغلوبيتى عالى پاشانى بك متاثر ايتمش ، و خسته لغنك اشتدادينه باعث اولمشدر دييانارده واردر . بو سببلرله مشار اليه بك وقتسز اوله رق ارتحال داربقا ايتدى . مولا رحمت آيليه .

عالى پاشا : — هر نه قدر زمان صدارتنده قطعى بر (اصلاحات) اجرا ايدمديسه ده — او وقته قدر كن صدر اعظم لرك اك مقتدرى ، و مقام صدارته اك زياده لايق بر وزير آصف تدبير ايدى . هيچ اولمز ايسه شوراي دولتك تشكيلى ، سراى تسلطانه قارشى حيثيت مقسمى و منفعت دولتى محافظه ساعى بولمى مشار اليه ك نامنى رحمتله ياد ايتدirmek كافي كله بيلير .

سلطان عزيزك حرمت و رعائيتى جلب ايتمكه كى قدرت متفذه انه سى مشهوردر . و بو سايه ددر كه انتظام اداره يي آز چوق يد تخريبكار شاهدا نه دن قورتاره بيلدى . و فلاكتلى كونلرى براز اولسون تاخير ايتدى .

(۱۲۸۸) تاريخنده وفات ايدن عالى پاشانك مقامنه صدر اعظم اولان ذات ، محمودنديم پاشا ايدى .

محمود نديم پاشانك صدارتى دور سلطان عزيزده بر دور مخصوص فلاكت و انقراض تشكيل ايدر . بوجهتى آتى به براقه رق ، بوراده يالكز سلطان عزيزك جلوسندن محمود نديم پاشا صدارتك ابتداسنه قدر اداره ده و دولته آز چوق كوزه چاربان اصلاحاتى خلاصه ايدده لم :

اهالى ، اصلاح و عمران مملكت ايچون سلطان عبدالعزيزدن چوق اميد بسله مكه ايدى . بونك نه قدر بوش اولدينى چوق كچمدن آكلا شدى . مع هذا ، انكار ايتمه مليدركه : سلطان عزيز دورنده ، سلطان مجيد زمانندن زياده عمران و اصلاح ملكه يارار شيلر وجوده ككشدر .

بو آثار عمران و ترقى ، سراى و كولانك و طنپورلكرى ، و خلوص نيتلى اولوب ، بلكه زمانك و امتك استعداد و اجبارى ايله حاصل اولمشدر . بويله اولمقله برابر موقع اقتداره كچمش بولنانارده غيرتسزلك كورلمش ، بر قاجى مستتنا اولدينى حالده همان هيچ برى بر اهليت و قابليت اثبات ايدده مه مش اولمى ، بتون اجرا اتك بك جزئى و اهميتجه درجه ثانيه ده قالمسيله مستلدر .

او دورده ولايتلر ، استانبولدن نصب و اعزام اولنان واليلر ايله اداره اولنورلرايدى . ولايته واليدن بشقه مأمورين ، والى طرفندن انتخاب و تعيين ايديله رك جمله سى واليلرك اتباع و خدامندن معدود ايديلر . بونلرك هر برى كندى نفوذ و انصافى راده سنده اهالى به ويركى طرح ايتمكه و طوتديره بيلدكلى قدر بك فنا معامله لر ايدرلردى . مملكتده

و بادن دهشتلی مضرتلر ایقاعندن چکینمز لردی. خلقی بی محابا صویقده- کی بو جسارت؛ والدین، استانبول اصحاب نفوذندن، سرایه قدر، اموال منهوبهده اشتراك بولمستندن ایلری کلیردی. والی موقعی محافظه ایچون طرف طرف هدیه لر، بهیه لر یاغديرردی. بو صورتله طویلانان پاره نك مالیه خزینه سنه پك آز بر جزئی کیرردی.

بو پك كوزه باتان قید اقبال و منفعتی، تجویز ایتمه مك لزومی عصرک بعض دور بینلری ادراك ایتشلردی. اداره حكومتی بشقه بر طرز نافعہ قلب ایتمه قرار ویردیلر. مقصد مصممك حسن تطبیق ایچون او وقت والیر آره سنده فعالیت و غیرت ایله بحق اکتساب شهرت ایتیش بولنان طونه والیسی مشهور مدحت پاشا حضرتلری استانبوله دعوت ایدلدی. کیفیت تکرار وکلا بیننده مذاکره اولندقدن صکره اساساً مدحت پاشا حضرتلرینك افکار و مطالعات واقفانه لريله ولايات اداره سنی یکی بر اصله افرای متکفل بر ولایت نظامنامه سی تنظیم اولندی. نظامنا- مه نك ایلک ساحه تطبیق طونه ولایتیدر. طونه ده تطبیقندن ایی ثمره لر اقتطاف ایدلدیکی حالده پیدرپی دیگر ولایتلرده دخی تطبیق قرار کیرایدی. شوراده شایان دقت بر جهتی قید ایتمه مجبورزکه: مقصد نه قدر کوزل و نظامنامه نه قدر موافق مصلحت اولورسه اولسون، تطبیقنده اربابنك استخدای الزمدر؛ بونده ده او یله اولدی. مذکور نظامنامه- نك احکام عملیه سی یالکز طونه ولایتنده ایی ثمره لر ویره بیلدی.

مذکور نظامنامه طونه ولایتنده بالذات مدحت پاشانك همت و غیرتیه تطبیق اولنه رق پك بیوک فائده لر استحصال ایدلدی. مملکتی

عادتاً، احیای ایتدی. اودرجه یه قدرکه: پك آز بر زمانده اوروپا بلاد متمدنه سنك عمران ورفاهنی اکتساب ایتدیکی پك جلی بر صورتده كوزه چار یغنه باشلادی. بوراسی بویله ایکن دیگر ولایتلرده همان هیج بر ثمره حسنه آله مدی. نه ایسه؛ ولایتلر بوصورتله بدرجه یه قدر تنظیم اولندقدن صکره صره، پای تخته کلدی، شورای دولت دواثری ایشته بو زمانك تأسیسات تجدید و روانه سندنر. بو جهته دخی اثبات آثار رؤیتندی بیوران، مدحت پاشا حضرتلریدر. بوسبيله شورای دولتك ایلک دفعه اوله رق ریاستی مشارالیه حضرتلرینه تفویض اولمشدر.

صکره، نظر کریم اصلاحا تپورری، جهت عدلیه یه انعطاف ایتدی. بوراده بعض مرتبه تنظیمات اجرا اولندی.

هر شعبه اداره ده موقع تطبیق قونان شو ذکر ایتدی کمز نظامات و مقررات دولتك احتیاجات مبرمه سنی پك آز اقناع ایده بیلدی. هر حاله مهم و اساسی بر حرکت، بر انقلاب احتیاجی اصل بوندن، پك جلی بر صورتده اظهار وجود ایتدی.

او، مقدمه انقلابده نافعہ ایشلرینه دخی باقلدی:

انجق بو کی ایشلری ملکم زده کندمز یاه جق قدر نصاب وقوف ایله بهره دار ذاتلر بولمندی جهته، منابع ثروت مملکت اولان بو کی امور مهمه بعض شرائط ایله اجنبیلره احاله ایدیالیور؛ و بوسبيله خیلی ضرر لر کوریلیوردی. بو خطرک انشا و کشادی اجنبی آلله اولمه سندن تولد ایدن ضرری تقدیر ایتیش کی کورونن حکومت عثمانیه، بالآخره آناطولی خطئی اجنبیلره ویرمیه رك حکومت حسابه یا یغنه تشبث ایتدی،

فقط کمال تأثر له قید ایدرزکه : بوندن کوریلن رخنه لار اجنبی الیه کلندن چوق زیاده یه مال اولدی . خطک ، آناتولینک ایجریلرینه دوغرو تمیددی مصمم ایکن ، او مقصودک حصولی ایچون اوروپادن استقراض ایدیلن میلیونرله ، انجق استانبولدن اذمیده قدر کتور یله بیلدی . وعند الحساب آکلاشادی که : اوتکی خطلر ایچون اجنبیلرک صرفیاتندن کیلومتر و باشنه الی قات فضلّه یه مال اولمشدر ، اکر بواشده کیزلی کو پلرک طولدریسی جهتی اقدم بیلنمسه ایدی ، اصحاب وقوفک تأمینلرینه کوره ، خطک اذمیده قدر تمیدیدینه صرف ایدیلن پاره ایلله ، بصره یه قدر شمندوفر یاپیلمق ممکن ایدی .

نافعه جهتی بو قدر لده قالدی : فرات نهرنده بر واپور قومپانیاسی احداث ایدلدی . فقط آناتولی شمندوفرنده اولدینی کی : منافع خاصه ، مصلحت عامه یی کزیده براقدی . امور نافعه ده وکلانک جهنی واحتراس منفعت جویانه سی او (مرتبه ده) ایدی که : هر کون آتونلر صاحبان بوغاز ایچی شرکت خیریه سنک حالی بیلله کوزلری اوکنده بر هیکل عظیم اتباه تشکیل ایدرکن ، اداره عزیزیه دینیلن ، بوکونکی اداره مخصوصه یی حقیقه تنسیق وتنظیم اتمک جهتنه کیده مزلدی .

بو اداره عزیزیه کاه دولت طرفندن و کاه ملترم واسطه سیله اداره اولنور ؛ ینه برفائده استحصال ایدیله مز ، بوندن دائماً اجنبیلر انتفاع ایدرلر ایدی .

بر آراق وطنک بغرنده مکنوز اولان بر قسم معدنلر ایچون امتیازلر ویرلدی . بونده ده ضرر دولتک حصه سنه اصابت ایتدی . یالکر اجنبیلرک

وایش آدملرینک (!) جیلری وقاصه لری دولدی . اوصره لرده مملکتک هر طرفنه تمید ایدیلن تلغراف خطلری دخی شایان ذکر در :

تلغراف سایه سنده ولایاتک مرکز ایلله اولان مربرطیتی تقویه ایدلدی . نافعه ایشلرنده بر قاجر کله ایلله عرض اتمک ایسته دیکمز تشبثات جمعاً یکون شویاز دقلر مزدن عبارت قالمش هیچ برندن حقیقه استفاده ایدیلله مه مشدر .

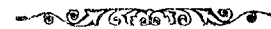
صرف پادشاهلرک کیف وذوقلرینی تطیب ایچون بنا ایدیلن سرایلرک ، حین انشاسنده مأمورلرک ، و بعد الانشا سکانک جیلغین برتهالکله اختیار ایتدکلری سوء استعمالات واسرافات ، بتون بو صایدقلمز ضررلرک فوقده ، بر شکل مهیب ایلله عرض دهشت ایدر .

امور عسکریه یه کلنجه : بوراده دخی نسبتاً آثار ترقی کورلدیکی محققدر . آنجق سلطان محمود زماننده تأسیس اولنان مکتب حریبه ، نه صورتده ایدیه بودورده دخی عمومیت اعتبار یله ینه اوصورنده قالدی . حالبوکه اردولریمزک مقداری آرتمش ، لازم اولدینی قدر معلوماتلی ضابط یتشدیرمک ایچون یالکر مکتب حریبه کافی کله مزدی . اردولرمزک احتیاجنه مبنی پیاده ایچون ایکی و بلکه ده اوچ مکتبه ، سواری ایچون دخی آیرجه بر مکتبه و بر مهندسخانه یه اشد احتیاج واردی . حال بوکه : بونلرک هیچ بریسی یاپیلمادینی شویله دورسون ، مکتبک پروغرامی دخی پک وقوفسز بر غیرت ، فقط فنابر التزام ترقی شکنانه ایلله تعدیل واصلاح اولنه کلدیکندن بزم عسکری مکتبلری اورو پافنون عسکریه سنک

ترقیاتدن بحق بهره دار اوله مدی . ونسبتاً بزده پک کریده قلدی .
 بو دورلرده برنجی خاصه وایکنجی اردولره مناوهرلر اجرا ایتدیر یله .
 رڭ ؛ تعلیمات عمومیه اولدجه ای بر درجه یه کتیرلدی . ایدیلن آتش
 تعلیملر نڭ صکره لری فائده عظیمه سی کورلدی .
 سواری ؛ وقتيله عثمانلی عسکر نڭ ال ممتاز . ودائماً مظفریتی تأمین
 ایدن بر صنفی ایکن ، پک چوق زماندنبری صنف مذکورک احوالی تدنی یه
 یوز طوته رق ؛ پیاده وطوپچی یه نسبتاً پک دون بر درجه یه قدر بو صنفک
 ایلر یله تلمسنه صرف همت ایدیلرک ؛ آنجق حیوانارک سریع السیر
 وسلاحلرک صوک سیستم ونجیستر تفنکی وطباهجه وقلیج ایلر تسلیمی کافی
 کورلدی .

مالیه یه کلنجه تصور ایدیله میه جک ، قدر فنا بر حالده ایدی :
 سلطان عبد المجید دورنده باشلایان و مشارالیهک صوک زمانلرده ،
 اون میلیونه قدر یوکسلن خارجی استقراضلر ، داخله دخی آلابیلدیکنه
 سرایت ایدرک ، ینه او صوک کونلرده دیونات داخلیه ، اومقداره قدر
 وار مشدی .

آچینه جق احوالدن بریسی ده : بویله فداکارلرقلرله آلتان پاره لرک
 جدی بر ایشه صرف اولمایشی ، وپک آز بر زمان ظرفنده سرای ایلر
 وکلا بیننده آریوب کیدیشی ایدی که بو ماده یه دائر محل مخصوصنده
 لزومی قدر تفصیلات ویر یله جکدر .

— آوروپا ودوات علیه —

فتوحات عثمانیه حقنده بعض ملاحظات — ممالک محروسه ده عناصر
 خرسیتانیه — یاوز سلطان سلیمک بونلره قارشى تشبثاتی — قارلوجیه
 معاهده سند نشکره دولت علیه نڭ انحطاطی — روسیه نڭ شرقه تعرضی —
 بو دولتک احوال تاریخیه سی — مشهور دنی پترو و بونک دولت علیه
 ایلر ایتدیکی محاربه لر — بو ذاتک وصیت سیاسیه سی — دولت علیه نڭ
 آوروپا حکومتلری طرفلرندن صیانتی — قریم محاربه سند نصکره تجدید
 قوت ایچون روسیه ده کی غیرت — پان اسلاویزم — (اسلاواحادی)
 فکر مسلک نڭ مبادی ظهوری — بو جمعیتک خط حرکتی —

بر دولتک اکتساب قوت وشوکت ایتمه سی ، پک چوق احوال ووقایع
 متسلسله نڭ مساعد بر زمین اوزرنده ، اجتماع وامتراجنه منوط اولدییی
 کبی ، ذی شوکت وقدرت اولان بر دولتک ؛ کمالی بولدقدن صکره ،
 تدنی وانحطاطه یوز طوته رق ، عاقبت منقرض اولمیسیدنخ ، کذلک بر
 چوق احوال و ، وقایمک اجتماعیه وجود بولدیغی تاریخله ثابتدر .
 دولت علیه عثمانیه تاریخنده ، شو ایکنجی حالک اماراتی میدان آلمسی ،
 اوچ یوزسنه اولندن باشلار .

دولت علیه عثمانیه ، شوکت وقوتی ایلر فرید دوران بولندیغی عصر-
 لرده ، آسیادن آوروپایه آتلامش ، نسبتاً آز بر زمانده و یانه قاپیلرینه قدر
 دایانمشدر . شو قدر که ، ممالک مفتوحه ده بولنوب ، تحت تابعیت عثمانیه یه

کیرن خریستیان اهلینک ، طول مدت اطاعت عثمانیه ده قالمه سی ، سطوت، عسکریه مزك . قارشیسنده قیپیر دانمق ، ممکن اولمديغندن ایلری کلش ایدی . عثمانلیلرک ؛ او وقت فتوحات یولنده کوستر دکبری قدرت ومهارتک پک آزی ، قطعات مفتوحه نك حاکمیت عثمانیه یه غیر قابل انفکاک بر صورتده ربط ایدلمسی خصوصنه حصر ایتمه ملری ، وبومهمه نازکده ، پک بیوک سیاسی خطالرايشله ملری ، اک صوکنده دولت علیه . نك اضمحلالنه سبب اوله جنی پک طبیعیدی . چونکه : قوی براساس اوزینه بنا ایدلمینجه مجرد فتح بلاد ، استقبال ایچون هیچ بر فائده یی منتج اوله مز .

خرستیانلرک ینه خریستیان قاهره ، کندی جنسیت وقومیتلرینی ، عرف وعاداتنی تماماً محافظه ایتلری ، کندیلرینه بر کون ترکلرک الندن تخلص نفس امیدنی ویرمسی شبهه سز ایدی . بناء علیه : بلاد مفتوحه . ده عناصر خریستیانیه یی ، ممکن اولدینی قدز ترکشدیرمک طریقنه کیدلمه سی بر خطای عظیم ایدی

بوندن بشقه ده ، اورویا قطعه سنده بولنان اولاد اسلامیه نك تکثرینه ، اهمیت ویرلمدی . بالعکس ، متوالی اولان محاربه لرله کیتدکجه آزالتدیکه : بوجهت ، تهلیکهی کوندن کونه تشدید ایدیوردی .

مع هذا کرک سیاستده ، وکرکسه اجراآت عمومیه ده فوق العاده بر مهارت کوسترن اسکی عثمانلیلرک بو مهالکی نظر دقت واهمیتیه قطعياً آمدقلری ظن اولنمسن :

عثمانلی پادشاهلری آراسنده عقل وکیاست ، نفوذ نظر ایله بر موقع

مخصوص اجمال قزاقمش اولان یاوز سلطان سلیم خان حضرتلری بوبابده دخی کال عزم وغیرته ابدال همت وقدرتدن کری دو رمدی . فتوحاتک حال ایچون دکل ، استقبال ایچون اوله جفنی اس حکمت حکومت بیلرک ، هر آدینی او مقصده آندی . نه فائده سی وارکه : خارق العاده بر اقتدار عالی همتانه یه مالک اولان اوشهر یار عالی شعار فکر و سیاستنی کیمسه یه آکلاته مدی . وعمری دخی . وفلسز حقیقه رق دولت ایچون محض حیات اولان بو طریق ، و بو فکر شاهانه کندیسيله برابر کومولدی

بوسلطان جنت مقدر نصکره کلنلر ؛ مسئله مبحوثیه همان هیچ اهمیت ویرمدیلر . بو آخر خطانک جزاسی ، صکره لری اولانجه آجیلنی ودهشتیه میدانه چیقدی .

قارلوفچه معاهده سیله دولت علیه ، آرتق فاتحلیکی ترک ایتدیکنی امضالمشدی ، وصفیر رجعتی چالمش بولندی . داخلده او قدر کشمکش واغتشاش میدان آدیکه : اصلاح امور ایدلمک امیددی دخی برلره کچدی ، دشمنلر ؛ تابعیت عثمانیه یه ناچار قاتلندقلری کوندنبری ، ایچلرنده صاقلقلری اغراضی ، آرتق او مر بوطیتک اسکی قوت ومتاتی قالمینجه ، شدید بر طمع ، و ، کوز قرار تیجی بر حرص ایله میدانه اوردیلر . اساساً دینلری ، قومیت وجنسیتلری آیری اولان روم ایلی قطعات عثمانیه سنی استرداد ، وحاکمیت عثمانیه یی رفع ایله مستقل دولتر تشکیل ایتک ، و کیدرک آورو پاده پک آزلق بولنان اسلام اهالی یی وطن اصلیمی اولان آسیایه آتمق چاره لرندنبشقه برامل بسلمز اولدیلر .

دولت علیه بو خان ارزولری کور یوردیسه ده اخاقی جزا لندرمقدن

طرفند ده دشمن غالبی قارشيسنده برمسلك « خوف ورجا » طوتديلر.
بو كيديشله ايكي عصر ايچنده روسيه ي اولدجه بر دولت يامغه موفقيت
حاصل ايتديلر.

بو زمان ؛ موسقووه پرنسارندن برنجي (ايوان) ك دورى ايدى كه
بزم سلطان فاتحك جولان جهانكيرانه سنه مصادفدر.

حضرت فاتح استانبولى فتح ايتديكي زمان، روم ايمپراطورى بولنان
و استانبول فتحنده مقبول اولان قسطنطينك برادري ديمتري اورويابه
فرار ايتمشدى . برنجي ايوان، ديمتريك قيزى صوفيه ي تروج ايدرك
پرنسلك نامني « چار » نامنه تبديل ايتدى . و بو حركت ايله كويا روم
ايمپراطورلغلك وارث مشروعي صفتنى طاقتمش اولدى . مع هذا ايكي
عصر صكره روسار، ينه اسكى حاللارنده ايديلر . اوروپا حكوماتنه بكره -
مكدن زياده بر آسيا حكومتى شكلنى محافظه ايديورلردى . آنجق داخلده
و شرق حدودنده بولنان تاتارلرى ازرك مملكتك عمران و ترقيسنة ، و
توسيع حدوده موفق اولديلر . اوروپا نظرنده و حكومت عثمانيه نرذنده
وارقلرى مشكوك بر شخصيت محافظه ايتمكده ايديلر . آره صره اورويابه
واستانبوله كوندردكاري سفيرلردن بر روسيه موجوديتى خاطرلره كلىردى .
بيك يديوز تاربخلارنده موسقوف چارى بولنان (آلکسی میخالویچ)
وفات ايتدى . ايكي كوچوك اوغلى، و بر بيوجك قيزى قالدى . عموم
اداره دولت ، كريمه سى صوفيه اسمنده كي پرنسسك عهده سنة ترك
ايدلدى . صوفيه غايت مدبر و حريص حكومت اولديغندن چوجقلرك
اك عقللى بولنانى محو ايتمك طرفنى (ديكرى خسته لى و سرسم ايدى)

الزام ايتدى . بو عقللى چاريچه يه بر، ديكن موقعنده طوران چوجغك
طرفدارلرى، موسقووه عسكرينى پرنسسك علمنه قالدرديلر . صوفيه ي
مناسيره حبس ايتمكه ، چوجنى اون سكر ياشنده ايكن كندى باشنه مقام
حكمدارى يه اصعاده موفق اولديلر .

ايشته بو چوجق، ذكر ايتديكمز بيوك پترودر .

غريب تصادفلردندر كه : پترونك ظهورى ، دولت عليه عثمانيه نك
مبدأ انحطاطى زمانى ايدى .

دلى پترو، شبهه سز خارق العاده يارادلمش بر آدمى . آز بر زمانده
روسيه نك احوالى كلياً دكشدردى . اوروپا مدنيتنى مملكته ادخال ايتمكه
چالشدى . بو نقطه ده پك چوق فداكارلقلر كوستردى . اوتوز سنة يه
وارميان حكومتده اعمار و عرفان مملكه و ملتة موفق اوله رق روسيه ي
روسيه ياپدى .

مشاراليه ، بزملة ايكي دفعه محاربه ايتشدر . برنجى محاربه سى . اووقت
دولت عليه ايله محارب بولنان نمسه ، پولونيا، ونديك اتفاهنه داخل اوله رق
قره دكر ساحلنه مالك اولمق ايچون، او طرفده بولنان آذوف قلعه سنة
هجوم ايتسيدر . هجومده فنا حالده بوزولدى، رجعت ايتدى . مغلوبيتيله
مأیوس اوله جق طاقندن اولديغيچون ايكنجى دفعه تشبته اوزون بر
محاصره و تضيق ايله قلعه يي آلمغه موفق اولدى كه : او قلعه قارلوفجه
معاهده سيلاه روسلرك ائده قالدى .

ايكنجى محاربه سى ايسه شو وجهله در :

اسوچ قرالى دميرباش شارل ، روسيه ايله پك چوق زمان محارب

بولنوب نهايت مشهور پولاتاوا محاربه سنده مغلوب اولدقد نصره بزه التجا ايتش ايدى . شارلك و بعض وكلائك تشويقيله روسلره اعلان حرب ايدلدى . بومحاربه ده عثمانلى اردوسى قوماندانى بولنان صدر اعظم بالطه . جى محمد پاشا ، دلى پتروپى پروت نهري اطرافنده صاددى . خلاصى ممكنسىز بر حاله كتيردى . تهلكه عظيمه ايجنده قالان پترو معيتى ضابطا نندن شفيروف نامنده برينى و قاريبي قاترينانى عثمانلى اردوسنه كوندر . مشدى . بو باشده ايمپراطور پچهلرى بولنان هيئت مبعوثه ، بالطه جى به و معيتندن اقتضا ايدن اصحاب نفوذه بك چوق پاره لر ويره رك ودها زيا دهنى دنى وعد ايدرك صلحه راضى ايتمكه موقق اولديلر .

ايمپراطور پچه قاترينانك صدر اعظم ايله اولان ملاقاتنده مشار اليك آياقلاينه قبانهرق و بيك عشوه ايله كوركك اتكندن صاريله رق صلحه راضى اولدقجه قوبوورميه جكنى ، مؤثر و دلا شوب ادا لرله رجا ايتديكى و صدر اعظمى انسان و موقع ايجون ممكن اوله بيلن معامله لرله يوموشاتدينى او وقتدن قاله روس و اجنبى محرراتنده مقيددر .

دلى پترونك و طنته اولان خدماتى بك بيو كدر .

اداره ده اتخاذ ايتديكى اصول ، و ايلروده نه يامق لازمكلايكنه دائر يراقدينى وصيتنامه عادتاً روسيه ايجون دستور العمل طوتمقددر .

پترونك وصيتنامه سنده روسيه ايجون تعيين ايتديكى سياست خارجيه . نك طريق و استقامتى همان تماماً بزه عائددر . بو وصيتنامه ده روس ملتتك دينى استانبولدن چيقديغنى وصول استانبول ايمپراطورينك قيزى روس چا ريله ازدا جنى اخطار ايدرك روسيه روم ايمپراطورلغناك وارث مشروعى اولديغنى

وبناء عليه استانبولى وبالجملة دولت عليه ممالكنى اله كچيرمك جميع زمانده روسيه . نك اس سياستى بولنديغى ، و كنديسندن صكره دخى تكميل غيرت او طرفه حصر ايديلمك لازم كلديكنى ، اورالرى تماماً اله كچمدكجه روسيه حدود طبيعیه سنى بوله ميه جغنى و حقيقه ايلريله مك ايجون بحر سفيد سواحلى قبضه تصرفه كچيرمك لزومى ايضاح و اثبات ايتدكد نصره تدابير مقتضيه . يى دخى كوسترمشدر :

فرست كوزدرك دولت عليه به محاربه لر آحق بويله جه ياواش ياواش ايلريلمك محاربه لرى قزانق ايجون انتظام و رسوخ عسكرى يى تا مين ايتمك ، ممالك عثمانيه داخلنده وقوعه كله جك و كتيريله جك اغتشاشادن استفاده غيرتنده بولمق ، اوراده كى عناصر خريستيانيه يى دائماً عصيانه آشد ريق و تشويق ايلمك ، ملت عثمانيه ده موجود اولان حسن اخلاق و جسارتك تدني به يوزطوتمقده اولاسنى و بناء عليه : وكلاى دولت فساد و نفاق ايله مألوف بولندقلر يى بيانله بوندن استفاده ايجون هپسنى پاره ايله يوموشاتهرق قزانق ، و كيدرك عثمانلى ممالكنى بيدر يى تسخير ايتمك و الخ

شمدي به قدر آوروپا مطبوعاتيله نشر اولمش بولنان بو ، وصيتنامه نك وجودنى روسلر انكار ايتمكدن كرى دور ميورلر سه ده پترو دن صكره سياست خارجيه ده اتخاذ ايتدكلى طريق شو انكارى رد ، و اشاعه يى تايد ايتمكددر .

نه اولور سه اولسون شوراسى محققدر كه : روسلرك دولت عليه به اولان تعرض استيلا جويانه لرى پترو دورندن اعتباراً باشلامشدر .

شمدي يه قدر روسلرله سكر محاربه من اولمشدر . همان جمله سنده غائب ايتدك . بو محاربه لرك اك زياده ضرر مني موجب اولاني ايكنجي قاترينانك زماننده كي ، قاينارجه معاهده سني انتاج ايدن محاربه در . پترونك وصيتنامه سني اك دهشتلي تطبيق ايدن بوذكي قاترينادر كه : طوروتني صوك روم ايمپراطور ينك اسمني تذكر قسطنطين تسميه ايتمشدر . صكره برنجي آلکساندر و برنجي نيقولانك وقتلرنده كي محاربه لر دخي بزه معاهدات مضري امضا اتميشدر .

برنجي نيقولانك دور اخيرنده قدسده كي كليسا آتختارلري بهانه سيلاه آجيلان حريده انكلتره وفرانسه دولترلينك معاوتلريني كورديكمز دن روسيه كلياً مغلوب اوله رق احكام وصيتي اجرا و حرصني اقناع ايده مدي . بو دور لرده روسلرك كندى مقصدلرينك قوه دن فعاله چيقارلمسني تسهيل ايدن موادك برنجيسي يوقارده سويلديكمز اوزره روم ايليده بولنان اهلينك قسم اعظمي قومية ، ديانة روسلرله متحد بولندقلري قضيه سيدر . في الحقيقه روسلر مملكتمز اهالي خريستيانيه سنك حقمز ده كي اغبرارندن بيوك بيوك استفاده لرده بولندي . فقط اسلا و آمال فائده سنك نقطه استنادينك منحصرأ بو نقطه دن عبارت بولندي فكرينه ذاهب اوله حق اولورسوق ياكليز . دولت عليه اداره داخله سنده عصر لردنبري دوام ايدكلن عدم انتظام حكومت عثمانيه نك قوه زنده كيسني كوندن كونه خلدار ايتديكندن بو تذبذب و اغتشاشك ايركچ كنديني نائل مقصد ايده جكنه روسيه حكومتي اميد وار بولنيور .

روسلر بو انفساخ اداره مني رعنا كوردكلري كي كوندن كونه

مملكتمز ده حكمفرما اولان فساد و انحلالك اسباب ومنشائي دخي كاليه تشخيص ايتمشدر . بو دقيقه تاريخه يي ايضاح ايده بيلمك ايچون ماضي يه ارجاع نظره مجبور ز .

روسيه نك دولت عليه يه قارشى اتخاذ كرده سي اولان سياست قديمه نك تمل طاشني آنان بيوك پترونك — بوذاته دلي پترو دينلرده بولنيور ! — فكريني اجمالاً قلمه آلديني وصيتنامه مشهورنده شو عبارته تصادف اولنيور :

عثمانلي و كلاسنى الله ايتك ايچون اولنري پاره واسطه سيلاه صاتون آلق لازم اولديني كي بالخاصه سراي خلقني و ممكن ايسه خنكارى بيله او واسطه ايله مقصد مزه خدمت ايتديرمك طرفه چالشمليدير . « دييور . (بو مشهور چارك كندى عصرنده دولت عليه اداره سي حقنده سويلديكي سوز بودر .) فقط بودولت ايله ايكي دفعه غالبانه محاربه ايدن و بزي قاينارجه معاهده سني امضا اتمغه مجبور ايدن او وقت و كلاسندن پرنس (رنين) يازديني بر مکتوبده : « اوچنجي سلطان مصطفى نك وفاته يك زياده تأسف ايتدم ، بوذات بزه چوق خدمت ايتدى ، چونكه احق ايدى . عاداتا استراحت روحى ايچون عموم روسيه كليسالرنده دعا ايتديره حكيم كليور » ديمش ايدى .

بو مکتوب برنجي محاربه ائساننده يازلمش ايدى . ايكنجي محاربه . دنصكره اوزمان استانبولده بولنان روس سفيرينه يازديني مکتوبده مواد سائرده دن بحث ايدر كن بردن بره تبديل موضوع ايله : آمان سز سويله . مكه اونوتدم . يكي سلطان « سليم ثالث » حقنده كرك اوروپاده و كرك

بوراده يك چوق روايتار ايشيديليور، بو ذات يك ترقى پرور ايمش . مملكتك اصلاحى ايچون بزم پتروكي ممالك اجنيه دن اصحاب هنر و معارف جلب ايدرك امور دولتى تنظيم ، احوال مملكتى اصلاح ايلمك ايستيورمش ، سزه اخطار ايدر مكه بوشايه نك اصلى وار ايسه هر نه واسطه ايله اولور ايسه اولسون تركارى بوايشدن آيقويكز ، والا منع اولنه ميوبده خنكارك آمالى حيز حصوله كلير ايسه روسيه ايچون يك مملك بر ضربه اولور ، بو مملكت حقنده كى تصوراتمز آلت اوست اولور ، بوكا دائر سزدن در حال جواب استرم» ديه يازمىدى .

ايشته شوايكي مکتوب خصم از ليمزك حقمزده بسله ديكي مقاصد فاسديه ايدين ابي اثبات ايدر . روسلر دائما ملتتمزك جهلندن ، اداره مركز تشوشندن ، بالخاصه شرق و غرب استبداد لر ينك مخلوط عجيبي بولنان سرايلر مركز رخواستندن ، مسكننندن ، سفاهتنندن ، شنايعندن ، مساويستندن استفاده ايتمشلردر ؛ اك زياده قورقدقلى بر جهت وارسه اوده ممالك عثمانيه سكه سنك انكشاف افكار ايله تكمل ايلملرى احتمايدر . روس سياسيونى بونى هيچ بر زمان نظر دقتلرندن دور طو تمامشدر ، ممالك عثمانيه اصلاحاتك ادخال ايدلمسسه اولانجه غيرتلىله چالشمشلردر ، حتى بوندن قرق بش سنه اول روسلر ك قدس كليسانك اختارلر نى بهانه ايدرك بزه اعلان حرب ايتمى وقعه خيريه دلفسكه ممالك عثمانيه احوال عموميه سنده حس اولنان آثار صلاحك سر كاردده بولنان عاليهت و كلانك دلائيله ممالك عثمانيه ده اصلاحات مكمله اجرا اولنه جغه روسلرده بر قناعت حصوله كتير مسندن نشأت ايتديكي بو كون وثائق ايله مشبدر .

اشته روسلر دلى پترو دلفسكه بو ذاتك كوستردىكي طريق اوزرينه دولت عليه نك محو و احساسه كال غيرت و همتله چالشديلر . فقط شو مسئله حقنده قارنلر مزه برفكر تام ويرمك ايچون شونيده علاوه ايتلمزكه زمان ايلر يلدكجه بونلرده دولت عليه نى اورتادن قالدر تمق آرزوسى ده طوغريسي بو ماده نك وجود نى ارائه ايدر فكر كتدكجه تشدد و تكثر ايتمكه ايدى . چونكه صوك زمانلرده روسيه نك دولت عليه بر نظر خصمانه ايله باقمسى مؤدى اسبابدن بريسي دنى پادشاهان عثمانيه نيانك عموم اقوام اسلاميه جه خليفه رب العالمين وامير المؤمنين اوله رق طانلمسى قضيه سيدر .

روسلر اوروپايلردن زياده اسلاملرله معامله ده خصوصيله مخاربه ده بولندقلرندن ملل اسلاميه آره سنده مقام خلافتك نه درجه مهم بر نفوذ دينى و سياسى نى حائر اولدقلر نى بيليرلر . بو جهتي دفعاتله تجربه دنى ايتمشدر ، و بوسيله مقام خلافتدن دائما احتراز اوزره بولنورلر كه صوك زمانلرده بونلر ك فكري اللرنده بولنان اسلاملرده اميد تخليصى بسبتون احما ايتك ايچون مركز خلافت اولان استانبولى استيلا ايتمى بهمه حال لازمدر . بوندن ماعدا روسلر ك دائما شرقه تعرض ايتلمرينه سبب اولان احوالدين بريسي ده كندى اعتقاد لر نجه مملكتلرينك وضعيت جغرافيه سى ، اقونوميقيه سيدر ديورلر كه ممالك محروسه ايله روسيه آره سنده كى بحرسياه تماماً بر روس دكرى يعنى هر طرفى روسيه اراضيسيله محاط بر كول حالته كير . مدكجه مملكتتمزك احوال تجاريه و اقتصاديه سى هيچ بروقتده تحت امنيتده بولنه مز . روسلر بوامنيهلرينه نائل اولدكجه نه قدر ترقى ايديليرسه ايدلسون

روسیه اهالیسی معیشتنك بر بصق آلتنده بولنه جغه ، جنونی روسیه نك همیشه تعرض اعدایه معروض قاله جغه قانعدرلر . بو مانعهرلك رفعی منحصرأ استانبول بوغازینك الده ایدلمسیله ممكن اوله بیله جکی ذهنلرینه یرلشمش قالمشدر .

قارلر مزه بالخاصه روسلرك بو صوك ملاحظه لرینی نظر دقتدن دور طوتمانی توصیه ایدرم ، چونكه بو نقطه مهمه بی کالیله تصور ایده بیلنلر روسیه نك شرق مسئله سی حقنده حال حاضرده اتخاذ ایتدیکی ، مستقبلا تعقیب ایده جکی مسلك سیاستی سهولتله ادراك ایده بیلیرلر .

هرنه ایسه ! . . . ایکی عصر دنبری روسیه نك درات علیه قارشی آلدینی وضعیت خصمانه سی بوراده ایدی . فقط بو حکومتك خفی جلی آمالی ، مقاصدی بو مر کرده ایکن بونی منافع ذاتیه لر یله طبان طبانه ضد کورن بعض اوروپا دولتلری موجود ایدی . واقعا بو قسمی تشکیل ایدن اوروپا دولتلرندن هیچ بریسی منفرداً روسیه ایله اوغراشمق اقتدارینی حائر اولمدینی حالد همدست وفاق اولنجه دولت مشارالیه نك تعرضاته برسد قوی چکمك اقتدارینه مع زیاده مالک ایلر . اوروپا دولتلرینك همان عمومی اساساً سیاست اخیریه بی التزام ایلدیلر ؛ شوقدرکه بو دولتلرك روسیه خلاف فکر لکنده ابراز ایتکده اولدقلری غیرت زمان ، زمان تغیر ایدرهك بر دورده دولت علیه نك حامیسی بریسی ایکن دیگر بر دورده بر بشقه سی اوله کلمشدر .

شرق مسئله سنده روسیه یه قارشواك اول مقاومت کوسترن وروس استیلاسنه ممانعت ایدن دولت فرانسه در . عصر سابقده روسیه سریراحتشامنده

بر شهرت فوق العاده مظهر اولان قاترینه قوه کلیه ایله ممالک عثمانیه یه یوکلندیکی حالده بر دفعه سنده آوستریا ایله متفقاً دیگرنده منفرداً بیوک بیوک ضایعاته گرفتار اولدقدنصکره دولتمزى دهشتلی بر دشمنك لندن قورناره بیلشمشدر . فرانسلرك بو خصوصده کی خدمتی بالخاصه اون طقوزنجی عصر مبادیسنده بیوک ناپولیونك میدان شهامت وجلادنده غالبانه جولان ایتدیکی دملرده کورلمکده در . بو هنکامده ناپولیون روسیه بی متعدد محاربه لر ایله ایچه زده لکدنصکره شرقه تعرضه مجال بر اقامش ، محاربه نك ختامی متعاقب اون بش سنه امتداد ایدن دائمی بر مشغله ایله ضعیف دوشن روسیه اوزون بر مدت شرقه اولان تعرضاتسندن واز کچمکه مجبور اولمشدر .

وازلچدی اما بو فراغت اضطراری ایدی ، دائمی دکلدی ؛ روسیه ایچون شرق مسئله سی مسائل حیاتیه عد ایدلدیکندن ، منافعه موافق بر صورتده حل ایتمکی اخص آمالی بیلیردی . براز دکنوب یورغونلغنی آیر آماز در حال ادرنه معاهده سنی انتاج ایدن محاربه بی آچمشدر . فرانسه و آوستریا دولتلری بو هنکامده ینه دولت علیه نك تمامیت ملکیه سنك ایقا وادامه سنه خدمت ایتشلردی ، فقط تخمیناً بو اثنالرده اوزمانه قدر شرق مسئله سنده بی طرف قلمش بولنان دیگر بر دولت دهها مسئله مذکوریه بزم منفعت مزه اوله رق قارشمنه باشلامش ایدیکه بو آندن اعتباراً مسئله شرقیه روسیه وانکلتزه حکومتلری بیننده بر مسئله خصوصیه رنگنی آلمشدر . قطعاً ذنبه بیلیرکه بو ایکی دولتك اختلاف منافی بر حقوق ضایعاتدن صکره بیله دولت علیه تمامیت ملکیه سنك قسماً صیانتنه خادم اولمشدر ؛

روسلر قریم محاربه سنده ، انکلتزه ، فرانسه و ترکیه یه مقاومت ایدیه .
مدیلر . مغلوب اولدیلر . کندیلر ایچون پک فنا اولان صالح معاهده سنی
پارسده امضالمق مجبوریتده قالدیلر .

یو حال اوملککتک اداره سنی ، ایمپراطورک سرایندن برکویلونک
قولبه سنه قدر ، شدتله صارصدی . ملت و حکومت اسباب مغلوبیتی آرامغه
قویولدیلر . اداره داخلیده پک چوق فنالق اولدیغی ، تجدید قوت ایتک
ایچون اصلاحات جدیه اجرایی الزم بولندیغی اکلادیلر . اولانجه قوت
وعزمله بونک تأمیننه صرف همت ایتدیلر .

یکرمی سنه لک بر غیرت فوق العاده ایله بتون اوفالقلمی ، تماماً ازاله
ایتدیلر . هر شعبه اداره یی تسیق و تنظیم ایتدیلر . اوعصرک ایمپراطوری
بولنان ایکنجی الکساندر ، فطره عدالت پرور ، و انسانیتلی بر آدم اولد .
یغندن ، قارشیننه چیقماقدن چکنمین اعتراضات و مواعنی اصلا سمع
اعتباره آلمدی . تخمیناً یکرمی درت میلیونه وارن اهالی یی اسارتدن قور .
تاردی . اولره رفاه ، سعادت و یردی . ملکده عدلیه یی ، نافعہ یی ضنا .
عت و تجارتی ، خاصه بر وطن ایچون هر درلو سعادت و سلامتک مہد
ومنبی اولان معارفی تعمیم و توسیعه اولانجه قدرت حیت کسترانه سیله چالشدی .
طرف طرف ملکی ، عسکری ، رشدی ، عالی . ابتدائی مکتبلر تأسیس ایتدی .
اساساً روس اداره حکومتنده او وقته قدر کورولمه مش بر صورتده
« اعتدال » اساسی وضع ایتدی . عسکرلکی یکی بر تمل اوزرینه بنا
ایدرك ضابطانک اکتسابات فنیہ عمومیه سنی توسیع ایچون پک چوق همتلر
ابراز ایتدی . صنوف ممتازنک امتیازاتی محو ایله مساوات عمومیه یی

اعلان ، و روسیه یی یکی باشند بر حیات مسعوده ایله کامران ایلدی .
فاصله سز یکرمی سنه دوام ایدن بو عزیم و غیرتک نتیجه سی ، روسیه .
نک اداره داخلیه سنی مطلوبه موافق برحاله کتیردی . بو ، روسیه خارجی
پولتیقه سنک اس اساسی اولان شرقه تعرض مسلککی دخی تعقیبه وقت
وقوت و یرمش ایدی .

مسرودات سابقه دن پک قولای آکلاشیلیرکه : روسیه ، دلی پتروندن
صکره تکمیل آمال سیاسیه سنی « شرق مسئله سی » نک یعنی : استانبولی
کندیلرینه پای تخت یاقمق ، و ممالک عثمانیه یی استیلا ایتک قضیه سنک
حلنه بذل ایتدی .

بو فکر روسیه ده کیتدجکه ملی بر مسئله اولدی . بو عصرده عسکریه
وخاصه معارف عمومیه توسع وعموم مملکت ترقی ایندجکه « شرق مسئله .
سی » فکری عوام اهالینک بیله دماغلرینه ایجه یرلشدی ، دها صکره .
لری تخمیناً (۱۸۴۰) تاریخلرنده روس هیئت اجتماعیه سی ایچنده یتشمش
استیلا پرور عقلا ، عصرک فکر عمومیه سنی دها زیاده انبساطه کتیره رک ،
اورته ده بر پان اسلاویزم فرقه سی میدان کتیرمش ایدی . بو فرقه شرق
مسئله سنی اسکی حدودنده بر اقدی . دنیاده نه قدر اسلاو وار ایسه
هپسنی روسیه نک تحت حکم ونفوذنده بیوک بر قوت واحده تشکیل ایتک
فکرنده بولندی . بو مقصدک اجرایی ایچون روسیه مدنیت و ادبیاتی
بر چوق قطعه لرده کی اسلاو اقوامی آره سنده تعمیم ، و خلقی طبیعتیه
جلب و جذب ایتک طریقه کیردی .

فقط پان اسلاویزم فرقه سی ، وار قوتی ایله چالشمه یی شمیدیلک

هم جنساً و هم ده دیناً کندیلرله بر اولان عثمانلی اسلاولری یعنی : بلغار، صرب، بوسنه و هرسک، قره طاغ عناصرینی الده ایتمک و اونلری ترکلرک الندن قورتارمق غیرتنده بولندی .

روسیه حکومتی ایمپراطورنیقولانک زماننده پان اسلاولرک فکری نه اولدیغنی ایجه آکلایغیه قدر و حتی آکلادقد نصکره دخی بعض مشکلات خارجیه . بی موجب اولور ملاحظه سیله بر مدت آنلری تشویقندن و تزئید قوت ایتملرینه جالشقمقدن چکنیور ایدیه ده قریم محاربه سندن نصکره بواجتناد بک بیهوده لکنی تقدیر ایدرک پان اسلاووزم مسئله سنک ایلری سورلسیله روسیه حکومتک شرقده اولان اصل و مقصدینی پک چوق تسهیل ایده . جکفی آکلادی . و پان اسلاولره جدی معاونتلردن کری طورمدی . اشته شو صورتله پان اسلاووزم سوزی ابتدای احوالده قوری برنمایشدن عبارت کبی ایکن کتدکجه شدت و قوت بولدی . فعلیات مقررده و لازمه یه باشلامق ایچون (موسقووه) شهرنده بر پان اسلاو قومیتیه سی تشکل ایتدی .

کلیتلی اعانه لر ایله آز زمانده قوت و اقتدار کسب ایتدی . اوصره . لرده پان اسلاووزم قومیتیه سنک علنی و خفی شعبه لری ممالک محروسه یه وجوار قومشولرک الکالرینه یاییلدی .

اسلاو و تبعه عثمانیه عائله لرندن پک چوق چوقلر روسیه مکاتبنده تحصیل علم ایتدکد نصکره ، کندی مملکتلرینه عودت ایدرلر ، اوراده کند . یلری مکتبلر تأسیس و کشاد ایدرک عموم اهالی یه پان اسلاووزم فکری نشر ایلرلر ایدی . و قومیتیه لر روم ایلینک هر طرفنده بولندیررق اسلاو

اهالی یه ، ترک الندن یقینده قورتله جقلری ، و بوبابده روسیه حکومتک قومیتیه لرک دائماً جالشقمده اولدقلری ، و قومیتیه لرک صورت حرکتلری حقنده معلومات ویررلر ، لزومنده عصیان ایتمک ایچون سلاح تدارکی ، و عصیانک موفقیتانی ایچون ده دیگر بالجمله تدابیرک و قتیله اخذ اولنسی خصوصلرنده معاونت و تسهیلات کوستررلر ایدی که : تاریخی یازدیغمز زمانده روم ایلی ولایاتنده بولنان خرسیتیان عناصری قومیتیه لرک تحت نفو . ذنده بولنیور ایدی .

روسیه ده اصل پان اسلاووزم ساعیلری آیریجه بفرقه تشکیل ایدوب کندیلرینه مخصوص بیوک و مهم غزنه لره ، رساله لره ، مکمل اداره . خانه لره و ده بر خیلی وسائط مهمه یه مالک ایدیلر .

فرقه باشلی باشنه حرکت ایدیور ایدیه ده اقتضای احوالده حکو . مته اخبار کیفیت ایدر ، وینه اوکی مواضعده حکومتک امر و اراءه سنه توفیق حرکت ایلر ایدی .

فرقه یه روسیه حکومتک مراتب عالیه سنده بولنان پک چوق ذوات التحاق ایتدی . قومیتیه نک علنی رئیسلی ایچنده قاتقوف ، آقساقوف صکره لری صرب محاربه سنده عموم قوماندان بولنان جرنایف بولندقلری کبی ، هر نه قدر او صره لرده رسماً قومیتیه منسوب دکلدیه ده خفیاً قومیتیه نک بر رکن مهمی استانبول سفیری جنرال اغناتیف ایدی .

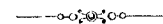
اشته سلطان عزیزک صوک دورینک نهایتده روسیه بو حالده ایدی . دولت علیه بالاده ذکر ایتدی کمز قدرتده بولنیوردی که بو قارشى قارشى یه دوران حالر ، دولتمزه قریم محاربه سندن ده دهشتلی بر میدان مبارزه

حاضر لمقدمه اولديغنى حکم ايتدرمکده و ظاهرأ کوسترمکده ایدی .

— دور سلطان عبدالعزیز اواخرنده سوء اداره —

خاندان آل عثمان — شهزاده لرك تربيه لری حقنده بعض ملا-
حظا — پادشاهك اواخر سلطنتنده مقام صدارت — محمود ندیم
پاشانك صدارتی — مدحت پاشانك صدارتی — حسین عونى پاشا
و بونك جهت عسكریه یه اولان خدمتی — احوال مالیه

بيك ايکيوز سکسان سنه سنده عالی پاشانك وفات ايتديکنى مقدم
سويلمش ايدك . بو تاريخ سلطان عزيز دورنده آيروجه بر دور تشكيل
ايدر . چونكه بو هنگامدن اعتبارأ پادشاه مشاراليه حضرتلرينك احوال-
لنده كوريلن او يغونسزلقلر بر چوق زمانلردنبرى تاريخ عثمانى ده مثلى
كورلمه مش و صورت اجراسى دخى خاطره امتدن چقمش بولنان برح-
دنه فاجعه يه ميدان و برمشدركه بز بونى نمكن اولديغنى قدر محل مخصوص-
صنده مفصلاً ايضاح ايدجك ايسه كده اول امرده بو فاجعه يه سبب
اولان وقايى بالخاصه بونلرك اصل و منشأ نك زده اولديغنى بوراده
كوسترمكى مناسب كوريورز .

بوندن اول ميدان انتشاره قويد يغمز و بالخاصه خاندان آل عثمان

احواله عائد اولان ديكر بر اثر مزده [*] بيك سنه هجريه سندنصكره بو
خاندان نجابتناه اعضاسنه مخصوص اولان طرز تربيه و معيشت حقنده
شو يولده اداره كلام ايتشيدك :

« شهزاده عثمانيان آوان صباوتدن باشلايه رق خواجه و لالالرندن
ايلريده پادشاه اوله جقلرينى اوكرنيرلر . پادشاهلق بونلرجه عددی
ميليونلره واصل اولان اهالى يى يالكر كندى كيفلرينه تبعأ اداره ايتك
اولديغنى ايستمدكلرى آدملى قوغوب ايستمدكلرينى احسانلره غرق
ايدى بيلمكدن عبارت بولنديغنى و اهالى ذات هايونلرى ايچون جناب
حق طرفندن قول اولمق اوزره يرادلديغنى و دها بو كى نيجه خرافاتى ،
و بر ملكى بر ملتى نالان و پریشان و اسير ايتكه يرار بر چوق بندكلرى
عقللرينه محكم صورتده يرلشديرلر . يوقسه ملتك پادشاه ايچون دكل
پادشاهك ملت ايچون منتخب و منصوب اولديغنى نه بونلره بر سويليان
واردر ، نه ده بونلر كنديلكلرندن آكلارلر . »

« بو عصرده دولت عليه پادشاهلرينه اك زياده تقرب ايدن و بو
ذوات محترمه يه ايستمدكلرينى ياپديران بندكان ، شهزاده لككردن بيلد-
كلرى طانيدكلرى اوشاقلرى ، و بعضأ آنالرى جهتندن اقربا و تعلقات
صايدكلرى كوله لردركه بونلر ايچون دولته پك زياده امك و ير و حقيه
بو ملته خدمات جديده سى سبقت ايدن ذوات فدا اولنه كمشدر . »

مطالعات سابقه مزه بوراده بر شى علاوه ايتك لازمكليسره ديه
بيليرزكه حكمداران عثمانيه نك احوال معروضه سندن اك زياده متضرر

[*] رهنماي انقلاب . احمد صائب

اولان شعبه اداره دولت مقام عالی صدارت اولمشدر .
چونکه كرك اداره كرك سياست سرایه ك يقين و اونكه ك زیاده
مناسبت و ارتباطده بولنان دائره بوراسیدر .

سرایك سینات مذ كوره سی یوقاروده ایضاح ایتدیكمز دور عزیزی
اوائلنده هر نه قدر تاثیرات وخیمه سی كوسترمكدن حالی قالمیورسده دور
اخیرنده تاریخده امثالی كورله مش بر نك آلمشدر .

۱۲۸۸ تاریخنده وفات ایدن عالی پاشانك یرینه مشهور محمود ندیم
پاشا صدارته كلدی . بو ذات اون بر آیده عزل اولندقدنصكره یرینه
مدحت پاشا كچدی . مشار الیه سكسان بر كون صكره عزل ایدیلهر ك
مهر صدارت رشدی پاشایه ویرلدی . مشار الیه دخی اون یدی كون
صكره مهر صدارتی اسعد پاشایه تسلیم ایتدی . اسعد پاشاده آلتش بر
كون صكره عزل اولنه رق مقامی ، شیروانی زاده رشدی پاشایه براقدی .
متعاقباً حسین عوفی پاشا و تکرار اسعد پاشا و بوندن بر قاچ كون صكره
محمود ندیم پاشا او مقامه تکرار كلشدر كه تخمیناً اوچ سنه بر آی و بر
قاچ كون ظرفنده وکلادن سكر طقوز ذاتك برر ايكشمر مقام صدارته
اوغرایوب كچككاری كورلمشدر . [*]

ایمدی بو حال اسف انكیزك ممالك محروسه دن ماعدا هیچ بر یرده
وقوعی ممكن دكلدر . بزده كورلمسی ایسه دمندنیزی سویلیدیكمز ماده دن
یعنی دور انحطاط پادشاهلرمزه مخصوص اولان فكر سقیمك ایجابات
ضروریه سندن و بو فكر سقیم دخی كوچوكلكلرندنبری آدقلری تربیه

[*] اس انقلاب . احمد مدحت .

مقتضاسنجه بن پادشاهم . ملك بنم . كیم نه قاریشیر كبی منطلقه شرع
شریف اسلامه مغایر اولان اعتقاد باطلاك نتیجه طبعیه سندندر .

اولکی زمانلرده هانیا دولتمرك هلال اجلانك اوج سطوت
وعظمتدن بتون دنیایه نورلر ، شمشعلر صاحبدینی ، او اونوتلمز دملرده
مقام صدارت ، خدمات دولته یرارقلر ابرازینه قادر صاحب اقتدار
و لیاقت اصحاب حمیته منحصر ایكن صكره لری پادشاهلرك هوسات
و مشتهیات خسروانه لرینی اوخشار ، ریا و دسیسه ایله یشار بیانی مخلوقلر
صدر اقباله چیقارلدی . بو ذوات مشثومه نك اکثریسی طبعاً مزیات
اقتداری چكه مدكلرندن بو اوصافه مالك ذواتی مركز حكومتدن دفعه
الرنندن كلدیكي قدر چالشیرلر ، واكثر احوالده دخی موفق اولورلرایدی .
عالی پاشا امور دولته سلطان محمودك دست تربیتنده پرورشیا
اولش ذواتك ك صوكی ایسه ده مشار الهك وفاقی صره لرنده ینه او
اصول تربیه ده یتشمش ، دولتك اصلاحی جداً آرزو ایدن و بو
طریقده اقتدار و مهارت كوسترن ذوات وار ایدی . فقط سلطان عزیز
اورالرده اولیوب ، مقام صدارتی اهلنه ویرمك دكل بو مقامه كندی
کیف و آرزولرینی موقع اجرایه كتورمك اوزره مقصد شاهانه یه موافق
وکلادن بریسی آریور ایدی . زماننده انتخاب ایتدیكي ذات دخی محمود
ندیم پاشا اولدی . بو پاشا ، خدمات دولته مقام بالایه واصل اولان بر
ذاتك اوغلیدر . كندیسی ده كوچوكلكلندنبری امور دولته بولنش ایسه
ده اخلاق و افكاری مطلوب درجه ده اولمقدن بك اوزاق ایدی . ذره
قدر حمیت ملیه سی اولمادینی شویله دورسون رعایت و حرمت عمومیه یه

مظهرتی بیله دوشمنز بالعکس منفعت شخصیه سنی ملک و ملتک ضرر-
رنده، اقبال و سعادت یالکز پادشاهک حسن توجهنده بیلر و عموم
حرکات و افعالی یالکز بو اساسه بنا ایتدیرر ایدی. بالنفس غایت مر-
تکب اولدینی کبی ارتکاب و ارتشایه پادشاهی دخی تشویق و تشریک
ایتمکدن کرو دورمز ایدی. مشربی بکتنشی و درویشانه مخصوص اولان
برطرزده اولوب عیش و نوشه میال ایدی. دور عبدالعزیزک اواخرنده کی
سیئات بو ذاتک مقام صدارته آیق باصدینی کوندن اعتباراً باشلامشدر.
صدارتنده سوزده اصلاحات اولق اوزرینه عمومی بر تنقیحات
اجرا اولندی. حقلی حقسنز (اکثر احوالده غرض شخصیه بناه)
اداره دن بر چوق مأمورلر طرد ایدلدی. ایچلرنده اوتوز قرق سنه خد-
مت دولته مستخدم و بشقه صورتله اسباب معیشتی تدارکدن عاجز بر
چوق ذوات وار ایدی. اکر بو تنقیحاتدن خزینئه دولته بر فائده
حصوله کلسه ینه بر شی سویلمک ممکن اوله مز. حالوکه او یله اولمدی.
تنقیحاتدن مالیه جه ایدیلان تصرف در حال سرایلیارک التماسلیریته ویر-
لدی. بر چوقلرک معاشلرینه ضم اولندی. یالکز اورته ده مدهش بر
حقسنزلق روا کورلدی.

ینه محمود پاشانک صدارتنده ایدیلن فئالقلردن بریده روم ایلی شمندو-
فر امتیازاتنک نمسه لی « بارون هیرش » دولته غایت آغیر و امثالی دنیاده
نامسبوق شرائطله مضر بر صورتده ویرلسی اولمشدر.

بو امتیاز سایه سنده سرای حشراتی بالذات صدر اعظم و خلیجه
توابعی داخل اوله یعنی حالده قومپانیه دن کلیتی رشوت آلدیار.

سلطان عزیزک محمود ندیم پاشایه توجه و محبتی درکار اولوب بوده
پادشاهک هر آرزوسنه موافق و اطاعت کوسترمسندن و برده آتیا ایضاح
ایدیله جک دیگر مواددن ایلرو کلکده ایدیسده بعض احوال مجبره
بالخاصه اهلینک خشنودسزلنی الک صکره محمود ندیم پاشانک عزلیله
مشهور مدحت پاشانک اقامه سنه ذات شاهانه بی ناچار براقشدر.

مدحت پاشا حضرتلری بو تاریخلرده تخمیناً الی یاشلرنده ایدی.
خدمت دولته الک کوچوک پایه دن الک بیوک مقامنه قدر یولیه و بلا التماس
ایلر یلیه رک ترقی ایتش. سلطان عزیزک اوائل سلطنتنده رتبه وزارت
قدر واصل اولش ایدی. بو ذاتک اقتدارینه یول آچان و اشتهارینه سبب
اولان ماده طونه ولایتده والی بولندینی زمان اجرا ایتدیکی اصلاحاتدر
روسلر همیشه دولت علیه نک پریشانیتدن استفاده ایتک طریقنی
غائب ایتدکلرینی و اکثری احوالده بو پریشانیتدن استفاده ایتدکلر
کری طور مدقلرینی محل مخصوصنده سویلمش ایدک. مدحت پاشا
روم ایلیده وال بولندینی زمان دخی بو حالدن استفاده ایتک اوزره او
حوالیده ساکن عناصر خرسینیایی بالخاصه بلغارلری فسادده تشویق
ایتمکدن کیرو طور میوردی.

مدحت پاشا طونه والی کی نازک و مهم بر مأموریتی، اوزرینه
آلده نصکره بر مدت، مقاننده، روسلرک اوته دنبری بیلدکاری یعنی هیچ
برشیدن خیری اولیان اسکی ترک والیلری کی اوطوردی. فقط بو انشاده
خفياً منبع فسادی و بوکا علاقہ سی بولنان ذواتی آراشدیر مقله مشغول ایدی.
نهایت ایستدیکنی آله ایتدک نصکره فسادک انکارینه روسلرک بحالدری

قالیه جق درجده ایشی اورته یه قویدی. روس خفیه وفساد مأمورلرینی یولیه محاکمه ایدرک لازمکلان جزالرینی ویردی. بو فساده قایلان بلغار قومیتیه اعضالرینی دخی کذا یولیه محاکمه ایدرک بر چوقلرینی روس قونسولوسلرینک وسائر اجنبی مأمورلرینک مواجهه لریده آصدیکه، پاشانک بومهارتنه اولوقت اوروپا مطبوعاتی حیران اوله رق کندیسینی آقشلا دیلر. بو صورتله طونه ولایتی آز بر زمانده دوزلدی. روسلر فساد دن عاجز قالدیلر. و بویه کیدرسه برایش یایامیه چقلرینی آکلا یه رق، وار قوتی یازویه و یروب استانبوله و بالخاصه سرایده کی طرفدارلر یله پاشایی کوچ بلا اورادن عزل ایتدیر دیلر.

مدحت پاشا بوندن بر مدت صکره بغداد ولایتیه تعیین اولندی. اولوقت بو ولایت دخی بک قاریشیق بر حالده ایدی. پاشای مشارالیه حضرتلری اوراده دخی آز بر زمانده انتظام و اسایشی یولنه قویدی. مملکتی شقاوت و امنیتسنزلکدن تطهیر ایتدی. ولایت دروننده عرب قبیله لرینی سرعته بالتأدیب دائرة اطاعته صوقدی. فرات نهرنده واپور قومپانیه سی تأسیس ایلدی. غایت منبت بولنان بوولایتک تجارتیه دیگرکیکی طریققر آچدی. والحاصل ولایتک منظره عمومیه سنی دکشدیردی. بو ولایتی ازهر جهت ترقی و عمران سو ق ایتدی.

مدحت پاشا اول دورده موجود وکلاییننده امثالسنز بر غیرت و اقتداره مالک ایدی. مشارالیه دن هر کس دولت ایچون خدمت عظیمه بکلیور ایدی. بو جهتی شبهه سنز هر کسدن ایو کندیسینی بیلیر ایدی. بونک ایچون اولمیدرکه ولایتلرده بالخاصه بغدادده بولندیغی زمان مرکر حکومتده نه

کبی احوالی جریان ایتمکده اولدیغی دائماً خبر آلیر و بحاله قارشو ایتباه و انتظارده بولنور ایدی. بناء علیه عالی پاشا وفات ایتدیکنی خبر آلیر آماز استانبوله کندیسینی آتق طرفنی دوشندی. بو ائنده ایسه محمود ندیم پاشا صدارته کچمش ایدی. مدحت پاشا بو ذاتک اخلاق و اطوارینی ایوجه بیلدیکندن شاید بر مدت صدارته قالیسه احوال دولتک پریشان برحاله کله جکفی دوشونوب بهمه حال اونی عزل ایتدیرمک جهتی قوردی. واحوال عمومیه یی کوزلجه وزن ایتدکد نصکره بلا استیذان بغداد دن استانبوله طوغری حرکت ایتدی. اثنای راهده کیرویه دونمک ایچون برقاچ دفعه کندیسینه آوامر عالیه تبلیغ ایدلمش ایدیسده بر چوق بهانه لر ارا نه سیله توقف و عودتدن بالا جتتاب نهایت استانبوله واصل اولدی. درحال حضور شاهانه یه چیقارق نه یاپدی ایسه یاپدی. عالی پاشانک وفاتندن اونبر آی صکره مقام صدارته کچدی.

ایشته مدحت پاشا بو صورتله مقام صدارته کچدی. فقط نه فائده سی وارکه مقام صدارته چوق او طورهمدی... چونکه سرای، منفعت و اقبال قیدیه سرایک اطرافنده طولاشمقدن کیر و قالمیان وکلای نخام (۱) حضراتی مشارالیه حضرتلرینه حسد ایدرلر، اقتدار و نفوذندن قورقارلر ایدی. بو سببله سکسان بر کون صدارته قاله بیلهرک عزل ایدلادی. و حتی استانبوله او طورمیسی دخی جائز کورلیه رک طیشارویه کوندرلادی. مشارالیهک بو منفیلکی چوق زمان سورمیوب ینسه در سعاده عودته موفق اولدی. کلدی.

مقام صدارته کندیسینی استخلاف ایله بن رشدی، اسعد پاشا لر وسائر

دخی اقتدار سر وکلادن اولیوب کندیلرینی حریت اداره ایله اوزون مدت مأموریتلرنده ابقا ایدلمش اولسه لر دولت و ملت ایچون خدمات حسنه ابراز ایله جکلی محقق ایدی . فقط مسئله بو صورتله اولیوب هر بری ایشه تشبث ایدر ایتمز یوقاروده سویله دیکمز اوزره سرایدن کلان براراده ایله آزمانده عزل ، طرد اولنوب یرینه بشقه لری کچور و بوسیئات بویله جه دوام ایدوب طور یوردی .

بو ندرده امور دولت ایچون آثار نافع و وجوده کله مه یشی وکلای حاضره آراستده اصحاب اقتدارک مفقودیت و یاقلتنناشی اولیوب بو قباحتک یالکیز سرای هایوندن نشأت ایتدیکنه دائر دلائل کافیه و واضح واردر . از جمله بو زمان وکلانندن حسین عونى پاشانک مقام سرعسکری یی آراق آراق اشغالی سایه سنده اردوی هایونه ایتدیکی خدمات عظیمه قولزه اک کوزل بره اندر .

حسین عونى پاشانک مسقط رأسی اسپارته در . اولاملکتنده علوم شرعیه و عربیه یی تحصیل ایتش مؤخرأ مکتب حربیه نك ایلک تاسیس اولندیغی تاریخده استانبوله کله رک بورایه دخول ، بر قاج سنه صکره تخمیناً اوتوز یاشلرنده ارکان حرب یوزباشیغی ایله مکتبدن چیقارق خاصه اردو سنه تعیین اولنش ایدی . کیت کیده معلومات عسکریه و ذکاوت فطریه سی سایه سنده ترقی ایدرک آز بر زمانده مشیرک رتبه سنه قدر واصل اولمشیدی . مشار ایله حضرتلری ۱۸۶۵ سنه میلادی سنده وقوعه کلان کرید اختلاله اول ، سردار عمر پاشانک معیتده و بعده مستقلاً ابراز ایتدیکی لیاقت کندیسنه سرعسکرلکه قدر یول آچشدی .

فقط عالی پاشانک وفاتندن صکره محمود ندیم پاشا صدارتنده حسین عونى پاشا بو ذاتک حرکات دناشکارانه سنه بعض خصوصده مقاومت ایتدیکندن صدر اعظمک طرفدارى بولان سرای حشراتک همتلریله اسپارته یه نفی ایدلدى . فقط چوق کچمدن محمود ندیم پاشا دخی عزل اولندقدن صکره اسعد پاشا صدارتنده استانبوله جلب و سرعسکرلک مقاد منه کچمش ، براز صکره صدارته بیله کلشیدی . فقط بوراده اوزون بر مدت قالمدیغی کبی صدارتن عزل اولندقدن صکره محل مخصوصنده تفصیلاً ذکر اولنه جغی اوزره اولوقت عموم اداره دولته يك زیاده نفوذ اجرا ایدن روس سفیری اغنائیفک غیرتیه سرعسکرلکدن بیله عزل و والیسکه بروسه یه نفی ایدلمش ، فقط بر مدت کچدکدن صکره ینه وقت حالک اجباریه عودت و تکرار سرعسکرلکده استخدام اولنشیدی . حسین عونى پاشانک احوال آتیه سنی صکره یه براقه رق بوراده مشار ایله حضرتلرینک متعدد دفعه سرعسکرلک مقامنده بولندیغی زمان اردولرمزه ابراز ایتدیکی خدماتی بیان ایده لم :

بو دورده دولت علیه اردولرنده اک اول طوبجی صنفنه اهمیت ویرلدى . عمومیتله قروپ فابریقه سنک صوک سیستم طوپلری ایله تجهیز و حیواناتک قوتلی و بو صنفک خدمته متحمل جنسندن آلمسنه دقت ایدلدى . بو ائشاده طوبجی ضابطاننک صاحب معلومات و ممارسه اولملرینه دخی اهمیت ویرلدى . استحقاق جلیق دخی بو هنکامده خلیجه مظهر ترقی اولدى . اردو مرکز لرینه متعدد خسته خانه لر تاسیس ایدلدى . فقط بوراده دخی کوریلن بعض نواقص مثلاً سیار خسته خانه لرینک مفقودیتی

صوك روس محاربه سنده پك چوق مشكلاته و ضايعاته سبيت ويردى .
بياده نك قيافته اهميت ويريلوب، اك موافق لباس اولق اوزره اولكى
قيصه بجاكت و كنش پانطالون، ستره و طار پانطالونه تبديل ايديلهرك
بو خصوصده اوروپا عسكرينه تقليد ايدلى . بوزمانده وقوعه كلان اك
بيوك اصلاحات اول عصرده اردوى هاپونك دنيا نك اك مكمل سلاحى
اولان آمرىقانك مارتين تفكريله تجهيز ايدلسيدر .

معلول و اختيار ضابطان و مأمورين عسكريه ايتام و اراملك تأمين
اعاشه سى مقصديه (عسكرى تقاعد صندوقى) تأسيسنه موفق اولندى .
حسين عوفى پاشانك اردولرمزه قارشو ايفا اينديكى وظيفه و خدمت
يوقاروده سويلديكمز مواددن عبارت دكلدر . كنديسنه مخصوص اولان
ذكاي عسكرى سيله ضابطان و امرای عثمانیه آره سنده اك زياده مستعد
و صاحب اقتدار اولانلرى سچوب اولنره كنش بر صورتده طريق ترقى
و تقيض آچارق عثمانلى اردولرنده بويله مستعد ذوات يتشدرمشدركه
روس محاربه سنده دولت عليه نك بر قاچ موفقياته نائليله ناموس مى
و عسكرى بى محافظه ايد بيلمسى آنجق بوسايه ده اولشدر .

مع هذا اداره دولتك بر شعبه سنده نه قدر اصلاحات اجرا ايدليرسه
ايدلسون بوماده مملكتك احوال عموميه سى مطلوبه موافق صورتده
جريان ايتسنه پك آز تأثير ايد بيلير . بونك حصوايچون هر شعبه
اداره بى اصلاحه كافى آيرى آيرى منتظم پلانلر و صورت مطلوبه ده اجرالى
ايچون وجودى الزم وسائلك نه اولديغنى ارائه و تعيين ايليلهرك مشتركاً
فعلياته باشلامسى امور ضروريه دندر كه عكسى تقديرده نه قدر فداكارلقلر

اختيار اولنسه بوشنه كيدوب نتايج لازمه و مطلوبه بى ميدانه كتيره ميه .
چكى احوال مجربه دندر .
يوقاروده سويلديكمز فكرك طوغريلغى شعبه بحريه ده دخى كوزه
چارپار .

دور عيزينك نهايتده احيا سته غيرت ايديلن بر جهت وار ايديسه
بوده دولت عليه نك قوه بحريه سى ايدى . لكن ايشك ظاهريات و مادياتيله
اكتفا اولنديغندن بوجه امك وغيرتلىر، فوق العاده همتلر مطلوب ثمره بى
ويره مدى . فى الحقيقه بوزمانده دولت عليه دونماسى قوت و مكمليتجه
عموم اوروپا دولتلرى آره سنده اوچنچى درجه ده ايدى . بيوك، كوچوك
يكرمى بش قدر زرهليمز، بر چوق سفائن نقليه مز وار ايدى . بومقدار
اول عصرده ديكر حكومتلره بالخاصه روسلرك قوه بحريه سته مقابله
ايتكه كافى ايدى .

بوراسى طوغريلدر . فقط شوراسى ده قابل انكار دكلدر كه بحريه
عثمانيه بومكملت ماده سى قارشوسنده جهت مغنويه جه صفر درجه سنده
بر اقلمشيدى . فكر مزى ايضاح ايده لم :

اوروپادن كليلى استقراضلره قوه بحريه عثمانيه ماده بر حاله كتير .
لديكى حاله بونلرى استعمال ايد بيله جك معلوماتلى ماهر و تجربه لى
ضابطان جهتي هيچ دوشونلمدى . اكر اوزره ليلردن بردانه سى ايچون
ويريلن مبالغ بوجصيل و تعليم جهته صرف اولنسه ايدى قوه بحريه مز
اصل اوزمان جدى و حقيقى بر صورتده تكمل ايتمش اولوب، دونماى
عثمانى روس محاربه سنده ايشه يرايه رق قورو بر اويونجاق مثابه سته

اینز ایدی . بولری ده کچلم :

بودورده هر دولت و مملکتک روحی بولنان مالیه ته نقل کلام اولتنبجه تصور ایدیه میه جک قدر فنا بر حالده بولندیغی در حال خبر ویرملیز . دولت علیه ده استقراضله سلطان عبدالحجید زماننده باشلانندیغی اولجه سویلمش ایدک . یوهنکامده خارجدن ایدیلن استقراضک یکونی اون میلیونه قدر واردینی کبی داخلده کی دیونات دخی او مقداره اولاشمشیدی .

سلطان عبدالعزیز دورنده ایسه استقراض یکونی هر سنه بیومکده ایدی . زیرا بودورده استقراضه او درجه آیشیلمشدرکه مقداری آرتان کلیتی آچینی قیامق ایچون استقراضدن بشقه هیچ بر شی دوشونلمز ایدی . استقراض امراض دولته « دوا کل » اولشدی . آتیا آرائه اولنان شو استاتستیکه بر عطف نظر ایدیلرسه سویلد . یکمزله طوغری اولدینی میدانه چیقار .

سلطان عبدالحجید وفات ایتدیکی هنکامده دولت علیه نک دیونی تماماً اوچیوز یتش بش میلیون فرانق اولوب بودیونک فائضی اون بش میلیوندن عبارت اولوب ، رأس الممالئک تأدیه سی نامنده ویریلن پاره دخی سکر میلیون فرانقندن آشانی دکلدرد .

سلطان عبدالعزیز مرحوم تخته جلوس ایتدیکی زمان ایسه پیدربی ایدیلن استقراضی آرائه ایدن جدول بر وجه آتیدر :

فرانق	تاریخ استقراض
۲۰۰ ۰۰۰ ۰۰۰	۱۲۷۹
۱۵۰ ۰۰۰ ۰۰۰	۱۲۸۰
۵۰ ۰۰۰ ۰۰۰	۱۲۸۱
۹۰۰ ۰۰۰ ۰۰۰	۱۲۸۲
۱۵۰ ۰۰۰ ۰۰۰	۱۲۸۳
۱۵۰ ۰۰۰ ۰۰۰	۱۲۸۵
۵۵۵ ۶۰۰ ۰۰۰	۱۲۸۶
۷۹۳ ۰۰۰ ۰۰۰	۱۲۸۷
۱۴۲ ۵۰۰ ۰۰۰	۱۲۸۸
۲۷۸ ۲۰۰ ۰۰۰	۱۲۸۹
۶۹۴ ۸۰۰ ۰۰۰	۱۲۹۰
۴ ۵۷۱ ۸۰۰ ۰۰۰	مجموعی « اون بر سنه ظرفنده »

بویکون دولت علیه نک اوروپالیلره ویردیکی تعهدنامه لرده مقید بولنان مقداری آرائه ایدوب یوقسه آلتان پاره نک مقداری دکلدرد . چونکه مثلاً یکرمی میلیون ایرا استقراض ایدلیدی حالده برچوق حسابلر تنزیل ایدیلهرک بعضاً سالف العرض مقدار پاره نک ربی ، ویاخود نصفی دولت علیه خزینه سنه کیردیکی کورلشدر .

اشته بالاده مذکور جدول بزه کوسترییورکه ، دولت علیه سلطان عزیز تخته جلوس ایتدکدن صکره هیچ بر سنه بی استقراضسز کچیرما . مشدر . اوروپالیلر ایسه استقراضک یکونندن زیاده سیله قورقدقلرندن کیت کیده تأمیناتسز پاره ویرمامکه باشلادیلر . نهایت ویریله جک تأمیناتده قالمه مقله اوروپالیلر دخی پاره ویرمز اولدیلر . حال بودرسه یه کلوب باب استقراض قیانبجه ارباب دانش بشقه درلو چاره لر تحریسیله اوروپایه دیگر تأمینات کوسترمک فصالیتنه کیردیارکه بو تأمینات کویا

استقراضاً آله حق پاره لر ممالك محروسه نك هر طرفنده شمندوفر يابه جغه هر کسی اقناع ايتمك اولدی .

صالت خولياندن عبارت اولان بوكوسترش لر ، احوال مزه تماميله واقف اولميان اوروپايليري قولايجه آلداته بيلدی . بوسايه ده دخي بر قاچ استقراض دها ياييلدی . فقط بو پاره دن آنجق آمريقا يه بر قاچ يوز بيك مارتين تفشكلى اصهارنه بيلوب شمندوفر نامه حيدر پاشادن اذمیده قدر يالكر طقسان كيلومتره بوينده بر خط ياييله بيلدی . اوست طرفي اولكيلر كي ينه سرايك سفاهتي اوغري نه اريدی كيتدی .

بو او يون اوروپا غزته لر نه عكس ايدرك اوراده بيوك كورلتي قوبدی . آرتق بونام آلتنده دخي دولت عليه يه پاره ويرماكه قرار ويرلدى . شو صورتله دولتك ناموسى و خيىتى برباد ايدلدى .

بيك ايكي يوز طقسان بر سنه سنده دولتك ديونات خارجيه سى ايكي يوز اللى ميلون ليرا راده سنده ايدى . داخله دخي قونسليد كليلى مقدارده موجود ايدى . دولت وارداتنك اوچده ايكي سى يالكر بورجلرك فائضه كيد يوردى .

بيك ايكي يوز طقسان ايكي تاريخنده ، اسعد پاشانك صدارتنده ماليه نك دوچار اولدينى مشكلاتى دفع ايتمك ايجون آيريجه بر قوميسيون تشكيل اولندي سه ده بوده موجود اولان بحرانى بسبتون شدتلنديرمكن بشقه بر نتيجه ويرمدى . او جمله دن اوله رق دولت عليه فيما بعد استقرا . ضات و اسهام عموميه فائضلرينك آنجق نصفى ويره بيله جكنى اعلان ايتدى . بالاخره بونك دخي امكانسزلى آكلاشلديغندن دولتك اعتبار

ماليه سى صوك درجه يه قدر تزلزله اوغرا دى . ايشته سلطان عزيزك دور اخيرنده دولت عليه احوالى بو مر كرده ايدى . فقط بو حاله تماميله واقف اولق ايجون ديكر جهته دخي عطف نظر ايتمك لازمدر كه بو خصوصه دائر آتيده ايضاحات لازمه ويريله چكدر .

— سراى و روسيه سفارتى —

دور انحطاطده وكلاى عثمانيه — روس سفيرى جنرال اغناتيف ، — محمود نديم پاشانك بو ذاتله اولان مناسبتى — سلطان عبدالعزيزك روسيه سياسته ميللى — تبديل وراثت مسئله سى — بو خصوصه پادشاهك بعض تشبثلى — جنرال اغناتيفك بو مسئله يه علاقه سى — اغناتيفك ديكر انتريقه لرى — روم و بلغار كليسالرى

حيات داخله مزى صدمات متواليه سيله زيرو زير ايدن بو دورده دولت عليه نك معاملات خارجيه سنده كوزه چاربان فالق لردن بريسي دخي اداره نك اك يوكسك طبقه اتنده يكديكرينه كلياً ضد ايكي فكرك بولمسيدر . برنجيسى بزه ميا ل اولان و بو باده كي توجهات پوليقيه لر ينى دفعاتله اثبات ايدن فرانسه و انگلتره حكومتلرينه استناداً مملكتنك اداره عموميه سنى طريق اصلاحاته سوق ايتمك ، ايكنجيسى ده بو فكرك

کلیاً علینده اوله رق ممالک محروسه بی طریق تجدیدن منع و بوزعم باطله تبعیه روسیه بی دولت علیه نک حامی طبعیسی طابق قضیه لریدر .
بری احکام عصریه به توفیقاً دولتی احیا ، دیگری اجرا آت مدنیهدن تغافل و بوبایده بلکهده بالالتزام تکاسل ایدیه رک ملیکی احادیك اولان بویکی مسلك معلوم اولدینی اوزره سلطان عزیز مرحومك دور اخیرنده ابتدار ایلر !...

وقعه خیریه دن صکره بزده منافع ملکیه ، منافع حکمداریدن یواش یواش آیرلغه ، بر اصله راجع اولان شوایکی فرع غیر مفارق بربرندن اوزاقلاشمغه باشلادی .

منافع ملکیه ؛ نه صورتله اولورسه اولسون ، دولتی عصرک آهنگ ترقیسیله انغمه ساز اولور بر تکمل و انتظام ایله اصلاح ایتک جهت ضروریه سنی کوسترمکده و بویخصوص حمیتپروان وکلای عثمانیه دن رشید و عالی و فؤاد باشلر طرفندن مصرانه ایلری سورلمکده ایکن ؛ سرای او جهتی قطعاً رد و دور قدیم ایله دور جدید آره سنده بر حد انفصال دینک اهمیتنی حائر اولان وقعه خیریه دن صکره بیله مملکتی ینه اواسکی استبداد ایله اداره ایتک استیوردی .

اک بارلاق مظفریات قهرمانیه ، اک مشهور مزیات حکمرانی بی مباحات شهرتپرستانه ، نحوت عظمت فروشانه سائقه سیله احراز و ابراز ایدن پادشاهلر ؛ کرک اجدادینک میراث سیف فتوحاتی اولان ملکک سلا . متنی و کرکسه اهل اسلامک سعادتتی بر لحظه دوشونیه رک هر عصرک یتشدیره بیایدیکی وکلانک تشبثات خیریه لرینه جدی بر صورتده مقاومت

افکارینک میدان تطبیقه عدم انتقالی ایچون الدن کلدیکی قدر ممانعت کوستردیلر !... بو اوغورده اوغراشدیلر ، اک صکره باب عالی ایله سرای آره سنده شدتلی مضاربهرک میدان آلمسنه سبب مستقل اولدیلر . اسملری یوقاروده لسان تجیل ایله ذکر اولنان وکلا بر حیات بولندجه مجرد کندی علوهتملری سایه سنده مملکتتمز بر درجه صیانت اولندی ، روسلر بو دورده مقاصد فاسده لرینی اجرا ایده مدیلر ، فقط نه فائده سی وارکه ملکک ملک الصیانه کی کوندریلن بواعظم انزواگاه ابدیلرینه چکلدکن صکره وار قوتی بازویه ویرن روسلر ، اولانجه دسائس شیطنتکارانه لری ایله صاحبسز ملکمزک اوزرینه یوکلندیلر . بر طرفدن عصرلردنبری ترکیا رجال و وکلاسنه قارشو کمال موفقیاتله استعمال ایده کلدکلی تداییر مؤثره بی بو دورده تصادف ایتدیکی میدان سربستیده کمال مهارتله قوللانه رق سرایک اک مقبل پرورده سی ، پادشاهک اک کزیده بنده سی بولنان مشهور محمود ندیموف و شرکاسنی الله ایتدیکی کی دیگر طرفدن ده پادشاه زمانک سمع شوکت و خیانتنه کمال خضوع و تملقله تقرب ایدرک تاج و تخت صاحبلرینک خوشلرینه کیده جک طاتلی طاتلی سوزلرله : « بو ملک ، خاندان عثمانینک قلیجی حقیدر ، پادشاهلرک حقوقلری مقدسدر ، بولردن خطا حیقمق ممکن دکلددر ، ملتیه ایستدیکنی پایدیره بیلورلر ، پادشاهلق ده بودر ، یوقسه ملک و ملتیه اصلاح ایتک اهلینک کوزینی آچمقددر ، بونک فنانی بر مدت صکره کوریه جکدر . نامدار وکلا کردن بولنان رشید ، فؤاد ، عالی باشلرک صداقتاری مسلمیدر ، فقط سزه قارشو دکل ، ملتهدر . اولنر ، وطنلرینه

کور دکلری خدمات سایه سنده کرک داخلده و کرکسه خارجه نفوذ-
لرینک ترایدینه موفق اولدیلر، بوايسه شوکت شاهانه کره تقیصه در،
سلطنتک شریک قبول ایتیه جکئی خاطر لیکر. اگر آرزوی شاهانه لرینه
ممانعت ایده جک بولنورسه روسیه، خاندان عثمانینک اک صادق معینی
اولدیغندن سرایه معاونت ایتکی وظیفه بیلدیکنی « سویلدیلر!
سویلدیلر ده! اک صکره مقاصد خائنانه لرینه موفق اولدیلر
بو جهتک تفصیلی ایسه بروجه آتیدر:

دولت علیه نک الحظاطه یوز طوتدیغی زماندن، یعنی: قارلوجه معا-
هده سندن، بو کونه قدر اداره سنده کوزه چارپان احوال سیئه دن اک
مدهشی، اوروپا دول معظمه سنک ملکمزده، پک زیاده نفوذ قزانه-
رق، استانبولده کی سفیرلری واسطه سیله دولتک دومنی ایستدکلری، و
منفعتلرینک اقتضا ایتدردیکی طرفه چویرملری، بویله هر بری بر طرفه
چکشدیروب سوروکله ملری، و دولتی فنا براوچورومه کتورمکده اولملری
قضیه سیدر.

سرایدن بدا ایله رجال دولتک، و وکلانک، علمانک و حق تکمیل
عوام ناسک بیله، بوسوک دورده فساد، نفاق، اخلاق سزلق کبی یالکر
بری، بر هیئت اجتماعی پریشان و محو ایتمه کافی اولان بر چوق فنا
خویرله تلوث ایتملری اصحاب نظر و حقیقت تترمه کافیدر.

بوانقراض و زوال اخلاق، مأمورین دولته کندی وظیفه و مشو-
لیتلرینی اونوتدردی. یالکر معیشت و منفعت شخصی لرینی یولنه قویمق
ایچون هیچ بر سوء حرکتدن چکینمز اولدیلر.

بومدهش و الیم کیدیشی اجنبیلر ایله اولان مناسبات و معاملاتده
دخی تطبیق ایتمکدن چکینمه جک قدر ذلتلر باش کوستردی. منافع
دولت و امتی اجنبیلرله پاره ایله صائمق ایچون بازارلغه کیرشمکله، بویله-
جه وطنی، وطنداشلری تعمیری محال ضررلره، سفالتلره اوغرا تمقلر
امور عادیه دن صاییلدی.

هپ بوسویلدکلرمز، واقعا، شمدی یه قدر مطبوعات عثمانیه یه
کچمش دکلدی. تاریخ عثمانینک هیچ بری سنده بو جهتک تفصیلاتنه تصاد-
دف اولنه مز. فقط او وقتک رجائی شو جرملرله اتهام ایتک ایچون یوز
سنه دنبری دولت علیه ایله مناسبات سیاسی لری پک قوی بولنان اوروپا
دولتلرینک یازمش اولدقلری، و قتیله پک کیزلی قالمقده ایکن، آرتق
کتمنده فائده متصور اولماقده آشکاره اوردقلری اوراق مهمه سیاسی،
پک کافیدر.

خاصه بو جهته اهمیت ویره رک، صاتون آلمقده چوق ایلری یه
کیتمکده و چوق مستفید اولان روسیه دیپلوماسیسی اولوب، دلی پترو-
دن بری مرکز سلطنت عثمانیه رجالی آره سنده کیزلی دوستلر وارایدی.
بو، روسیه دوستلری بولنان عثمانیلر، شو عثمانلی دشمنندن عادتاً
تخصیصات آلدقلری پک قولای اثبات اولنه بیلیر. حتی بعض وئائق
تاریخیه یه نظراً: دولت علیه نک بوسایتش « مسلك تخریب » نه سلوک
ایتدیرلمسی دخی دلی پترونک، او مشهور وصیتنامه سنده خاصه توصیه
اولمشدر. پترونک پروت نهرنده، بالطه جی محمد پاشانک محاصره مدهشه-
سی ایچنده نومید قالدینی زمان پاره قوتیله کندیسی و اردوسنی قورتارمسی

وصیتنامه سنده بو جهتی تذکاره سبب اولمش اولسه کرکدر. چونکه: او کوندن صکره روس حکومتی، صاتون آلمق طریقنی اس قواعد سیاست بیله رک، کرک امورسیاسیه ده و کرک اثنای حربده کمال موفقیتله تطبیق ایتمشدر.

بو سوزک حقیقتنه ده (۱۸۲۸) محاربه سنده، وارنه قلعه سنک باره به بدل تسلیم اولندیغنی بو کون، روسلرک انکار ایتمه مکده بولملری دلیل کتیریه بیلیر.

وقعه خیره دن صکره اروپا حکومتلرینک استانبولده کی نفوذلری ده زیاده شدت و قوت کسب ایتدی. دولتک اداره داخلیه سی، کیتدکجه فنالشدی. شو قدرکه: سلطان عزیزک دوری نهایتنه قدر استانبولده روس نفوذی قوت بوله مدی. او زمان مقام اقتدارده بولنان وکلارشد، عالی و فؤاد پاشا لار معلومات و اقتدار ایله متحلی بولملریله روسیه نك دولت عثمانیه حقنده بسلدکری مقصد تخریبه تمامیه واقف، و اجنبی باره لرینه صاتلمق کبی دناتی ارتکاب ایده جک ادانیدن دکل ایدیلر. یالکر، خیر و منفعت عثمانیه کی کوزتدکری حقنده امنیت تامه لری بولنان انکلتره و فرانسه دولتلرینک پولتیقه لرینی محافظه ایتشلر، و بوسایه ده قریم محاربه سی کی پک تهلیکه لی بر بلای عظیمی دولتک باشندن دفع ایتمه موفق اولشلردر. فقط یینه بوسایه ده درکه قریم محاربه سندن صکره انکلتره نك استانبول سفیری لورد رادکلیف، وکلای عثمانیه عادتاً افندیلرک اوشاقلرینه ایتدکری معامله دن چوقده فرقی بر معامله ده بولندیغنی، او کونک اوراق سیاسیه سنی مطالعه ایدناره معاومدر.

دها صکره لریده فرانسه ایمراطوری اوچنجی ناپولیونک استانبولده کی نفوذی یینه اوسایه ده پک ایلری کیتمش بولنیوردی. فرانسه نفوذینک مروجی صدر اعظم عالی پاشا ایدی. بو حال ناپولیونک دوشمنه قدر دوام ایتدی.

عالی پاشانک وفاتندن بر قاج سنه اول روسیه استانبول سفارتنه جنرال اغناتیف تعیین اولمش ایدی.

جنرال اغناتیف روسیه نك اولدجه معتبر واصل بر فامیلیاسنه منسوب ایدی. باباسی مراتب دولتک اک یوکسنکه واصل اولمش، مجلس ریاستنده بولنیور ایدی.

اوغلو، ذکا و استعدادی سایه سنده پک چابق ایلریله رک نسبتاً دها کنج یاشده ایکن مهم، سیاسی مأموریتلرده استخدام اولمشدر. چین سفیری ایکن عالی پاشانک وفاتندن درت بش سنه اول استانبول سفارتنه کلش ایدی.

اغناتیف شهسز، مهارتلی بر دیپلومات، و خصوصاً شرقده روسیه مسلکنک اک قوی بر مروج و مدافعی ایدی. مقصده وصول ایچون اک مدهش، و اک مذموم وسائطه مراجعتدن قاجیناز و چکینمز ایدی.

اغناتیف، دولت علیه یه قلباً بسلدیکی نیات خصمانه سی عالی پاشا زماننده اجرا ایده مدی. دولت علیه نك اداره داخلیه سنی و خاصه سرایده وقوعه کلن احوالی عریض و عمیق تدقیق، آدیم آدیم تعقیب ایدردی.

بو سایه ده آ کلامش و حکم ایتشدی که : دولت عثمانیه پک یقینده دهشتلی بر بجرانه طبیعتیه اوغرایه جقدر . بو حکمی تأیید ایدن مسئله ایسه : اول امرده پادشاهک بر چیلغیناقدن دیکرینه آتلامق ؛ دینی ، دولتی اصلاً دوشمنه مک کی حالاره پک مستعد بولنדיغنی ، و فقط عالی پاشایه اولان انقیاد و حرمتدن ، و خاصه مشارالیهک آره صره تهدید - لرندن پک چکیندیکی ایچون اولانجه جنت و احتراصی ایله اورته یه آتله - مدیغنی ، راست کلدیکنی ، و قوجه ملک کی کیفه قربان ایده مدیکنی ، بتون آمال مخربانه سنه ، بوسبيله بر جولانکاه وسیع بوله مدیغنی حس الیقین بیلیمسی ایدی .

(۱۲۸۸) تاریخنده عالی پاشا وفات ، و محمود ندیم پاشا مقام صدارتی اشغال ایدوبده ، سلطان عزیز پدربینک نظارت شدید سنندن قورتولش بر چوجق کی اولانجه انهما کیله سوائق ذمیمه سنه منقاد قالدیغنی زمان آرتق اغنائیف کنديسنک دنخی حرکت و فعالیت زمانی کلدیکنی پک طوغری اوله رق کشف ایتش ایدی .

محمود ندیم پاشا ، وکلانک دکل ، اک خسیس الطینه آدملرک ، اک آلچق جانلرک بيله یایه میه جنی ذلتلری ، دانلتلری ، منفعتی ایچون ، پاره ایچون یایمقدن اوتانماز و چکیمز ایدی . وجداننده ذره قدر غیرت وطنیه یوقدی . بوندن طولاییدرکه : وطنمیزک خصم طبیعی و ازلیسی اولان بردولتک سفیرینه ، منفعت شخصیه سنک بلغ مابلغ تأمین ایدلمسنه بدل ، کنديسنی و عموم مهمام امور حکومتی تسلیم ایتک کی بر جنایت عظیمه یی ، اصلاً بر تأثر و عتاب وجدانی طویمدن اختیار ایدردی .

او درجه یه قدرکه : عادتاً روس سفارتخانه سی ، باب عالی اولمشدی . یاخود باب عالی روس سفارتخانه سنه طاشینمشدی .

اولجه ده عرض اولندیغنی وجهله ، داتاً بزم صدراعظم لرک کنديلری بر مسلک صاحبی بولنمیوب داتماً اجنبی دولتلرک بولتیقه سنه تابع اولملری یکی بر شی دکل ایدیسده ، محمود ندیم پاشا کی اغنائیفک اسیری ، وکویا روس مأموری ایمشجه سنه ، وکندی دولتی دولت عثمانیه اولمیوب (دولت چاریه) اولدیغنی ظن و حکم اولنه جق قدر نادان و دنی خر - کتلا او وقته قدر هیچ بر وزیرده کورلش خائنه کلدن دکلدر .

او زمانک احوالنه واقف اولانلره معلومدرکه : محمود ندیم پاشانک صدارتی زماننده عزل و نصب مأمورین کی صرف اداره ایشلری بيله اغنائیفک تسبینه قالمشدی . وحتی : بعضاً ایشنه کله یین مأمورلری طرد ویرینه بر ایستدیکنی نصب ایده بیلیردی . بویله سی ، استانبولده شمدی یه قدر هیچ بر سفیره نصیب اولش قوتلردن دکلدر .

غرائب رزائلدن بریسی ده شودرکه : محمود ندیم پاشانک بو خصلتی کرک دیاراجنییه و کرکسه داخلده آرتق چکلمز درجه یه کله رک ، اها - لیده باش کوسترن و کیتدکجه یوکسلن عدم خشنودی کورلتیلرینک دفعی ، چاره سنه باقادیغنی صره ده ، خنکار محمود ندیم پاشای عزل ایتمه کجه مجبور اولدیغنی حالده بيله ، بو معزولیت چوق دوام ایتزدی . اورته لقی براز سکونت بولدیغنی آنده درحال ، یکیدن (سفارته) یعنی صدارته کتیریلیر ایدی .

ایشته بو نقطه ، بتون جنایات لثمانه ده سلطان عزیزک پارمغی

اولدیغنی ، بشقه بر دلیله حاجت براقندن اثبات ایده جک قدر حائر قوتدر . حقیقت ده بو ایدی . یوقسه محمود ندیم خان لیشی نه درجه غدار و تخریبکار اولورسه اولسون جنایات و تخریباتنه پادشاه اشتراك ایتدجکه بر شی پیامیه جنی ، و شبهه سز اجراسنه یلتندیکی جرائمک ده ها حین تشبثده بیله جزاسنی کوره جکی طبعیدر .

اغنائیف ، عالی پاشادن صکره ، اکر استانبولده ایش کورمک لازمه پارهیه احتیاج بولندیغنی کندی حکومتیه بیلدردی . و مبذولاً صرف ایتک اوزره غیر محدود بر قره دی آچلمسنی قطعی صورتده طلب ایتدی . موفق اولدی .

بو پاره نك جهات استهلاکیه سی اوله رق سفارت : بر طاقم خفیه لر استخدام ایتدیکنی ، وکلادن بر قاچنه : محمود ندیم و رضا پاشا لر کبی خبثایه دولغون و منتظم معاشلر و هدیه لر ویردیکنی و بوکا بدل ممالک عثمانیه نی قبضه تسخیره آلمغه اوغراشدیغنی بیان ایتدی که : تاریخ صحیفه سنه کیرن او مردار او جانی اسملرک مرتبه ملعتلری بر درجه یه قدر بداهته چیقدی .

تأثر عظیم ایله قید ایدرزکه : اسمعی بوراده آغزه آلمغه تأدب ایتدیکنم بر ذات علیه الشان ، ندیموفک واسطه ابلدسانه سیله اولوئیاته بولاشمش ، روس هدیه لرینی ، نه یه بدل اولدیغنی بیله رک ، بر حظ و سرور ایله قبول ایتمشدر . اغنائیف سرای داخنده صوک درجه نافذ . الحکم بولنان بو ذاتی کرانها هدیه لرله قرانه بیلدی . بو بایده مادام اغنائیفک دخی خدمتی بیوک ایدی . بر زمان اولدی که : مادام اغنائیف

ایله بو ذاتک معامله سی پک صمیمی بولندی . [*]

سلطان عبدالعزیز تحت عثمانی بی اوقدر عظیم بر حرصه بنمسه مشدیکه اصول وراثتی دخی تبدیل ایدرک کندندن صکره اوغلنک پادشاه اولسنی التزام ایدردی . حتی صیق صیق محمود ندیم پاشایی صدارته کتیرمسی بر جهتله ده بو التزام و مقصدینک اجراسنی ترویج ایده جکی و او بایده حالیشه جنی ایچون ایدی .

تبدیل وراثت مسئله سی هر حالده پک زیاده شایان اهمیت اولدیغندن بو بایده براز تفصیلات ویره جکر . بو قوروتی اساساً حرم هایونده بولنان نساوندن چیقمشدر . موقع فعله کتیرلسنه عالی پاشا زماننده بیله غیرت ایدلمش ، و فقط کرک وکلا و کرک عالی پاشا طرفلرندن تصویب

[*] اشته بوراده کتابمک مقدمه سنده سویلدیکمز ماده : یعنی وقایع جدیده حقنده تاریخ عثمانیه ده معلومات رسمیه نك عدم وجودی و استانبول اجنبی سفارتلرینک کندی حکومتلرینه ویره کلنکری معروضات مکتومه و خفیه لرینک ، بو گونه قدر اورته یه قولمادیغنی قضیه سنی ، حس ابتدرر . مؤرخه پک بیوک مشکلات اعطا ایتکدن کری دورمقده در . شویله که :

روسیه حکومتنک بو دورده کی سیاستی و جنرال اغنائیفک کرک روم ایلیده کرکسه استانبولده کی انترقیه لری اک صکره روسیه ایله دولت علیه آره سنده محاربه نی موجب اولوب بعد الحرب اولا آیاستفانوس ، بعده برلین ده مصالحه اولندیغنی و بو صوک مصالحه شرائطندن روسلر زیاده سیله مکدر و مأیوس اوله رق محاربه یه سبب اولان ذواته لعنتلر یاغدر دقاری احوال معلومه دندر . عموم روسیه نك بو زمانده هدف تعرضلرینه اک زیاده دوچار اولان ذات ایسه بالطبع جنرال اغنائیف اولمشدر . افکار عمومی بونک اوزرینه زیاده سیله یوکلندیکی کبی دشمنلری مدت سفارتنده کی صرفیات عظیمه نی ارائه ایله ویریلن پارملری سفیرک درجیب ایتدیکنی ایلویه سوررک تهمت عظیمه ایله ده اتهام ایدیورلردی . جنرال اغنائیف آرتق بو صوک تعرضه دایانه میه رق

اولمه مش ایدی .

پادشاه احمق روحنده بسلا دیکی امل حریصی محمود ندیم پاشایه آچدیغی وقت بونک عظیم بر روی قبول و ممنونیت کوردیکنی، و پادشاه هک فکرینی تقویه و تأیید ایده-جک سوزلرله قارشیلانیدیغی علاوه ایده بیلیرز .

محمود ندیم پاشا، مسئله نك سهولته حل اولنه رق موقع اجرايه کتیرلسی ممکن بولندیغنی کویسترمکده ذره قدر ترده دوشمیدی . چونکه سلطان عزیزک بو حرصنی ترویج و تصویب ایدر کورونمکی، مقام و منفعتی محافظه و تأمین ایچون الزم عد ایتدی . یوقسه مسئله مبحوته تکمیل وکلانک واهالینک خشنودسزلغنی، پک تهلهکی بر صورتده

« اغنائیف عائله سی روسیه نك اڭ زنگین عائله سیدر . » چار آلکساندر دن کنديسني تحت محاکمه آلمسني رجا ايتمش ايديسه ده بعض ملاحظاته مبني چار بوكا راضي اولمشدر .

بونك اوزرينه اغنائيف كنديسني افكار عموميده تبيه ذمت ايتدرمك اوزره روسيه جه مشهور بر رساله قلمه آلمشدر كه بو رساله مطبوع اوليوب ال يازيسيله يازلمش كيزلي اوله رق لازمكلان يرله داغتملشدر .

عاجزلى بورساله يي كورمدم . فقط مطالعه ايدن بعض كسه دن محتوياتي ندن عبارت اولديغي مسموعم اولمشه ده بو موادك حقيقتني تحقيق ايدم . مديكمدن تفصيلات ويرمكي مناسب كورمدم . شو قدر كه روسيه نك كندي سفارته بو ائنده ويرديكي مبلغ سنه ده ايكي مليون روبله (ايكي يوز بيك ليرادن) آشاغي اوليوب محمود ندیم پاشا و فامیلیاسنه ويريلن پاره وایدین هدیه لر (كوركلر، روس آتلىرى) سنه ده اون بيك ليرايي تجاوزه ايدرمش . محمود ندیم پاشا دنما عدا بوبله هدیه لر قبول ايدن ديكر ذوات وار ايديسه ده صرفياتك كيتلي قسمي يشقه طرفله كيدرمش . بچاره سلطان عبدالعزيز سراينده نه لر جريان ايتكده اولديغندن قطعياً بي خبر اولديغي محققدر . مؤرخين مستقبلمه مزه شوماده نك تحقيقاتي صورت مخصوصه ده توصيه ايدرز .

دعوت ایده جکني پک اي تقدير ايدردی . فقط ديدیکمز کي مروج فکرسلطانی کورینه رك، پادشاهه ايدن اي يه قریت پیدا ایتک، بو صورتله منفعت شخصیه سنی قطعياً کنیش بر مقیاسده قزانق غیرتنده ایدی . و بو فکرک ماتی پادشاهه کوسدوره رك آغیر تهلهک لر تولیدینه باعث اولق احتمالی دائماً موجود اولدیغنی سويلیه جک قدر رزانت فکر وبالخصوص پادشاهه صداقت کویستره جک مرتبه حمیت مجبواه اصحا- بندن دکلدی .

پادشاه ايله وزیري، ايشی بالا طرف قونشدیلر، مذاکره ایتدیلر . بو بابده کنديلرينه خدمت ایده بيله جک و حقیقه فائده سی کوريله جک آدملر هر حالده اجنبی سفیرلری ایچنده بولنه بيله جکني دوشندیلر قرار- لشدردیلر . محمود ندیم پاشا واسطه سیله جنرال اغنائیفه سويلیلدی . اغنائیف بو مراجعته پک سويندی . و قبول ایدرك الندن کلديكي قدر چالشه جني وعديني ويردی . هر حالده موفقیت کوريله جکني دخي تأمین ایتدی . آنحق دوغری و حقیقت اولان شودرکه : اغنائیف، پادشاهك بو حرص و مقصدندن، چویرمکده اولديغي فیرلدا قیلر حسابنه واسع بر میدان استفاده بولمشدر . چونکه : بوماهری سفیر، سلطان عزیزک بو مقصدی، اهالی طرفندن پک آجی رد و تحقیر کوره جکني، و اجراسنه قالقشلا دیغنی حالده داخلده مسلمانلرک آره سنده بر اغتشاش عظیم ظهور ایده جکني و بوندن روسیه ایچون قدر بیوک فائده لر اقطاعی ممکن اولدیغنی بحق تقدير ایتمشدی .

اشته : سلطان عبدالعزيز، محمود ندیم پاشا و جنرال اغنائیف

تبدیل وراثت مسئله سنده هپ کندی چیقارلری حسابنه بر اتفاق خفی حاصل ایتدیلر. و چالشمنه باشلادیلر. فقط بش سنه کال غیرتله چالشلدینی حالده موقتیه بدل، کونلر ایلر یلدکجه مشکلاتک مرتبه سی تظاهر ایدیوردی. و کیتدکجه بو امید قلب آشوب، بر رنگ سیاه محاله بورینه رک اوزاقلشیوردی.

موانعک ال بیوکی و برنجیسی سلطان عزیزک اخلاقنده کی قورققلق- در. مسئله نک صاحب ناموس و حیثیت وکلا طرفلرندن آکلاشلمسی و همان اهالی بیننده شیوع بولسی، و ابتدالری قولاقدن قولاغه فیصلدا- نه رق شکایت ایدیلیرکن، کبدرک پرواسزلق و انفعال کویسترن بر سر بستلکله آپ آشکاره قولشملری، و چاره جو ایکنجی مانعه یی تشکیل ایدیوردی.

سلطان عزیز بتون بو موانعه رغماً مقصدینی اجرا ایچون شبهه سز اغنائیه تک توصیه سیله بر قاچ تدبیره مراجعت ایتدی که، بونلر باشلیجه- سی اهالی یی بو فکره آشدرمق ایچون مصر خدیوی بولنان اسماعیل پاشایه خدیولک او وقته قدر بو خاندانک اکبرینه انتقال ایده کلکده ایکن دوغرودن دوغرویه اکبر اولاده انتقال ایتدیرلمسی حقنده فرمان ویرمش اولسی و کندی اوغلو شهزاده یوسف عزالدین افندی یه اها- لی یی و بالخاصه عسکری ایصندرمق ایچون دخی پک چابق ترفیع مراتب ایتدیرک ده ایکن یاشنده ایکن استانبولده بولنان خاصه اردوسنه قوماندان نصب ایتمیدر. بر طرفندن ده اکرام و احسان ایله، ممکن اولدینی قدر ضابطان و امرانک محبتلرینی قزاقمق تدابیرینی یوسف

عزالدین افندی یه توصیه و تلقین ایدیوردی. بوکی تدابیر ایله، بر قاچ سنه چالشلدقندن صکره اجرای مافی الضمیره تشبث ایتک نیتنده اولقله برابر بعضاً استعجال ایله همان اعلان ایتکه بر قاچ کره قرار ویردیک، و اکثر یسندده جلوس و ولادت کونلرینه تصادف ایتدیرمش اولدینی حالده ینه بعض مانعه لر کوررک و خوفه تابع اوله رق و از کچمش و تأخیره مجبور اولمشدر.

اوصره لرده کوردیکی موانعک ال مهملری وارث مشروع سلطنت سلطان مراد حضرتلرینک طرفدار ی بولنان انکلیز سفیرینک اظهار ایتدیک چین جین، و شیخ الاسلام افندینک فتوی ویرمسی قضیه- لریدر. دیگر طرفندن ده ایش کیتدکجه اهالی بیننده زیاده قیل و قالی موجب اولیوردی. بو سائقه ایله و اهالی یی بر مرتبه ده ایتاق و تنبیه مقصدیه بعض احکاب قلب و قلم پادشاهک بونیت خفیه سی حقنده بر قاچ رساله نشر ایدرک اهالی یه متبصرانه داورانمق لزومی اخطار و سلطان مراد طرفدارلغی شدتله اظهار ایتملردی.

سلطان عزیز نثره دار ظن ایتدیک غیرت و تدابیر متخذه نک عقا- متی حس ایدنجه یکی امیدلرله یکی تدبیرلره مراجعت ایتدی. ولی عهد سلطنت حضرت سلطان مرادی پادشاهلقدن فراغتیه راضی ایتک غیرتنه دوشدی. شهزاده مشارالیه پک چوق نصیحتلر ویردی؛ یالوار- دی. آلدینی رد قطعی جوابیه او امکلرده بوشه کیتدی. بو جهتدن دخی نومید قالنجه آرتق صوک تدبیر اولق اوزره جنرال اغنائیفک تکلیف ایتدیک جنایتی قبوله لزوم و مجبوریت کوردی.

یوسف عزالدین افندی ولی عهد سلطنت اعلان ایدیلر جک ؛ اهالی یاخود وکلا وحتى عسکر طرفندن مقاومت کورلدیکی حالده قرق بیک روس عسکری استانبوله کیررک مقصد شاهانه بی جبراً اجرا ایتدیره جک .

اغنائیف قرق بیک ودها زیاده عسکر اوده سا ولایتده حاضر بولندیغنی ، استنلدیکی زمان قرق بش ساعت ظرفنده استانبوله واصل اوله بیله جککرینی وعد و تأمین ایدیوردی .

شهباز سلطان عزیز و صدر اعظم محمود ندیم پاشا طرفلرندن تصویب و قبول اولتان شو تدبیر پادشاه ایله وزیرک ، منفعتلری ایچون دولت علیه و ملت اسلامیه قارشی نقدر دهاش خائنلکره مستعد اولدقلرینی اثبات ایده جک برینه قطعیه در . فقط صدر اعظم خانی بو تدبیرک دخی اجراسی نقدر کوچ و بلکه محال اولدیغنی بیلدیکی حالده نقطه نظری و اقصای املی منفعت و اقبالی ، اولدینی ایچون اونک اغو- رنده اک صکره پادشاهنی بیله فدا ایتمکی تجویز ایدیور ، بر دقیقه حق سکتیه منفعت بلیه سنه اوغراق ایچون وطن و پادشاهی بلالر ، فلاکتلر ایچنه یووارلمقدن چکنمیاور ایدی . بالعکس قرق بیک روس عسکری تدبیری ایله مقصد مطلوبک سهل الحصول اولدیغنی بیانله خنکاری تشویق ایدیوردی .

سلطان عزیز ایسه موجود اولان بو تهلیکه لره ذره قدر احتمال ویرمیه جک درجه لرده کوزلری قرارمش ، عناد و اصرار ایله عادتاً چیلدرمش ایدی .

پادشاهی و وزیری استدیکی قدر اویناتهرق پایدوس بوروسیه برابر

کندی مملکتی ایچون « پارسه » طوپلامق فرصتی حاضرلمقدن بشقه بر شی دوشونمیهن اغنائیف ، اوپونی پک اوسته قلی اداره ایدیوردی . ذاتاً کندی مقصد اساسینی اولان حکومت عثمانیه بی پریشان و محو و ضبط خجیهه سنی قابل اوله بیلدیکی قدر اجرا ایچون ساده بو وراثت مسئله سیله مشغول دکلدی . بو فاجعه المپیا ایچون هر کون ایجاد ایده کلمکده اولدینی بیک درلو حیللر و دیسیلر ایچنده بریسی ده استانبوله کی بلغارلری روم بطریقناک ریاست روحانی سندن آیرمق ، صکره بلغارلری سربسته جه قوللانمق جهتی ایدی . بلغارلر آیری کلیسا انشا و رئیس روحانی نصب ایدلمسینه باب عالیدن مساعده آلمغه موفق اولدی . آز صکره روم ایلیده وقوعه کلن اغتشاشده دولت عثمانیه ایچون پک بیوک رخنلر ، مضرتلر ایقاع ایندی . بلغار کلیسالری روسیه ده کی پان اسلاووزم قومیتلرینه یتاقلق ایتدیکی ، صکره دن ثابت اولدی . ذاتاً بلغارلر اوته دنبری روس خدمتکاری و دولت خانی اولدقلری معلوم ایدیه ده دولته صادق بولنان روم کلیسالرنده دشمنلقلرینی اجرایه بر زمین مساعد بوله میورلر ایدی .

بو صروده اغنائیف بر طرفندن ده دولته مالیه سنده کی بحرانهک شدتی اوروپایه اشاعه ایتدی . بورجنک فائضی وارداتیه اوده ده که مقتدر اولدیغنی ادعا و اثبات ایدرک ، حکومت عثمانیه نک رسماً افلاس ایتمش طاتمسنی استدی . و قرضاً پاره ویرمش اولان سرمایه دارانی ، و اوروپا افکار عمومی سنی ترکلرک علینه قالدردی . بو بایده استعمال ایتدیکی دلائل ، شرقک احوالنه حقیقه واقف اولیان بیانیجیاری اقناع

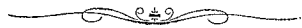
کافی کلیوردی .

اشته : جنرال اغنائیف ، استانبول سفارتنده بولندینی مدتیجه دولت علیه نك احوال عمومیه و خصوصیه سنی پك مكمل تدقیق ایدرك و الندن کلدیکی ، کوجنك یتدیکی قدر هر شیئی قارشیدررق (دولت علیه — روسیه) محاربه مستقبله سنك غلبه سنی روسیه یه تسهیل و تأمین ایچون شو عرض ایتدیکمز صورتله اوغراشمقده ایدی .

— ممالك محروسه ده ترقیات فکریه —

وقعه خیریه نك معارف و ادبیات عثمانیه یه تأثیری — مكاتب متنوعه نك تأسیسی — ممالك محروسه ده برنجی غزته — مطبعه جیلغك توسیع و تزیدی — مطبوعات نظامنامه سنك وضعی — بونك نشریات اولان تأثیری — مصطفى فاضل پاشا و یارسده ایلک احرار عثمانیه — احراك ممالك محروسه یه غودتلی — ضیا پاشا ، نامق کمال بك ، علی سعاوی افندی و ذوات سائر

سلطان عبدالعزیزك اواخر سلطنتنده ممالك محروسه اداره سنك اك یوكسك طبقاتنده موجود سیئاتدن بریسیده بو ایدی . فقط بو دورك احواله تامایله واقف اولق ایچون اهالینك بالخاصه منورالافكار قسمنك سیئات مذکوره یه قارشو آلدینی وضعیتی دخی آ کلق لازمدرکه اشته اولوقت بو دور حقنده بر فکر تام ایدینه بیلیمك ممکندر .

تاریخ عثمانی یه واقف اولنلره معلومدرکه هر نه طرفدن تدقیق اولنورسه اولنسون وقعه خیریه نك وجوده کلسی ملت و دولت عثمانیه نك احوال عمومیه سنه ماده و معناً پك بیوك تأثیرات اجرا ایتمکدن کیر و دور ممشدر . خاصه بو وقعه نك تأثیرات عظیمه سی معیشت عمومیه ده ، برصنف خلقك منتظماً و تدریجاً توسیع معلومات ایتسنده ، وبالخاصه معارف و ادبیات عثمانیه نك یکی بر اساس اوزرینه بنا ایدلمسنده کورلمشدر . بو تاریخدن

اعتباراً بزرده ولو آرمقدارده اولسون وکلا و رجال میاننده عصرک احتیاجات وظیفه سندن اولان معلوماته مالک ذواته تصادف اولندیکی محرمین عثمانیه ایچنده دخی یالکز شرقه مخصوص اولان مکتسبات علمیه ایله دکل اوروپالیر مرتبه سنه و مدنیت حاضره نك اسالاساسی بولنان فنون متنوعه سنه واقف اولنلر دخی موجود بولمیشدر.

مع هذا بزرده بو ترقیات معنویه (بالفرض ژاپونیا لیرله نسبتاً) پک آغیر صورتده ظهور ایتیشدر. بونک سببی دخی اول امرده ممالک محروسه اداره سنده هیچ بر وقت اکیسک اولیان سرایک خیره دکل شره اولان میلی، طبقات بالاده صاحب اقتدار بولنان ذواتک قیدسز - لنی دهها دوغریسی بولنلر د پک چوقلرینک بو امر مهمی لایققله تقدیر ایده ملاری و بالخاصه عصر لردنبری دیگر مکتسبات، دیگر تربیه یه آشمش اولان ملتک یکی اصول ایله قولایجه کسب الفت ایده ممسیدر. مع هذا بو مشکلاته رغماً زمان ایلر یلدکجه ترقیات مذکوره نك کندیسنی کوستردیکی محققدر.

وقته مذکوره دن اول بزرده یالکز دیانته و برزده اصول انشایه عائد علونک تحصیلنه اهمیت ویریلیر ایدی. فقط بوراده کی تدریسات اصول قدیم اوزره اولوب بغدادده خلفای عباسیه زماننده وضع اولنان اصولده جریان ایدیوردی. عموم مکتسبات علمیه ده غیر معقول و توسیع معلومات لازمه ایچون غیر کافی طرزده تحصیله دوام ایدیلیوردی. بر قاق عصر اول، یازلش بولنان کتابلرک مطالعه و اکتسابنه حصر نفس ایدیله - راک فنون جدیدیه و تعمیر اصحله معارف غریبه یه اصلا اهمیت اولمیشدر.

حروفات مطبعه سی استانبولده برنجی دفعه اوله رق ۱۱۳۸ تاریخنده کشاد اولندیکی حالده علمامزک رغبتسزلکلرندن و دهها دوغریسی بولنلرک اختراعات جدیدیه اولان نفرتلرندن دولای آرم زماننده ترک ایدلمش و وقعه خیریه یه قدر، و حق صکره بیلله توسیع معارف ایچون غایت اهمیتلی اولان شو صنایعه ذره قدر اهمیت ویرلمش ایدی.

بوهنکامدن اعتباراً ایسه بزرده، ولو مطلوب درجه ده اولسون معارفه و بونکله مناسبت و ارتباط قویسی بولنان دیگر مواده سی ایدلدی. هجرتک ۱۲۴۲ تاریخنده مکتب طیبه وجوده کتیرلیدیکی کی سلطان سلیم ثالث زماننده اساسی وضع اولنان طوپیچی مکتبی دخی اصلاح اولندی. مبادی سلطنت عبدالمجیدده مکتب حرییه تاسیس اولندی. دهها صکره بحریه مکتبی میدانه کلدی. ینه بودورک آخرنده معادن مکتبی دخی وجوده کتیرلیدیکه بولنلرک جمله سی مکتب عالیه دن معدود اولدینی حالده ینه بوهنکامده بر قاق مواقع مهمه ده اعدادیه و بر قاق رشديه مکتبلری تاسیس ایدیلهرک معارفه اولان احتیاج بر درجه یه قدر استکمال ایدلدی.

سلطان عزیز دورنده بو طریقده ایدیلن غیرت ایسه مملکتته اعطا ایتدیکی فوائد بناء بوندن آز دکلدر. بودورک مبادیسنده قبریسیلی محمد پاشانک غیرتیه مکتب فنون ملکیه وجوده کتیرلیدی. اواسطنده ایسه بو کونکی مکتب سلطانیه تاسیس ایدلدی. واقعا بو مکتبک تاسیسنده کی همت حکومتک اولیوب اولوقت استانبولده پک زیاده نافذ الکلام بولنان فرانسه سفارتنک غیرت و تشویقی ایدیسده بو

مکتبک انتظامی دیگر مکاتب عثمانیه موقعنده اوله رق صکره لری پک جوق طلبه یتشدرمکه خدمت ایتشدر. بوراده کی تدریسات اولوقت فرانسز لسانی اوزرینه اولق اوزره قبول ایدلدی. فقط بوکا مقابل مکتب طیه نك مبادی تأسیسنده بو مکتبده قبول اولنان لسان مذکور بوهنکامده ترکیه تحویل اولنه رق طلبه کندی لسان مادرزادی اوزرینه تحصیله باشلایلر. و ملکی اولق اوزره عین تاریخده مستقل بر ایکنجی مکتب فنون طیه دها تأسیس اولندی. سلطان عزیز دورنده معارفه ایدیلن غیرت بونکله قالمشدر. بوراده کورینن غیرت اک بیوک متعدد اعدادیه ورشديه مکاتب نك تأسیساتنده کورلمشدرکه فوائد عمومیه، وعوام ایچون کسب عرفان ایتک نقطه نظرندن بونلرک اهمیت بیوک مکاتب عالیلردن دها افزون ایدی. بونلرک ساحه ظهوره چیقمسینه سبب اولان ذات محترم ایسه سلیمان پاشادر.

مع هذا بودور عزیز دخی دورمجیدی اواخرنده ممالک محروسه ده معارف و تحصیلک ترقیسنه خدمت ایدن ماده یالکر مکاتب متنوعه نك تأسیسی اولیوب اهالیدن بر چوقلرینک مطبوعات ایشنه کوستردکلری رغبتلر اولمشدرکه بوماده نك، عوام ناسک تنویر افکاری خصوصنده ایتدیکی تأثیرات جدیه مکتبلرک فوائدندن کیر و قالمز.

ممالک محروسه ده برنجی دفعه اوله رق میدان انتشاره قونیلن جریده ۱۲۴۱ تاریخنده از میرده Alexandre Blaque «آلکساندر بلاق» نامنده بر فرانسز طرفندن فرانسز لسانی اوزرینه چیقاریلن غزته در. فقط بو تشبث برنجی دفعه دکلدرد. سلطان سلیم زماننده بیله فرانسه

حکومتی طرفندن استانبوله کوندریلن بر فرانسز، بر مدت کندی دولتی سفارتنده غزته چیقارمشدرکه بو غزته نك محتویاتی اولزمان وقوعه کلن محاربه لرده فرانسرلرک موفقیاتلرینی توضیح و تفصیلدن عبارت قالمشدر. مع هذا بو فرانسزک همت و غیرتی ثمره سنز قاله رق غزته سی دخی قیصه بر مدت دوام ایتشدر. صکره لری بشقه طرفندن ایدیلن تشبثات دخی ینه بو حالده بولنه رق یوقارده سویلدکمز و از میرده چیقان غزته دنماعدای هیچ طول مدت دوام ایتشدر.

بو غزته نك اسمی مبادی تأسیسنده Spectateur de l'Orient ایدی. فقط صکره لری Courrier de Smyrne نامنه تحویل اولندی. مندرجاتی پک کوزل و وقت و زمانه موافق ایدی. احوال داخلیه مملکت حقنده اولدجه معلومات ویرر. بالخاصه بوهنکامده کمال شدتله دوام ایتکده اولان یونان عصیانیه زیاده سیله اشتغال ایدر و محاربه مذکوره حقنده سریع و دوعری معلومات اعطا ایلردیکه بوسیدن اوروپاده بیله اولدجه شهرتی واردی.

۱۲۴۶ تاریخنده سلطان محمود حضرتلری بو غزته نك محررینی استانبوله جلب ایدوب معاونت مقتضیه ییده احسان بیوررق پایتختده Moniteur Ottoman نامنده بر غزته چیقارتدردی. بر سنه صکره ینه بو ذاتک تحت نظارتنده «تقویم وقایع» نامنده ترکیه بر غزته نشر ایتدردیکه بوا یکی غزته حکومتک جریده رسمییه سی مقامنده ایدیه ده مبادی احوالده اولکیسنک مندرجاتی ایکنجیسندن فرقلی ایدی. «تقویم وقایع» یالکر حکومتک رسمی امرلرینی نشر ایدر و دیگر

مقالاتی قبول ایتمز « مونیتور اوتومان » ایسه احوال داخلیه و خارجیه عائد مقاله لری نشر ایدمه کلدیکندن اورویالیرک نزدیکه باب عالینک رسمی مروج افکاری عد اولنوردی .

بو صورتله بر قاج سنه دوام ایتدی . فقط ۱۲۵۹ تاریخنده اولکی غزته لردنماعدن استانبولده ترکیه « جریده حوادث » نامنده دیگر بر غزته موقع انتشاره قونلدیکه بونک مندرجاتنده وقایع متنوعه و اخبار رسمیه دن ماعدا خصوصی حوادثلر بولنوردی . بو سببدن آز بر زمانده پک چوق رغبت بولمشدی . بو غزته دخی حکومتک غزته سی ایدی . فقط دها صکره لری حکومتله هیچده مناسبتی اولیان بعض ذوات استانبول و ممالک محروسه ناک مهم مرکز لرنده غیر رسمی غزته لر آچمه سعی ایتدی لره که بوسببله سلطان عبدالحمید دورینک اواخرنده و دور عزیزینک اوائلنده ممالک محروسه ده وجوده کلن مطبعه لره مقداری زیاده لشمش و کتدجه آرتقمده بولمش ایدی . بر درجه ده که بودورک نهایتنده یاییلن بر ایستادستیقده متنوع قطعاعده نشر اولنان غزته لره مقداری اوتوز نسسخه دن زیاده اولوب ایچلرنده آیده ایکی اوچ کره هفته ده بر کره میدان انتشاره وضع اولنان درت بش مجموعه قنیه لر دخی واردی .

شو حال شبهه سز وقعه خیریه دن صکره عثمانیلرده یواش یواش اولسون مدنیت حاضره لوازمات قطعیه سندن بولنان معارفک اخذیه اکتساب فیض و عرفان ایتک ایچون هوس و رغبتک او یانمش اولدیغنه بر دلیل قطعیدر . حقیقت حالده ده ایش بویله ایدی . بو زمانده یعنی سلطان عزیزک اواخر سلطنتنده کرک رجال و مأمورین ملکیه کرکسه

امرا و ضابطان عسکریه میاننده مکتبلرده آلدینی تحصیل سایه سنده بر درجه ده قدر ترقیات مدنییه یی طامش ، و وطنداش لرینه دخی بولندتی طاندرمق استین ذوات وار ایدی . حتی شو درجه ده که وقعه خیریه زماننده کی مأمورین حکومت یالکر اورویاپه تقلیداً لباس لرینی دکشدر . مش ، ایفای وظیفه و خدمت ایچون لازمکلن معلومات اساسیه دن تماماً محروم بولمش ایکن شمعدی بونلر میاننده اصلاحات دولت ، و انتظام حکومت ، نه اولدیغنی آکلایان ممالک محروسه ده کی قنالقک اصل و منشائی بیلنلر چوغالغنه باشلامشدی . سوزمزه دوعرولغنه یعنی بو دورده ملت عثمانیه ده ترقیات فکریه ناک او یانمش بولمنسه سالف العرض مأمورین دولتک احوال معروضه سی دکل آثار و مؤلفات علمییه و ادبیه ناک تکثر و تعددی دخی بر برهاندر .

سلطان عبدالحمید دورندن اعتباراً بزده نشریات متنوعه تزیاده باشلامشدر . واقعا بو نشریاتک اکثریسی صرف عالم اسلامیه عائد اثرلردن عبارت ایدیسه ده آره صره اورویا مؤلفات مشهوره سندن سائر بعضلریده ترجمه ایدیلره که طبع ایدیلکده اولدیغنی کورلمشدر . ترجمه دن صرف نظر تخمیناً بو زمانده محررین عثمانیه دن بعضیلرینک مثلاً مشهور « احمدوفیق ، و صکره جودت » و سائر پاشا لرکی هم معارف شرقیه هم مکتسبات غربیه یی نفسنده جمع ایتمش و کندیلرینه مخصوص بر طرز تحریر و بلاغت ایجاد و احیا ایلمش ذواتک ، غایت قیمتدار تألیفات نافعه لری دخی میدانه چقمشدی . آثار مذکوره ده و بونلرده بالخاصه جودت پاشا تاریخنده افکار و محاکمات عمومییه عصرک مقتضیات

مطلوبه سندن بولنان اصولده يورومتك جهتيدي تروپج ايدلمشدركه بوجهت صاحب قلم بولنان ذواتك اقتدار و مزياتني بوسبتون ميدانه قوييمده در. دها صكره لري بو اصول تحريريه محررلر نزدنده دها زياده مقبوله كچهره كن اولنلر طرفندن تعميمه چالشمش و بوسايه ده نشر ياتك محاسن و فوا. ندي ياييله رق خاتك تنوير افكارينه فوق العاده ياردم ايلمشدر. فقط: فقط يازككه بو آرزولر كنديسي كوستر كوستر من آنسرين قارشيسنه چيقان مواعدن دولايي قوتدن دوشمش، و بو احوال متأسفه اولدور. دن زمانزه قدر دوام ايده كمش و الا نده شدتي آرتدير مقده بولنمشدر. دولت عليه ده مطبوعات ايشي دها يكي اولديغندن مبادي احوالده بو ماده يه دائر بزه بر قانون معين يوقدي. غزته نشر ايتك، و ياخود مطبعه تأسيس ايتك ايستين ذات بوني اجرا ده تماماً سربسيته مالكدی. فقط غزته لرك مقداري چوغالديجه مندرجاتي دخی بشقه رنك كسب ايدرك بوراده احوال داخليه عائد مقاله لر نشر اولنور، و بو ميانده حكومتك حركتي دخی تنقيد ايتكدن كيرو دورميانلر دخی بولنوردی. بو حال ايسه اولوقت مقام اقتدارده بولنان ذواتك خوشلرينه كتميور اولنلر ككتدكجه مطبوعات قارشو خصومت پيدا ايتلرينه خدمت ايديور ایدی. نهايت، كنديلرنجه مضر عدايديلن سربستي مطبوعاتك اوكني آلق ايچون بر تدابير مؤثره مه مراجعت لزومي حس ايتمشلردركه بوده اوروپانك بعض يرلرنده اولوقته دخی حق بو زمانده بيله، عين مقصد ايچون قابل تطبيق بولنان «سنسور» اصولنك بزده ده قبول و اجرا اولنمشدر. بناء عليه بزه برنجي دفعه اوله رق ۱۲۸۲ تاريخنده مطبوعات

ايچون آيريجه بر نظامنامه يابلدی. و كمال شدتله بوده موقع اجرايه قوندى. بو نظامنامه نك احكامي، غزته تأسيس ايچون حكومتدن امتياز مخصوص آلق جهتي شرط قويديني كي مطبوعاتك مندرجاتي دخی غايت محدود بر دائره ايچنه آله رق سربستجه بيان افكاره ميدان براقامش، و مندرجاتي هميشه حكومتك تفتيش و معاينه دائمه سنه حواله ايتمشدر. بونكچونديني اول تاريخدن اعتباراً باب عاليده آيريجه بر مطبوعات سنسوري دائره سي تشكيل اولنهرق بو خصوصاتك جمله سي اورايه حواله ايدلمشدركه حالا موجوددر.

نه طرفدن دوشونيلورسه دوشونلسون حكومتك بو حركتي كرك اداره ايچون وكر كسه مملكتك منافع عموميه سي نقطه نظرندن عقله موا. فقي دكلدی. چونكه اول امرده سنسور اصولنك وضعيله حكومت بو طرفدن كان تهلكه دن خوف اوزرينه اولديغني ارايه ايديورديكه بوده حكومت واداره نك حيثيته برتقيصه اعطا ايتديكي محقق ایدی. ثانياً حكومت بو واسطه ايله دوغري سوز سويلمكه ميدان براقامشله بو جهتك قپوسني ممالك محروسه ده قپاهه رق اورته ده موجود فنالقده كنديسنك مشترك اولديغني كوسترديكه بو خصوصده دخی وکلادن اصلاح ملك بكملمك اميدي تملندن صارصلمش بولندی. ثالثاً ملكده صاحب ناموس و همت بولنان ذواتك رجال دولت و ولايه الى نهايه بر خصومت شديد بسلامك تحت مجبوريتنده بولندرديكه بو حال سالف العرض نظامنامه نك وضعندن براقاج سنه صكره كنديسني درحال كوستر مشدر. چونكه مجرد بوماده اولوقت يعني سلطان عبدالعزیزك واسطه سلطنتنده (يكي عثمانليلر)

جمعیتك تشكّل و ظهوریله بر فرقه احرارك میدانہ چقمسنہ سبب مستقل اولمشدر .

بوجعیتی تأسیس ایدن ذات مصرلی مصطفی فاضل پاشا حضرتلر یدر .
مشارالیه حضرتلری مصرده خدیویت مصریه مؤسسسی مشهور محمد علی پاشا خاندانندن اولوب کوچوکدنبری کوزل و زمان و موقعه کوره تعلیم و تربیه کورمش ، فضله اوله رق صاحب ذکا و اقتداردن بولمشدر .
مصطفی فاضل پاشا مرحوم بو خاندانك اکثر اعضاسی کبی غایت زنکین ایدی . فقط مصره اسماعیل پاشا خدیو اولدقدن صکره اونکله کچمه میهرک استانبولاه گلش ، و بوراده وکلا صنفنه داخل اولمشدی . فقط اولوقت صاحب اقتدار بولنان عالی و فؤاد پاشالره عدم امتزاج سببیه درسعادتده دخی اوزون مدت قالمدی . نهایت بو ذواتك ادارهده اتخاذ ایتدیکی اصوله معترض حقیقه رق فکر و مقصدینی لایقی وجهله افهام و اعلان ایتدرمك اوزره استانبولی ترك و پارسه کچدی . بوراده عالی پاشا و دیگر وکلادن ، کوسکون ادارهدن متشکی اولان اصحاب قلمی اطرافنه طوپالایه رق ترکیه غزتلر نشریله اولعصرده دولت علیهده مذکور فنالقلر حقنده شدتلی مقاله لر یازدرتدی . موجود اولان سیئاتی برر برر کوسترک بو موادی عالمه تشهیر ایتدردیکه بو سیئاتك باشلوجه سی : فؤاد و عالی پاشالرك شخصی سوء احواللرینی مثلاً درسعادت حریق کیرینده اولری یاتمش خلقه اعانه طریقیله طوپانن آچهنك محل مخصوصنه ویرلمدیکی ، بودورده صربیهده بولنان قلاع عثمانیه نك بو حکومته تسلیم ایدلمکله اورالرده حقوق سلطنتك محافظه اولمادیکی ، شام مسئله سنك مصارف تسکینیه سی خزینهدن پک

فاحش بر صورتده آلتدینی ، کریدده کی عصیانك تسکینی ایچون پک کوشک داوانلدینی ، بالخاصه متعدد دفعه عقد اولنان استقر اضارده سوء استعمالات و سائر امثالی حالاتدر .

اشته ممالک محروسهده برنجی دفعه اوله رق فرقه احرارك ظهوری بو صورتله ایدی . شبهه سنز بونلرك میدانہ آتلمسی الحجات طبیعیه دندر . چونکه وقعۀ خیریه دن صکره یوقاروده سویلدی کمز معیشت ولو جزئی اولسون معارفده کورینن ترقیات بونی ایجاب ایتدیریوردی . فقط بالاده مذکور سندسور نظامنامه سی بو حالی تسریع ایتدیررک بلکه وقتندن اول میدانہ کلمسه خدمت ایتدیکی جای ملاحظه در .

هرنه حال ایسه ! عالی پاشانك صدارتی هنکامنده اداره داخلیه دن کوسمش و دولتک کیدیشندن خوشلانمین ذوات بو وجهله پارسده طوپالاندیلر . اورادن ممالک محروسهده دوغری ییلدیرملر اینیور ، وافکار عمومیه نی تهییج ایلیوردی . خلقك بو نشریات احرارانه یه اولان رغبتی پک زیاده ایدی . حتی پارسدن خفیاً ممالک محروسه یه کیرن « حریت » غزته سی بر نمره سی استانبولده بر عثمانلی لیراسنه قدر صالتدینی واقع اولمشدر .

مع هذا بو ذوات محترمه اوروپاده طول مدت نشریات احرارانه ده دوام ایدمه دیلر . عالی پاشانك وفاتی صره لرنده بونلرك چوغی عفوشاهانه یه مظهر اوله رق وطنلرینه دوندیلر . فقط بوراده دخی هر نقدر سربست حرکت مالک دکل و حکومت کندیلرینه همیشه یان کوزله باقیور ایدی ایسه ده آیریمجه بر فرقه اصلاحات تشکیل ایدرک هر برینك آغزندن

چيقيمش سوزلر كال اهميتله تلق اولنيور، كوندن كونه شهرتلى تزايد ايدنيورديكه كرك اوروپادن عودت ايتمش ورك وطفدن خارجه چيقمه- مش يكي عثمانليار زميره سنك اك مشهور و ممتازلى شونلردر :

مشاهير شعراى بنامدن ضياپاشا مرحوم او وقتك يكي عثمانليار آره سنده بر مقام بلند احراز ايدر. نثراً و نظماً فرياد ايدرك وسعتى مرتبه سنده اعلاى وطن ايچون چالشمش، قلب امتده بر ياد احترام برافش ذوات محترمه دندر.

مع هذا كنج تركرك سرفرازي مشهور نامق كال بك مرحومدر كه ناموسلى، متين، ملتى سور، و ترقيسى جداً آرزو ايدر؛ رياء و مداهنه دن محنت، عاليمت بر عاشق حرّيت ايدى. مشاراليه عصر مزك يتشدر مكدده بيوك بر حس كوسترديكى نوادر خلقت شعراى زمانه دن اولوب يالكز فكر سياسيسى صرف نظرى ايدى. نامق كال بك شناسى ايله برابر اسقولاستيك ادبيات قديمه سنى ييقه رق طرز تحريرى تجديد، تهميم واحيا ايلمشدر. آتشين اشعارى، بليغ و صاف مقاله لريله خلقك حسيات مليه و محبت وطنيه لرى او ياندر مش اولديغندن عثمانليار استاذ فكر و قلمى ديه توصيفه بحق سزادر. شهرتى عالى پاشا زمانندن باشلار. صكره لرى مصطفى فاضل پاشايه انتساب ايدرك پارسده كي حرّيت غزه سنك محورى ايدى. بالاخره وطنه عودت ايدرك، داخل وطنده دخى حيمت و صداقتدن كرى قالمدينى جهتله مكرراً نفى ايدلمش ايديسه ده حكايه سنده بولنديغمز زمان « عبرت » نامنده كي غزته يي اداره ايدنيوردى.

كنج تركردن ايكنجيسى على سعاوى مرحوم ايدى. بو ذوات

اساساً عادى بر سوخته ايديسه ده استانبولده مدرسه تحصيلى كوردكدن صكره بر آرائى پارسه قدر كتمش، اوراده بر قاچ سنه چالشه رق فرانسه جه او كرنديكى كى ادبيات اجنبيه، اوروپانك احوال عموميه و سياسيه سنه اولدقجه كسب وقوفله لوندرده اسلاميت و عثمانليغه دائر بر قاچ كتاب و مخبر غزه سنى دخى نشر ايتمشدى. استانبوله اك كيچ عودت ايدن مشاراليدر. بوراده اهلينك تنوير افكار ايچون جامعا رده و محافل سائرده چالشيردى. دشمنلى بو ذاتده بعض نواقص اولديغى ادعا ايدنيورسه ده هر حالده خير خواه ملت و وطن بر ذات اولديغى تحقيق اولوب نته كم حياتى بو يولده فدا ايدوب كتديكى معلومدر.....

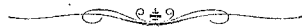
استانبولده بوكون دخى معروف احمد مدحت افندى ده اول دور يكي عثمانليار ايچنده نظره چارپاردى. مشاراليه مطبوعات عثمانيه يه اولان خدمتى يعنى خلقه مطالعه و يازى يه آلاشدر مق خصوصنده كي غيرتى قابل انكار دكلدر. بك چوق تاليفات و ترجمه لرى واردر. يزده مشاراليه قدر چوق يازان، تاليفات كثيره صاحبي ايكنجى بر محرر همان كلمش كيدير. عصر مزده حمد اولسون عددى چوغلان كنج محرر لر مزك همان هيسى مشاراليه آثارينى مطالعه ايتمش و ايلك تربيه و درس تحريرى مدحت افنديدن آلمشدر. فقط بونكه برابر بو ذاتده متانت اخلاق بولنيوب شدتله اسن روزكاره تابع اولوب كتديكى كو- رلمشدر كه بوجهقى مشاراليه حضرتلى كنديسى دخى انكار ايمه مكددر. بوكونيكى كونده ذوات معروفه دن معدود اولان ابوالضيا توفيق بك دخى اوكونك يكي عثمانليارى صره سنده صابيله بيليردى. بو ذاتك

دخی صکره دن مطبوعات عثمانیه به اولان خدماتی قابل انکار اولیوب
بو جهتجه اولدقجه شهرت قزاعمشدر.

اشته بودورده کنج ترك نامنی طاشیان ذوات اساساً بوصایدقلمز-
دن عبارت ایدی. فقط بوهنکامده دیگر بعض ذوات و علی الخصوص
مکتبدن چیقمه ضابطان آره سنده منور، سالف العرض « احرار
متفق الافکار » و بناءً علیه اونلرک افعال و مقصدلرینه میال، خیلی
کنجبلر بولنور ایدیکه بولنرک جمله سی انقلابه و کندی وطنلری ایچون
جداً اصلاحات اساسیه طرفنده بولنهرق کرک ملتک و کرکسه کندی
سعادتلرینی بوراده آرارلردی

— سیئات عبدالعزیز —

ممالک محروسه احوال عمومیه سنده کورینن سیئات — اداره مطاقه
تحتنده اداره اولنان مملکت — دورترقی و دور انحطاطده پادشاهلر —
سلطان عبدالحمید و سلطان عبدالعزیز — سلطان عبدالعزیزده کی عظمت
و تکبر — سرایلر — پادشاهک اسرافاته اولان میلی — مصر و بو
قطعه به ویریلن امتیازاتده کی سوء استعمال — خزینۀ خاصه و بوکا
دائر ایستاتستیک

شبهه سز قارئلرمزک آره سنده بوصوک قرق الی سنه ظرفنده
اوروپاده نشئت ایدن و محتویاتی شرقه و بالخاصه دولت علیه احوالنه
عائد بولنان کتابلری مطالعه ایدنلر واردر. اگر وارسه ینه شبهه سزدرکه
تاریخ، جغرافیا و سیاحتنامه دن عبارت بولنان بو کتابلرک مندرجاتی،
ترک لرک باربارلقلرینه متعلق فقره لرله دولی اولدقلرینه آنلر البته دقت
ایتمشلردر. چونکه بو نشریاتک هانکی صحیفه سی آچلیسه آچلسون
ملتعمزک ظلم و جهالته، مدنیته اولان عدم استعدادینه دائر فقره ره
تصادف ایتمک ممکن دکلدیر.

خاصۀ امور اداره و احوال داخلیه عائد ایشلرده مثلا بو
محررله سیاحلر ممالک محروسه اراضیسی غایت منبت، هر جهتجه ترقی
و عمرانه مستعد کورکلری حاله بو کونکی پریشانیق مملکتک صاحب

اولان ملت حاکمیه یعنی ترکک قابلیتسز لکنه حمل ایدر لر. اور تالقده موجود اولان ظلم، حکومت طرفدن اهالییه قارشو ایدیلن معامله جبارانه دخیینه او قومک خلقه وحشیانه اولان استعدادینه اسناد ایلر. بوندنمعدا صوک زمانلرده ممالک محروسه نك مختلف طرفنده وقوعه کلن عصیانلرده کی قتالی، ینه بو ترکک قان دوککه اولان تمایل خونریزانه سندن غیر بر شیشه عطف ایتک استمز لر.

هیچ بر وجهله انکار اولنه مزکه بونلرک کوستر دکلری فنالق بزده موجود در. آنلر بو خصوصده اکسیک سویلمیور لر سه اورته ده بولنان فنالق اکثری احوالده تزید و مبالغه ایتمشلر در. فقط شوراسیده محققدر که اوروپا رجالتک احوال مملکت حقنده کی فکرلری عمومیتله دوغری اولدینی حالده سیئاتک منشئ نر ده اولدینی کوسترمکده پک بیوک خطالری وارد در. بو خصوص آنلرک، دولت علیه نك چوق زماند نبری دوچار اولدینی حاله تمامیه کسب وقوف ایتدکلرینه دلیل علنیدر. ملاحظات آتیه دقتله مطالعه ایدلر کی حالده بو مسئله میدان علنیته چیقار.

کره ارضده موجود اولان حکومتلرک احوالنه عطف نظر ایدر سه ک بر قاچ شکل، حکومت کورورزکه اشکالک اختلافه کوره اهالییه تأمین ایلدکلری سلامت و سعادت دخی مختلف درجه ده در.

حکومتلرک اشکالی مملکتلرک احوال طبیعی و تاریخیه سنه اهالینک عرف و عاداتنه کوره موضوع بولندینی و دولت علیه ده آتی عصر دن بری اداره مطلقه جاری اولدینی معلومدر.

اداره مطلقه جاری اولان مملکتلرده، اهالینک امنیت عرض و ناموسی، مملکت سلامت و معموریتی، وسائر بالجمله خصوصات او مملکتک حکمداری بولنان ذاتک آرزو و اقتدارینه منوط و متوقفدر. اگر پادشاه اولان ذات اخلاق حسنه ایله متصف، خلقه، تربیه مقام بالایه لایق ایه، تبعه سی دنیاده یشامغه استحقاق و اقتدار کسب ایده جکی کی عکسی حالده ده بو نعمتن قطعاً محروم قالد رق، پک چوق ضرورت، ظلم قهره واذیته دوچار اوله رق، الک صکره عموم مملکت صوک درجه بر خرابه زار حاله کله جکی محققدر. بو حال طبعیدر. امثالی هر ملتک تاریخنده موجود اولدینی کی بالخاصه بزم تاریخ اسلامده و بالخصوص تاریخ عثمانیده، دیگر تاریخلره نسبه زیاده در.

ارباب مطالعه یه معلومدر که دولت علیه نك ابتدای تشککلدن زمانره قدر و آتی عصر دن زیاده دوام ایدن مدتی عثمانلی پادشاهلرینک مقامه لایق اولوب اولدینی نقطه نظر دن ایکی مستقل دوره تقسیم ایتک ممکندر. برنجیسی دور ترقیدر که مبادی تأسیساتدن بیک سنه هجریه سنه قدر دوام ایدن اوزون زماندر. بواننده دولت علیه نك حقیقی مؤسس لر دن بولنان پادشاهلر، آلدق لری تربیه مقتضاسندن اوله رق، ملت قارشو مکلف بولندق لری وظیفه یی تماماً ایفا ایتشلر، منافع ذاتیه لرینک منافع ملییه وابسته بولندینی دوشمشلر، رهبر اولق اوزره عدالتی التزام ایتشلر، هر ایشده عاقلانه حرکت ایدرک، مملکتک حدودینی توسیع، داخل مملکتک احوالی آسایش و انتظامه قویق ایچون هیچ بر فرصتی فوت ایلتمشلر، محاربه مزاحمه قاتلتمشلر، نتیجه ده ایشه امت محمدی یی

کندیلرینه مجبورشکران براقشدرکه، بر پادشاهک نائل اوله بيله-
جکی سعادتک دخی بوندن زیاده اوله میه جفی شبه سزدر.

ایکنجی دور بیک سنه هجره سندن صکره باشلار. بوزمانده
ظهور ایدن پادشاهان عثمانیک همان جمله سی اجدادلرینک اتخاذا
ایتدکاری طریقک کلیاً خلافتنه سلوک ایتشار، عهده لرنده بولنان وظیفه
و مسئولیتک بیوکلیکنه باققسزین مقاملرندن یالکیز شخصاً مستفید
ومتلذذ اولمغه قویولمشدریکه بوطرز حکومت، دورترقیده قوریلن افعالک
بیوکلیکنی، انحطاطک اسباب حقیقیه سی واضحاً نروده اولدیغنی اراهه ایلر.
واقعا بوسوک دور پادشاهلرندن بعضیسنک اخلاق و آمالنه کوره امور
اداره حکومتده ایلیکه دونه ده موقتاً تمایلات کوریلورسه ده اساس
مسئله یوقاروده عرض ایتدکنز کیدر. یعنی پادشاهلرده موجود اولان
عدم لیاقت، عموم اداره نک محورلازمنده جریان ایتیمسنی موجب
اولش و نهایت وقتيله خارجاً و داخلأ یک پارلاق بولنان ممالک محرو-
سه نک کوندن کونه تدنی یه یوز طومسنی انتاج ایلمشدر.

سوزمزنک دوغری اولدیغنی اثبات ایتک ایچون اوزاق کتمک لزوم
یوقدر. سلطان عزیزک اواخر سلطنتنده بو پادشاهه مخصوص اولان
خط حرکتی ایضاح ایده جک اولورسق بالاده مذکور ماده بوسبتون
ظاهره حقیقه جقدر.

پادشاهک بیوک برادری بولنان سلطان عبدالحجید حضرتلری، محل
مخصوصنده ذکر اولنان و دولتیجه هیچده مقبول بولمین بعض اخلاق
و اوصافه مالک بولندیغنی حالده پادرینک همیله بر درجهیه قدر عصره

موافق بر تربیه آلمشدی. مکمل دکلسه ده اولدجه فرانسزجه قولشوز
و اولدورده اوروپا مطبوعاتنده نشر اولنان اثرلری مطالعه ایلر، بوراده
جریان ایدن افکاره آزچوق کسب وقوف ایدردی. بالنفس ذوق
وصفایه میال ایدی. کرکسه شرقک کرکسه غربک تلذذاتندن کری
دورمزدی. بوقیلدن اولمق اوزره اولوقته قدر سرایلر مزده کورلمش
ایکن مشارالیه حضرتلری سرایده خصوصی بر تیاترو بنا ایتدیررک آره
صره اوروپادن کلن تیاترو قومپانیه لرینک بوراده ویردکاری اوینلری
سیر و تماشا ایدرلردی.

سلطان عبدالعزیز ایسه بوکی اوصاف و تربیه ده قرنداشته تماماً
ضد بر اخلاقه مالک ایدی. تیاترو کی لذتد فکریه و منویه دن
خوشلانمز، احتیاسات مادیه، مثلاً کولش، پهلوانلق، خوروس
دوکشدرمک کی اکلنجه لرله وقت کچیرر، اک زیاده بوناردن متلذذ
اولوردی. جلوسک برنجی سنه لرنده قرنداشندن قالان تیاتروی آخوره
تحویل ایتدیکی کی خوروسلر، صید شاهانه یه مخصوص اولان کوپکار
ایچون ده سرایده یکی بنالری ایدرمشدی. واقعا پادشاهک اخلاقنده کی بو
کی احوال شایان مؤاخذه دکدر. چونکه هر نه صورتله اولورسه
اولسون حکمدار اولان ذات دخی اساساً بر انسان و بو مخلوقه مخصوص
اولان نفسه مالک اولدیغندن کندی اکلنجه سی ایچون استدیکی ذوقاتی
ترجیحه حق و صلاحیتی واردر. شوقدرکه حکمدار اولان ذات
(اوروپاده اولدینی کی) بوکی احوال خصوصیه سی کزلی طومنه
خلقه چرکین کورینن بوکی اکلنجه لرینی آچیغه چیقارمغه غیرت

لازمه دن اولوب مع التأسف سلطان عبدالعزيز ايسه بو جهتله ده ذره قدر اهميت ويرمديکندن ودها دوغريسي عقلنه بيله کتيرمديکندن آرزو زمانده سالف العرض مواده ماہر افراد يعني پهلوانلر، انواع درلو حيوانات سرايه طوپلانغه، خنکار بونلرله اکلنمکه باشلدي. ديگر طرفدن اوراده نه ياييلورسه خارجه عکس ايتديکه بوراده کي روايتلرک مياننده بعضاً عوامک استهزاسني موجب اوله حق فقره لر دخي واردی. از جمله سويلدکمز هنگامده پادشاه، نايث ايو دوکوشن بر خوروسک بويته برنجي رتبه عثمانيه دن بر قطعه سني رسماً طاقديني استانبولک مختلف جمعيتلرنده موثوقاً سويلنمکده ایدی.

پادشاهک اکلنجه سي بو مرکرده اولديني حالده کنديسنده خلقة غرور و تکبر دخي وار ایدی. مبادی سلطنتده پادشاهک بو اوصاف غير مطلوبه سي حدود داخلندن چيقيمور ايديسه ده عالي پاشا- نك وقاندنصره کتدکجه اشتداد ايتمکه باشلدي. [۲] مثلاً کسه نك عزيز تسميه اولنديغني استهزدي. بو هنگامده حضور شاهانه يه چيقانلرک بر قاچ دفعه زمين بوس اوللريني، وجه شاهانه يه ناچيز بر لحظه بيله عطف ايتملريني آداب و مراسم عبيدانه صره سنه قويمش ایدی. عزيز اسمنده بولنان افراد طلب احسان و ياخود بشقه بر ماده دن دولايي حضور شاهانه يه عريضة تقديم ايتک استدلکري حالده اسملريني عزت و ياخود سائر بر نامه تبديل ايدرلردي. عرض حاللر نقدر ساده بر ماده ده اولورسه اولسون بر چوق دعالرله يازلق عاداتا

[۲] اس انقلاب احمد مباحث افندي.

امر و اراده اولنوردی. قصور ايديلورسه ايشک کوريله جيکي محقق ایدی. غریبدر: عالی پاشا مرحوم پادشاهک بو طبعترلريني، بيله رک اوروپاده حکمدارلرده کورينن ساده لک سلطان عبدالعزيزک افکار و اخلاقي تبديله خدمت ايدر فکريله مشاراليه حضرتلريني سياخته تشويق ايتمشکن بعدالعودة پادشاهک کرکسه کبر و غروري کرکسه استبداده اولان ميلي بر قاچ قات تزايد ايتديکي اولوقت سراي مقربلر- ندن منقولدر.

سلطان عزيز بو هنگامده دائماً (بن) لک دعواسنده بولنه رق هيچ بر خصوصده بشقه لريني تقدم ايتدرمک استهزدي. نه پارسه کسه دن اعتراض قبول ايتمز وشايد ايدة جنکر بولنورسه جاني صيقيله رق متجاسرلره شدتله معامله ايدردي. بر کون سطرنج اوينرکن جزئي بر اعتراضدن دولايي اويون رفيقي بولنان آبراهام پاشانک قفاسنه سطرنج تحته سني کچيرديکي مشهوردر. بونکله برابر پادشاه مشاراليه حضرتلري کنديسنک توجهني قزانمش اولان ذواتک النده عاداتا چوجق کي مطيع بر حرکت ميال ايدیکه، سلطان عبدالعزيزک شوخالندن سرايلرده وبالخاصه بزم عثمانلي سرايلرنده هيچ بروقت اکسيک اولين دالقاووقلر پک زياده استفاده ايدرک استدلکري کي هراملريني يوريدرلر ایدی. پادشاه بودورده يالکز سراي دالقاووقلرينک تحت نفوذنده اوليوب حرم هايونده موجود اولان نسوان دخي کنديلرينه استدلکريني يادرر- لردی. بر مدت ذوات محترمه پادشاهي انواع درلو مجوهراته ميل ايتدررک چيلغين پاره لر صرفيله قيمتدار و کرانها هديه لر آدرلر

و کندیلرینه تقدیم ایتدرلردی . کیت کیده سلطان عزیزک اسرافاته اولان میلی یالکز سرایده و یاخود استانبولده معلوم اولمقله قالمیوب اوروپاک بعض جهتلرینه دخی عکس ایتمش بولندیقندن اوراده کی مشهور هیکلتر ایشار، رسامار، بوایشلردن هیچ برشی آکلین پادشاهه یوکسک فیئاته کندی، اشیلرینی صاندرمغه موفق اولورلردی .

مع هذا سلطان عزیزک کندیسنه مخصوص اولان بر آرزوسی وار ایدیسنه بوده یوقارده بر یرده سویلدکمز اوزره انشآاته اولان میلی، اقامت ایتدیکی سرایارک خارجاً و داخلآ ممکن اولدینی قدر محشم بولنمیشدی . مبادی احوالده بو آرزوی خصوصیه سنی وجوده کتورمک ایچون آزچوق تصرفه رعایت ایتکده ایکن صکره لری چیلغینلق درجه سنه قدر وارمیشدی . مثلاً مشارالیه حضرتلری یکیدن بنا ایتدردیکی سرانی آرزوسی وجهله تفریش و تزین ایتدرر . ترتیبات بتدکدنصکره بومفروشاتی بکنمز تبدیله اراده بیورر . بوصول آرزوسی دخی اجرا اولدینی زمان اوندن دخی خوشلانمز، دیگر مفروشاتی بکنیر، والی تهایه بویله کیدردی .

شوتتمیدات و تشریحاتدن پادشاه زمانک اخلاق و اطوارینک دولت علیه یه پک زیاده بهالی اوطوردینی قولایجه آکلاشیلور . حقیقت حالده او یله ایدی . شو حال دورمذکورده مقام اقتدارده بولنان و بر درجه یه قدر صاحب ناموس و حیثیت اولان وکلای عاجز بر حاله کتیرمش، و بونار چکدکدنصکره وجدانسنز دلقا و وقلرک همیشه ایش باشنه کچمسنی موجب اولمیشدی .

سلطان عزیزک محمود ندیم پاشایه اولان محبتی، پادشاهک هر آرزوسنه موافقت کوسترمسندن ایلروکلش، خاصآ آرزولرینی اتمامه لازمکن وسائلی ارائه یعنی پاره یی بولق ایچون ایدی . و حق یوقارده سویلدکمز تنقیحات و روم ایلی شمندوفر ایشلرنده کی سوء استعمالات دخی پادشاهک بومقصدینه مبنی ایدی . فقط سیئات یالکز بونسکله قالمیوب سویلدکمز دوردن اول و صکره دخی بونوع فئالق ممالک محروسه احوالی کتدکجه دهشتلی بر اوچورومه سوروکلیوب کتورمکده ایدی . سلطان عزیز مبادی سلطنتنده کورینن فئالقلردن بریده اسرافاته اولان میلی اشباع ایچون نه طرفدن کلیرسه کلسون پاره کتوره جک وسائطدن امتناع ایتدیکی قضیه سیدر . بو وسائط بعض دفعه وقارشاهانه یه منافی، منافع ملکیه یه کلیاً مغایر اولدینی حالده بیله اوندن چکنمزدی . اطرا فنده کی حشرات ایسه پادشاهک بو حاله تمامیه واقف اولدقلرندن بو خلقت شاهانه یی جانلرینه منت بیله رک آرزوی پادشاهی یی تشدید و تشویق ایتکدن کری دورمزلدیکه، پادشاه و سرایک بوکی حاللری مشهور و معهود مصر فرمانلرینک اعطاسنده ظاهراً میدان چیه مشدر . مصر قطعه مبارکسی سلطان عبدالجید زماننده و حق دورسلطان محمودده بیله اداره داخلیه حقنده آیرجه بر امتیازه مالک ایدی . مع هذا بو امتیاز اقتضاسنجه مرکز حکومتک یعنی استانبولک مصر اداره داخلیه سنه مداخله ایتکده حق و صلاحیتی یوق ایدیسنه خلافتک بو قطعه یه حقوقی تمامیه محافظه ایدلمشدی . بویله ایجه بر زمان دوام ایدی . نهایت ۱۸۶۳ تاریخنده محمدعلی پاشا خاندانندن مصر والیه یی

سعید پاشا وفات ایتدیکی زمان مصره مشهور اسماعیل پاشا تعیین اولندی. بو ذات انکاری غیر قابل اولان ذکایه مالک ایدیهده طنطنه و سلطنتی سور، اداره مستقریه غایت حرصلی بولنوردی. مقامه کچرکچمز استانبولی، اداره سنه مأمور بولندینی قطعاً احوال داخلیه سنه دکل، احوال خارجیه و اورویا ایله اولان مناسبت و معامله سنه بیله قارشیدرمق استمزدی. فقط نه فائده سی وارکه مرکز حکومتدن مصر والیارینه ویریه کلن فرمانلره الی آغانی باغلی بولنوردی. خاصه مصرک معامله خارجیه سی استانبول معرفتیه اجرا اولمنی کی مواد بو فرمانلرده مؤبداً قید ایدلمشدی.

اسماعیل پاشا بورالینی هر کسدن ایی بیلیردی. فقط بر کره عقلنه نویدینی فکر دن دونه جک آدم اولمديفنندن بو حالک دفتی چاره سنه باقنی کندیسینجه الك بیوک وظیفه دن عدا ایتدی. اداره ده بولندینی مدیحه الك زیاده اهمیت ویردیکی ماده بو مسئله اولدی.

دیگر طرفدن اسماعیل پاشا صاحب ادراک بر آدم اولدینی جهتله استانبول احوالنه دخی تمامیه واقف ایدی. بالخاصه دور مذکورده موقع اقتدارده بولنان ذواتک جمله اوصاف و اخلاقلرنی پک ایو بیلیردی. بو ذوات محترمه یه مخصوص اولان منہیاتدن کندیسینی ایچون حصه استفاده چیقارمقی ممکن اولدینی تمامیه آکلمشیدی. بناءً علیه مقام خدیوئیه کلیرکلز مقاصد فاسده و مضره سی اجرا ایتدیرمک اوزره کندی بندگان بولنان ذواتله استانبوله صندوق دولوسی آلتونلر کوندر. مکه باشلایکه بو پاره لر اوراده صاحب اقتدار بولنان ذواته صاحبیلردی.

مقصد، مصر خدیولرینه مخصوص اولان امتیازلری بیوتمک، داخلی و خارجی احوالده مستقلاً حرکتیه اقتدار و صلاحیت قزاق ایدی. مشارالیه حضرتلرینک نائل مرام اولق ایچون استعمال ایتدیکی بو واسطه کرک سرای ارکانی و کرکسه ایش باشنده کی مأمورین دولت حقنده پک مؤثر دی. فقط بیطرفانه سوز سویلمک لازمه کلیرمه خدیو حضرتلری فؤاد و خاصه عالی پاشا زمانلرنده مقصدینه نائل اوله مدی. هیچ اولنزه تمامیه موفقیت حاصل ایده مدی. کوردیکی مقاومت بالخاصه عالی پاشادن ایدی!... نهایت الامر عالی پاشا صحنه سیاسیه دن چکلدی. اشته اوزمان اسماعیل پاشا ایچون آرزوسنه وصول طریقنی آچلیدی. فرمانلر بر برینی تعقیب ایتدی!...

بز بوراده مصر امتیازات فرمانلرینک تاریخلرنی یازمقی فکرنده دکلز. بو خصوصده تفصیلاته کیرشمیز. شو قدر سویلر زکه بواثانده یعنی محمود ندیم پاشانک ایلمک صدارتندن اعتباراً مصر خدیوی وکلا و سرای ایچون پک ایو سود ویرن بر اینک اولمشدی. مرکز حکومت و حقوق دولتک ضررینه اوله رق ویرلش اولان هر مصر فرماننه قارشو او دورده ایش باشنده بولنان ذواته رشوت طریقله یوز بیکلرجه لیرالر ویریلیوردی.

شبهه سز بو یغما آره سنده بولندینی مقام سایه سنده الك زیاده استفاده ایدن سرای ایدی. اسماعیل پاشانک بو زمانده مرکز خلافتیه تقدیم ایتدیکی مبلغ، حدندن افزون اولوب سرای و بورایه منسوبیت پیدا ایدن جمله افراده تشمیل ایدلمشدی. ایش بر درجه یه قدر وارمشدیکه

پادشاه زمان طرفندن اسماعیل پاشایه قوری بر سلام کترین بر ذاته ویریلن مبلغ مقدار سیکسان بیک لیرا اولدینی مصرلیلرجه معلومدر، سلطان عزیزک دوغریدن دوغری به کندی اداره سی تحتده بولمדיنی فقط حقوق خلافت و سلطنت جاری اولدینی بر ولایته ویر. دیکی ضرر بو صورتله ایدی. فقط شو حالدن پادشاهک تحت اداره. سنده بولنان مملکتک نه کبی احوال مدهشه یه دوچار اولسی لازم کله چکی بک قولای آکلاشیلیر. فی الحقیقه بوراده سرایک اجرا ایتدیکی تحریکات امثالسر اولوب بو خصوصده دولت علیه نک ال فنا کچیردیکی ادوار متنوعه یه مرحمت اوقوتدیره حق درجه سنده ایدی.

آتیاً ارائه اولنان جدول شو جهتی ظاهره حیقارر:
بو جهتی لایقی وجهله آکلامق ایچون اول امرده مرکسیئات بولنان سرایک معیشت و اسرافاتنه کوز آتمق لازمدر.

سویلدکوز شو دورده خزینة خاصه اداره سی دفترلندن استخراج اولنان بر ایستاتستیکده سرایده کی افرادک مقدار بروجه آتی کوستریلیور:
سرایده طعام ایدنلرک بش بیک بش یوزدن آز اولیوب، بیک ایکی یوز نسوان، اوچ یوز اللی یماق آشجیلر، درت یوز آخور خد. متکارانی و سالیسر، درت یوز حامله جی قایقجیلر، درت یوز خدمة خاصه موزیقه سی، ایکی یوز قوشباز و جانباز، ایکی بیک عادی خدمه، اوچ یوزدن زیاده یاوران، کتبه، تشریفاتیجیلر، ماینجیلر اولوب؛ قهوه جیلر، توتونجیلر، چاشورجیلر، و سائر دخی بونلر میاننده داخل دکلدی.

سرایده بولنان خادم آغالرینک مقداری دخی اوچیوزدن آشانی اولیوب بونلردن صاحب نفوذ اولانلرینک معیتلرنده کلیتی مقدارده خدمتجیلر موجوددی. تقریباً آلتی بیک کشی سرای مطبخلرندن متنع اولیور. لردی. حالبوکه بونلرک همان هپسی متأهل اولوب عائله لری دخی سرایده تعیش ایدرلردی. بروجه بالا تعداد ایلدکمز حشراتک عمومی ایچون استحضر ایدیلن اطعمه متنوعه، یدی سکز بیک آدم حسابنه کوره ایدی....!

قارئلرمزه سطحی صورته ارائه قلنان بو ایستاتستیک عثمانلی پادشاهلرینک سرایلری، ملت و دولته تقدیره مال اولدینی تعینه کافیدر. شو قدرکه بو جهته تماماً واقف اولق ایچون سرایک بو زمانده بیت المال مسلمینه نقداً نه مقداره اوطوردینی بیلیمک لازمدر.

دولت علیه نک پارلاق دورلرنده اداره نک هر طرفی، خصوصاً مالیه جهتی منتظم بر صورته تنظیم اولدینی کبی مملکتک حکمدارلره اعطا ایتدیکی تخصیصات دخی قانوناً معین اوله رق بونی تزید ایتیمک ممکن دکلدی، هر حالده وقوعی نادر ایدی. فقط دولت علیه انحطاطه دوچار اولدینی زمان ایسه بو خصوصده وضع اولنان قانون دخی معطل قاله رق پادشاهلر عموم خزینة دولتی کندی مالی، ثروتی عد ایدر اولملرلدی. چونکه دولت، مملکت، ملت جمله سی پادشاهک ملک صریحی عد اوله رق کندیلرندن ماعدا هیچ بر کیمسه دولت علیه ده بر شینه مالک دکلدی....!

وقمة خیره دن صکره دخی حال ایجه مدت بویه دوام ایتدی.

نهایت سلطان عبدالحجیدك اواخر سلطنتند. مقام اقتدارده بولنان بر قاچ وکلانك بالخاصه مرحوم رشید پاشانك همتیه مالیه ایچون اولدجه منتظم بر بودجه یالیدینی زمان حکمدارلره مخصوص اولان تخصیصاتك دخی مقداری تعیین ایدلک لازم اولدینی پادشاهه اخطار اولنه رق رضاسی دخی آندی. بناءً علیه هجرتك ۱۲۷۱ سنه سی ذی القعدة نك اون سکرنجی کونی شرفصدور بیوریلن بر اراده موجبنجه اعلان ایدیلن مالیه بودجه سنده پادشاهه تخصیص اولنان مبلغ، شهری یکرمی بیك کیسه یعنی یوز بیك لیرا راده سنده ایدی. شهزادلر و سلطانلره تخصیص اولنان آچه ایسه سنده یکرمی بیك بشیوز الی کیسه دن عبارت اولوب بو حسابجه سرای هایون دولته بر بچق میلیون لیرایه مال اولیوردیکه دولت علیه نك بو ائاده کی وارداتی یکرمی میلیون لیرایی تجاوز ایتدیکی نظر ملاحظیه آندینی حالده بو تخصیصات دهشتلی و هیچ بر مملکتند واقع اولدینی تصدیق اتمه مک ممکن دکدر.

مع هذا کوستردکز شو تخصیصات رسمی اولوب حقیقت حالی ارائه ایتکدن پک اوزا قدر. چونکه سلطان عبدالحجید زماننده خزینة دولتدن بر سنده سرایه ویریلن مبلغ هیچ بر سنه ایکی میلیون لیرادن آز اولیوب اکثری احوالده تجاوز ایتدیکی او دورده دولتک مالیه نظا رتنه خدمت ایچون جلب اولنان اجنبی مأمورلرینک مرور زمانله اعلان ایتدکبری ابستاتستیکلردن پک قولای آکلاشیلیر.

هر نه ایسه: عبدالحجید زماننده احوال بو مر کرده ایدی. فقط سلطان عبدالعزیزك اواخر سلطنتند سالف العرض اجنبی مأمورلردن

برییی دولت علیه مالیه سی حقنده اوروپاده نشر ایتدیکی بر ایستا. تستیقده سرائک مالیه یه قارشو ایتدیکی تسلطی شو حساب اوزرینه کوستریور. [۱]

پادشاه یوقاروده سویلدکمز وجهه اوزره مالیه دن بر بچق میلیون لیرا آلدینی کبی فضله اوله رق یالکز سرائلر انشاسی ایچون آلدینی مبلغ اون درت سنه ظرفنده یدی میلیون لیرایی تجاوز ایدوب بو مصرف ایچنده مفروشات، حیوانات، مجوهرات و ساثریه بشقه جه ویریلن پارلر داخل دکدر. کذا بو یگون خارجدن ایدیلن استقراضلردن دوغریدن دوغریه سرایه آنان پارلر دخی داخل اولیوب غایت زنکین بولنان خزینة خاصه دن کلن واردات دخی بو حسابده درج ایدلمه مشدرکه بولنرک هبسی جمع ایدیله جک اولورسه پادشاه زمانک خدمت حکومتی نقداً بمالک محروسه یه الی میلیون لیرادن آز بر مقداره اوطورمدینی الک سطحی بر حسابله میدانه حیقار.

اشته اواخر سلطنتند سلطان عبدالعزیزك ممالک محروسه یه ویرمکده اولدینی تخریبات بو ایدی. بو حالک اسبابی ایسه پادشاه زمانک مقام حکمداری یه عدم لیاقتدن وبالخاصه حکمدارلره لایقی اولیان اخلاق و اوصاف ایله متصف بولنمندن ناشی ایدیکه حکومتک متنوع طبقاننده کی وظیفه و مسئولیت بیلنمیه رک، حقوق امت طائفیه رق قوانین و نظاماتک آیقلر آتنده سورونمسی موجب اولقده، و بو کیدیشک یعنی سفیه بر میراث یدیلک طورینک ایجاباتی ایسه دولت علیه یی

[*] L'Economiste Française

یقیناً دهشتلی فلاکتاره کتوره جکی انظار دقت و عبرته علناً چارمقده و بامقده ایدی .

— احوال وکلا و مسلك مدحت پاشا —

پادشاهک اواخر سلطنتنده مرکز حکومت — وکلای عثمانیه نك مسلك سقیملری — مدحت پاشا — پادشاهک خلعی ایچون مشارالیه حضرتلرینک شیروانی زاده رشدی و حسین عونى پاشالره برنجی اتفاقلری حقنده کی روایات — مدحت پاشانك علما ايله اولان مناسبتلری — انتظار مستقبل

سلطان عزیز دورا خیزنده ممالک محروسه اداره مرکزیه سنك اك يوكسك طبقه اتندن وقوعه کلن احوالی شوایکی سوزله ایضاح ایتمک ممکندر .

پادشاه ايله محمود پاشا استانبولده نه یایمق ایستلرسه یاپورلردی ؛ متفقاً حرکت ایدرک نسبتاً پك آز بر زمانده ترکیبیایی اویله بر حاله کتیردیلرکه ، نه ایچریده راحت و امنیت نه ده طیشاروده اعتبار و حیثیت قالدی !....

پادشاه کندی کیف و ذوقنده دنیایی کور میور . وزیر اغنائیفک

و دها دوغریسی آلتونلرینک ، کورکارینک مطیع و منقادى ، اویونجا . غی ؛ هم حکومتی ، هم کندیسنى ، آنك ایستدیکی ، اشارت ایتدیکی طرفه چویریور ، اداره دولتی کوندن کونه برباد ایدیوردی .

اما او زمان استانبولده هیچ اهالی یوقیدی ، اونه کی وزیرلر نرهده ایدیلر ؟ بوفالقاردن کسه شکایت ایتیورمیدی ؛ کسه مسئول دگیدی ؟ اگر اهالی دیمک ، روم ایلیده و آناتولیده بولنان مسلمانلر دیمکسه ، آنلر عصرلردنبیری ایچنده یوزدکلی سیئه جهالته ، کندیلرینه ظلم ایدن مقامی تقدیس ایده کلشلردر . انواع ظلم و حقارته طیانیرلر . حققی ایستمک ایچون حرکت ایتکی (خروج علی السلطان) عدایدرلر . ذاتاً اساساً ملت اسلامیه نك ظلم چکمیدیکی دور ، کورلمه مش کی بر شیردر . بونك ایچون اهالی دخی ظلمه الشقیندر .

بزده ، پك چوق وقتدنبیری جاری اولان استبداد ، شرع مبین احمدییه مغایر اولدینخی حالده ، حکومت کندیسى ایچون ، بو طرفدن برتهلکه اولمدینغی بیلیر ، و ظلمی اجرادن بوسبيله چکنمز .

استانبول اهالیسنه کمنجه : اونلرده اکثریت اعتباریله دولت مأموریتنده استخدام اولنه کلدکلرندن ، استبداد طولانیسیله تأمین و توسیع معیشت ایدرلر . بناءً علیه اداره استبدادک ظلمندن بالخاصه مستفید اولدقلرینخی تقدیر ایدرک بونلردن چوغی آنك دوامنی نمونیتله ایستلرلر . بوسبيله بو طرفدن دخی حکومت اکثر احوالده بر تهلکه بوله مز .

اشته : او زمان دخی مبادی احوالده سلطان عزیزك ظلمندن

آچیقدن آچیغه شکایت ایدن کسه یوقدی . لکن اداره حاضرده دن
نمون اولیانلار واردی .

بو طاقم ذوات ، ارکان و رجال دولتدن ایدیلر . خشنود سزلقلری
ندن نشئت ایدیوردی ؟ ... اول امرده بو جهتی بیله لم : بونی بیلیمک
ایچون ده او زمانک اداره سنه معارض اولان وکلا و رجالی ایکی یه تفریق
ایتمک لازمدیر .

برنجی طاقم ، افکار عتیقه اصحابی ایدی . دولتک اداره حاضرده سنی
بکنمزلر ؛ یوکیدیشه یقیناً ، ملتک بیوک بر تهله که ده دوچار اوله جفته
قویاً حکم ایدرلر . ایش باشنده ایکن او یله بر فلاکتی دفع ایده ممکی
دخی ناموسلرینه یدیره مزلر ، و بوسبیلله جاری اولان سییئاتک رفعی
جدا آرزو ایدرلر . بونکه برابر بو طاقمک ایستدیکی انقلاب ، ده
کندیلرنجه بیله لایقی وجهله معین دکلدی . میدانده ، کوز اوکنده
طوران فئالقلرک اوکنی آلمق ایسترلر ، او قدر ، یوقسه عصر حاضر
احوال عمومیه سنک مقتضیات ضروریه سنی بحق تقدیر ایدرک ، متین
بر اصلاحات تشبثاتنده بولمق فکرلرینه کلز ، ده دوغریسی بو
جهته هیچ یناشمازلردی .

بو ذاتارک اکثریسی جاهل ، احوال عالمه و مدتییه وقوفسز
اولمزلندن فضله آباء واجداددن کوردکلری اداره و تعیشک حسب الزمان
تبدیلنه و اصلاحنه کیرشمک ، بونلر ایچون عادتاً ممکنسزدی . (بابامز -
دن کوردکمز کی) مثل سقیم بونلرک دماغنده ده ، چوق یر اشغال
ایدیوردی . بوسبیدن سلطان محمود زماننده موقع اجرایه کتیر یان

اصلاحاتی پیدر پی ایلر یلتمک و اورویانک النده دهشتلی بر سلاح اولان
معارف عمومیه نک بزده ده تعمیم و ترقیسنه غیرت ایتک ، شدت احتیاج
جهتیه فوق العاده مطلوب اولدیغی حالده وکلا ، شو سویلدیکم فکره
صاپه رق ، بو مهمه یه قطعاً اهمیت و یرمزلردی . اونلر ملتک و دولتک ،
سلامتی بو استقامتده بیلیمورلر ، و حق ایچلرندن بعضیلری عادتاً او
استقامتی بر نوع خرسیتیانلغه تقلید ظن ایدرک شدتله مخالفت ایدیورلردی .
بو ذاتارک فکرلرنجه : او زمان اورته ده موجود اولان فئالک اوکنی
آلمق مسئله سی ، خیرخواهان ملتدن عد ایدیلن ، وکلادن بر قاج
ذاتک رأس کاره کچمسيله اولور بیتر ، درجه سندن یوکسک دکلدی .
خلاصه : بو طاقم آیردیغمز وکلانک خیرخواه و محب دولت و ملت
اولدقلرینی انکار ایتک ممکن اوله مقله برابر ، اعتقادلری و فکرلری
دولتی سلامتیه حیقاره حق بر طریق اولدیغی دخی ، سویلمکده ذره
قدر تردد اولنه مز .

ینه بو صنف وکلا ایچنده ، بعض ذاتلر ده واردیکه : بونلر ، او
دورده رأس کاره کچوب شهرت و قدرتلری پک زیاده آرتان وکلایه ، و
علی الخصوص محمود ندیم پاشایه دشمن ایدیلر . اونلردن بهمه حال
انتقام آلمق ایسترلر .

ایکینجی صنف وکلایه کانیجه : بونلر یالکیز بر ذاتدن عبارت ایدی .
بو ذات محترم صفات ده مدحت پاشا حضرتلری ایدی .

بو ذاتک افکاری و درایت فوق العاده سی او درجه بیوک ، سوزی
او قدر کسکین ، نفوذ و اقتدار ی او مرتبه ده ایدیکه : بو اسم محترمی

ایشیدنجه، خدماتی، فلاکتی دوشونهرک قلباً خزن و الم حس ایتهمک ممکن دکلدر!...

مدحت پاشانک، غایت عقلی، ذکی، جناب حق طرفندن پک آز انسانلره احسان بیوریان فوق العاده بر اقتداره مالک اولدیغنی اک بیوک دشمنلری بیله اعتراف و تصدیق ایدیورلر.

نرهد اولورسه اولسون ایچنده یشادینی جمعیتک اک برنجی طبقه سنده بر موقع ممتاز احترام قرانه حق کالات علمیه اصحابندن ایدی.

فطرة غایت جسور، استحقاقی شهرتی پک زیاده سور، بر آدم ایدی. بر کره تصمیم ایتدیکی فکردن دونمک، اونک ایچون محال ایدی. تشبث ایتدیکی ایشک مشکلات عظیمه سندن کوزی قورقز، مقصده وصول ایچون ایجادتدا بیرده خارقه لر کوستردی.

قریحه سی زنکین، دیپلوماسی طریقنده حیل و انتریقه اختراعندن چکنمز و عاجز قالمزدی. قوه نطقیه سی پک مؤثر، اداره امور دولته فوق العاده ماهر ایدی.

بو ذات نادر الوجودده وسعت عقل، شدت ذکاء، بر درجه ده ایدیکه: دولتک هانکی شعبه اداره سنده بولنورسه بولنسون عدم موفقیت و یا نقصان ممارسه کی اکثر کسه لر ایچون معذرت مشروعه اوله بیان احوال بوکا کوره وارد دکلدی،

ایشته سلطان عزیز صوک دورنده جاری اولان احوال سیئه یه معارض وکلادن بریسیده بویله بر ذات ایدی.

مدحت پاشانک بو بایده کی فکری و بر وقتدنبری اعماق روحنده

بسدیکی آمال، احوال و آرزولرینی اولجه سویلدیکم وکلانک فکرلرینه کلیاً مغایر ایدی. چونکه مشارالیه حضرتلری بیلیر و تقدیر ایدردیکه: احوال جاریه نک فنانغی، ذاتندن خدمت بکله نن آدملرک مقام اقتداره و فنالرک عزللری کی اجراآت تمیزلیه مز. ملت و دولتک سلامتی تأمین آرزو ایدلیدی حالده، اداره ده مرعی اولان اصولی جدی بر انقلابه مظهر قیلمق الزم اولدیغنه تماماً مطمئن ایدی.

اولجه دیدیکم کی مرحوم کنجلیکندنبری دولتک بر چوق مأموریتلرنده استخدام اولندیغندن بالجله شعبات اداره نک یولیه، عدالت و شریعت دائره سنده اجرای وظائف ایتسنه نه کی اسباب مانع اولدیغنی پک ایو بیلیر ایدی. کندی قناعت ذاتیه سنجه، بو موانع: بزده اوچ عصر دنبری، هیچ بر طرفده کورله مش، عقل و شرعه مغایر بر صورتده اجرای احکام ایدن استبداد ایدیکه: فی الحقیقه بوندن ده ا مکمل بر تشخیص اوله مز. مرضی تماماً آکلامش، دواسنی تدارک قویلمش ایدی. بو قناعت و بو تشخیصک بر حقیقت محضه اولدیغنی صکره دن کلان و بوکون اوزر مزده اولانجه شدت قهارانه سیله اجرایی مظالم ایدن احوال ایله دخی ثابتدر.

مدحت پاشا حضرتلری، بولندیغنی مناصب و مقاماتده ابرازندن بر آن خالی قالمدیغنی خدمات و قابلیت کزیده سی، مشارالیه ک شهرتی آفاقه چیقاردی، حکایه سنده بولندیغمز زماندن اوچ سنه مقدم مقام صدارته دخی یول آچدی. صدارته چوق زمان طوره مدی. چونکه سرای و جرم منفعت و اقبال قیدیه، سرایک اطرافنده طولاشمقدن

بر آن فارغ قالمین وکلای نغام (!) حضراتی مشارالیه حسد ایدرلر، اطوار وشدتندن خوشنمز لر، دها طوغریسی شرندن قورقلردی. بونک ایچون صدارتدن انفصال ایتدیرلمسیله ده راحت و امین قالمیدلر. عزانی متعاقب سرای وقرینلرنجه استانبوله اوطورمسی جائز کورلمدی. نفی ایدلدی. بر آراق نصلسه تکرار استانبوله کلکه یول بولمادی. حکایه سنی ایتدکمز زمان مشارالیه منافسندن عودت ایتش، ایچه بر وقتدر استانبوله بولنیوردی.

بو دورده موجود وکلا میاننده مدحت پاشانک الک زیاده ایشه یرار دوراندیش، مسالک مخصوص صاحبی بر ذات عالیقدر اولدیغنه بر قاج دلیل موجوددر. از جمله بو زمانده احوال فحیمه یه دوچار اولمش اولان مملکتک نه صورته قورتلمسی ممکن اولدیغنه دائر فکرکنده جریان ایده دورمقده اولان تصورات و تفکراته اثبات ایتک ممکندر. شویله که: سلطان عزیز دورینک صوکلرنده، اداره مشوشه علیهنده کی وکلا، فنالغک اوکنی آلق ایچون بر حرکت تشبث ایتکی عقلنه بیله کتیرمینلر چوقلق تشکیل ایدیوردی. بونلرک بویله کترنده بولملری اساساً ایشک مشکلات عظیمه سنی، وفضله اوله رق عدم موفقیتده کی تهلهکیده، کوزلجه بیله کلرندن ایلرو کلیور، بویله توکلی ایشلره کیرشمک جسارتنده بولنه میورلردی.

خلع مسئله سی، پک عوامی بر تعبیر ایله: ولی نعمت اولان پادشاهه قیمق تلقی ایدلمسی، او ذلتک پک چوغنی بواشدن آلقویدینی ظن اولانه بیلیردی. جمیع زمانده وکلای عثمانیه ایچنده بویله بر طاساق

وجودینه تعجب ایتمیلیدر. زیرا: مشارالیه اساساً جاهل ایدیلر. وکلا صنفنه داخل اولدقدنصکره، عندالله و عندالناس، ملتیه قارشی مسئول اولدقلرینی تقدیر ایده مزلردی. پک چوغنی کمال عزتله سور- مکده اولدقلری سعادت، ملت دکل، پادشاه ویردیکنی اعتقاد ایدرلر. هر کسجه آشکار اولان، وادنا بر ملاحظه ایله حل ایدلمسی طبیعی بولنان بر حقیقی دوشونمزلدیکه: بوده بالنفس پادشاه بیله ملت سایه سنده مظهر سلطنت و شوکت اولدیغیدر.

ملت اولدینی حلاله پادشاه دخی عادی بر شخصدن عبارتدر؛ وکیمسه یه لازم دکادر. مادام که پادشاه ووکلا، ملتک سایه سنده پادشاه ووکلادرلر؛ عقلاً، شرعاً، انسانیتاً ملتیه قارشی بورجلودرلر. اونلر، ایشته بو مهمه بی ادراک ایده مزلردی. اونلرک فکرلرنجه: پادشاهلرک علیهنده حرکت، عصرک حکمداری اولان پادشاهی، ولوکه: تقدیر مضر اولورسه اولسون، خلع ایتک بر نوع اخانت عد اولنوردی. اما، بویوزدن ملت پک بیوک مظالمه کرفتار اولسه، حتی میلیونلرجه قانلر دوکهرک، پک چوق شهدای نجات و شهامتک خون حمیتنه بدل فتح اولنان مملکتلر دشمن الله کچسه بیله، بو حرکتی ملتیه قارشی اخانت صایمز لر، «قدر بویله ایتش» دیه کچیورلرلر ایدی.

وکلامزک اووقت، و بوکون بیله اواسکی ادراکده و او قابلیتده؛ فقط بوکون دها بشقه جیلتلرده دخی اولدقلرینی اثباته حاجت یوقدر. واقعا اوکی افکار باطله و جاهلانه عوامده بولنورسه؛ بر درجه یه قدر عفو ایدیلره بیلیرسه ده دولتک الک یوکسک طبقه سنده و مقامات

عالیه ده بولان، محیطلری اعتباریله غوامض و جریان ادارهیه بحق کسب و قوف ایتلمی طبعی اولان وزیریه نه دیملی؟ بیلیمیز. یالکیز بو ذاتلر، اشغال ایتدکلی مقاملره لایق آدملر اولدیغنی قطعی صورته ادعا ایتک محتاج اثبات اولیه رق پک طوغری بر سوز اولور.

مع مافیه، مشارالیه می آز چوق معذور کوستره بیلجه جک برشی وار ایسه اوده: دولت علیه عثمانیه ده، ملتک حقیقه ولی نعمتی عد اولمغه لایق خدمات مبروره ابراز ایتش اولان بر ایکی وزیر، مجرد وظیفه یی مقدس طانیهرق او یولده مساعی غیورانه ده بولمزلندن طولایی، پادشاهلرک ظلمندن تخلص نفس ایده میوب، اعداماً شهید ایدلدکلرینی بیلملری، بو صورته تهدید متمادی آلتنده بولملری کیفیتدر.

مدحت پاشا؛ او قیراطده، او درجه عادییه دکلدی. ملتک سلامت و سعادتت تأمین ایچون، پادشاهلری دائماً فدا ایتک شرعاً و عقلاً حرکات لازمه و ضرورییه دن بولندیغنی بالنفس وکلا، پادشاه ملت آره سنده واسطه مناسبات اولملری جهتیه ملتی احوال مضره و سیئه دن محافظه ایتک، بو صنفک وظیفه اساسیه سی اولدیغنی بیلیر ایدی. کندی کیف و ذوقلندن بشقه برشی دوشونمین پادشاهلره اطاعت ایتک، دنیاده شمعییه قدر وضع اولنان عموم قانونلره مغایر اولدیغندن بوکی احوالده ملتک مطیع قالمسی مضرتدن بشقه برشی انتاج ایتیه جکنی حقیقه تقدیر ایدردی.

مقام سلطنت و خلافتی احراز ایتدکنصکره نفس هایون مقدس ایسه ده، اساساً هر کس کی بر شخص و انسان اولسی جهتیه افکار

مضره و کیفیه سنه، میلیونلره وارن قوجه برملتی منقاد و اسیر ایتک و بویله قدرت حکمدارانیه یی صرف کیفی و ذوقی حسابنه استعمال ایله ملتی و وطنی نالان و پریشان ایدن بر شخصه، پادشاهدر؛ دیه تقدیریه بولمق؛ ظلمک، حقارتک مجنونانه و خائنانه بر صورته تطبیق و جریاننه کوز یومق، وحشی حیوانلردن فرقی اولمیان عالم بدویتییه — اوده بر درجه یه قدر — ممکن اوله بیلسه ده دیانت اسلامیه ایله مشرف و مسعود اولان بر ملتک بویله اسارتلره، حقارتلره قاتلانمسی پک بعید و عادتاً محال اولدیغنی حکم ایتشدی. مادامکه دولته هپ جاری اولان ظلمدر، ازاله و المحاسی حمیتی وکلا ایچون فریضه دن، بو فریضه یی ایفاده تکامل، هیچ بر وقت عفو ایدیله میه جک جنایات عظیمه دن اولدیغنی دائماً دوشونور ایدی. بناء علیه: اومظالم و اغتشا شادن عصرک وکلاسنی مسئول طوته رق، و اودا اثره مسئولیته کندیسینی دخی ادخال ایدرک سیئاتک دفعنه صرف همت ایتک الزم اولدیغنی قطعاً قرارلشددرمش ایدی.

موثوقاً روایت ایدرلرکه: مشارالیه او صره لرده دکل، ده اایکی اوج سنه اول ایلک صدارتلی هنکامنده اداره نک کیدیشنی بکنمیه رک ملتی عاقبت دوچار اوله جنی مهلکه دن قورتارمق ایچون پادشاهی خلع ایتک لزومی، امنیت ایده بیلدیکی بعض وکلا یه آچش، و تشبث ده ایتش ایسه ده بیوک بیوک مانعه لره تصادف ایدرک، او وقت تأخیر مقصوده مجبور قالمشدر. محرم ایدیندیکی وینلرنده بو بابده مذاکرات جریان ایدن ذوات مرحوم حسین عون، و شیروانی زاده رشدی

پاشا لر اولدقارنی دخی سویلیورلر . مسئلہ یی اوچی برلکده بالا طرف
مذاکرہ ایتیلر؛ همان ایشہ باشلايه جقلری زمان، شیروانی زاده نك
احوال خصوصیه سندن طولایی کنديسنه او قدر امنیت ایديله مش .
امنیت سزلکی او ائنده تصادفاً ، سلطان عزیزك شیروانی زاده یی
نزدینه جلب ایتمی وساعتلرجه مذاکرات خفیه ده بولمسی ، دها زیاده
آرتیرمش . بو حال عادتاً خوف و تلاشلرینی موجب اولمش . ملحوظ
فنا لك او کفی المی ایچون مدحت پاشا ایله حسین عونی پاشا متفقاً
حرکتله شیروانی زاده یی استانبولدن تبعیده موفق اولمشلر .

ائشای راهده رشدی پاشانك وفاتی ، غصیه اوغرامقدن طولایی
یاسدن منبعث اولدیغنی روایت ایدنلر بولندیغنی کچی بو وفاتك شبهه سز
مبالغات و اراحیف قیلندن اوله رق بریکلرک اترتدیرلری ایله وقوع
بولدیغنی سویلینلرده واردر .

شوراسی محققدرکه : براز صکره مدحت پاشا حضرتلری دخی
منفیاً استانبولدن اوزاقلاشمشدر .

هر نه حال ایسه سلطان عزیز یی خلع ایتک مسئله سی بودورده
میدانه چیقدیغنی محققدر . چونکه : وقعه مهمه انقلابیه نك حیز آرای
حصولندن پك، چوق اول استانبولك محافل خصوصیه سنده مذاکره
ایدلمشدرکه بو جهتک ؛ مدحت و حسین عونی پاشالرك ال آلتندن بعض
طرفلره تلقینات وتشویقاتندن تحدت ایتدیکی شبهه سزدر .

هر حالده میدانه چیقان حقیقت شودر :
معلومدرکه : برانسانك ، مادی و معنوی تقدیر قوتلی بولنورسه

بولنسون کمال موفقیتله ایش کوره بیلمسی ، بالخاصه دولتک روح حیائنه
متعلق مسئله لرده پك چوق معاونتلره محتاجدر . بر قاچ کشی بیننده
قرارلشدیریلن خلع مسئله سنك موقع اجرايه کتیرلمسی ایسه ، صوك
درجه ده مشکل بر مهمه اجتماعیه اولدیغندن پك بیولک مهارت و اقتدار
فوق العاده ، جسارت و متانت لازم اولدیغنی وارسته اثباتدر . خصوصاً
قرارک مستعجلاً اجرا سنه تشبث ایتک موافق اولیوب ، هر حالده
افکار عمومییه یی دخی قزاق ایتضا ایدر . چونکه : بو جهت تأمین
ایدلمکجه اغتشاشات عظیمه ، قان دوکک کچی تهلکه لر بعید دکلدنر .
بونک ایچون شهید مرحوم مدحت پاشا حضرتلری ، ایشہ چوق اول
باشلدی .

دولتک اداره سنده اولان فنالق میدانده ، فقط اعتراض وشکایت ایدن
مفقود اولدیغندن سیئات احوالی ، نسبتاً جابوق وایی کورن ، آندن
اک زیاده متأثر بولنان بر صنفه مراجعت ایتدی : علما صنفنك همه حال
الده ایدلمسی پك مهم و لازم اولدیغنی بحق تقدیر بیوردی . زیرا :
او وقت ، و حق بوکون بیله دولت علیه نك اداره عمومییه سنه بر درجه یه
قدر حقيله کسب وقوف ، و هر دورده یوقاردن کلن فناقلره اعتراض
ایدن ، اشتکاده بولنان بزده ، علما صنفیدر . بناءً علیه مرحوم ، او
زمان استانبولده بین العلما ممتاز بولنان بر قاچ عالمی کندی طرفنه جلب
ایتمک ایچون آنلره صمیمی بر محبت کیرشمک چاره لرینی آرامش ایدی .
بونک ایچون ، طوبقونك طیش طرفنده ، تنها بر بوجقده کوچک
برکوشک ایله بر قاچ دونمدن عبارت بر باغ پیدا ایتمش ایدیکه : بوکوشک ،

اليوم مدحت پاشا کوشکی ديمکله مشهوردر . بو کوشکه علمادن منتخبي اولان ذواتی اولابرر برر ، صکره بر قاجنی بردن دعوت ايدر ، آنلرله اوزون اوزادی يه محبتلر ، محبتلر ايلردی . مقصد محبت و محبت اولديغی ، فقط بو بر واسطه بولنديغیچون کيدرك ، دولتک اداره سنده موجود اولان سيئاتدن ، و هر کس ايچون درد درون اولان مسائلدن بحث ايدلمکله باشلدى . بو مصاحبه و مباحثه لردن مشار اليهك يکانه املى خلع مسئلهسى ايچون حاضرولك رضاسنى آلق ، و بويله جه عادى بر انقلابى وجوده کتيرمک دکل ، بلکه اداره مطلقه دن حاصل اولان فئالقلرى و ضرر- لرى تشریح و اثبات ايدرك ، بورخنه لردن دولتى قورنارمق لازم اولديغی حالده اداره ده مشورتى قبول و تطبيق ايتك الزم اولديغی آنلرك دماغلرينه محکم صورتده يرلشدرمک ، قانون اساسى وضع اولنينجه دولتک سلامتیه چقمسى محال اولديغی آیات واحاديث شريفه ، و برطاقم مؤلفات اسلاميه ايله اثبات ايدرك ، اصول مشورتک احکام جليله شرعيه يه موافق بولنديغی کوسترمک ايدى . مرحوم مشار اليه ، توالى ايدن او مجالس محبت و محبتده بو جهتی اويله بر حسن اداره و تحصيل ايتديک : پک آز وقتده حيتلى علمادن بر جم غفير ، پاشانک فکرينى صواب و مقبول کوردیتر ، و بو مقصد مقدس ايچون . اقتضا ايدرسه ، حياتلرينى بيله فدا ايديه جکلرينه مشار اليه تأمين ايلديلر . بوصورتله علمالده ايدلمش اولدى . بوسايله ده ، تخميناً قرق بيکه قدر واران فقط بوکون پک آزالتيلىن طلبه علوم آراسنده ، فکر مشورت ياييله رق ، پک کوزل رواج و اعتبار بولدى . و کيتدکجه توسع و کسب متانت ايتدى .

اشته بوصورده فکر مقدس مذکور استانبول افکار عموميه سنجه- ده ، بشقه بر طريقدن کله رك قبول و رغبت کورمکله باشلدى :
مدحت پاشا حضرتلری اداره مشروطه نك محافظه وادامه سى بابينده اك زياده كنچ تركلره كوه نير ايدى . چونكه ، بونلر اصحاب قلمدن و بو جهته اهالي نك مظهر توجهى اولش ذواتدن ايديلركه : نشریات عقانده و حريتپروانلرى ، وقانون اساسى فكرينى اذهان امته يرلشدر- مك خصوصنده كى مطالعه لرى خلق طرفدن حرزجان ايديلير اميدنده بولنيوردى . حقيقه ده اويله اولدى . پارسده بولندقلرى زمان نشر ايتدكلرى غزته لك خفيا ممالك محروسه يه كيرديكى ونه درجه رغبت بولديغى و حريت غزته سنك بر نمره سى استانبولده بر عثمانلى ليراسنه قدر ساتلديغى واقع اولديغى يوقارده سويلمشدك .
شونیده استطراداً قيد ايديه لمک : شدتله حكومت عليهنده اوله رق خارجه نشر اولنان « حريت » كى غزته لك ممالك محروسه يه دخوللرى زياده بر انضباطله تحت ممنوعيته ايديسه ده ، استانبول مطبوعاتى بوكون اولديغى قدر تضيق آلتنده ، واسارت بيوندر يغنده دكلدى . بر درجه يه قدر سر بست اداره افكار ايدرلردى .
نه ايسه كچلم :

مرحوم مدحت پاشا بر طرفدن علما ايله مصاحبه و مجالسه ده بولنه- رق او ، صنفى كندى طرفنه جلب ، خلع و قانون اساسى مسئله لرى ايچون رضا و طرفدار قلرينى تحصيل ايتمك اوغراشمقده و موفق دخى اولمقده ايكن ، ديكر طرفدن ده او ، بر درجه يه قدر سر بست اولان

مطبوعات واسطه سیله اداره حاضره بی تنقید ایتدرک ملت و دولتی سلا-
مته چیقارمق ایچون مهم و جدی بر انقلابک لزومی افکار عمومیه
علی التدریج احساس ایتدرمکده ایدی .

انقلاب متصورک موقع اجرایه کتیرلسی تقدیر مشکل اولدینی عجله
و نقصان تدبیرک نه فالحق تولید ایده جکی محتاج اثبات دکلدر . خلع
مسئله سی ، اساساً بزده چوق کورلش اولدیغندن برنجی دفعه وقوعه
کلیه جکی آشکار ایدیهده قانون اساسی نه اولدیغنی بیلمین اهالییه
اونی ، ممنوناً قبول ایتدرمک او قدر قولای حصول بوله حق بر ماده
اولدینی ادنا بر ملاحظه ایله آکلشیر . بوندن بشقه و خاصه دخی
اهالیدن زیاده ایقاع مشکلاته قادر ایکی طرف واردیکه : آنلرده افکار
عتیق و مظلومه صاحبی اولان وزرای دولت ، اصول مشورت و سکتئ
منفعت اعتباریه یوزی اکشییه جکی پک مأمول بولنان سرای طاقی
ایدی . بر ، ایکی طاقک حرکاتیه ، مقصود مقرر پک بیوک موانعه
تصادف ایده جکی شبهه سزدی .

اشته : بو اوچ جهتله موجود اولان مشکلات عظیمه بی کوزه آلد-
مق دولتک بیوک بر فلاکتیه اوغرایه جنی صروده ، اهون شرین اختیاری
طریقیه ، و آز چوق بر امید موفقیتله . بشقه بر طریق نجات و سلامت
بولمندی «نکامده تجویز اولنه بیلیر ، عرض ایتدکمز کی جاهل اهالی ،
وهر وقت بولانیق صوده بالی طوتمق الفت وارز و سنده بولنان سرای
ووکلا ، قانون اساسی سدیکن ، مجرد کندی ایشلرینه و منفعتلرینه حائل
اولق اوزره قورلدینی زعمنه بغلنه رق ظاهرده بر مجبوریت قطعیه یوق

ایکن او طرفه یناشمیه جقلری پک طبیعی ایدی . حالبوکه بعض احوال
اجباریه نک پک یقینده نحدث ، و دولتی بدتر فلاکتله گرفتار ایده جکی
حسن اولنیوردیکه : وقایع آتییه بی حقیقه تیقن ایتک ایچون او بابده بر
نبذه بسط معلومات ایتک لازمدر .

— اغتشاشات داخلیه و مداخلات اجنبیه —

دولت علیه و روس محاربه لری حقنده بعض ملاحظات — پان
اسلاویزم فرقه سنک روم ایلیده کی فسادلری — جنرال ایغنا تییه فک انترقیه
لری — هر سکه عصیان و بونک نتیجه سی — بواننده مرکز حکو-
منده کی تکاسل — قونسولسر مسئله سی — مداخلات اجنبیه —
قوت آندراسینک نوطه سی

دولت علیه نک روسیه ایله ایتدیکی محاربه لرده شایان دقت احوالده نبریده
دلی پتروندن بو گونه قدر ظهور ایدن محاربه لریک تخمیناً یکرمی سنه ده
بر کره وقوعه کلیدر .
بونک تصادفاً اولدیغنی ظن و ملاحظه ایدنلر ، البته یا کلش بر فکره
ذاهب اولش اولورلر . شو صورتله تدقیق ایدلدیکی حالده اسباب حقیقه
پک قولای آکلشیر .

محاربه نصورتله اجرا ایدیلیرسه ایدلسین ایکی خصم دولتک اداره
وقوتی تملندن صارصار . خصوصاً حرب اوزون برمدت دوام ایده جک

اولورسه! چونکه محاربه نك مطلوبه موافق اجراسيچون حكومت يالكر اوطرفه غيرت ايدرك مملكتك عموم اداره سنه لايقي وجهله اهميت ويره مز . بوهنكامده تجارت، وديكر حيات مملكته متعلق ايشلرك كافه سي معطل قالير . حرب ايچون وقوعه كله جك كليتلي صرفيات دخی، ماليه بي پریشان بر حاله كتيرر كه بواسباب مهمه دندولايي اولدجه اوزون سورن بر محاربه دنصكره هانكي مملكت و حكومت اولورسه اولسون اي بر زمان استراحت ايتكه، احوال داخليله سي، يكي دن تنظيمه احتياجي وارد ر .

روسلر، بو حالري دفعاتله تجرب به ايتمش اولدقلر دن، بزمه ايتدكلري هر محاربه دنصكره، يورغلقلريني ازاله، داخلې پریشانلقلريني كيدر مك ايچون بر قاج مدت سكوت و خارجه عدم تعرضه احتياج حس ايتكده بولمشلردر كه شو حال روسلرك دائما بزه يكرمي سنه ده بر كره حرب آچه لر ينك باشاوجه سبيلر دن بريد ر .

بوندن ماعدا حكومت مذكوره يالكر بزمه محاربه ده بولمئوب آره صره ديكر ملتله مثلاً برنجي ناپوليون زماننده فرانسزلرله، دهاصكره شماللر نده بولنان اسوه چ نوروه چ، ۱۸۴۸ ده وقوعه كلان محار عضياني بصدرمق ايچون بورالرده دخی عسكر سوقنه مجبور اولمشلردر كه بواحواللرك جمله سي آنره بر مدت اولسون شرقه اولان تعرضلريني اوئودر مشدر . بو حكومتك داخلنده وقوعه كلن عضيانلر، و بو عضيانلر ايچون ناچار ايديلن فداكارلقلر دخی روسلرك باشلرينه بيوك بيوك بلالر آچقدن كرى دور مشدر . قريم محاربه سندن بيش سنه صكره روسيه پك بيوك

غيرت كوسترك بر عصر دنبري دوام ايدن قفقاسيه محاربه لرينه نهايت ويره بيلدي . بوقطعه بي كاملاً اداره سنه كچيردي . اوچ سنه صكره بولونياده دهشتلي بر عضيان ظهور ايتدي . بو عضياني بصدرمق ايچون پك چوق چالشدی . وموفق اولدی . « بر قاج سنه صكره تركستانده بولنان اسلام حكومتلر دن خيوه خانلغني، بوقطعه ده بولنان ديكر پك چوق يرلري ضبط ايتدي، اورالرده قوي بر صورتده يرلشدی .

مع هذا روسلر بوقطعه لر ده استيلاي حريصانه لريله اوغر اشدقلري حالده بيله كرك حكومتك و كرك روس ملتك ايكي كوزي شرقه يعني دولت عليه به ديكلمش قالمشدي . دلي پترونك وصيتني موقع اجرايه كستير مك، بورالري و بالخاصه استانبولي ضبط ايدرك نهايت مرام ومقصد قديملرينه نائل اولمق كنديلرنجه احوال ضروريه دن ايدى! . . . قريم محاربه سندنصكره روس ملتي افراد ينك آره سنده آريجه « پان اسلاويزم » فرقه سنك ميدانه كلسي، وبونلرك غيرت وهمتلي حكومتلرينه پك چوق تسهيلات اعطا ايتكده اولديغني محل مخصوصنده سويلمش ايدك . في الحقيقه بويلاه ايدى . بو فرقه ميدانه كلير كلز روسيه حكومتي دولت عليه ده متبوع خرسايتان عنصريني حر كات مستقبليه حاضر ملق كي وظيفه بي بونلره حواله ايتمش و كنديسي بو ماده يه عائد ديكر تفرعاتله اوغر اشمغه حصر غيرت ايلمشدي .

فرقه مذكوره، ۱۸۶۷ تاريخنده، موسقوا شهر نده بيوك بر اسلاو قونغر ه مي تشكيل ايتدي . قونغر ؤ مذكوره يه نقدر اسلاو ملتي وارسه همسنة مراجعت اولنهرق اعضا ل كوندري لمي تشكيلف اولندي .

فقط ممالك محروسه اسلاولرندن ماعدا بودعوتہ اجابت کوسترن بولندی. اوستریا اسلاولری بر چوق بهانه لرله قونغرہ یه کتمک استمدیلر. یالکز بلغارلر، صربیہ لیلر، قرہ طاغیلر موسقوایه عزیمت ایدرک اوراده موضوع بحث اولان موادہ کمال حرارتله اشتراک ایتدیلر.

بو قونغرہ پان اسلاو یزم قرقه سنک رسمی اوله رق برنجی اجتماعیدر. اوراده مستقبلہ حرکت ایچون بر قاق تدایر اخذ اولندیکه باشلوجه سی دولت علیه اسلاولرینی وقت وزمانی کلدیکی زمان عصیانہ قالد رmq ایچون نه کبی وسائط مؤثره یه مراجعت ایتک لزومی عریض و عمیق تدقیق اولندیقی قضیه سیدر. اک موافق طریق اولق اوزره نتیجه ده شوخط حرکتہ قرار ویرلدی.

قرقه ایچون مرکز عمومی اولق اوزره موسقواده بر قومیتہ تشکیل اولندی. ایکنجی قومیتہ بکرشده دیکرلری کرلی اوله رق بلغارستانک، بوسنه نک و سائر مهم قطعه لرک بعض محللرندہ وجوده کتورلدی. بو قومیته لرک وظیفه لری غزته لر، رساله لر واسطه سیله اهالی یه ترکارک لارندن یقیناً قوریتله جقارینه امید قوی ویررک بو قطعه لرده ساکن خرسیتیانلرک فکرینی دائماً تهیج و غلیانده بولند رmq، مرکدن کوند ریلن سلاحلری شمیدیلک مناسب یرلرده کرلی صاقلmq، مستقبله کی عصیان ایچون افراد حاضرلق، متنوع قطعاته آژانته لر سوقيله اراضیتک ر مملکتک احوالارینه کسب وقوفله عصیانک تسهیلنه خدمت ایده جک بالجله وسائطی استحضار ایتک و سائر فسادلردن عبارتدی.

بو صورتله بر قاق سنه چالشلدی. قومیته لرکال غیرتله برکره وضع

و قبول اولنان پلان اوزرینه حرکت، صکره لری آکلشلا دیقی وجهله پک بیوک موفقیتلر دخی احراز ایدورلردی.

قومیته لرک اداره جهتی یوقارده سویلدکمز اوزره مسقوا شهرنده ایدی. فقط بولنر ایچون خط حرکت تعیین هر احواله قارشو نه یاییله جغنی اراءه ایتک خصوصی استانبول روس سفارتسک ید اقتدارنده ایدی. ژنه رال ایغنائیه ف هر احواله قارشو حاکم مطلق بولمق و ایپک اوجنی النده طوته رق فساداتی استدیکی طرفه سوق ایتک اقتدارینی حائزدی. بو صورتله ماهر سفیر قومیته لر واسطه سیله مطلوب اولان نتیجه یی دسترس ایدرک فسادی عموم ممالك محروسه یی آز بر زمانده قاپلمشدی. فقط بعض ملاحظاته مبنی عناصر خرسیتیانیه یی وقتندن اول آياقلند رmq غنی استمیور، حرکت ایچون مساعد بر حال آرایوردیکه بو احوالی بولور بولنز درحال حرکتہ باشلدی.

بکلدیکی احوال ایسه شو ایدی.

ژنه رال ایغنائیه ف علی پاشا وفاتند نصکره مرکز حکومت عثمانیه ده نقدر صاحب نفوذ اولدیغی اولجه سویلمشک. ژنه رالک بو نفوذیسه محمود ندیم پاشا سایه سنده ایدی. فقط محمود ندیم پاشا برنجی دفعه اوله رق مقام صدارته کلدیکی زمان اوراده چوق اوطوره مدی. افکار عمومیه ده بوژانک قزان دینی نفرت سلطان عزیز ی کنندیسنی عزل ایتد رmq، مجبور ایتدی. حالبوکه بوند نصکره مقام صدارته کلن ژوانک هیچ بریسی کنندی وطنلرینک علیه نه، روس سفیرینک مقاصد خفیه و انترقیه لرینه مماشات و یاردم ایده جک آدم لردن دکلدی. واقعا بو زمانده دخی محمود

ندیم پاشا پادشاهك سوکلیسی اك زیاده امنیت ایتدیكى ذات بولنوب شعبات ادارهك دیکر مهم شعبه سنده مثلاً بحریه نظارتده استخدام اولمقده ایدیهده بو ذاتك موقعی ژنه رالك آتیا ذکر اولنه جق مقاصد خفیه لرینه خدمت ایده جك درجهده مساعد دکلدی . بناء علیه شو ملاحظاته مبنی سفیر حضرتلری ، وار قوتی بازویه ویرك سرایده کند . یلرینه مطیع بولنان حشراته محمود ندیم پاشانی تکراراً ۱۲۹۲ تاریخنده مقام صدارته کتیردیکه اونا ریخدن اعتباراً مرکز خلافت تماماً اك زورلی دشمن اولان روسیه حکومتك ید اداره سنه دوشمش بولندی .

بو ائشاده ژنه رال ایغنائیه فك تحت نفوذنده یالکر مقام صدارت دکلدی . یوقارده سویلدکمز اوزره سرایده بولنان حشرات ، خدمات دولته دیکر مأمورین مثلاً صکره لری مهاجر قومیسونی رئیس بولنان رضا پاشا و سائرلری ینه سفیرك پروردلری ایدی . و علی الخصوص مقام مشیخت مسندی دخی بوائشاده روس آلتون و کورکارینه بویون اکن مشهور حسن فهمی افندینك النده ایدیکه بو ذات وظیفه و مقامك حیثیتی قاله آلمیه . رق روس سفیر بنك کورکورینه آلتی اولمش کتمشدی . بر کون بو ذات ژنه رال ایغنائیه فیه . بر کوزم سنسك بر کوزم اوغلم حیدر در . « دیدیکی مشهور اولوب اولوقت استانبول محافل جمعیتلرنده سویلنمکده ایدی .

هر نه ایسه : ۱۲۹۳ تاریخنده روس سفیری ژنه رال ایغنائیه فیه استانبولده يك آرسفیر لره نصیب اولان مظهرینه نائل اولدی . بو هکامده ممالک مشروسه نك هر طرفی خصوصاً روم ایلی اولجه سویلدکمز اوزره « پان

اسلاویزم » قومیتلری واسطه سیله تماماً عصیان حاضرلنش ، ژنه رالك اشارته باقیوردی مرکز خلافت دخی ینه ژنه رالك تحت نفوذنده بولنوب بو ذاتك امری هر شیئه حاکم مطلقدی . بناء علیه سفیر ایچون بالکر برشی قالمش دیکه بوده شو مرتبه یه کلن احوال دن لایقی وجهله استفاده ایده بیلنمك جهتیدی .

ایغنائیه فیه ، بویله فرصتلی قاجیره جق آدملردن دکلدی . محمود ندیم پاشا ایکنجی دفعه اوله رق صدارته کلیر کلز ، اولانجه قوتیه مقصد اصلی اولان ماده یه یوکلندی . ویردیکی اشارت اوزره اولجه ترتیب اولنان پلان مو جبنجه دولت علیه نك روم ایلی قطعه سنك اوتنه کی اوچنده بولنان هر سك قطعه سنی عصیان قالدردی .

بو عصیان ۱۲۹۲ سنه سی بهارنده وقوعه کلدی .

دها بو تاریخدن اول هر سك اهالی سنك بر قسمی ، « پان اسلاویزم » قومیته آزانته لرینك تشویقیله ویرکی و تکالیف میریه بی تأدیه و ایفا خصوصنده مشکلات کوستر مکه باشلمش لردی . ولایت مرکزی بو حال کوررک ایفای تابعیتده تکامل کوسترن اهالی بی قورقتمق ایچون اورایه بر مقدار عسکر کوندردیسه ده بو حرکت فوائد مطلوبه بی اعطا ایده جك یرده اوقطعه ده کی کویلرک آچیقدن آچیغه عصیاننی موجب اولدی . بوندن بالاستفاده اورالرده کرلنش وعصیان حیقار مقق ایچون سوق ایداش اولان آزانته لر عصیانچیلره التحاق ایتدی . دیکر طرفدن بو قطعه قره طاع وشمسه حدودینه یقین اولدیغندن بوراده بولنان بر چوق اسلاو و قره طاعیلر اشقیایه التحاق ایدرک بونلرک مقدارینی بیولتدی . شو صورتله

جمله سی طوپلنه رق اولجه ترکلرله برقاچ دفعه محاربه لرده بولنان و بوکي عصيانلرده اشتراك ایده کان « به کو پاولوویچ » نامنده برقره طاغلی یی کندیلرینه سرکرده تعیین و کان عثمانلی عسکرینه جدی مقاومت کویسترمکه قرار ویردیلر .

حال بوبله جدیت کسب ایدنجه اوزایه سوق اولنان و مقداری جزئیاتدن عبارت بولنان عثمانلی مفروضه سی برایش کوره میهرک رجعت ایتدی . حرکت عصیانچیلرک جسارتی آرتیردی .

تاریخ مذکورده بوسنه والیسی بولنان ذات درویش پاشا ایدی . مشار الیه روم ایلیده کی عصیانلرده دفعاتله بولنش بر قورد ایدیسه ده آنسزین ظهور ایدن شو عصیاندن شاشرمشدی . مع هذا برشی یاقمق لازم اولدیغندن اده بولنان قوه عسکریه یی طوپلنه رق در حال عصیانچیلرک اوزرینه یوریدی . فقط ۱۲۹۲ سنه سی تموزک یکریمی در دنده مغلوب اولدی . کری به رجعت ایتدی . مغلوبیت مذکوره ایسه اشقیانک غیرلری فوق العاده آرتدردی . نار اختلال هر سک و بوسنه نک هر طرفه سرایت ایتدی . بورادن ؛ وجوار اسلاو حکومتلرندن یعنی صربییه و قره طاغدن کلیتیل فدایلر محل عصیان شتاب ایدرک آز بر زمانده بولنرک مقداری بر قاچیکه بعض معلوماته نظراً الی الشمس بیکه واردی .

عصیانی بو مرتبه یه کتورن ایغنائیهف ایسه هیچ اویوم یوردی . عصیانی دویار دویمز اوراده کی آژانه لرینه و بالخاصه قونسولسارینه لازمکن تعلیماتی کوندرک ایشی علولندرمک و نصورتله ایشه مداخله ایتک لازم اولدیغنی کویستردی . فقط اصل غیرت و مهارتی بو دفعه دخی

مرکز حکومتده ابراز ایتدی .

بوسنه و هر سکنده موجود قوه عسکریه پک آزادی . دارالعصیانده بولنان عسکر قوماندانلری مرکز حکومتیه فریادلر یاغدی برق امداد استیورلردی . ایغنائیهف ، وکلای عثمانیه یه « اگر بوسنه یه سریعاً وکلایتلی مقدارده عسکر سوق ایدرسه کر بو حال آوروپا حکومت و افکارینه پک فنا تأثیر ایدر . اهالی خرسیتیانیه یی سزدفعه بوغازلق فکرینده اولدیغکره ذاهب اولورلر . » دیه امداد کوندرمکن آلیقویوردی . دیگر طرفدن قاریشقلانی اوزاتمق ایچون ایشی مخبرات سیاسییه دوشرمک نیتیه باب عالی یه روسیه نامنه برنوطه ویردیکه بونوطه ده بوسنه و هر سک اشقیاسنه اورالرده موجود دول معظمه قونسولسارندن مرکب بر قومسیون ارسالنی و آنلرک تحقیق و توصیه سیله اختلالک بصدرلمسنی اخطار ایتدی . باب عالی بو زمانده کندی امر و اداره سنده ایدی . بوسیدن اوراده فکرینه مخالفت ایده جک کیمسه یوغیدی . ایغنائیهفده استدیکنی اجرا ایتدی . دول معظمه حکومتلرندن بوایشه مداخله ایتک استمیورلرسه ده ، ایشده الک زیاده علاقه دار بولنان باب عالی بوایشه رضا کویستر دکدنصکره آنلرده ممانعت موافق اولیه جغنی دریش مطالعه ایدرک ایغنائیهفک اخطارینی قبول ایتدیلر . کندی قونسولسارینه لازمکن تعلیماتی کوندردیلر . بوضورتله بوسنه و هر سک بر قومسیون کوندرلدی ، فقط تشکیل و سوق اولنان قومسیوندن ذره قدر فائده بکلمک پک بیوده اولدی . ذاتاً مقصد دخی فائده اولیوب ، ژمنه رال ایغنائیهفک ارزوسنه خدمت ایدیکه بوذاتک آمال اصلیه سی اشقیایه یوز ویررک آنلرک جسا-

رتلری آرتدردق و برده وقت قزانه رق عصیانك دیگر محالره سرایت ایتمی ، و بواسطه ایله یکریمی سنه دئیری سس اشیدلمش بولنان شرق مسئله سنی رسماً اورتیه قویق ایدیکه جنرالک بو مقاصدینك جمله سنه نائل اولدیغنی سويلمك فضله در .

قومسیونك حرکته کئنجه قونسولوسلر اختلالحیلرک افکارینی استفساره و باب عالی یی اصلاحات لازمه اجراسنه دعوته قرار ویردیلر . باب عالی بو توصیه یی بالقبول متعدد اصلاحات فرمانی نشر و تطبیقاتی تفتیش ایچون سرور پاشای فوق العاده قومیسر تعیین ایتدی . فقط عصات کویا اصلاحات موعوده نك تطبیق و اجراسنده شبهه ایتدکلرندن ترك سلاحه راضی اولیوب عموم مخابرات نتیجه سز قالدی . شو صورتله قومسیون هیچ برایش کورمیدیکندن ماعدا عصیانی مخبره سیاسییه دوشوررك اوتارینجندن اعتباراً شرق مسئله سی اورویا مطبوعات و حکو- متلرنجه رسماً آچلمش بولندی .

ایشار بو صورتله دوام ایدوب دور یوردی . فقط زمان ایلرلکجه بوسنه ده کی عصیان دولت علیه ایچون کتدکجه فنا برنك آلیوردی ، شویله که

اوروپا حکومتلری بوزمانه قدر بیطرف دور یورلردی . فقط دولت علیه یه حقیقه خیر خواص بولنان ، و بوجهی بالفعل اثبات ایدن حکومتلردن بعضیلری مثلاً انکلتزه و فرانسه استانبولده کی سفیرلری واسطه- سیه باب عالی یه نصیحت ویرمکدن کری دور میورلردی . بولنرك فکرلرنجه برآن اول ونصورتله اولورسه اولسون بوسنه وهر سکه ده کی عصیانی بصدرمق

الزم ایدی . چونکه دولت علیه نك روم ایلیده کی دیگر ولایتلرینك احوالی دخی معلوم اولوب ، بوکون یارین اختلالک اورالره سرایت ایده بیلیمی دخی ممکندی .

باب عالی ایسه بو خیرلی نصیحتلری دکلیکدن پک اوزاقدی ، سفیر- لره ویردکلری نصیحتلره باب عالینك قولاق ویرمیدیکنی دیگر طرفدن دولت علیه نك کندیسنك اکزورلی دشمنی بولنان ایغتاییه فك تحت نفوذنده اولدیغنی کوررك ، فوق العاده براغبزار کوسترمکه باشلمشلدیکه بوحالک نمره سی درحال کندیسنی کوستردی .

معلوم اولدیغی اوزره روم ایلیده وقوعه کلن هر کونا قریشقلقدن ترک یاد نصکره اک زیاده متضرر اولان حکومت اوستریادر . خصوصاً بو حکومت عصیان ایتش ولایتلره همجوار اولدیغندن « پان اسلاويزم » قومیتلرینك حرکتلرندن کندیسنی دخی تعجیز اولور و بعض احوالده حال اختلالک کندی متبوعی بولنان اسلاو عنصرینه سرایت ایتسندن قورقاردی . بالخاصه سويلدکمز تاریخده ایسه بوسنه یه محدود بولنان دالماحیاده کلیتلی اشقیا طوپلنوب اورالرده کفت وکو چوغلمشیدیکه اوستریا حکومتیچون بواشقیانی داغتمق واوراده کی مناسبتسزلکک برآن اول اوکنی آلق احوال ضروریه دن ایدی . مجرد شو ملاحظاته مبنی بوزمانده نمس نك باش وکیلی بولنان « قونت آندراسی » بوسنه ده کی عصیانك اوکنی آلق و شرقده روسلرك فسادلرینه میدان ویرمیوب ایشی سربعاً بتیرمک ایچون اوروپا حکومت معظمه سنك رضالریله ۳۰ کانون اول ۱۲۹۲ تاریخده باب عالی یه برنوطه

کوندردیکه تختویاتی شوندن عبارتدی .

بو نوطه ده ، قونت حضرتلری بوسنه و هرسک و سائر روم ایلی ولایات شاهانه لرینک احوال لرینی تفصیلاً و توضیحاً تعداد ایتدکدن صکره بورالرده کی عصیانی بصدرمق ایچون اصلاحات مهمه و اساسیه یه تشبث ایدلمسینی باب عالی یه اخطار ایتمکله برابر بو اصلاحات مذکور ولایتلرده عنصر خرسیتیانینک عنصر اسلام درجه سنده حقوقه نائلیت لری و ویرکیلرک مناسب صورتده طرحی ، عموم اصلاحات نه دن عبارت اولورسه اولسون اسلام و خرسیتیان بالعموم تبعه عثمانیه دن انتخاب ایدیلرک جاک اعضا لردن متشکل ره هیئتک واسطه سی و تفتیش و نظارتی ایله وجوده کتیرلمسی کبی مواد مهمه یی حاوی ایدی .

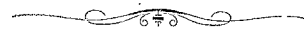
باب عالی بو لایحه یی قبول ایتدی . فقط تطبیق و اجراسنی عقلنه بیله کتیرمدی !

چونکه حکومت عزیزیه اولیه اصلاحات ، فلان کبی دولت و ملت منافعه یارار ایشلره مستعد اولدینی کبی نوطه ویرلدکدن بر قاج کون صکره مرکز حکومتده وقوعه کلن بعض تبدلات اورته لنی قارمه قاریشیق ایتمکده ایدیکه صره سی کلشیکن بز شو تبدلاتک نه دن عبارت اولدیغنی شمدی بیان ایدلم .

— صوفته لر وقعیه سی —

احوال استانبول — اهالیده کی ممنونیت سزک — مدحت پاشانک حرکتی — احوال حسین عونى پاشا — قونت آندراسینک نوطی اوزرینه استانبولده غلیان افکار — صوفته لرک فاتح جامعشریفی جوارنده کی اجتماعى و بونلرک باب عالی یه دوغری حرکتلری — بونلرک حکومتدن طلب ایتدکلری مواد — سرایک تردد و توسوسى — بک اوغلنده دول اجنبیه قونسولوسلرینک اجتماعى — عزل محمودندیم پاشا ، حسن فهمی افندی ونصب محمد رشدى پاشا و خیر الله افندی — وقعیه نک اوروپاده عکس تأثیری .

اشته ۱۲۹۲ سنه سی مبادیسنده روم ایلی ولایتلرینک حالى بو مرکز ده ایدی . فقط او هنکامده ممالک محروسه نک باشنه مسلط اولان سیئات یالکز بو دکلدی . بالنفس مرکز حکومتده موجود اولان فئالق کوندن کونه تشدد ایدیور ، بو کون یارین دها بیوک فئالق لرک میدان کله جکنى آپ آچیق کوستریوردی ! ...

یوقاروده سلطان عبدالعزیزک او اخر سلطنتنده اوچ سنه ظرفنده یدی سکر صدر اعظم دکشدر دیکنى سویلیمشدرک . بو تبدل وزرا مسئله سی شایان اهمیت اولوب ، اولوقت موجود سیئات حقنده بر فکر تام ایدنمک ایچون شو ماده یه دائر دیگر معلومات اعطاسی لازمدر .

پادشاهده وکلای صیق صیق تبدیل ایتک ارزوسی ، بعض روایتہ نظرآ ، مقام صدارتہ ودیگر مواقع مهمہ بہ محمود ندیم پاشا وعونہ سنی کتیرمک املندن نشأت ایتدیکی ، فقط بو ذاتک اہالیسده قزاندینی نفرتی بیلدیکی جہتلہ بوکا جسات ایدہ میوب ، جانی صقیلہرق ہیچ اولمزرہ وکلا ورجال دولتی بوصورتلہ اولسون ازعاج ایتک فکرندن تولدایتدیکی نقل ایدنلر واردر!... ہرنہ حال ایسہ : پادشاہ اوآخر سلطنتدہ یکدیگری متعاقب صدر اعظمیری دکشدر مکملہ قالمیوب بوسیئہ دیگر مقاماتہ دخی سرایت ایدرک ہیچ برنظارتدہ تعیین اولنان ذاتک بر قاق آی مأموریتدہ قالدینی کورلمشدر . خاصہ بوسیئات والیرک حاللرندہ کورلمشدر . چونکہ بو دورده اناطول ویاخود دیگر بریرہ تعیین اولنان بر والی دہا محل مأموریتہ وارہ مقسزن کیف شاہانہ ایلہ دیگر بر محلہ تعیین اولنور . بو بد بختلکہ دوجار اولان ذات مأموریت جدیدہ سنہ دوعری تکرار حرکت ایتمکدہ ایکن دیگر برارادہ ایلہ بشقہ بر ولایتہ نقل اولندینی دفعاتلہ کورلش ، و بودورک احوال غریبہ سندن بولنمشدر .

بو زماندہ پادشاہ کندی کیف وذوقندن بشقہ برشی دوشنمیوردی . اک کوچک برار زوسی وجودہ کتیرمک ایچون پک بیوک فناقلر یامقدن چکنمیوردی!... پادشاہلغک کنديسنہ مخصوص مسئولیت وظیفہ لری وارمش!... بو ذاتہ کورہ دکلدی!... مملکت باطیورمش!... قولاق بیلہ ورمیوردی!... مملکتک احوال عمومیه سی پک فنا بررنک آلمش ہیچدہ آلدرمیوردی!...

بوراسی بویلہ ایدی . فقط ہر کالک بر زوالی ضرب مثلی مشہور

اولوب بونک دخی احکامی شو زماندہ تمامیلہ میدانہ چقمشدی . بودہ طبیعیدی!... چونکہ : بر حکمدار امور ادارہ دہ نقدر اقتدار سزلق کوستررسہ کوسترسین بو ادارہ دن تولد ایدہ جک فنالغک کنديسنی آشکارا تسمی مدت میدیدہ یہ متوقف اولدینی کی ، اہالینکدہ بو فنالغہ کسب وقوف ایلسمی ، بر خیلی زمان مرورینہ وابستہ در!...

قارئلرمز ، سلطان عزیزک مقام حکمداری یہ اولان عدم لیاقتی شہہ سزیوقاردنبری ویردکمز معلوماتدن آکلمشلردر . فقط شوراسیدہ محققدرکہ مشارالہ حضرتلرینک اوائل واواسط سلطنتدہ مقام صدارتدہ بر برینی تعقیب ایدن مستعد ومقتدر صدراعظمیر ، پادشاہک اخلاقندن نشأت ایدن فناقلری بر درجہ یہ قدر سترایدیورلردی!... وقتاکہ محمود ندیم پاشا او مقامہ کلدی . سلطان عبدالعزیزک مزیت ذاتیہ وحقیقیہ سی میدانہ چقدی!... فناقلر بر برینی تعقیب ایدراولدی!...

بو زماندہ ادارہ سیئاتک نتیجہ طبیعیه سی اولہرق عموم ملتدہ بالخاصہ استانبول اہالیسندہ فوق العادہ بر ہیجان عظیم واردی . آنلر بالنفس پادشاہی بر قاق تہمتلہ اتہام ایدیورلردیکہ بو اتہاماتک اک مهملری شونلردر:

ہان ہر سنہ استقراض ایدلیدیکی حالدہ اورتدہ وخصوصاً مالیہ دہ ہیچ بر پارہ یوغیدی . دوعری اولسون یلان اولسون شو زماندہ جریان ایتمکدہ اولان بر روایتہ کورہ استقراضاتک قسم کلیدی سرای بطانخانہ لرنده کی صندوقلردہ ودیگر روایتلرہ نظرأ بعض اجنبی بانقہ لرنده ایدی . خصوصاً والدہ سلطان علیہ الشان حضرتلرنده بر قاق ملیون لیرالق مجبور

هرات وسائر گرانها اشيا موجود اولديني سويلنيوردیکه شبهه سز بو روایتلرک بر قسمی مبالغه دن وارسته اولمديني ظن ايدلمکده در . شو قدرکه آتش سزدومان اولماز ضرب مثلنک احکامی دخی تفکره شایان اولوب بو روایتلرک ولو بر قسمی اولسون دوغری اولسی لازمکه چکی جای ملاحظه در !...

بو دورده اداره دولتدن شکایت ایدن یالکر افراد اهالی اولیوب بالخاصه مأمورین دولت ایدیکه بونلر هر صنف اهالیدن زیاده احوال عمومییه کسب وقوف ایتدکری محققدی .

بوصنف : محمودندیم پاشا سرایله برلشهرک ممالک محروسه نی انقراضه سرعته سوق ایتدکده اولدینغی بیایرلردی . یوقاروده بریرده سویلدکمز اوزره بوزمانده والیک ، متصرفلق کبی بیوک مأموریتلرک الده ایدلمسی دخی روسیه سفارته مراجعته وابسته قالمشدیکه بعد التعیین مأمورینک محل مأموریتلرنده بقاسی دخی روس قونسولسرایله او یوشه رق کچمنسنه متوقف ایدی . شو حال شبهه سز بر چوقلرینک حسیات حیثیرو رانه لرینه دوقته رق حکومت عزیزیه ، نفرت وعداوت شدیده بسلامارینه خدمت ایدن احوال دن باشلوجه سیدی . بوندن ماعدا مأمورینک عمومی بر چوق زماندنبری معاش آلیور واردات مالیه تماماً سرای بظانخانه لرینه کیدیور . دیکه بوسبیدن دواتر دولتمده استخدام اولنانلر آچلقدن اولمک درجه سنه کیشلردی !...

دیگر صنف اهالینک ممنونیتسز لکلرینه کلنجه بونلردن بالخاصه اغنیا طاقی اولجه ذکر اولنان قونسولید مسئله سندن دولای پک چوقلری

ثروتلرینی بردنبره غائب ایتش دها برقاچ زمان اول معیشت خصوصیه لری ازهر جهت تأمین اولنان زنکین عائله لر ، حکومتک افلا سندن صکره اقوات یومیه یه محتاج قالمشلردی .

بوزمانده فنالغی تشدد ایدن مواد دنبر یسیده مطبوعات عثمانیه نک اولکی ادواره نسبتاً غایت صیقی بر نظارت تحتیه آلمسیدی .

استانبولده صاحب قلم ، اورته لقمه موجود فنالغی هر کسدن ایواکلیر و آکلدقلری موادی وطنداشارینه حیثیاً بیلدرمک ارزوسنده ایدیلر ، حالبوکه بو خصوص مقام اقتدارده بولنان ذواتک ایشارینه هیچ ده کلدیکندن آنلر طرفدن مطبوعاتک انضباط شدیده تحتیه آلمسیتچون لازمکلنره اوامر ویرلمشدی . بوسبیدن سنسورلر ، غزته لرده بکنمککری مقاله لری دوغریدن دوغری یه آلیقویدقلری کبی نشرینه مساعده ایتدکری مقاله لرده بیله ، پک چوق فقره لری طی ایتدکده ایدیلرکه شو حال غزته لرک نصف ، ویاربیع مقداری بیاض و بوش ستونلرله نشر اولغسی مثلاًو غریبه لر ایجادینه میدان وعالمک لساننه صوک درجه شدت ویرمکده ایدی . مع هذا اهالی بی بوزمانده اداره عزیزیه دن نفرت ایتدیرن مواد یوقاروده تعداد ایتدکمز سیئات اولیوب اک زیاده بونلره تأثیر ایدن احوالک باشلوجه سی روم ایلی ولایتلرینک حال مؤسفه سی ایدیکه هر سگده وقوعه کلان عصیان ملککتمده صاحب ادراک و سمیت تقدیر ذوات وارسه جمله سی دهشت ایچنده براقفده ایدی .

چونکه بونلر دولت علیه نک ضایعات ملکیه سی اول امرده بویله عصیانلرله باشلیه رق بعده روسلرله محاربه بی انتاج ایدرک نتیجه ده ممالک

محروسه نك بر پارچه سی دشمنلر اینه کچه کلدیکنی بیلیرلردی . یونان و صربییه نك استقلاللری میدانده ایدی . بوسنه و هرسلک عصیانلرینک عاقبتلری دخی بو نتیجه یی ویره بیله جکنی روش احوال آپ آچیق کوستر یوردی . بوکا خدمت ایدن احوال دخی شوایدی .

واقعا یوقاروده ایضاح ایتدکنز اسبابه بناء استانبوله لکی نشریات یومیه آچیقدن آییغه بیان افکار ایتیمورلردیسه ده سطرلر آره سندن تعریضلر له ممالک محروسه نك بو هنکامده دوچار اولدینی حال اسف انکیزی ضمناً آکلتیورلردیکه شو حال اورتالقمده برخلیجان عظیمک تولدینه سیبیت ویر یور دی . خصوصاً بو هنکامده کدک پاشا ده یاپیلان تیاتر وده نامق کمال بکک « وطن » یاخود « سلیستره » نام اثری بر قاچ دفعه موقع تماشا یه قونیلوب اهالی یی هونکور هونکور آغلتمقده واستانبوله بر بحران عظیمک تولدینه میدان ویرمکنده ایدی .

بوندن ماعدا وکلای عثمانیه دن بعضلرینک شو دورده - حکومت قارشو بسلدکاری افکار دخی اورتالقمده فکر اختلالی بر قاچ قات تشدد ایتدر مکن کری دور میوردی .

مدحت پاشا حضرتلرینک مسلک مخصوصه سنی و بومسلکی موقع اجرایه کتیرمک ایچون نه کی حرکتده بولندیغنی اولجه سویلمشده . وقایعنی ایضاح ایتدکنرشو دورده ایسه پاشای مشارالیه حضرتلری هیچ بر دقیقه بوش اوطور میوردی . اولانجه قوتیه فنا لک اوکئی آلمق ایچون اوغراشیوردیکه بونکچون دخی الک اول مراجعت ایتدیکی ذات حسین عونی پاشا حضرتلریدی .

اودورده فضل وکالیله اشتهار ایتش نقدر امرای عسکریه واریسه هان جمله سی حسین عونی پاشا حضرتلرینک یتشدر دیکی ذوات اولمغله ، بولندیغنی سرعسکرلک مقامنک تأثیرندن ماعدا امرای عسکریه اوزرنده شخصی نفوذ و اعتباری دخی موجود ایدی . وکلا ایچنده الک زیاده صاحب اقتدار و نفوذلیسی دینه بیلوردی . و بو نفوذ و اقتدار سایه سنده سراه طوپلنن حشرات یوز ویرمزیدی و شرلرندن بدرجه یه قدر خلقی مصون بولندره بیلردی .

حسین عونی پاشانک اداره دولتدن عدم ممنونیتنه بر قاچ سبب اولوب باشلوجهلری شونلردر :

برنجیسی : وطنپرور و حمیتلی اولان بو ذات مجرد سلطان عزیزک شخصندن متولد او یغونسزلقلردن واز جمله زنه رال ایغنائیه فک وکلا و باب عالی یه قارشو آلدینی وضعیت آمرانه دن فوق العاده مغیر بولنمیسدر . ایکنجیسی : منسوب وریشی بولندیغنی صنف عسکری یی زمان و حالک ایجاب ایتدردیکی درجه ده نظام و انتظامه قویه رق وطنه جدی بر خدمتده بولنه بیلیمک آرزوی حمیپرورانه و وظیفه شناسانه سیله ترتیبات و تنظیمات ایچون ، هر هانکی بر فعل خیری مراد و اجراسنی طلب ایتش ایسه سرایدن ایدیلن مداخلات و هر کون دکل بلکه هر ساعت بر برینی فسخ و نقض ایدن ارادات ، مشارالیه حضرتلرینی هیچ بر خدمته موفق ایده نمشدی .

اوچنجیسی : مساوی اداره ، دولت و ملت وادی انقراضه دوعرو سوق ایتمکنده اولدیغنی و بوکا بر چاره تخلص آرامق وظیفه وطنپروری

مقتضاسندن بولنديغى قطعياً حس ايلمش اولديغندن ايلرى كمشدر .
 دردنجيسى : و بلكه لك مهمى اساساً هيچ بر قباحى اولدينى حالده
 بر قاچ دفعه نفى و تغريب جزالرينه دوچار ايدلمش اولديغندن ، سلطنت
 عثمانيه و خلافت معظمه اسلاميه يى و مقام مقدسى وجوديله بر باد ايدن سلطانك
 شخصندن و بيلهرك وطنه ، ملت خائلك ايدن عونى سندن انتقام المى
 آرزوسى ايديكه مشاراليه حضر تلىنك صداقت و استقامتتدن ادانى يه
 قارشى كوستردىكى طور مغرورانه سنى بيلنر ، امور دولته بر انقلاب
 خيرك حصوليچون نه درجه آرزو كس و تقدر فداكارلىق كوستره بيله
 چكى تقدير ايدى بيليرلردى .

اشته بوسيلردن دولايى حسين عونى پاشا مرحوم بلكه مدحت
 پاشادن دها زياده دولته بر انقلاب وجوده كتىرمك و امور دولتى قوى
 و متين بر اساس اوزرينه وضع و بنا ايلمك آرزو سنده ايدى . فقط شو-
 نيدى سويلمك لازمدركه مشاراليه حضرتلى يالكر خلع مسئله سيله كوز
 او كنده كى فنانى قالدرمى و آند نصكره منتظماً حركت ايدى بيلمكى دوشنه
 بيليردى . حالوكه مدحت پاشا بعد الانقلاب ياييله جق شيلرى دوشنمش
 و حقى تعيين ايتمشدى !...

هر نه ايسه حسين عونى پاشا ايله مدحت پاشا آره سنده پك چابوق
 اتفاق حاصل اولدى . فنانك او كنى المى ايچون آنلر طرفندن تدابير جديه
 اتحادينه تشيت ايدلديكه آنلرك افعاله تسهيلات و یرن ماده دخى شو
 ايدى .

بر دور ده ولايات عثمانيه ده وقوعبولان اختلالاتدن بشقه نفس

استانبولده افكار عموميه حكومتك پك زياده علمينده اولديغى سويلمشدك .
 فقط قونت آندراسينك نوطه سى اوزرينه آرق ايش بىستون چيغرندن
 چيقدى . اوتده بريده بر چوق اراجيف چوغالدى . هله اهانك قسم
 اعظمى خوف و تلاشه دوشورن ، بو هكآمده « پادشاه ايغنايه فى ايله كيزليجه
 اتفاق ايتمش ، شهزاده يوسف عز الدين افندى يى ولى عهد سلطنت اعلان
 ايدى جكمش ، بوكا اعتراض ايدنلرى تأديب ايچون روسيه دن اوتوز بيك
 عسكر كتيه جكمش » حوادثى ايدى .

مع مافيه افكار عموميه ده لك زياده نفرى موجب اولان محمود نديم
 پاشا ايدى . علمينده هر كس اغزلىنه كلن سوزى صرف ايتمكدن چكنمه
 مكه باشلمشدى . ايغنايه فدن آلدينى رشوت مبالغه لى بر صورتده لسان
 عوامده دولاشيوردى .

او كونلرده بر حوادث دها يايلىدى . كويا يقينده بالعموم اسلام اهالى
 غير مسلم اقوامى كسه جكمش ، استانبول سوقاقلرنده سيل كى قانلر آقه
 جقمش . اشته بواشاعه غير مسلم اقوامى فوق العاده خوف و تلاشه
 دوشوردى . هر كس احتياطاً سلاحلنمغه مجبور اولدى . استانبولده
 سلاحى دكانلرنده اسلحه يه متعلق برشى قالمشدى .

امور دولتى و افكار ملتى بر نظر دور بين حقيقت ايله تعقيب ايدن ،
 تحت ترصد ده بولندران مدحت و حسين عونى پاشا ايسه البته بو حاله
 واقف ايديلر . يالكر واقف دكل ، آمال و مقاصد علويه لر يى موقع اجرايه
 قويمق ايچون وقتك حاولى دخى آكمشلردى . بناء عليه دقيقه فوت
 ايتيمرك در حال تشبثات لازمه يه قويلديلر ، لك موافقى اولوق اوزره شو

طریقی اختیار ایتدیلر .

اهالینک بو ائناده اداره عزیزیه یه اولان بغض وعداوتی معلوم وافرادی جمعیتدن هر برینک بر انقلاب محققه منتظر بولندیغی وارسته اشتباه اولقله برابر خلع پادشاهی کی بر امر خطرده غایت متبصرانه داوارانمق واهالیدن ولو بر قسمی اولسون دلکیر ایتک موافق قاعده احتیاط اولهمیه جفتندن احوال عمومیه بی لایقی وجهله تنویر وافکار عمومیه بی تدریجاً وقعه عظمایه تهیه وتائیس ایتک اوزره برنمایش ملی ترتینه قرار ویرلدی . مقصدک موافقیته استحصالی ایچون بو کی احوالده دائماً باشیوغ اوله کلن و بر درجه یه قدر اداره وعندالزام ضبطی قولای بولنان طلیه علومه مراجمعت اولندی .

طلبه لرده ایسه ذاتاً کوردکاری تشویق ثمرسیله وقت وقت غلیان افکار آثاری مشاهده اولمقده و حکومتک افعالندن ممنون اولمقلرینی آچیقدن آچیغه سویایلر بولمقده ایدی ؛ اوتده بریده حکومتک خط حرکتی مؤاخذلرندن و طاقندقلری اوضاع و اطواردن خفی بر تشبیلری بولندیغی استشمام اولنیوردی .

هر نه ایسه : ۱۲۹۳ سنه سی ربیع الاولک واسطنده بر پنجشنبه کونی استانبولک نقاط مختلفه سنده وبالخاصه فاتح جوارنده بولنان مدرسه لرده کی طلیه علوم مدرسه لری جوارنده طو پلنمغه باشلیدیلر ، جمعیتلری کتدکجه بیومکده ایدی ؛ افراد مجتمعه ابتدا یواشدن باشلیه رق جمعیتک بیومسیله رفع صوتی و آوازه اشتکابی عیوقه چیقاردیلر . بو کوراتی آرده سنده نه باغیر مقلرینی آکلوق مشکل ایدیسه ده — چونککه هر ققاندن

برسس چیقیوردی — آرده صره « تحصیل زمانی دکلدی ، درس لره باقلمز ، حکومت تهلاکده . دولت و ملت باطیور بر آفاق اول چاره سنه باقلیز . » آوازه لری یوکسلمکده ایدی . بوهای وهوی ؛ بوهرج وصرج ، بر ساعت قدر دوام ایتدی ؛ اطرافدن کلن خلق کندیلرینه التحاق ایدنجه صوفته لریلری یه حرکت ایتک ، باب سرعسکری یه کتمک ایچون بر برینی تشویق ایدیلرلریدی ؛ نهایت براز صکره اولدکجه کلیتی بر مقداره بالغ اولان جمعیت یازید طرفته حرکتیه باشلیدی . بو ائناده ایشک ایچ یوزینه واقف اولمیان ویا کندیلرینی اوله کوسترن بعض مدرسلر ایاریه حرکت ایتملری ایچون نصایحده بولنمشلر سه ده حرکت ایدن جریان صاعدن صولدن کندیلرینه قاریشن آقینیلرله متصل بیومکده . امکان مقاومتی ازالتمقده ایدی . شبهه سز بونلرک ایچنده حقیقت حالدن کلیاً بی خبر اولانلر ده واردی . فقط صرف تماشا ایچون کلنلر دخی جریان جمعیتیه تبعاً برابر حرکت ایتمکده اولدقلرندن کورنلر قیام عمومی یه قائل اولیورلردی .

بوائناده کرک جدی و کرک مواضعه قییلندن فاتح قره قول قوماندانی دخی طلبه نک ایلری یه حرکتی جبراً منع ایتک تشبشده بولندی ؛ سوقاق باشلرینه نقطه لر دیکه کرک صوفته لره چوق سوزلر سویلیدی ؛ بر شیشه موفق اوله مدی . زیراکرک اهالی و کرک دیکر سمتلرده کی طلیه علوم فاتحده قیام وقوعی خبر آلیر آلر بر سیل خروشان کی مرکز آقیورلردی ، عسکر بونلرک اورتیه سنده قالمشدی .

بوصورتله حرکت ایدن غلبه لک باب سرعسکری میداننه واصل اولدی . اوراده چوق دورمدیلر ، باب عالی یه دوغری یور ویدیلرکه بوماده جمعیت

آره سنده خفيا خلقی سوقة مأمور رهبرلر بولنديغنی اثبات اید یوردی . بواننده صدر اعظمه شیخ الاسلام حسن فهمی افندی علمینده شدتلی اعتراضلر ، تهدید آمیز سوزلر ایشیدلمکده ایدی . باب عالی یه واصل اولور اولمز عمومی متفقاً « صدر اعظمه شیخ الاسلامی استمیز » دیه باغرشمنه باشلایلر .

صوفتهلرک فاتحده تجمع ایدرک باب عالی اوزرینه حرکت ایتدکلری خبری ، ییلدیرم سرعتیه استانبولک هر طرفه انتشار ایتدی . بالطبع بوحوادثن ک زیاده متأثر اولانلر اوکونلرده استانبولده اسمی « ندیموف » دیه زیانزد اولمغه باشلیان صدر اعظم محمود ندیم پاشا ایله شیخ الاسلام افندی ایدی . وقعه نك مبدأ ظهورنده مستغرق بهت وحیرت اولان محمود ندیم پاشا براز صکره عقلانی باشنه آلهرق مقامی بر اقوب باب عالی جوارنده بولنان ایران سفارتخانه سنه قاجدی .

شیخ الاسلام دخی صدر اعظمدن زیاده متانت کوستره مدی . صوفتهلرک کندی عامهنده کی نمایشلرینی و باب مشیخته بر هیئت مبعونه کوندرمک تشبیه بولندقلرینی دوباردو یمازدا تره سندن فرار ایدرک اقر باسندن برینک خانه سنده کرلندی .

طلبة علومک حرکتی سرایی دخی آلت اوست ایتدی . زیرا احوال طبعیه دن و حقائق مجربه دندرکه قباحت و جنایتی بیلن مستبدلر دائماً اهالیدن خوف و احتراز اوزره بولنورلر ، آنلر حقنده ارتکاب ایده . جکلری جنایتلری ، زمان سکون و آسوده کیده اجرا ایدرلر ، ایلك اعتراض و غلیان وقوعنده دهشتلی بر خوفه گرفتار اولورلر . شخصاً جسور

بیله اولسهلر مقاومتدن عاجز قالیرلر ؛ کیمسه یه امنیت ایده مزلر ، عموم دنیایی شخصلرینه دشمن ظن ایدرلر .

بوسیدن سلطان عزیز ، حادثه دن پک زیاده تلاشه دوشدی ، نه یابه جغنی شاشیردی قالدی . مع هذا کنديسیچون قاجه حق یر یوقدی . ایلك هیجان کسب سکون ایدنجه اعتدال دمئی محافظه ایده بیلن بر قاج ذاتک ترتیبله تدابیر لازمه یه توسل اولندی . در حال استانبولده موجود وزرا و رجالدن بر قاجی سرایه جلب ایدلدی . باش ماینجی ، سریاور و سائر بیوک مأمورین جمعیه کوندرلدی . مقصدلرینک نه اولدینی صورلدی . صوفتهلردن بر ایکسی ایلری یه کلهرک دولت عامیه نك اهلیتسنز ، حییتسنز وکلا یوزندن گرفتار اولدینی مصائبی بیان ایله علما ، مأمورین ملکیه و عسکریه نك ، اصنافک خلاصه عموم عثمانیلرک صدر اعظمه شیخ الاسلامدن ممنون اولمداقلرینی و بناء علیه بونلرک عزلیله یرلرینه ملتک امنیتنی قزانش ذواتک نصبی طلب ایتدکلرینی افاده ایلدیلر . بواننده مقام صدارت ایچون مدحت و یارشدی پاشانک ، مقام مشیخت ایچون دخی خیرالله افندینک اسملری ایشیدلمکده ایدی .

سرایدن کلن مأمورلر ، جمعیتی داغتمق ایچون طلبة علومه پک جوق نصیحتلر ایتدیلر ، مواعید کثیرده بولندیلر ، متمر اولمدی ؛ مطالب مشروعهلری قبول اولمندن بر آدیم بیله آغیه جقلرینی مصرانه بیان ایتدیلر ؛ اولنرده سرایه کلهرک دویدقلرینی ذات شاهانه یه عرض ایتدیلر .

او زمان بیله سرای بر شیئه قرار ویره میوردی ، هرکس خانجان و هیجان ایچنده بولنديغنی جهته بر فکر سالم ایرادنن عاجز قالیوردی .

آراده تشئت واردی . نهایت اك موافق بر تدبیر اولق اوزره انتظارى بر حر كته بولنق مناسب كورلدى . زيرا وكلائك قسم اعظمى جمعيتہ قارشوسرايك مغلوبيتندن جدا نمون اولقله برابر سلامت ذاتيه لرى ايچون دخی لازمه احتياطيه دن آيرليورلردى . ديكر جهتدن سلطان عزيزك ميال بولندينى فرقه ايشك علونديكى كوررك پادشاهى مقاومتہ سوقيه جسارت ايدہ ميورلردى ، يالكز روس سفيرى ايغتاييف وقعه يي دوياردويماز آدم ارينى سرايه كوندرك همه حال مقاومت لزومنى توصيه ده اصرار ايتدى . جمعيت بوانشاندہ نتيجه مطالبنى باب على وسيركه جى جوارنده بكليوردى ، اقشام اولدى ، برشى ظهور ايتدى . طلبه علومك ايلرى كنلرى ايش بومر كره كلكد كد نصكره داغلامه نك تهلكه لى اوله جغنى آكلدقلى جهته صباحه قدر بلكمكه قرار ويريلىر . افراد جمعيتدن هيچ بريى عودت ايتمهرك تابصباح بكدلير .

مع هذا بو حادثه آسائش محلى به سوء تأثير ايتمى احتمالدن بكدہ بعيد كلكدى . جمعيتك اساس قيامنى بيانلر بك محدود اولدينى جهته ملل تيرمسلمه خصوصيله بك اوغلنده مقيم اجانب ، طلبه علومك حركت واقعه سندن بك زياده تلاشه دوشمشلردى .

وقعه دن بر قاچ هفته اول بك اوغلى محافلنده صوفته لرك اهالى خريستيانيه يي قلنجدن كچره جكلرينى معلىن جامع وسوقاقلره يافته لر ياشدردقلىر ينه دائر برشايه دوران ايتمشدى . بوكى اراحيف اوروپا ليلرى صغومقده منفعت مخصوصه سى بولنان روسيه سفارتى طرفندن ترتيب ونشر اولتيوردى . فقط نه فائده سى واركه يوم مذكوره طلبه علومك

آياقلمسى روسيه سفارتك ال التندن نشر ايتمكه بولندينى شايعاتك صحتته اوروپاليلرى اقناعه خادم اولدى ؛ حتى برچوقلىر وقوع بوله حتى تعرضدن كنديلرينى وقايه ايچون اسباب تحفظيه يه بيله توسل ايتديلىر . ديكر طرفدن استانبولده بولنان قونسولسار وقعه دن بك زياده اوركه رك روس قونسولسك تشويقيله آوستريا قونسولسوخانه سنده اجتماع ايتديلىر ، تبعه لر ينك محافظه جان ومالى ايچون اتخاذى مقتضى تدابيرى ، تحت قراره آلق ايچون مذاكره يه ، مشاوره يه قويلديلىر . بو مجلسده اساس مسئله حقنده مختلف فكرلر ايرادنن صكره نهايت آوستريا قونسولو سى « تركلرك بك اوغلنه هجومى تقديرنده آوستريا تبعه سى اوله رق استانبولده مقيم خرواتلردن بيك بش يوز فرد طويله بيله جكنى » بيان ايتدى . بونك اوزرينه من القديم اعمال حيل و دسائس ايله مشغول بولنان روس قونسولسى موسيو « ختراوو » دخی اوروپاليلرى مدافعه ايچون برقاج يوز قره طاغلى تدارك ايدہ جكنى سويلدى ، رفقاسنك « قره طاغليلر روس تبعه سى دكلدر ، بونلرى سز فصل ويره بيلير سكر » يولاو مستهزبانہ اعتراضلرينه روس قونسولسى « اوراسى بنم بيله جكم ايشدر » جوابيله مقابله ده بولنشدر .

روس قونسولسى برطرفدن مجلس مذكوره بوكى تفوهاتده بولنقده ، ديكر جهتدن النندن كلكي قدر اورته لنى قارشدر مقده ايكن ايلك شاشقينلنى كچيرد كد نصكره سفيرا يغتاييف درحال وقعه دن استفاده طريقي دوشندى . وسائط ممكنه يي استعمال ايدرك تركلرى خريستيانلر عليه آياقلىدر رق اوپاليلرى كسدرمك وبوسايه ده اوروپا افكار عموميه سنى

عليه مزه چو بررك استانبوله اوروپايي عسكر سوقنه مجبور ايتمك و بو صورتله مقصدينه نائل اولمق استيوردى . سفير جنابلىرى بونك ايچون غايت اينى تركيه بيلير قره طاغلى و بوكا ممائل خذله يي طلبه علوم قيافته صوقه رق جمعيتيه يوللادى . بونلر واسطه سيله افراد جمعيتى بك اوغلى طرفنه كچيرمكه سعي ايتدى ؛ فقط حمد اولسون موفق اوله مدى . زيرا جمعيتى سوق و اداره يه مأمور اولانلر بالخاصه بو ماده حقنده تعليمات آلدقلىرىدن ادب داخلىنده افرادى ضبط ايدرك كيمسه يه تعرض ايتدرمديلر .

بو صورتله كيجه كچدى ، صباح اولدى . اوكون (جمعه) ايدى . جمعيت اولكندن غلبه لكدى . طلبه علوم دنيا دن خبرلى اولقمسزىن مقصدلىرىنى اجرا ايتدرمك ايچون كال ثباته سر كه جى و باب عالى جوارنده بكدلير .

على الصباح وكلا و علمادن برچوق ذواتك سرايه دعوت اولندقلى خبرى چيقدى ، براز صكره دخی مسند صدارتك رشدی پاشايه ، مقام مشيختك خير الله افندى يه توجيه اولنديغى حوادثى سويلندى . هر كس ممنوناً باغر شمعغه باشلديلر .

بو حوادثك حقيقتيه مقارنتى براز صكره تايد ايلدى . يكي صدر اعظم تعيين اولنان رشدی پاشا آلاى والايله خلك او كندن كچرك باب عالى . يه كلى ، رسم تشریفات اجرا اولندی . شيخ الاسلام اولان خير الله افندی مراسم تشریفاتيه ختامندن صكره مقامنه كتدى .

جمعيت افرادى بونى كورنجه مقصدلىرىنه نائل اولدقلىرىنى آكدلير ،

پادشاهه دعا ايدرك مطيباً يواش يواش داغلديلر . بو ائشاده دخی مغل آداب اوله جق هيچ بر وقعه ظهور ايتدى .

تاريخ عثمانيده صوفتلىر وقعه سى نامنى آلان حادثه بوندن عبارتدر ، وقعه يي تكميل ايتدن اول بو حادثه ده بعض نقاط حقنده قارئلرمزك نظردقلىرىنى جلب ايتمكى مناسب كور يورم .

قارئن كرامدن تاريخ مطالعه سيله توغل ايدنلر ، بوطله علوم جمعيتك ، ادوار سالفده آره صره وقعه كلكده و على الاكثر پادشاهلرك خلقنى و حقى بعضاً شهادتى انتاج ايلمكده اولان يكيچرى زور بالرينك عصيانلرينه ، مقيس اولديغنه البته دقت بيورمشلردر . يكيچرى قياملى غايت كورلتيلي اولوردى . حين وقوعنده استانبول خلقنى خوف و دهشت ايچنده براقيردى . طلبه علومك آياقلامه سى ايسه مبدأندن منتها سانه قدر كال مهارتله اداره اولمش و كمسه نك بورنى بيله قانامقسزىن مقصده دسترس اولندقدن صكره جمعيت داغيدلشدر . بو حادثه نك امتدادى اوتوز ساعت بيله سورممشدر .

بويله قولايقله ، بر قوه جبريه مسلحه يه مراجعت اولقمسزىن مقصده استحصالى عبدالعزيزك اخلاق خصوصيه سته عطف ايتلير . بو ذاتك قان دو كمن طلبه علومك مطالبنه سرفرو ايتسى . علو جناب و مرحمتيه عطف ايتك خطادر : هر مستبد كى سلطان عبدالعزيز جسور كورنديكى حاله تهلكه باش كوسترر كوسترمن لرزان و هراسان اولمغه باشلامشدر . بو كيفيت حكمدارلرك خاصه مميزه سيدر .

وقعه نك عقبنده ، پادشاه جيات مضمره سنى اظهار ايدنجه خيات

مستمره اربابندن بولنان صدراعظمیدن اختیار ایتدیکی حرکتدن بشقه دورلوسنی بکلمک عبت ایدی . بو ذاتک ردائت و جباتی مشهورانام ایدی . وقعه کونی نفسندن بشقه سنی دوشونمیه رک ایران سفارتخانه سنه قاجوب ولی نعمتی یالکز بر اقسيله بر کره دها اثبات حبلیت ایتدی .

بیطرفانه سوز سويلمک لازمکلیسه وقعه ده روس سفیرینک جسا . رت و منات کوستردیکتی علاوه مجبورز . مومی الهک بر قاج کون صکره حکومت متبوعه سنه ویردیکی راپورده طلبه علوم جمعیتنه قارشو اتخاذ ایتدیکی تداییری مفصلاً ایضاح ایتش و اوکون سرایه دفعاتله آدمکر کوندردک مقاومت لزومی بیان ایله ، طاش قشله و سرای جوا . رنده کی عسکرله جمعیتی جبراً داغتمنی توصیه ایلش و عندالحاجه اوده سادن عسکر جایی آسان اولدیغنی بیلدرمشدر .

سفیر راپورنده سرایی پلانسه اشتراک ایتدرمک ایچون فوق العاده بذل همت ایتدیکی حالده موفق اوله مدیغنی کال مایوسیتله بیاندن صکره احوال مستقبله قارشو نه وضعینده بولنمق لازمکله جکنی ملاحظه ایله مشغول اولدیغنی یازیور . []

وقعه یی ترتیب ایدن ذوات تمامها مقصدلرینه نائل اولمشلردر . اولاً استانبول افکار عمومی سی ، انقلابات مستقبله یه احضار ایدلدی ، بو طرفدن برتهاکه کلیه جکی میدانه چیقدی . ثانیاً مقصد اصلینک حین اجرا سنده موقعلرده کی قواء فاعله یی ایوجه توزین ایدرک عجله ایتسکسزین

[*] Moscovski Vedomosti, Correspondance de Constantinople . 1876 .

ایشه باشلمق ایچون وقت قزانلدی .

وقعه نك سیاست خارجییه اولان تأثیری دفعه آکلاشيله مدی . اوروبالیر وحقی استانبوله بولنان سفرا پک چوق پاره صرف ایتدکاری حالده من القدیم ترکر حقنده معلومات صحیحیه دسترس اوله میورلر ، استانبول خلقی بزده اسکیدنبری آیری یشارلر ، اجنبیلرله چوقلق اختلاط ایتزلر ، لسانلرینه واقف اولنلر ، اوده دواثر رسمیه مداومینه منحصر اولق شرطیله ، پک آزدر . یالکز مأمورین خارجییه من پک اوغلی بالو ورسمی ضیافتلرنده اثبات وجود ایتسهرده هر شئی کیزلک عادت حکمنه کچمش اولدیغندن احوال داخلیه مزه دائر شق شفه ایتزلر .

مع هذا استانبوله تحث ایدن بویوک وقعه اوروپا افکار عمومییه . سنه ده تأثیردن خالی قالمدی . اوزمان عالم مدینتک نظردقتنی جلب ایتکده اولان شرق مسئله سنک اهمیتنی آرتدردی . حقیقت حاله واقف اولمقله برابر مرکر خلافتده برشیلرک جریان ایتکده اولدیغنی ، او طرفده وقعه کلن حادثاتک دخی نظردقتدن دور طوتلممسی لازمکله . جکنی اوروپایه آکلتدی . اوروپا جراثم مهمه سی مسئله یی استکناه ایچون استانبوله مخبرلر کوندردیلر .

اشته بواشاده حوادث تدارکنه پک خواهشکر بولنان مخبرلر مطبوعات اجنبیه ستونلرنی یالان یا کلش حوادثلرله املا ایتدیلر ؛ مصور غزنه لرک صحیفه لری اسملری سوبلنمکده بولنان عثمانلی وکلا ورجا لنک رسملریله دولدی ؛ شهزاده لرک ، آز چوق اشتهار ایدن ذواتک مفصلاً ترجمه حاللری یازلدی ، خلاصه استانبوله تحث ایدن کوچک

بر وقعه اورویاجه فوق العاده اهمیتله تلقی اولندی .

مع هذا بوقدر حوادث و اخبارات بسبتون بوشه چیقمدنی ، سرکارده بولنان وکلانک ماهیت حقیقه لری میدانه چیقمنه باشدی . وکلا آره سنده الک زیاده اشتہار ایدنلر محمود ندیم پاشا ایله مدحت پاشا اولدی . محمود ندیم پاشای روس طرفی دها دوغریسی پاره سنی التزام ایدن پاشالردن عد ایتدکری حالده مدحت پاشای مسلك مخصوص صا- حی ترقی پرور ، وکلانک الک متنی ، الک مستعدی اولق اوزره طانیديلر . شهید مشارالیه حضرتلرینک اوصاف برکریده سنی بالخاصه انکلیز و فرانسز مطبوعاتی برآوردہ لسان تقدیر ، روس مطبوعاتی ایسه مشار الیه حضرتلرینی تقییح و تلغین ایدیوردی .

بو هنکامده روس غزته لری هر کون مدحت پاشا علیهنه ستونلر دولوسی یازی یازمنی بر وظیفه مقدسه عد ایدرلردی . بونلرک قولنجہ شهید مقدس کی مفسد ، بداندیش برآدم نه دنیا یه کلش ، نه ده کلمسی ممکن بولنشدر . مدحت اسمی الک اوفق کویه وارنجیه قدر ابلیس درجه سنده منفور اولدی ، او درجه ده که روسلردن بری مدحت اسمی ایشیدنجه استعاده ایدر و مشارالیه اطالہ لسان ایلردی . اخیراً کوریلہ- جکی اوزره روس سیاست خارجیه سنک مغلوبیتنه بو ذاتک فکر شیظنت و دسیسه کاریسی سبب اولدیغنی سويلمک طریقیله اولسون مشارالیهک مزیت و اقتدارینی دشمنلرمنز بیلہ تسلیم ایتدیلر .

— سیئاتک تشددی —

ولایتلرده تشدد عصیان — روسیه حکومتی — عثمانیلر حقنדה اورویانک افکار عمومی سی — عصیانک بلغارستانه سرایتی و دیگر وقوعات — روسیه نك صربیه و قره طاغله اولان مناسبتی — برنس غورجاقوفک نوطه سی — بو ائنده استانبولک احوالی — ینہ سلطمان عبدالعزیز

استانبولده بو وقوعات جریان ایتکده ایکن روم ایلیده کی عصیان ایسه کتدکجه تشدد ایدیوردی . بو ائنده دارالعصیان بولنان هر سکه بر مقدار امداد کوندرلشدیسه ده اشقیانک آرقه سی بر درلو آله مدینی شویله دورسون مقدار کفایه ده بولنمیان ، واورایه بورایه آتیلان عثمانلی مفرزه لری بر قاچ مغلوبیتنه دخی دوچار اولشلردی . بوسبیدن نار اختلال کتدکجه توسع ایدیوردی . بوسنه نك کلیتلی قسمی سلاحه صا- رلشدی و کمال متانتله محاربه یه کیریورلردی . عصیان اوزادقجه یالکر صربیه و قره طاغدن دکل روسیه دن بیلہ پک چوق افراد کله رک اشقیایه قارشقمده بولنشدی .

ایشک الک فنا طرفی صوک ماده ایدی . یوقاروده ، روس ملتی « پان اسلاویزم » فکرینه نقدر طرفدار ، و بو مسئله سایه سنده اصل آرزو و مقصد فاسدلری بولنان ماده ، بمالک محروسه بی محو ایتمک نیقی اولدیغنی سويلمک .

ایمدی روس ملتی هر سکه وقوعه کلن عصیانی دویار دویماز
کوزلرینی آیدیلر، درت الله بوایشه صارلیدلرکه اوتاریخندن اعتباراً
روسیهده تقدیر غزته و ژورنالر وارسه جمله سی شرق ایشلریله مشغول
اولدیلر. یوما فیوما دارالعصیاندن، استانبولدن کلن تلغرافلر و اخبارات
بتون افکاری اشغال ایتمکده و بو حال عوام ناسک بیلرله مباحثه سی
اولمقده ایدی. بو حوادثلرک اکثریسی ایسه مخصوصاً تنظیم اولنان
ترهاتدن عبارت اولوب ترکر طرفندن کنیدیلریله همجنینی اولان
اسلاو قیرنداشلرینه ایدیلن مظالم حوادثلریله دولو ایدی. اوکونلرده
نشر اولنان غزتهلرک هر صحیفه سنده بوکی حوادثه تصادف ایتمک
نمکن دکلدی. مثلاً ترک باشی بوزوق عسکرلری فلان کویده یکریمی اوتوز
حامله قاریلری، کسهرک بونلرک چوجقلرندن کفته یابوب یدکاری کی
حوادثلر، اخبارات عادیهدن عد اولنوردی. هر غزته نک شرقه کوندر
دیکی مخبرلرک و یردکاری معلومات دخی باباسی کسین چوجقلر، چو-
جقلری کسین آنلر، عرضه تسلط ایدیلن قیزلر حقنده و یریلن
اخباراتدن عبارت اولوب عموم وقوعات بشقه بررنکده کوستریلیوردی.
شبهه سز بو ائنده روس ملتک بوسنه ده کی عصیانه درت الله صا-
ریله رق کمال حرارتله بوایشلره مشغول اولسنده بر حکمت واردی.
بوده روسیه حکومتی بو زمانده شرقه دوغری بر تعرض ایتک استیور،
داخلده وقوعه کلن بعض احوال دندولایی بو حرکتی کندی سیاسته
موافق کور یوردی.

روسیه حکومتی آرزوی حربیه سوق ایتدیرن بر قاج سبیلر اولوب

باشلوجه سی ممالک محروسه یی بوزمانده پک ضعیف و پریشان کورمسنده،
ثانیاً قریم محاربه سنده دولت علیه فعللاً معاونتده بولنان انکلتیره
و فرانسه دولتلرینک احوال عمومیه لری بو هنکامده بر دخی بوکی
حرکاته مساعد اولمدینی ملاحظه سی ایدی. مع هذا اصل مسئله دخی
بو اولیوب روسیه نک داخلنده کی بعض احوال، حکومتلرینی شو
حرکته تشویق اید یوردی. شویله که:

سویلدیکمز تاریخن بر قاج سنه اول روسیه ده نیگیلیست فرقه سی
ظهور ایدرک بونلر اورتلنی قارمه قاریشیق ایتمکده ایدی. اهالی
و بالخاصه طبقات سفلیه دن معدود اولان عمله، چفتجیلردن پک
چوغی سالف العرض فرقه افرادینک تشویقیله متعدد ولایتلرده عصیان
ایدرک حکومتی تعجیز اید یورلردی. مکاتب عالیده بولنان طلبه دخی
تحصیللرینه باقیموب متعدد یرلرده عصیاندن کری دورمیورلردی. کیت کیده
افکار عمومیه دخی بونکله اشتغال ایدرک بر جوق مواده حکومتدن
خوشنود سزلق کوستریوردی. بو اسباب دندولایی پترسبورغده بولنان
وکلا، چار، افکار عمومیه یی بشقه طرفه سوق ایتک استیورلردیکه بو
ائنده بوسنه ده ظهور ایدن عصیان، تماماً بو مقصده خدمت ایده جک
مواددن ایدی. زیرا اهالینک بو عصیان واسطه سیله حسیات حمیه لری
قشقرتمق و بو صورتله نتیجه سی هر حالده کنیدیسیچون تهلکلی اولان
تشویش و معارضات داخلیه یی خارجه چو یررک مملکتی داخلی اختلالدن
تخلیص ایتک نمکن ایدی. بناء علیه مجرد شو ملاحظاته مبنی روسیه
حکومتی خارجه کی سیاستی قارشیدرمقده اولدینی کی کندی اهالیینی

دخی طریق فاسد ایله ترک‌لرک اوزرینه یوکتتمکدن کری دورمیوب یواش یواش مملکت افکارینی تصور ایتدیکی محاربه‌یه حاضرلیوردی .

اوروپایه کلنجه : بوراده کی حکومتار ، واهالینک افکارعمومیه‌سی دخی ترکره موافق دکلدی . واقعاً اوروپالیر ، روسلرک شرقه قارشو بسلدکری نیت فاسده‌لرینی ، و بوراده ظهور ایدن هر قاریشقلقده بونلرک پارلماری اولدیفنی بیلیرلردی . فقط دیگر طرفدن ترک‌لرک و بالخاصه دولتعلیه اداره‌سنک نه کبی حرکات ظالمانه‌یه مستعد اولدیغنه دخی واقف ایدیلر . بوندنمعدا بوزمانده اوروپاده نشر اولنان بر قاق مهم غزته‌لر روسلر طرفدن صلاتین آلتش اولدیفنی جهته بونلرک ، ویردکری اخبارات و بونلردن اقتباساً دیگر بیطرف غزته‌لرک مندرجاتلری دخی روسیه غزته‌لری درجه‌سنده دکل ایدیه‌ده اوروپاده کی افکارعمو- دیه‌یی ترک‌لرک علیهنده بولندرمغه کافی معلوماتی حائزدی .

مع هذا بو هنکامده اوروپایی و بالخاصه دولتعلیه‌یه محب بولنان بر قاق خیرخوهانی مایوس ایدن ، ترک دشمنلرینی کتدکجه سويندن بر ماده وار ایدیه بوده ممالک محروسه‌ده کی اختلال داخلی کوندن کونه تشدد ایدرک انصوردن خارج بر رنک آلمقده اولدیفنی قضیه‌سی ایدی .

قونت آندراسینک نوطی باب عالی‌یه ویرلدیکی زمان عصیان بوسنه وهرسکده ایدی . فقط کیت کیده بوراده کی عصیان ایکنجی درجه‌ده قالوب ریم ایلینک شرقده وقوعه کلن اختلال اولکیسنی بصدرمق دیکنی ویر یوردی .

بوزمانده طونه ولایتی داخنده یراشمش اولان کوچک و کیزلی

قومیتلر ، بکرشده کی بیوک قومیته‌نک اراءه ایتدیکی طریقه بوراده دخی شدتلی بر عصیان چیقارمغه اولانجه قوتلریله اوغراشیورلردی . نهایت تاتاریازارجق ، اوتلق کوی و فلبه جوارنده کی کویلر آیاغه قالقوب قومشولری بولنان اسلام کویلرینه هجومه باشلیدیلر . بریکیلر بو حالی کوررک جهله‌سی سلاخلندیلر ، بلغارلرک اوزرینه هجوم ایتدیلر . نتیجه‌ده غلبه اسلاملرده قالمشیدیه‌ده بونلرک عصیانی بصدرمقده کوستردیکی شدت و محامله وحشیانه ، قومیتلرک عصیاندن انتظار ایتدیکی مقصده خدمت ایتش بولندیکه بونلرک فکرلری اهالی اسلامیه‌یی آياقلنددرق بلغارلرک اوزرلینه یوکتلدروب بالطبع وقوعه کلکی مأمول بولنان انواع درلو مناسبسز لکلردن اوروپایی خبردار ایتک و اورانک افکارعمومیه‌سی ترک‌لرک علیهنده قالدرمق ایدیکه شو بلغار قتالندنصره مقصدلرینه تمامیه موفق اولدقلرینی سويلمک فضلهدر .

بلغارستان بو مر کرده ایکن تخمیناً بوزمانده سالنیکده دخی دولت ایچون هیچده مطلوب اولیان بر غائله ظهور ایتدی . اوراده عورتحصار- دن سالنیکه کلن بر بلغار قیزی دین اسلامی قبول ایتک استمشدی . فقط بوندنولایی خرسیتانلرله مسلمانلر آرمسنده منازعه چقدی . ایکی طرفک هیجانی تسکین ایتک استیان فرانسز و آلمان قونسولسری فصلسه غوغا آرمسنده مسلمانلر طرفندن قتل ایدلدیکه بووقعه اولجه روسیه‌نک تشویقیله اوروپاده ترکره قارشو وقوعه کلن غلیانی بر قاق قات تشدید ایدرک ذاتاً پک قلیل بر مقدارده بولنان صوک عثمانلی محبلرینک دخی بزدن یوز چورمارینه خدمت ایتدی .

شو وقوعات مؤسسه نك جمله سى روسلرى سويندرمك ، آنلرك
حركتلرني تسهيل ايتمكدن كرى دورميوردى .
فى الحقيقه اورانك حكومتى ، زمينى فوق العاده مساعد بولدقلرندن ،
اوبوميوردى . شمديلك كنديلرني ايلرى به آتقى ، وروم ايليدى كى
خرستيان غنصرينك حمايه و محافظه سنى آچيقدن آچيغه اوزرلرينه آلغى
بعض ملاحظاته مبنى موافق كورمكدارندن بو مقصد اچون قره طاغ
وصربيه حكومتلرني ايلرى به سورمكدى ايدى . بو ايكي حكومت
بوسنده عصيان باشلار باشلامز سلاختمشلىر ، هر احواله قارشو تدارك
حربيه به تشبث ايتمشلردى . روس حكومتك تشويقى اوزوينه صربيه
پرنسى ميلان ، كنديسنه عموم خريستيانلرك حاميسى سوسنى ويررك بر
طرفدن حرب به حاضرليور ، ديكر طرفدنده باب عالي به نوطه لر كوندرك
حكومتى تهديد ايدىوردى . بو خدمته مقابل روسيه دن كليلى اعانه لر
آليوردى . مبادى احواله روسلر بوراله اعانه تقديه نى كيزلى كوند-
ريورلردى . فقط قونت آندراسينك نوطه سى ثمره سز قالديغنى بهانه
ايدرك آچيقدن آچيغه كوندركه باشلديلر . اردولرنده مستخدم ضا-
بطاندن بر خيليسنى صربيه به اعزامدن ، مملكتلرى داخلنده تقدر
پيسز ساپسز طاقتى وارسه كذا فداى صفتيله اورايه كوندركمكدن كرى
دورميوردى . بو بريكلرك جمله سى « بان اسلاويزم » قوميتلرنيك
حسابه كليلى معاونت تقديه آلدقندى كره صربيه به دوعرى آقوب
كليورلردى . بونلرك ميانده بر قاج سنه اول تركستان محاربه لرنده
كسب اشتهار ايتمش ، فقط سر كشتا كندى دولاي آچيغه چيقارلمش

مشهور زنه رال چرنايف دخى وار ايدى .
مسئله شو صورتله دولت عليه اچون كندى فدا بررنك آليوردى .
فقط بوزمانده بيله اوروپا سياسيونى ايشى صلحه بترمك اميدنده
ايديلر . غريبى شودركه روسلر بيله رسمى مخابرات ومذاكراتده صلحه
ميال اولدقلرني باغريورلردى . فقط ايشك دوعريسى شودركه بريكلر
ايشى مخابراته دوشيرك وقت قزانقى استيورلردى كه مجرد شو صوك ملا-
حظاته مبنى ، روسيه نك صلحپور اولديغنى كوسترمك اوزره اولوقت
روسيه خارجيه ناظرى بولنان « پرنس قورچاقوف » باب عالي ايله
بركره دها مخابره به كريشمك اوزره اوروپاي تشويق و بو خصوصى
اوزرينه آلغى تعهد ايتدى . بناء عليه بو هنكامده كرك اوروپا وكر كسه
كندى حكومتى نامه باب عالي به بر نوطه كوندردى . « پرنس قور-
چاقوف » ك كوندردى كى نوطه نك محتوياتى اولجه قونت آندراسينك
تقديم ايتدى كى نوطه دن چوق بر فرقى يوغيدى . يالكر تخريراتك نها-
يتنده « اكر باب عالي ايكي آيه قدر حال عصيانده بولنان ولايتلرك
تسكينيله اداره لرني تنظيم و اصلاح ايتمزه بويوزدن تولد ايدى جك
فنانله ميدان ويرلمك اوزره اتفاق مثلث تشكيل ايدن اوچ حكومت
يعنى (روسيه ، آلمانيه ، آستريه) لازمك تدايره مراجعت ايدى .
جكلرى » كى بر فقره وار ايدى .
ايمدى بو نوطه روسيه سياسيونك شيطنتلقلرني وبالخاصه « پرنس
قورچاقوف » ك امور سياسيه ده اولان مهارتى آب آچيق كوسترمكدى در .
زيرا مذكور نوطه ايله بر طرفدن باب عالي به تهديد ايدىور ، ديكر

طرفدن ولايتلارك تسکينچون يالکزي ايکي ماه مدت ويريورديکي بونک ايله اوروپايه روسيه نك صلحچورلکني کوسترمک استديکند نماعدا بو آنه قدر اكمال لوازمات حربه يه موفق اوله ميان صربيه و قره طاغ حکو- متلرينه وقت قزانديوردی . يوقسه بومدت ظرفنده تسکين اختلال اولور فکرنده دکلدی . ذاتاً اک زياده قورقديني واستمديکي بوماده ایدی . چونکه يوقاروده دفعاتله سويلديکمز اوزره ممالک محروسه نك هر طرفنده کي پريشانيتدن بالاستفاده بودفعه شرق مسئله سني روسيه نك مقاصد خفيه سنه موافق برصورتده حل ايتمکه قرار ويرميشدی . کمال مهارت و متانتله بومقصد جالشيوردی .

هر نه حال ايسه : روسلرک فکر و نيتلري بومر کرده ایدی . فقط نه فائده سي وارکه ! دولتيه اداره مرکزيه سنده کوندن کونه وقو- عه کلمکده اولان احوال مؤسسه دخي آنلرک مقصد و آماللرينک اجرا سانه مساعدله لي ، بوراده کي ايشلر لايقي وجهله جريان ايتسکدن پک اوزاق ایدی .

يوقاروده ، صوفته لرك همت وغيرت ليله ، فناغه سبب مستقل اولان روسلرک کورکورينه آلاقي بولنان وکلا طرد اولنه رق يرلرينه صاحب حميت برقاچ ذوات مقام اقتداره کليکني سويلميشدک . فقط سيئاتک اصل منشي بولنان ذات ، مقامنده اوطور مقده اولديغندن ، بويکي وکلانک حرکت وفعاللري دخي اداره يه واموردولته حسن تأثير اجرا ايتديکي کورليوردی . في الحقيقه بونلر مقامه کليرکلز برقاچ تدابير معقوله ده بولنديلر . مثلاً شو هنسکامده عصيانده بولنان ولايتلره لزومي

مقدار عسکر کوندردلديکي کي صربيه وقره طاغه قارشو دخي برطاقم تدابير احتياط کارانده بولونلیدی ، بوراسي دوعريدر . فقط بويکي تدابيرک تاثيري جزئيادن عبارت اولوب دولتيه نك بودورده دوچار اولديني خسته لغه دواي قطعي اولمقدن اوزاقدی . چونکه دولتي سلامتله چيقار- مق و بواثانده ممالک محروسه نك باشنه مسلط اولان بلالرك دفعيچون ، متين بر اصلاحات مقتضيه ده بولمق لازم ايدیکه ، آنحق بوسايه ده بلکه دولتي ضايعات عظيمه يه اوغرامقسزین قورتاره بيلمک ممکندي . حالبوکه بواثانده مقام اقتدارده بولنان ذواتک احوال و موقعلري بويکي تشبثات جديده ده بولمغه مساعد دکلدی . بونلر ، يوقاروده بيان اولنان وقوعاتدن آکلشديني اوزره بولندقلري مقامله طريق غير مشروعه و احوال فوق العاده نك الجا آتيله کلشدر ، وبوسيدن سرايدن امين اوله ميوب او طرفدن هر آن وزمان کلسي مأمول بولنان تهاکه دن خوف اوزره بولنيورلرديکي شو حال وکلای زمانک عموم حرکتلرينه صورت قطعيه ده تاثير ايتمکه ایدی . بونلرده موجود اقتدار و مزيات دولت و ملتلرينه قارشو بسلدکلري نيت خالصانه و مقصد خير خواهانه لريني اورته يه قويغنه چکينيورلردي . همان هر تشبثلرنده تردد و توسوس نمايان ایدی .

بوندنماعدان صوفته لر وقعه سندنصکره استانبولده جريان ايدن احوال دخي برطرفدن پادشاه ديکر طرفنده وکلا ايله اهالينک بينلريني تأليف ايده جک درجه ده دکلدی .

اهالیده سرياه قارشو تشدد ايتمکه اولان افکار کتدکجه فنا

بر رنگ آلبوردی ...!

یوقاروده مطبوعات عثمانیه نك سلطان عز نك صوك دورلرنده تقدیر تضییق آلتنده اولدیغنی سویلمشده نك . بو حال معلوم اولان وقوعات قدر دوام ایتدی . فقط بو وقعه دنصکره مطبوعات عثمانیه بر درجهیه قدر سربست نفس آله بیلدی . واقعا بوزمانده دخی سندسور نظامنامه سنك احکامی کنديسینی حس ایندرمکدن کری دورمیورسده اسکی شدت و دهشتی غائب ایتشدی . وقعه دنصکره استانبولك تنفس ایتدیکی هوا بشقه ایدی . مطبوعات ایشلریله اوغراشان افراد مقام اقتدارده بولنان بعض ذواتك کنديلرینك حامیسی اولدیغنی بیلرلر و بوندولایی حکومتك شرنیدن قورقزلردی . بناء علیه بوزمانده مطبوعات عثمانیه امور دولت حقنده اولدجه سربست بیان افکار ایدر و احوال سابقه و حال ضررینی تنقید ایلمکدن کری دورمز دیکه وقعاتی بیان ایتدکمز دورده استانبول مطبوعاتنده بصیرت ، عبرت و سائر اسامیسی معلوم اولان جدی غزته لردنماعدا چاپلاق ، دیوژمن کبی اکلنجه غزته لریدخی میدان انتشاره قونلمشدی که مندرجاتلری خوش ، مستهزیانه فقط معنیدار طرز لطیفده بیان افکار ایدر و بوسبیدن اهالیزك پك چوق خوشلرینه کیدردی . بر درجه ده که بو نشریات الیوم خاطره ناسدن چقمدیغنی معلومدر .

هر نه ایسه : مطبوعات بوزمانده کنديسینه مخصوص بر موقع اخذ ایتدیکی کبی افکار عمومییه تاثیر ایتک نقطه نظرندن دخی غایت اهمیت کسب ایتشدی . بو هنکامده مملکتده تقدیر صاحب اقتدار

و حمیت و ارسه جمله سی بر چوق زمانلردنبری درونلرنده بسلاککاری دردلری اورتهیه قویورلر ، وطنلرینك دوچار اولدیغنی احوال مؤسسه دن زیاده سیله متأثر اوله رق فنالغك اوکنی آلمق ایچون نه کبی فدا کارلق لازم ایسه اجراسندن چکنمیه جکاربینی آپ آچیق کوستریوراردی . بونلرک شدت لسان و عداوتلری بالخاصه وکلای سابقهیه ایدی . هر کون محمود ندیم و عونیه سنه لعنتلر یاغیوردی . بو شرکته ک دولتعلیهیه ویر . دیکی ضرر ، بالخاصه مقام صدارتک روس سفارتیه اولان مناسبتلری استانبول خلقنه بتمز توکنز سرمایه مباحثه اولمشدی ...!

حال بویله دوام ایدوب دوریوردی . فقط استانبول اهالیسنده موجود غلیان افکار آره سنده پادشاه زمانك حیثیت و موقعی دخی کتدکجه تزلزلاته اوغرا مقده ایدی . واقعا مطبوعات ، پادشاهك شخصنه تعرض ایتمیوردیسه ده ، محمود ندیم اداره سنه ایدیلن تعریضلر ، اك صکره بو ذاته راجع اولدیغنی بیلیمیان کسه یوقدی . اهالی وزیرك اداره سنه مخصوص اولان سیئاتك کلیتلی قسمنی پادشاهك امریه ، هیچ اولزسه رضاسیله یالیدیغنی بیلمز دکدیلر . خصوصاً والده سلطان علیه الشان حضرتلرینك بر چوق چرکین ایشلره قارشیدیغنه واقف ایدیلر . بوسبیدن سرایده بولنانلرک جمله سی اهالینك لسانه کلشیدیلر . علیهارنده سویلنمین سوز یوقدی ...! اشته صوفته لر وقعه . سندنصکره استانبولك حالی بو مرکزده ایدی . فقط بوزمانده اولسون ، ذات شاهانه متیقظ و متنبه اوله رق ، عموم حرکته معقول بر طریق آرامش اولسه ایدی ، ملت عثمانیه افرادینك کندی

پادشاهلرینه قارشو همیشه بسلطنتی صداقت معلوم اولدینی جهتله بلیکه فالحک اوکنی آلقی ممکنیدی، فقط او یله اولدی.

عبدالعزیز صوفته لر وقعه سندنسکره بیلله احوال عمومیه یی تقدیر ایدرک شخصتک معروض اولدینی تهلیککلی برطرف ایتک ایچون بر طریق سلامت بخشا اختیار ایده جک قدر اقتدار کوسترمشدیر.

برطاقم خیال و تصوراته عمر یکیر و جریان ایدن هیچ بر وقو- عاتدن متنبه اولیه رق خاطرینه کلن بی اساس مقصدلری تعقیب ایدر دورر ایدی. حتی بویله بر شورش زماننده بیلله اسکی طانی تبدیل ایتیمه رک کندوسنه دشمن عدایتیکلی شیخ الاسلام و صدراعظمه دائما بارد معامله لرده بولندینی حالده اسکی دوستلری اولان محمود ندیم و ایغنائیه ایله مخابره یی زیاده لشدرمشدی. بو حالک اوزون مدت دوام ایده بیلیمسی ممکن دکلدی. بر چوق فداکارلقه وجوده کتیریلن موفقیتک پادشاهک بر اراده بیلله زیروزیر اولسی ممکن ایدی. باخصوص پادشاهک وقعه دنسکره کی اطوار و حرکتی بر چوق وکلانک پک بیوک تهلیککلیه معروض بولندینی کوستردیکندن هریکی طرف ایچون پک آغیر اولان شو حاله نه صورتله اولورسه اولسون بر نتیجه ویرمک ضرور- ری ایدی. صوکه و قطعی بر حرکتیه احتیاج حس اولنیوردی!...

— سلطان عبدالعزیزک خلعی —

و

بوکا دائر بعض ملاحظات

خلع سلطان عبدالعزیز حقنده بعض ملاحظات — خلعی قوه عسکریه ایله موقع اجرایه کتورمکه قرار ویرلدیکی — سلیمان وردیف پاشالر — تشبثات خلعدن صدراعظم و شیخ الاسلامک امتناعلری و صکره بالرضا موافقتلری — قیصرلی احمد پاشا و دیگرلری — وقعه کیجه سی محمود ندیم پاشا، زنه رال ایغنائیه و سلطان عبدالعزیز — خلع کیجه سی بشکطاش طرفی — سلیمان پاشانک مکتب حربیه یه موا- صلتی و بونک طرفدن ضابطانه ایدیلن نطق — مکتب حربیه نک بشکطاش سراینه حرکتی — مواصلت حسین عونی پاشا و تشبثات خلع — سلیمان پاشانک دائرة سلطان مراده دخولی — سلطان مرادک طیشاری چیمه دن امتناعی — احوال سلطان عبدالعزیز.

عصر اخیرک وقایع مهمه سندن بریسیده سلطان عبدالعزیزک خلعی مسئله سیدر. حالبوکه تاریخ عثمانیده بر موقع مهم اشغال ایدن شو مسئله ده فاعل مطلق بولنان ذوات، مسئله مذکوره نک میدان کلسنه سبب اولان بعض وقایعی کیزلمک مجبوریتنده بولندقلرندن اشتراک ایدن سائر ذواته لزوم کوردکلری موادی بیلدیرمکه قالمشدر. بونک ایچوندرکه وقوعات بزدن پک اسکی بر زمانده اولدینی و حتی کوزیله کورن

و بالذات اشتراك ايدنلر حالاً بر حیات بولندقلری حالده بعض مواد مهمه یی لایقی وجهله میدان چیقارمق ممکن اوله میور و بوسیدن عمومیتله معلوم اولان بوفاجعه تاریخیه نك بعض تفرعاتی الیوم مجهول قالمقدن . و بناءً علیه بر مؤرخه پك بیوك مشكلات ویرمكدن کری طورمه یور . مثلاً : بر روایت کوره [۱] صوفته لرك قیامی کونی اهانیک اداره عزیزیه علیه بسلدکری عداوتی کورن مدحت و حسین عونی پاشالر حضراتی ، حمیت عثمانیه لری معلوم اولان بر قاچ افراد خرسینییه یی ده ایشه اشتراك ایتدیره لک اسلام ، روم و ارمنیلردن مرکب بر جمعیت واسطه سیله خلع مسئله سنی میدان کتورمکی دوشونمشلر . و حتی بعضیلری ده بونی تا کیداً ، قیام ایچون مایسک طقوزنجی جمعه کونی مناسب کورلدیکنی و مرکز اجتماع دائماً غلبه لک اولان نورعثمانیه جامع شریفی انتخاب اوله رق ، یوم مذکورده جمعه نمازینی بعدالادا طوغریجه باب عالی یه یورینه لرك اصلاحات جدیدی متضمن پادشاهدن اراده سنیه طلب ایدلمسی و رد اولندیغی تقدیرده یکجیری دورلرنده اوله یغی کبی پادشاه زمانک خلعی و وارث مشروع بولنان شهزاده مراد افندی نك جلوسنی اعلان ایتمه قرار ویرلدیکنی روایت ایدرلر . بز بوروایتی رد ایتمه مکله برابر پلانک موقع اجرا یه وضعی ایچون مذاکره اولنق احتمالی اولدیغنی ده حقیقه یقین اوله رق قبول ایدرز . فقط ، خلع پادشاهی کبی غایت مهم بر ایشده اهانیک مطلوبه موافق سوق و اداره سی مشکل اوله جغی ، بلکه نمون اوله میه جغی تجارب

[۱] بو روایت اعتماد اوله بیله جک ذواتدن منقولدر .

متعدد و تاریخیه ایله ثابتدر . ثانیاً بوکبی وقایعه غایت مهم و موفقیتی انتاج ایده جک چاره یکانه محافظه اسرار اولوب بوا یسه ممکن اوله . میه جغندن بهمه حال موقتاً اغفال الزم اولان ذوات ایشه آگاه اوله . جقلری شبهه سزدی . بویله زمانلرده جزئی بر خطانک وقوعی مقصد اساسی یی و پك چوق ذواتک حیاتی ته لک یه القا ایده بیلیردی . ثالثاً خرسیتان تبعه نك ایشه قارشمسی یکنظرده فنا دکلسده وقوعاتک تولید ایلدیکی فکر پریشانی دنطولای اهانیز بیننده پك چوق قیل وقال میدان آله جغی کبی خلعدنصکرده معترض فرقه لرك انه صلاح شورش ویرلش اوله جقدی .

احتمالک نورعثمانیه جوارنده اجتماعی قرارگیر اولان جمعیتک اجرای عملیاتی خصوصنه سالف العرض مواد دنطولای تشبث اولنیهرق انقلاب ، هیئت وکلا و عسکر واسطه سیله اجرا اولمشدر . چونکه بوسورتله حرکتده فاعللر ، وقوعی ملحوظ هر دورلو ته لک کدن مصون بولندقلری کبی ایجابنده بوصنفک حمایه سننده بولنه رق جریان احواله کوره سرعتله حرکت ایتک و وقوعات ائساننده فئالق ظهور ایتدیکی تقدیرده قولایقله اوکنی آلق ممکن ایدی . باخصوص اسراره یالکتر امرای عسکر یه دن بر ایکی کشی کسب وقوف ایدرک هیچ برشیدن خبری اولمقسزین امره امثالاً مقصدک اجرایی ایچون چالیشان قوت ایسه بعدالانقلاب نه یاپدقلرینی آکلایه بیله جکلردی . هر نه ایسه : نهایت خلع و انقلابک عسکر واسطه سیله وجوده کتورلسنه قرار ویرلدی ؛ فقط اول بول وقت قزانق ایچون سرائی

اویونمق جهتی دوشونیلدی. بو مقصدك حصولی ایچون صوفته لر طرفندن سرایه دفعاتله تشکرنامه لر یازلدی؛ صداقتدن انحراف اولمیه. جننه دائر یمنلر ایدلدی؛ اهالی بی انتظارده بولندیرمق ایچون دورلو دورلو حوادثلر اشاعه ایدلدی؛ بو بحران آره سنده مقصد اسلا. سینك حصولی تعقیب اولندی!...

هر نه قدر انقلاب و خلع مسئله سی مدحت پاشانك فكرندن تولد ایتیش و افکار عمومییه مشارالیمك تدایر دوراندیشانه سیله سوق و اداره اولنقده ایدیه ده ایشه بر کره حسین عونى پاشا اشتراك ایدنجه حسب. الموقع مقصدك حصولی ایچون مشارالیه عونى پاشانك هر کسدن زیاده قاعل وقعه اولسی امور طبیعییه دن ایدی. زیرا سرعسكر بولمسی منا. سبتیه عموم عسکر تحت امرانده بولندینی کبی کارگذار، مقتدر، حیثیتی بر چوق امرای عسکریه دخی کندیسینی پرستش ایدرجه سنه سورلر، اوامربه ازل و جان منقاد بولورلردی. ذاتاً بواشاده استانبولده مواقع مهمه بی اشغال ایدن امرای عسکریه پاشانك تربیه کرده لرندن بولندقلری جهته ولی النعمتلرینك آغزندن حقیقه جق امرک انفادینی جانیه منت بیلیرلردی. فضله اوله رق اولجه عرض ایتدیکمز اوزره مشارالیه هر دورلو معناسیله بر عسکر اولدیغندن اردرلرده اطاعت و انتظام عسکریی یولنه قومیش، اعتبار و نفوذ شخصیسینی امرای موجودیه احساس و القا ایدرک عثمانلی اردولرنده او دورلرده وزمانزده کورولیان بر موقع مستثنا احراز ایلیمش ایدی!...

مع هذا شوراسی محققدرکه: حسین عونى پاشا، نه قدر بیوک بر

موقعده بولورسه بولنسون، خلع پادشاهی کبی بر امر عظیمی یالکر باشنه وجوده کتوره مزیدی. امرادن بر قاجنك معاونت ماده و مغنویه لرینه محتاج ایدی؛ بونك ایچون استانبولده عسکرلک عالمنده حائر اهمیت بعض ذواتك معاونتلرینی تأمین ایچون کندیلرینی جلب و تشریک لازمه دن ایدی. بولردن برنجیسی مکتب حربیه نظری مشهور سلیمان پاشا ایدی.

کیم نه دیرسه دیسون، سلیمان پاشا علم و فضلیله اودورده اثبات وجود ایدن امرانك عمومیه فائق، دولت و ملت ایچون خدمات عظیمه ایفاسنه مقتدر بر ذات فضائلهات ایدی. حسین عونى پاشا مرحومك مکتب تربیتندن یتشمش، حمایه محقنه مظهر اوله رق ترقی ایلیمش ایدی. مشارالیه فرط ذکا و فعالیتله منطور اولدینی جهته زمانجه تحصیلی ممکن اوله بیان فنون متنوعه ده و بالخاصه تاریخده احراز قصب السبق ایتیش ایدی که سلیمان پاشانك آثار متروکه جدیه سی الآن اهمیتی غائب ایتمه مشدر.

مشارالیه حضرتلری امور دولته دخی حائر کمال بولندقلرندن دولت علیه نك عصر لر دنبری سیئه سی حکمکده اولدینی سوء اداره نك اسباب حقیقیه سی کهای حقها بیلیر و او نسبتده اصلاحات عاجله نك حیز فعله کلمی ایچون چالیشیردی. روس محاربه سندنصکره گرفتار اولدینی فلاکت مؤله حقائق مسروده بی کالیله اظهار واثبات ایتیشیر. بو ذاتك اوزمانلر بر چوق دشمنلری بولندینی کبی الآن دخی بعض خصمهامی موجوددر. بولنر مشارالیمدن انتقام آلتق ایچون

یالان سویلمکدن، کندیسنه افترا ایتکدن چکنمیدیر؛ پاشایه اسناد اولنان — حرکات عسکریه ده — بعض قبایحی تصدیق ایتمکه برابر فلاکت معلومه سنک بونقأصدن ایلرو کلدیکنه قانع دکلز؛ منورالافکار ذوات اعدادندن بولمنسی، خلع مسئله سنده مهم بر رول اوینامسی، سرائیک آمال فاسده سنه قربان اولوب کتمسنی انتاج ایلمشدر.

شمعی بونیده کچلم!

حسین عونى پاشانك، هر حال و طورینه کووه ندیکى ذات سلیمان پاشا ایدی. خلع مسئله سنده مشارالیه تشویقه احتیاج یوق ایدی؛ چونکه کوز اوکنده بولنان سیئات اداره یی کوریور، فرط حمیتی حسینه جذاً متأثر بولنیور، مظالم واستبدادک بر آفاق اول اوکی آلمسی لزومى هر کسدن زیاده تقدیر ایدیوردی.

سرعسکر پاشایه بوخصوصده معاونت ایدن، اعتمادینه مظهر اولان ذواتک ایکنجیسی ایسه شورای عسکری رئیسى ردیف پاشا ایدی. بوذات علی روایة اقتدارینی بولندیغی متعدد خدمات مهمه عسکریه ده اثبات ایتمش و بوسایه ده تفیض ایلمش ایسه ده سلیمان پاشا قدر حیت ملیه سی بولندیغی وقوعات متعاقبه مرتبه بداهته ایصال ایدر. ردیف پاشا غایت منفعتپرست، اقبال و راحتى هر شیدن اول دوشونور، مرتکب، اوصاف ذمیمه یی جامع برذات ایدی. وتعهیه اشتراکی، خلع مسئله سنده درعهده ایتدیکی وظیفه نك اهمیتی انکار اولنه ماقله برابر بونی ردیف پاشانك حیت ملیه سنه عطف ایتکدن زیاده حسین عونى پاشانك حائر بولندیغی نفوذ شخصیه یه

اسناد ایلکم حقیقه ده موافقدر.

بویکی ذات وقعه کونی حسین عونى پاشانك الك بیوک معاونلری اولمشدر. کندیلرینه وقت وزمانیه تعلیمات لازمه ویرلش، خدمتلى تعیین اولمشدر. بعض امارات و علائمه باقیلیرسه قویاً ظن اولنه بیلیرکه وقعه ایدن ای یه تقرب ایدنجیه قدر یعنی بر ایکی کون اولیسنه دکن امراء ساثره دن هیچ بریسنه بوایشه دائر بر شى آچیلماشدر؛ ذاتاً بوکا احتیاج دخی یوق ایدی. سرکارده بولنان امرای عسکریه کندیلرینه مربوط اقسام عسکریه یی، حرکتلرندن مقصد نه اولدیغی کیمسه یه سز دیرمکسزین ایتدکلى نقطه یه سوق و نقاط مطلوبه یی الله ایده بیلیرلردی.

سلطان عزیزك خلغنده الك بیوک اهمیتی حائر اولان جهت عسکریه بو صورتله تأمین ایدلد کدنصکره وقعه یی سهولته میدان کتورمک ایچون خصوصات ساثره یه تشبث اولندی کد باشلیجه سی بالاده بیان اولنان طلبه علومك قیامی سایه سنده مقام صدارت و مشیخته کچیریلن محمد رشدی پاشا ایله خیرالله افندینك ایشه تشریک ایدملری قضیه سیدر.

مترجم رشدی پاشا، کوشك طبیعتلى برذات اولدیغندن دائماً سائر وزرانك اطوار و حرکاتنه تبعیت ایدردی. اساساً اداره قدیمه مروجی اولقله برابر متانت فکریه اصحابندن اولمدیغی جهته عقلاً کندیسندن قوتلى اولانلرك تأثیرینه مغلوب اولوردی. کندیسنك حمیتی غیرمنکر ایدی. فقط دولت علیه نك اوزمان ایچنده یوزدیکی سیئات اداره نك اوکنی آلمق ایچون وجودی مقتضی مزیت و اقتداردن

محروم ایدی. آرقه سنده نه ایستدیکنی بیلن بر کیمسه بولندی
حاله اونک دلالت مرشدانه سنی قبول ایده جک قدر منصف بر وزیر
بولندی جهته مقامنک حیثیتی محافظه به مقتدر اولوردی.

مشارالیهک مسئله خلعه اشتراکه نه صورتله ارضا ایدلایکنه دائر
معلومات قطعی مفقوددر. مسئله نک ایلاک مذاکره سنده اظهار تردد
ایتدی صکره مدحت و علی الخصوص حسین عونی پاشانک تهدیدی
اوزرینه روی رضا کوستردیکی جمله روایاتنددر.

صدراعظمک مسئله مذکوره به اشتراکی نه درجه الزم ایسه بوکی
انقلابلرده موقع رسمیمی هپسنه تقدم ایتکده اولان شیخ الاسلامک،
خلعی تصویب و یاردم ایتسی دهها مهمدر؛ چونکه انقلابک مشروع
اولدیغنی عالمه کوسترمک ایچون مقام مشیختک فتوی ویرمسی عصر-
لردنبری عادت جاریه حکمنه کیرمشدر.

خیرالله افندینک خلع مسئله سینه اشتراکی، احباسندن بریسنه
نهل ایتدی اوزره شو صورتله واقع اولمشدر:

مقام مشیخته کچدکدن صکره بر کون مجلس وکلا مذاکراتنک
حشامنده مدحت پاشا کنديسنی، بر طرفه چکدرک مسئله یی
آکلاتیر و بو خصوصده رأینی صورار. ذات مشیختناهی اسرارک
کنديسنه افشاسندن کرفتار خوف و خشیت اولمش ایسه ده پاشانک
تسورنده بولنان حادثه نک لزوم و احتیاجی مدلاً ایراد و عبدالعزیزک
سیثاتی یوزندن دولت علیه نک دوشدیکی خطر عظیمی اثبات ایتسی اوزرینه
اوده اولیه بر پادشاهک خلافتدن سقوطنک مشروعیتی انکار ایده من؛

یالکر خلع مسئله سنک موقعیتله موقع اجرایه وضعنده کی مشکلاتی،
عکسی صورتده ظهوری ملحوظ تهلکینی ایلرو سوردرک بو فکردن واز
چکلمسینی توصیه ایدر. سوزلرینک مدحت پاشایه تأثیر ایتدیکنی
کورونجه هیچ اولزسه مسئله نک تأخیر ایدلسی، اطرافلیجه تدقیقه
وقت بر اقلیمی خصوصنده اصرار ایدر؛ بونک اوزرینه آریلرلر!..
بر قاچ کون صکره ینه باب عالیده حسین عونی پاشا ایله محمد
رشدی پاشا مسئله یی کنديسنه آچهرق مذاکره کیریشیلر،
کنديسندن قطعی بر جواب ایستدکاری آکلاتیرلر. خیرالله افندی
بودفعه ده قطعی بر جواب ویرمیز، غایت مشکل بر موقعه قالیر.

نهایت وقعه دن ایکی کون اول بر آقشام یاتسودن صکره مکتب
حربییه ناظری سلیمان پاشا قوناغنه کلیر، آیروجه بر اوطه یه چکلدکدن
صکره کنديسنه هیئت وکلانک سلامتی تبلیغ ایدر، مسئله معلومه یه
دائر قطعی بر جواب ایستر؛ ایضاحات ضمننده کافه ترتیباتک حاضر
اولدیغنی، وقت کچورمکسزین تصور خلعتک فعله کتورلمسینه قرار ویرلیدیکنی، یالکر
باب مشیختک فتواسنه لزوم قالدیغنی سویلر. مشارالیه ینه اعتراض ایدرک
ایشی تأخیر ایتک ایسترسده سلیمان پاشانک: « افندی حضرتلری،
آرتق ایش ایشدن کچدی، شو دقیقه ده بر چوق محترم باشلر بر
دائمی تهلسکه ایچنده بولنیور، بونلرک حیات و سلامتی افندمنک
النده در. » دیمسی اوزرینه حقیقت حالی آکلایه رق سلیمان پاشانک
تقدیم ایتدیکی مضطربی تمهیره مجبور اولور؛ ایکی کون صکره مقام
فتوادن منظور انام اولان فتوا صادر اولور.

هانی دورده اولورسه اولسون ممالك عثمانیهده وقوعه کلن بیوک انقلابلرده تأثیرکلیسی اولان مقام مشیخت دخی بو صورتله خلع مسئلهسنه تشریک ایدلی؛ او طرفدن هیچ برتهلکه قالمی .

مع هذا بورایه قدر اسملری ذکر اولنان ذواتک اشغال ایتدکلیری مواقع نه درجه مهم اولورسه اولسون ایشه ممانعت و یا ایقاع مشکلات ایده بیللملری ملحوظ بعض ذواتک اهمیتلری دخی درکار بولمغله کندیلرینه مراجعت ضروری حکمنده بولنش ایدی .

بونلرک برنجیسی بحریه ناظری قیصرلی احمد پاشا ایدی . بو ذوات اطوار مردانهیه ممالك امراء بحریه آرهسنده حمیتله تمیز ایتیش ، ضا - بطان بحریهیه القاء نفوذ و حرمت ایلمش بر فرد کامل و محترم ایدی .

او دورک سییاتی علینده بولنانلردن اولدینی ایچون روس سفیری ایغنائیهف وعونهسک بغض وعداوتنه هدف اولمش ایدی . حمیتدن بشقه هیچ برقصوری اولدینی حالده دشمنلرینک انترقیه لرلیله ایکی دفعه استانبولدن تبعید ایدلمش و او کونلرده محمود ندیم پاشا ایله یینلرندهکی منافرتدن طولایی اوچنچی دفعه اولهرق تبعید ایدلمک اوزره بولنش ایدی . مشارایه حضرتلری وقعهیه ایلك اشتراك ایدنلردندر .

بواننده جریان ایتمکه اولان احواله کسب وقوف ایدن دیگر ذواتک موجودیتی دخی شبهه سز ایدیهده بونلرک کیم اولدینی لایقیله تحقیق ممکن اوله میور . اجبار زمان ایله بر چوقلری کندیلرینی کیزلمکه مجبور اولدیلر . یالکر سلطان مراد خامس حضرتلرینک باشکاتلیری اولوب بر قایق سنه اول ویانه سفارتنده ایکنی اتجار ایدن سعادته پاشا ایشک

مبدأدن منتهاسنه قدر بولنشدر .

ایشته سلطان عزیز دورسلطنتک صولک کونلرنده احوال وکلا بومر کرده ایدی . طبقه بالاده پادشاهک خلعه قرار ویریلرک تدابیر لازمهیه ماهرانه تشبث ، افکار ناس دخی تمامیه دکلسهده زمانمزه نسبت قبول اتمیه جک درجهده سربست اولان مطبوعات واسطه سیله انقلابه احضار اولنیوردی .

بو حالک نتیجه سی اولهرق او هنکامده استانبول هواسنده بر بحران عظیم حس اولمغه باشلادی؛ هرکس اندیشه انجام ایله مشوش - الافکار ، متهیج الوجدان ایدی . اوزمانه قدر استانبولجه مجهول عد اولنه بیلن مباحثه لر جریان ایتمکه ، مدحت پاشانک ، ژون ترکلرک همت وغیرتلیله قانون اساسی مباحثی جمعیتلرده دوران ایلمکه باشلامش ایدی که آفاق اداره مزده ظهوره کلن بو تبدل ناکهانی ، افکار ناسی بسبتون شاشیرتیوردی ، یالکر بر نقطهده عموم ناس متحد الافکار ایدی که اوده بو حالک چوق زمان دوام اتمیه جکی قضیه سی ایدی ! ..

بواننده سلطان عزیز نه حالده ، نه فکرده ایدی ؟ ...

قطعی اولهرق دیه بیلیرزکه هیچ بر فکرده دکلدی ، اورتهده جریان ایدن احوال دن بی خبر ، کندی عالمنده وقت کچیریوردی . افق اقبالنده طوپلاران قره بلوطلردن بوشانه حق اولان سیلابه انتقامک کندیسینی زیر وزیر ایده جکفی بیلمیوردی . مسلکندن ، مشربندن ، شخصندن متفر ذوات کتدکجه دائره محاصره لرینی کوچولتمکده ، اطرافنی آهنین سداریله قوشاتمقده ایدیلر ! ... بی تاب و توان قالان بیچاره پادشاه نه

یاه بیلیدی؟...

ختكارك لطف مخصوصنه مظهر اولان، عثمانلیلری کندی ملتک سعادتنه فدا ایدن محمود ندیم پاشا و سفیر ایغنائیه ف جنابلری نرده ایدیلر؟...

محمود ندیم پاشا: وقعه کیجه سی بر معتاد اطرافنه اتخاب کرده سی کنجلی طیولایه رق بر بزم نوشانوشده، اذواق طرب و شادی به مستغرق ایدی. سفیر جنابلری ایسه بر چوق خفیه لری بولندینی حالد هیهچ برشیدن خبردار اولیه رق مسافر لری نمسه سفیری قونت زیچنی، یونان سفیری رئوفیس ایله بر ماصده کاغد اوینامقده و ایرتسی کونی علی السحر وقوعه کله جنک انقلاب خیری خاطرینه بیله کتیر مامکده ایدی.

شو حال سلطان عزیز و عونو سنک او کونلرده نه درجه کران بر خواب غفلته مستغرق اولدقلرینی پک کوزل ارائه ایتدیکی کبی انقلابی اداره و اجرا ایدنلرک دخی مرتبه تبصر و مهارت لرینی علناً اثبات ایدر. اغیاره هیهچ بر شی سزدرمکسزین هر شی حاضر لائش واستبداده بر ضربه مهلکه اورمق ایچون یالکزر آن حرکتی انتظار اولنیوردی.

مایسک یکر می طقوزنجی کونی هیهچ برشیدن خبردار اولمیان پادشاه برایش ایچون حسین عونى پاشایی سرایه دعوت ایتدی. پاشا خسته لغی بهانه ایدرک کتمدی. فقط بود دعوت کندیسینی اور کوتدی. اتفاق خفی کشف اولندی ظن ایدرک اورایه بورایه خبر یوللادی. همان او کیجه تصور خلعت قوه دن فعله چیقمسنه متحداً قرار

ویرلیدی. بونکله فاجعه نك ایلک برده سی آچیلدی!.....

۱۲۹۳ سنه سی جاذی الاولنک یدنجی بازار ایرتسی کیجه سی قراکلی بر کیجه ایدی؛ براز یاغ مور یاغیوردی؛ بوغازدن شدتله اسمکده اولان روزکار دکری جوش و خروشه کتیرمکده، امواجک ساحله هجومندن متولد اصوات شهرک های و هوینی بلع ایلمکده ایدی.

کرك اوکون، کرك اقشامی طوله باغچه سراینده او کیجه بیوک بر وقعه تاریخیه نحدث ایده جکنه دائر بر اماره یوق ایدی. بشکطاش جوارى عمیق بر سکوته مستغرق، سرای بر معتاد مشغول هوسات، جوار قره قولاری لاقید ایدی؛ ظاهرده هیهچ بر یرده خلاف معتاد بر حال کورونمیوردی. فقط اورته لغی دقتلیجه معاینه ایدنلر اقشامدن براز اول سوریه دن قره طاغه سوق اولنه جق عسکری حامل اولان اوچ قطعه کینک طور مقده اولدیغنی کور ییورلر ایدی. بوسفینه لر اقشامدن براز صکره کیده جکرمش کبی آهسته آهسته بوغاز ایچنه طوغری ایلر و ملکه باشلادیلر؛ سرایک حذاسنه کذجه طور دیلر؛ روش احوال دن بر شیئه منتظر اولدقلری آکلا شیلیوردی.

سرایه حاکم تپه لرده کی قشله لرده دخی جالب دقت بر حرکت کورولیوردی؛ مکتب حریه شاهانه ده طلبه بر معتاد اقشام طعا. منی ایتد کدنصکره یوقلمه یه چیقیدیلر، اوچ کره «پادشاهم چوق

پشا « باغريشديلر، بعده طاغلاديلر؛ كيجه آلاترقه ساعت اوچده يات بوروسي ووردي، هر كس يتاغنه چككدي، قعوش نوتجيلري كافي السابق كزيمكده ايديلر. »*

ساعت بش راده لرنده بك اوغلي جهتندن كلن بر آرابه مكتبك قپوسنده طوردي، ايجندن اوزونجه بويلى بريسي چيقه رق ايجرويه كيردي، وضعيت عسكريه لريله سلامه طوران قپو نوتجيلرينه رسم سلامي ايفا ايله ناظر اوطه سنه طوغرلدي، كندوسني استقباله چيقان ايكي ضابطي يانته آلوب اوطه يه كيردي؛ قاپوطني چيقارنجه كيم اولديني آكلاشلاي. بويله كچ وقت، خلاف معتاد كلن ذات مكتب حربيه ناظري سليمان پشا ايدى.

پشا مقامنه اوطورنجه ياننده كي ضابطلره برشي سويلدي، بونلر درحال چيقديلر، مشاراليه حضرتلري دخی درين بر تفكره طالدي. آرده دن اون دقيقه كچمدي، اولجه پشا ايله بولنانلردن برى اوطه يه **كبيرك** « حاضر در افندم » ديدى؛ بو ذات مكتب حربيه امراسندن ميرآلاي احمد بك ايدى. پشانك اشارتي اوزرينه قپونك ايكي قنادي آچيلدي؛ تخميناً ايجريه كيرن اون بش قدر ضابط پشانك ويرديكي امره تبعاً على مراتبهم اوطورديلر؛ اك صكره كيرن احمد بك قپوي قبادى.

[*] مكتب حربيه وقعه سي، سليمان پشانك معيت خاصه سندن اولوب او كيجه جريان ايدن احوالى رأى العين مشاهده ايتمش اولان و الآن برجات بولنان، بر ذات عاليقدرك آغزندن ايشيدلمشدر.

سليمان پشا بونلري برر برر نظرامعان ايله كوزدن كچوردى، هپسي تعليمه حاضر لائمش كبي كينمش، عمومي سلاح لائمش ايدى. ناظر پشا، ضابطانك بر قاجنه بعض شيلر صوردي. ديكر لريله قونوشدي؛ نهايت او طلاق محيره بياني اعماق وجدانندن قوبوب كلن آوازه اشتكاي روحيله مزج ايدرك متأثرانه بر لسان ايله اكثريسي شو طرزده اولق اوزره مستمعلرينه خطاباً شو يولده سوزه باشلاي: « آرقداشلر!... دولت و ملت بو كيجه سزدن بيوك، مقدس بر خدمت ايسيتور؛ بازوي همكردن بكه ديكي بو وظيفه دن استنكاف ايدم جك اولورسه كر، دولتمز منقرض، ملتمز مضمحل اوله حق؛ كوريوسكر كه خارجي دشمنلرمز هر طرفدن باش كوستردى؛ عنيت رباني ايله سايه حميته آنلره مقاومت ممكن، فقط خصماي داخله يي نه يابه جغز!.. پادشاهمز زمام اموري اك بيوك دشمنمز اولان روسلرك الله تسليم ايتدى، ايغتاييه ف استانبولده فعال لمايريد كسيلدي. اول، باب عاليمز واردى، بوكون باب عالي، روسيه سفارتخانه سي اولدي. ايش بو قدرلده قالمدي، بزه دخی قاريشمغه باشلاي. هر آن بيوك امرامز، كارگذار رجا لمز، مقر سلطنتدن تبعيد اولنيور. بو حالك دوامى معاذ الله تعالى مركز خلافت اسلاميه نك روس الله دوشمسي انتاج ايدم جكدر، ذاتاً دشمنلرمزك مقصدي ده بودر. بز تكميل بو فئالقره سبب اولان پادشاهه ايشدن ال چكدير ملي يز، بشقه بر چاره نجات متصور دكلدر. پامال حقارت ايديلن وطن، وادئ اسارته سوق اولغنده اولان ملت، سزك همت و حميتكزه حصر اميد ايتمش

سزندن استمداد ایدیور . »

دیدیکی زمان ضابطانك، آغلامق درجه سنه كمش بولنان پاشانك كمال سوز وكداز، یأس وتظلم ایله ایراد ایتدیکی حقایقه دقیقه مجاللری قلما- مش اولدیغندن، هپسی فرط هیجانلرندن نظر بر زمین اوله رق كوز یاشلرینی ضبط ایتك ایچون جبر نفس ایدیورلردی . پاشا دوام ایله :

« ایشته بو کجی اسباب مجبره نك الجاسیله وكلا، علما، رجال دولت سلطان عزیزك خلغنه قرار ویردی . بن شمدی اونلرك مجلسندن کلیورم . خدمتک اك بیوکنی بزه حواله ایتدیلر . بحریه لیلر دکر دن، طاش قشله و-جوارنده کی عسکر ردیف پاشانك قومانداسنده اوله رق قره دن، بزه بورادن طوغری سراهه کیدرك ایجاب ایدن حرکتده بولنه جغز . » دیه نطقنه نهایت ویرنجه ضابطان، هپ بر آغز دن : « حاضرز، کیدرز، حتی ایجاب ایدرسه بواوغورده جانمزی بیله فدا ایدرز ! » دیه باغریشیدیلر، هپسی آیاغه قالدیلر، پاشا ایله اشارت ایتدی . احمد بکی یانه چاغردی، ایکسی ده ساعتلرینی چیقاره رق بر بریله قونوشدیلر . پاشا ضابطلره خفلا با : « هایدی ارقداشلر بورونی بکله ییکز » دیدی .

ضابطلر ناظر اوطه سندن چیققدن براز صکره احمد بك نوتجی بورازانی یانه آلهرق مکتبک حولیسنه طوغری ایلرولدی، نفره « قالق بوروسنی چال » امرینی ویردی . بورو سسی ایشیدیلر ایشیدیلمز ذاتاً حاضر بولنان ضابطلر در حال دیشاری فیرلادیلر، قغوشلرده قالق آوازلری ایشیدیلدی، یکی اویقویه وارمش اولان افندیلر علی المجله کینیدیلر، تفنگلرینی آلهرق چیققدیلر، بواثانده

حولینك اورته سنده احمد بك، افندیلری نظامه كتورمك ایچون یوكسك سسله امرلر ویریوردی؛ اون بش دقیقه صکره كورولتی کسیددی، عموم طلبه صف حربه کیرمش، ضابطان یرلی یرنده بولنیوردی . « حذایه كل »، « صای » قومانداسی ایشیدیلوردی، بواثانده سلیمان پاشا اوطه سندن چیققدی، احمد بك مشارالیه یناشه رق امر آلدی . براز صکره مکتب حریه طلبه سی احمد بك قومانداسی آلتده، طابور قول نظامنده مکتبک آرقه سندن، كوش صوی قشله سی اوکندن سس سسز صداسز ایلرولمكده ایدیلر . نهایت بوصو- رتله طولمه باغچه سرانی میداننه چیقلمزدن اول طابور طور دیرلدی . یالکز سلیمان پاشا، احمد بك، دیگر بر قاچ ذات میدانه طوغری ایلرولدیلر . بولنره قارشو دخی اورادن ایکی اوچ ذات کلدی . بولنر ردیف پاشا ایله معیتی ضابطانندن بر قاچی ایدی . پاشالر بر بریله یواش یواش قونوشدقدن صکره ایکسی برلکده ساحله کیده رك اورادن دکر اوزرنده اوزاقدن نه اولدقلى ایوجه فرق اولنه میان نقطه لره باقدیلر . کوردکلری شیدن اودرجه ممنون اولمیدرلرکه اوطرفی بر اقوب طوپخانه یه کیدن جاده نك باشنه کله رك اوراده دیکلدیلر . قالدیلر . آره دن چوق وقت کچامش ایدی که اوطرفدن کلن بر قاچ سواری ایله محاط بر بر آراهیه قوشدیلر . بو ذات سرعسکر حسین عونى پاشا ایدی .

سلیمان وردیف پاشالر بر مدت سرعسکر ایله قونوشدقدن صکره بشقه بشقه طرفلره کیتدیلر؛ چوق کچمدی . مکتب حریه طاבורی بولندینی سواققدن میدان کله رك صف حربه دیزیلدی . شورادن

بورادن یواش یواش قوماندار ایشیدلکه، قسم قسم حرکت اولغنه باشلادی. سلیمان پاشا ایله احمد بک افندیلرک بر قسمی سرائیک ریختنه دیزدیلر. میدانلق ایله قپو جهتی دخی کوزلجه تحت محافظه آندی. یشکطاش جامه منه کیدن سوقاغه عسکر اقامه اولندی کی قپولره دخی قوتلی مفرزله قونیلدی. یارم ساعت ظرفنده سرائیک هر طرفی عساکر مسلحه ایله قوشادلدی. سوقاقلرده عسکر دن ماعدا فردا فریده یه تصادف اولغیوردی. آره صره ضابطلرندن بعضیلری آرابه یه یناشه رق حسین عوننی پاشایه معروضاتده بولنیورلر، اوامر لازمه بی تلقی ایتدکدن صکره در حال قوشه قوشه عودت ایدیورلردی.

بر ساعت صکره سلیمان پاشا یاننه بش آلتی ضابط آلهرق طولمه باغچه سرائینک اوتیه طرفنده بولنان قپولردن بر یسنه یناشدی، قپویی چالیدی. آچیلیر آچیلیمز ایچرو کیردی. قپوچیلر طیشاریده کی آوازه لردن، و بر قاق ضابطانک، ایچرو کیرکیرمنز بلا توقف حرم دائره سنه طوغری کیتملرندن، اورکشلر ایسه ده وهله وقونه کلن شو حالدن شاشیرمش قالمش اولدقلرندن سسلرینی چیقاره مامشار ایدی.

پاشا حرم دائره سنه کلنجه اوراده کی قپویی دخی آچدیروب ایچری یه کیردی. حویلده کورولتیدن او یانان بر قاق حرم آغاسی بولنیور، کوزلرینی سیله رک آلیق آلیق اطرافه باقیورلردی. پاشا بولنره وقت براققسزین: «شهرزاده حضرتلرینه سویله ییکز، کندیلرینه مهم معروضاتم وار، بی در حال حضورلرینه قبول بیورسونلر» دیدی. حرم آغلاری ایچرویه قاجدیلر. براز صکره یوقاروده قاری باغری شملری،

آغلار شملری ایشیدلدی. کلن کیدن یوق ایدی. ضابطلرندن بر قاقی یوقاری چیقلمسی فیکرنده بولاندیلر سه ده سلیمان پاشا برازدها بکله نیلمسنی تنسیب ایتدی. فقط آره دن خیلی مدت یکدی کی حالده کیمسه کلدیکنی کورونجه یوقاری چیقمنه مجبور اولدی. بو ائشاده حرم آغلرندن بر قاقی کلهرک شهرزاده نک چیقمنی ایستمدیکنی سویلدیلر. سلیمان پاشا «ایش مهمدر، تأخیر قبول ایتمز، مژدم واردن، قورقاسینلر، بوراده کیلر صادق بنده لرنددر، کندیلری چیقملر سه بنده لرینی ایچرویه قبول بیورسونلر، همه حال کندیلرینی کورملی یم.» دیه اصرار ایدنجه دیوانخانه نک یان طرفنده کی اوطه یه کتورلیدی. شهرزاده قپودن کیردی. سلیمان پاشا برای بیعت یاننه تقرب ایدرک عموجه سی سلطان عبدالعزیزک ملت و وکلا طرفندن خلع اولندیغنی و کندیسنک تحته جلوس ایتدیکنی کمال اخلاص و صداقله تبشیر ایتدی.

سلطان مراد حضرتلری بر مدت طور غون بر حالده قالب هیج جواب ویرمدی. بو ائشاده دیکر اوطه لرده قادیلر باغری شیورلردی. قپونک اوتیه سنده و یقینه بولنان بر یسی هم «بولنر خاوندنر. اینانه، سنی طیشاری چیقاروب اخانت ایده جکک» دیور، همده آغلایور ایدی. سلیمان پاشا بونک والده سلطان اولدیغنی تفرس ایله قپویه تقرب ایدوب امنیتنی جلب ایده جک بعض سوزلر سویلدی: یواش یواش سس کسیدلیدی. مع مافیه پادشاه حضرتلری سزایدن چیقمنی خصو- صنده بر قاق دفعه اظهار توده ایتش ایسه ده سلیمان پاشانک ملاقت

معلومه سیله اداره لسان ایتیمی کندیلرینه امنیت بخش اولوب کوچ
حال ایله طیشاری چیقمه موافقت بیوردیلر. بو ائشاده دخی والده
سلطانک غلیان شفقت مادرانه ایله « یاوروم مرادم ...! » دیه حضرت
پادشاهی قوجا قلامسی اوراده بولنانلری آغلانمش ایدی. سلیمان پاشا:
« قورقايك، برشی یوقدر، بو کوندن اعتباراً پادشاهمزدرد. » دیه
خنکارک قولتوغنه کیروب مر دیوندن آشای ایندیردی

قپودن - چقدقدنصکره میدانغه متوجهاً کیدرکن سلطان مراد
ایله سلیمان پاشایان یانه کیدیورلر، دیگر ضابطانده کیروندن تعقیب ایدیورلردی.
بیچاره پادشاه نزهیه کورتور دکلرینی بیلیمکسزین تلاشله یوریور،
و آغزینی بیجاقلر آچیوردی. بو ائشاده یکی شفق سوککده اولدیغندن
اورتلق خیلیدن خیلی به قراکلی ایدی. سرایک اوکنده کی میدانلقده
آرابه ایچنده بکله یین سرعسکر پاشایه، پادشاه حضرتلرینک کلاکده اولد.
قلری خبری ویریلنجه، مشارالیه درحال آرابه دن اینوب خاقان نوجاهی
بالاستقبال کندیلرینه بیعت ایتدی. کمال ادب و احترامله وقوع حالی
تعملاً بعض معروضاتده بولندی. او ائشاده برای بیعت باب سرعسکریده
تشریف هایونه منتظراً اجتماع ایدن وکلانک، رجالک، علمانک اسعاف
مسئولنی رجا ایتدی. بونک اوزرینه سلطان مراد حضرتلری براز
مستریج اولوب استانبول جهته تشریف بیوره جقلرینی فرمان بیور.
دیور. حسین عونی پاشا امرایه او امر لازمی بالاعطا، دعوت سنییه
بلامثال مواجبه هایونده اخذ موقع ایلدی. یاورلر، سواریلرله محاط
اولان آرابه سرعتله طوبخانه یه طوغری حرکت ایتدی.

بزکله لم بیچاره سلطان عبدالعزیزه:

مکتب حربیه طلبه سی سرای میداننه کلد کدنصکره برطاقم مفرزه.
لره تقسیم اولنهرق نقاط مناسبه نیک محافظه سنه مأمور ایدلمشدی. اک
زیاده اهمیت ویریلن نقطه لر سرایک محافظه سنه مأمور قره قوللر ایدی؛
اوراده کی عسکردن، علی الخصوص ضابطلردن چوق اندیشه اولنیوردی؛
چونکه بونلرک اکثریسی بالذات عبدالعزیزک لطف دیده لری و هر کون
کوزی اوکنده بولندقلری جهته سلطان عزیزه صداقت کوسترملری
مظنون ایدی. حالبوکه وهله صورت ماهرانه ده کندیلرینه ایدیلن
تعرض، امکان مدافعه بی سلب ایلدی. قره قوللرک ضبطنه مأمور بولنان
ضابطلر اوراده بولدقلری عسکره « سلاح یره! » قومانداسنی ویرنجه
عسکرلر نه اولدیغنی آکلایه میهرق درحال سلاحلرینی یره براقدیور.
اوراده کی ضابطلردن بر قاجی ایضاحات طلبنده بولنق ایستدیلسه ده
امرک اجرا سنده تعلل کوسترنلرک کوکسلرینه روولورلر طیانجه حرکتدن
عاجز قاله رق تسلیم اولدیور. مع هذا بونلردن بعضیلرینک صالیورلمسی
مناسب کورولیه رک تحت الحفظ دیگر بر محله نقل اولندیور.

سرایده بو ائشاده دخی ظاهراً هیچ بر حرکت مشاهده اولنیور.
دی؛ مع مافیه سلطان مراد حضرتلرینک دائره سی خلقنک اوتیه
بری به قوشوشمه لری سلطان عزیزه دائره سنه دخی اورته ده برشی جریان
ایتدیکنی حس ایتدیورمشدی. خدمه کاملاً اویقودن اویاندی؛
طیشاریده کی کورولیلرک نه اولدیغنی آکلامق ایچون نجره دن باقرق
سرایک دائر ائماندار عسکرله قوشادیش اولدیغنی کورونجه ایشک ماهیتی

آکلا دیلیر، حقیقت حالی آغزدن آغزه حرم هایونه قدر عکس ایتدیر. دیلیر، یالکز عبدالعزیزی خبردار اتمکه جسارت ایده مدیلر. سلیمان پاشا سربایک اوته طرفنده سلطان مراد حضرتلرینی چیقار. مقبله مشغول ایکن سلطان عزیز دأثره سنک محافظه سینه و او طرفدن وقوعی ملحوظ حرکتک اوکنی آلفه ردیف پاشا مأمور ایدلمشدی. ردیف پاشا، سلیمان پاشا وظیفه سنی اتمام ایدنجه قدر سربایک هر طرفنی قوشاته رق نه ایچرودن خارجه برکیمسه براقدی، نه ده طیشا. ریدن سربایه آدم صوقدی. بالذات سربایک سلاملق دأثره سنی مرکز اتخاذ ایدرک بر طرفدن ضابطانه اوامر لازمه بی اعطا ایدرکن دیگر جهتدن بر طاقم وسأاطله ایچروده نه یاییلمقده اولدیغنی خبر آلور ایدی. او کیجه سربای نوتجیسی بولنان یاوران و مابین طاقنی ترصده آلدی، بونلره کیفیتی آکلاتدی. کندیلرندن بکله ن صدافت ولی نعمتلری اولان پادشاهی محافظه اتمکدن عبارت اولدیغنی سوبلیدی، امرینک خلافتده جزئی بر حرکتده بولنان اولورسه درحال اشد عجازات ایله تأدیب ایده جکفی بیلدیردی. بونلر ذاتاً بویله تهلاکلی زمانلرده صدا. قتلرنده ثبات ایدر طاقدن اولدقاری جهته دیزلرینک باغی چوزولدی، هیچ برنده شق شفیه قدرت قالمدی.

بو ائناده سلطان عبدالعزیزک نه حالده اولدیغنه دأثر معلومات قطعیه مفقوددر. یالکز شوراسی محققدرکه تکمیل سربای خاقی حقیقت حاله مطلع اولدیغنی حالده عبدالعزیز هر شیدن یخبر ایدی، خلع اولندیغنی ایلاک اوکجه والده سلطان ایشیتمشدیر. سلطان مراد ایله حسین عونی

پاشانک حرکتی متعاقب آتیلان طوپلرک کندیسنی حقیقت حالدن خبردار ایتدیکنی ده ادعا ایدنلر واردر. اغلب احتماله کوره بو صوک روایت صحتده ها قریبدر: چونکه عبدالعزیزک مقربیندن منقولدرکه پادشاه ده ایتاقده ایکن طوپ سسلرینی ایشیده رک عددانداختک حریق مخصوص اولان مقداری تجاوز ایتدیکنی کورونجه کال تلاشله: «بو طوپلر جلوس طوپی اوله جقدر.» دیدیکی مرویدر. [*]

صوک

[*] سلطان عزیز مرحومک عاقبت حالیه صورت وفاتی بیلیمک ایسته یین ذوات کرام، دردست طبع اولان «تاریخ سلطان مراد خامس» نام اثر عاجزی به مراجعت یورملری توصیه اولنور.

خطا و صواب جدولی

مصدره ترجمه بر کتاب طبع ایتدرمک ایچون لازم کلن کافهٔ وسائل موجود ایسه ده مرتبک هان اکثریسی لسانمزه واقف اولمقلرندن - حین طبعده دقت و نظارت شدیدۀ متبادیه ایجاب ایدیور . بزا یسه دیگر مشغولیتلرمزدن طولایی شوجهته حصر وقت ایتدی کمزدن کتایمزه خلیجه سهویات ، ضروری اوله رق قالمشدر . اک مهملری شونلردر :

صحیفه	سطر	خطا	صواب
۱۰	۲۱	تکلیف	تألیف
۱۱	۱	مخصوص	محصول
۱۴	۲۱	جتیه	جهتیه
۵۶	۱۸	مشرعی	مشروعی
۶۳	۱۳	ایدن او وقت	ایدن قاترینه او وقت
۱۰۶	۲۱	اولنیوردی	ویرلییوردی
۱۱۹	۱۸	کورکاری	کور دکاری
۱۴۲	۱۳ و ۱۴	ملت	ایله ملت
۱۵۳	۱۴	علی پاشا	عالی پاشانک
۱۷۵	۲۱	اوپالیری	اوروپالیری
۱۹۴	۲۱	ممنون	ممکن

شو خطالردن ماعدا دیگر بعض یا کاشلقلردها وارایسه ده بونلر
مبارمی تغییر ایتدیکنندن قارئین کرامتمزه ارائه یه لزوم کورمدک .

—o—o—o—o—o—o—